

Карлос Кастанеда

Огънят отвътре

КАРЛОС КАСТАНЕДА ОГЪНЯТ ОТВЪТРЕ

Превод: Диана Николова

chitanka.info

ВСЯКА ОТ КНИГИТЕ на Карлос Кастанеда е едно прекрасно и примамливо озарение в недрата на най-дълбоките ни тайни, което подобно на внезапно лумване на светлина, подобно на светкавица над пустинята нощем ни разкрива един чужд и далечен, но същевременно безкрайно близък нам свят — светът от нашите сънища.

„Огънят отвътре“ е най-блестящата досега, необичайна и провокираща читателската мисъл книга на Кастанеда, в която авторът под наставничеството на дон Хуан, използвайки неговото учение и собствения си опит, най-после изгражда една изумителна картина на „света на магьосника“, който е кристално ясен и същевременно зашеметяващ с внушенията си.

ПРЕДГОВОР

ОПИСАЛ СЪМ ПОДРОБНО чиракуването си при един мексикански индианец-магьосник, дон Хуан Матус. Понятията и практиките, които дон Хуан искаше да разбере и усвоя, бяха съвършено чужди за мен и поради това няха друг избор, освен да предам учението му под формата на разказ — едно описание на това какво се случи, така както се случваше.

Методът на обучение на дон Хуан се базираше на схващането, че човек има два типа съзнание. Той ги наричаше „дясната страна“ и „лявата страна“. Първата представяше като състоянието на нормално съзнание, необходимо за ежедневието. Втората, казваше той, е загадъчната страна у човека, онова състояние на съзнанието, което му дава възможност да бъде магьосник и ясновидец. Съобразно с това дон Хуан бе разделил обучението на уроци за дясната страна и уроци за лявата страна.

Уроците за дясната страна той провеждаше когато съм в нормално съзнание и именно тяхното описание фигурира във всичките ми разкази. Докато съм в състояние на нормално съзнание, дон Хуан ми бе казал, че е магьосник. Той дори ме запозна с друг един магьосник — дон Хенаро Флорес — и поради естеството на взаимоотношенията ни аз логически стигнах до заключението, че те двамата ме бяха приели за свой чирак.

Това чиракуване завърши с една непонятна постъпка, до чието извършване ме доведоха дон Хуан и дон Хенаро. Те ме накараха да скоча от един заоблен планински връх право в бездната долу.

В един от разказите си съм описал какво се случи на онзи планински връх. Там се разигра последната драма от уроците на дон Хуан за дясната страна, като участниците бяха самият дон Хуан, дон Хенаро, двамата чираци — Паблито и Нестор и аз. Паблито, Нестор и аз скочихме от онзи планински връх в бездната.

В продължение на години след това аз смятах, че единствено пълното ми доверие в дон Хуан и дон Хенаро е било достатъчно, за да

заличи всичките ми рационални страхове пред лицето на явната гибел. Сега вече знам, че не е било така; знам, че тайната се крие в уроците на дон Хуан за лявата страна и че на дон Хуан, дон Хенаро и техните другари са им били необходими огромна дисциплина и постоянство, за да проведат тези уроци.

Отне ми почти 10 години да си спомня какво точно себе случило в уроците му за лявата страна, което да ме накара с такова желание да извърша онази непонятна постъпка: скачането в бездната.

Именно в уроците си за лявата страна дон Хуан бе разкрил какво в действителност правеха с мен той, дон Хенаро и другарите им, и кои са те. Те не ме учеха на магьосничество, а на това как да овладеея три аспекта от древно знание, което те владееха: съзнанието, прикриването и намерението. И те не бяха магьосници, а ясновидци. А дон Хуан беше не само ясновидец, но и нагуал.

Дон Хуан вече ми беше обяснил в уроците си за дясната страна доста неща относно нагуала и виждането.

Бях схванал виждането като способността на човешките същества да разширяват полето си на възприятие дотолкова, че да могат да оценяват не само външността, но и същността на всичко. Той ми бе обяснил също, че ясновидците виждат човека като едно енергийно поле, което прилича на сияйно яйце. При повечето хора, бе казал той, енергийното поле е разделено на две части. При някои мъже и жени, обаче, то е разделено на четири, а понякога на три части. И понеже тези хора са по-гъвкави от обикновения човек, те могат да станат нагуали, след като се научат да виждат.

В уроците си за лявата страна дон Хуан ми разясни тънкостите на виждането и на това да си нагуал. Да бъдеш нагуал, бе казал той, е нещо много по-сложно и отговорно от това да си просто един по-гъвкав човек; който се е научил да вижда. Да си нагуал означава да си водач, да си учител и наставник.

Бидейки нагуал, дон Хуан бе начело на една група ясновидци, в чийто състав влизаха осем жени-ясновидци: Сесилия, Делия, Хермелинда, Кармела, Нелида, Флоринда, Сулейка и Соила; трима мъже-ясновидци: Висенте, Силвио Мануел и Хенаро; и четирима куриери или пратеници: Емилито, Хуан Тума, Марта и Тереза.

Освен че водеше нагуалската група, дон Хуан обучаваше и ръководеше също една група от чираци-ясновидци, известна като

„новата нагуалска група“. Тя се състоеше от четирима млади мъже: Паблито, Нестор, Елихио и Бениньо; пет жени: Соледад, Ла Горда, Лидия, Жозефина и Роза. Аз бях формалният водач на новата нагуалска група заедно с жената-нагуал Карол.

За да може дон Хуан да ми предаде своите уроци за лявата страна, аз трябваше да навлизам в едно уникално състояние на перцептуална яснота, известно като „повишено съзнание“. През годините на чиракуването ми дон Хуан многократно ме бе премествал в това състояние посредством удар в горната част на гърба ми, който той нанасяше с дланта на ръката си.

Дон Хуан обясняваше, че в състояние на повишено съзнание чираците можели да се държат почти така естествено, както в ежедневието, но можели да накарат съзнанието си да се фокусира върху каквото и да е с необикновена сила и яснота. Въпреки това, обаче, свойствена характеристика на повишеното съзнание е, че то не се поддава на нормално спомняне. Случилото се в такова състояние може да стане част от ежедневието само след неимоверни усилия за възстановяване.

Моите взаимоотношения с нагуалската група бяха пример за това трудно спомняне. Като изключим дон Хенаро, аз бях контактувал с тях само в състояние на повишено съзнание; следователно в нормалното си ежедневието аз не можех да си ги спомня, нито дори като неясни образи от сънищата. Среците ми с тях бяха винаги почти като ритуал. Отивах с колата до къщата на дон Хенаро в едно малко градче в Южно Мексико. Дон Хуан веднага се присъединяваше към нас и ние тримата се заемахме с уроците на дон Хуан за дясната страна. След това дон Хуан променяше нивото на съзнанието ми и тогава отивахме с колата до един по-голям съседен град, където живееше той и останалите петнайсет ясновидци.

Всеки път, когато навлизах в състояние на повишено съзнание, не можех да се начудя на огромната разлика между двете ми страни. Винаги се чувствах сякаш някакво було се смъква от очите ми, сякаш съм бил частично сляп и сега съм прогледнал. Свободата, чистата радост, която ме обземаше в тези случаи, не може да се сравни с никое друго изживяване. Същевременно обаче изпитвах едно плашещо чувство на тъга и копнеж, което вървеше ръка за ръка с усещането за свобода и радост. Дон Хуан ми бе казал, че без тъга и копнеж няма

цялостност, защото без тях няма трезвост, няма доброта. А мъдрост без доброта, бе казал той, и знание без трезвост са безполезни.

Методът за преподаване на уроците за лявата страна изискваше също дон Хуан, заедно с някои от своите събратя ясновидци, да ми обяснят трите аспекта на своето знание: владееенето на съзнанието, владееенето на прикриването и владееенето на намерението.

В тази книга описвам владееенето на съзнанието, което е част от цялостната система от уроци на дон Хуан за лявата страна; системата, която той използва, за да ме подготви да извърша онази изумителна постъпка: скока в бездната.

Тъй ката събитията, които разказвам тук, са се случили в състояние на повишено съзнание, те не могат да имат структурата на ежедневиия живот. Липсва им земен контекст, макар че аз положих всички усилия да им го набавя, без при това да го превръщам в художествена измислица. В състояние на повишено съзнание човек минимално осъзнава заобикалящата го действителност, защото изцяло се съсредоточава върху непосредствената си дейност.

В конкретния случай непосредствената дейност беше, естествено, осветляването на въпроса за владееене на съзнанието. Според дон Хуан владееенето на съзнанието било съвременна версия на една изключително стара традиция, която той наричаше традицията на древните толтеки-ясновидци.

И макар да чувстваше, че е неразривно свързан с тази стара традиция, той се смяташе за един от ясновидците, принадлежащи към нов цикъл. Когато го попитах веднъж каква е отличителната черта на ясновидците от новия цикъл, той каза, че те са воители на тоталната свобода и са такива майстори във владееенето на съзнанието, прикриването и намерението, че не се оставяли смъртта да ги улови, както ставало с останалите смъртни; а сами избирали кога и как да напуснат този свят. Тогава ги обхващал един огън отвътре и те изчезвали от лицето на земята — свободни, сякаш никога не са съществували.

1

НОВИТЕ ЯСНОВИДЦИ

Бях ПРИСТИГНАЛ В ОАКСАКА, Южно Мексико, на път към планините, където отивах да търся дон Хуан. На излизане от града рано сутринта съобразих да мина през главния площад и го заварих там, седнал на любимата си пейка, като че ли ме чакаше да мина.

Настаних се до него. Той ми каза, че бил в града по работа и че е отседнал в някакъв местен пансион, където кани и мен, тъй като му се налагало да остане в града още два дни. Поговорихме известно време за моите дела и проблеми в академичния свят.

Както си му беше обичай, той внезапно ме удари по гърба, когато най-малко очаквах, и ударът ме пренесе в състояние на повишено съзнание.

Мълчахме много дълго. Аз с нетърпение очаквах да заговори и въпреки това се изненадах, когато го направи.

— Векове преди испанците да дойдат в Мексико — започна той — тук са живели необикновени толтеки-ясновидци, хора, способни на невъобразими дела. Те били последната брънка от една верига на знанието, която се е проточила от хилядолетия.

Толтеките-ясновидци били необикновени хора — могъщи и мрачни, отдадени на заниманията си магьосници, които разбулвали мистерии и владеели тайно знание, което използвали, за да влияят на хората и да ги превръщат в свои жертви, като фиксират съзнанието им върху каквото си пожелали.

Той млъкна и ме загледа напрегнато. Усещах, че чака да му задам въпрос, но не знаех какво да попитам.

— Трябва да подчертая едно важно обстоятелство — продължи той, — обстоятелството, че тези магьосници знаели как да фиксират съзнанието на своите жертви. Ти не обърна внимание на това. Когато го споменах, ти не реагира. Това не е изненадващо. Едно от най-трудните неща за признаване е, че съзнанието може да бъде манипулирано.

Почувствах се объркан. Знаех, че ме води към нещо. Усещах познато безпокойство — същото онова чувство, което изпитвах всеки път, когато дон Хуан започваше нов етап от обучението.

Казах му как се чувствам. Той се усмихна неопределено. Обикновено, когато се усмихваше, дон Хуан излъчваше щастие. Този път обаче явно беше угрижен от нещо. За момент като че ли се замисли дали да говори. Отново ме загледа напрегнато, като бавно плъзна погледа си по цялата дължина на тялото ми. След това, очевидно удовлетворен, той кимна и каза, че съм готов за последното си изпитание — нещо, през което минавали всички воители преди да са готови да бъдат оставени сами на себе си. Бях по-озадачен от всякога.

— Ще говорим за съзнанието — продължи той. — Толтеките-ясновидци са познавали изкуството да се борави със съзнанието. Всъщност те били ненадминати майстори в това изкуство. Като казвам, че са знаели как да фиксират съзнанието на своите жертви, имам предвид, че тайните им знания и практики им позволили да прозрат загадката на осъзнаването. Значителна част от тях са просъществували и до днес, но, за щастие, видоизменени. Казвам за щастие, защото тези практики, както ще обясня, не са довели древните толтеки-ясновидци до свобода, а до гибел.

— Ти самият знаеш ли ги? — попитах аз.

— Разбира се — отвърна дон Хуан. — Няма как да не знаем тези похвати, но това не означава, че ние самите ги прилагаме. Ние имаме други възгледи. Принадлежим към нов цикъл.

— Но ти нали не смяташ себе си за магьосник, дон Хуан? — попитах аз.

— Не, не се смятам за магьосник — отвърна той. — Аз съм воин, който вижда. В действителност, всички ние сме новите ясновидци. Магьосници бяха старите ясновидци.

— За обикновения човек — продължи той — магьосничеството е тъмно дело, но въпреки това е примамливо. Затова те насърчих, докато беше в състояние на нормално съзнание, да ни смяташ за магьосници. Препоръчително е да се постъпва така. Събужда се интерес. Но за нас да сме магьосници би означавало да навлезем в задънена улица.

Поисках да узная какво има предвид, но той не пожела да говори за това. Каза, че с течение на времето ще ми даде допълнителни сведения по въпроса при своите обяснения за съзнанието.

Тогава го попитах как са стигнали толтеките до своето знание.

— Толтеките стъпили на пътя на знанието като вкусили от растенията на силата — отвърна той. — Дали подтиквани от любопитство, глад или по погрешка, но те ги вкусили. И след като изпитали ефекта им върху себе си е било само въпрос на време някои от тях да започнат да анализират преживяванията си. Според мен първите хора, тръгнали по пътя на знанието, са били много дръзки, но и много грешки са направили.

— Не е ли това само едно предположение от твоя страна, дон Хуан?

— Не, това съвсем не е предположение. Аз съм ясновидец и когато фокусирам моето виждане върху онова време, знам всичко, което се е случило.

— Можеш ли да виждаш нещата от миналото в подробности? — попитах аз.

— виждането е едно особено усещане за знаене — отвърна той, — знаене на нещо без сянка на съмнение. В конкретния случай аз знам какво са правили онези хора не само поради факта, че виждам, но и защото ние сме много тясно свързани.

След това дон Хуан ми обясни, че той използва термина „толтек“ не в смисъла, в който аз ги разбирам. За мен той означаваше една древна култура — толтекската империя. За него терминът „толтек“ означаваше „човек на знанието“.

Той каза, че по времето, за което говорел — векове или може би дори хилядолетия преди испанското нашествие, — всички такива хора на знанието живеели върху обширна територия на север и на юг от Мексиканската долина и се занимавали със специфични дейности: лечителство, магьосничество, разказване на приказки, танцуване, пророкуване, приготвяне на храна и напитки. Благодарение на тези дейности те трупали особен вид мъдрост, която ги отличавала от обикновените хора. Още повече, че тези толтеки се вписвали в структурата на ежедневния живот така, както го правят в наше време лекарите, художниците, учителите, свещениците и търговците. Те практикували своите професии под строгия контрол на организирани сдружения и станали толкова изкусни и влиятелни, че започнали да властват над населението и на други географски области.

Дон Хуан каза, че когато някои от тези хора най-после се научили да виждат — след векове наред боравене с растения на силата — най-предприемчивите от тях започнали да учат други хора на знанието как да виждат. И това било началото на края им. Стечение на времето броят на ясновидците се увеличил, но това, което виждали, ги изпълвало с благоговение и страх и ги обсебило до такава степен, че те престанали да бъдат хора на знанието. Те станали изключително изкусни във виждането и можели да упражняват огромен контрол върху странните светове, които наблюдавали. Но това се оказало безполезно. Виждането било подкопало силата им и ги превърнало в роби на това, което виждат.

— Имало обаче и такива ясновидци, които избягнали тази участ — продължи дон Хуан, — велики мъже, които въпреки виждането, никога не престанали да бъдат хора на знанието. Някои от тях се заели да използват виждането положително и да обучат на него събратята си. Убеден съм, че именно под тяхно ръководство жителите на цели градове са преминали в други светове и никога не са се върнали обратно.

— Но ясновидците, които умеели само да виждат, претърпели неуспех и когато земите им били нападнати от завоеватели, те били толкова беззащитни, колкото и всички останали.

— Тези завоеватели — продължи той — завзели толтекския свят — присвоили си всичко, но никога не се научили да виждат.

— Защо смяташ, че никога не са се научили да виждат? — попитах аз.

— Защото са копирали процедурите на толтеките-ясновидци без да притежават вътрешното знание на толтеките. И до ден-днешен има множество магьосници из цяло Мексико, потомци на онези завоеватели, които следват толтекските способности, но не знаят какво, вършат или за какво говорят, защото не са ясновидци.

— Кои са били тези завоеватели, дон Хуан?

— Други индианци — рече той. — Когато дошли испанците, старите ясновидци са си били отишли от векове, но имало една нова категория ясновидци, които тъкмо започвали да утвърждават своето място в един нов цикъл.

— Какво имаш предвид под „нова категория ясновидци“?

— След като светът на първите толтеки бил разрушен, оцелелите ясновидци се оттеглили и започнали щателно да изследват практиките си. Първото нещо, което направили/било да установят прикриването, сънуването и намерението като ключови процедури и да намалят употребата на растения на силата; може би това ни подсказва какво действително им се е случило, използвайки тези растения.

— Новият цикъл тъкмо започвал да действа, когато испанските нашественици нахлули в страната. За щастие, до това време новите ясновидци били напълно подготвени да посрещнат тази опасност. Те вече практикували до съвършенство изкуството на прикриването.

Дон Хуан каза, че последвалите векове на робство предоставили на тези нови ясновидци идеалната среда, в която да усъвършенстват уменията си. Колкото и странно да изглежда, именно крайната жестокост и насилие на този период им дали импулса да изпитат и дообработят новите си принципи. И тъй като никога не огласявали дейността си, те били оставени на мира да затвърдят новите си открития.

— Имало ли е много нови ясновидци по време на Конквистата?
— попитах аз.

— В началото е имало. Към края останали само шепа. Другите били убити.

— А сега, дон Хуан? — попитах аз.

— Има неколцина. Но са пръснати навсякъде, както сам разбираш.

— Ти познаваш ли ги? — попитах аз.

— На такъв прост въпрос е най-трудно да се отговори — отвърна той. — Има няколко, които познавам много добре. — Но те не са точно като нас, защото са се съсредоточили върху други специфични аспекти на знанието, като например танцуването, лечителството, омагьосването, баенето, вместо върху това, което препоръчват новите ясновидци — прикриването, сънуването и намерението. Тези, които са точно като нас, не пресичат пътя ни. Ясновидците от времето на Конквистата са го нагласили така, за да не бъдат унищожени в сблъсъка си с испанците. Всеки от тези ясновидци е сложил началото на едно течение. Но не всички са имали приемници, така че теченията са малко.

— Познаваш ли някои, които са точно като нас? — запитах аз.

— Няколко — отвърна той лаконично.

Тогава го помолих да ми даде всички сведения, с които разполага, защото въпросът живо ме интересуваше; за мен бе от огромно значение да знам имена и адреси заради достоверността и необходимостта от потвърждение.

Дон Хуан не изглеждаше склонен да изпълни молбата ми.

— Новите ясновидци имат опит от подобен род потвърждения — рече той. — Половината от тях са оставили костите си при такива процедури. Така че сега са самотни птици. Да ги оставим на мира. Това, за което можем да говорим, е нашето течение. А за него можем да си говорим колкото искаш.

Той обясни, че всичките течения от ясновидци възникнали по едно и също време, по един и същ начин. Към края на XVI век всеки нагуал нарочно изолирал себе си и своята група ясновидци от всякакъв контакт с други ясновидци. Резултатът от това драстично разделяне, каза той, бил образуването на отделните течения. Нашето се състояло от четиринайсет нагуала и сто двама и шест ясновидци. Някои от тези четиринайсет нагуала водели със себе си само седем ясновидци, други водели единайсет, а някои дори до петнайсет.

Той ми каза, че неговият учител — или благодетел, както той го наричаше, — бил нагуалът Хулиан, а предшественикът му — нагуалът Елиас. Попитах го дали знае имената на всичките четиринайсет нагуала. Той ги изреди поименно и подред. Каза също, че лично познавал петнайсетте ясновидци от групата на своя благодетел и че познавал също учителя на своя благодетел — нагуалът Елиас и единайсетте ясновидци от неговата група.

Дон Хуан ме увери, че нашето течение било доста особено, защото през 1723 година претърпяло драстична промяна в резултат на външна намеса, която се стоварила върху нас и неумолимо променила курса ни. Дон Хуан не пожела да обсъжда самото събитие, но каза, че оттогава се отчита едно ново начало и че осемте нагуала, които са оглавявали течението оттогава, съществено се различават от шестимата си предшественика.

На другия ден дон Хуан сигурно имаше да свърши някои свои работи, защото не го видях до към обяд. Междувременно в града бяха пристигнали трима от чираците му — Паблито, Нестор и Ла Горда. Бяха тръгнали да купуват инструменти и материали за дърводелските

занимания на Паблито. Придружих ги и им помогнах да направят покупките си. След това всички се върнахме в пансиона.

Четиримата седяхме и разговаряхме, когато дон Хуан влезе в стаята ми. Съобщи, че си тръгваме, след като се наобядваме, но преди да отидем на обяд искал да поговори с мен насаме.

Предложи двамата с него да се разходим из главния площад, а след това всички да се срещнем в един ресторант.

Паблито и Нестор станаха и заявиха, че имали да свършат някои работи преди да се срещнем. Ла Горда изглеждаше много недоволна.

— И какво толкова ще си говорите? — изтърси направо тя, но бързо осъзна грешката си и нервно се изхили.

Дон Хуан я погледна някак странно, но нищо не каза.

Окуражена от мълчанието му, Ла Горда предложи да я вземем с нас. Тя ни увери, че по никакъв начин нямало да ни пречи.

— Сигурен съм, че няма да ни пречиш — отвърна ѝ дон Хуан, — но наистина не искам да чуеш нищо от това, което имам да му казвам.

Ла Горда видимо побесня. Лицето ѝ почервения от ярост и докато излизахме с дон Хуан от стаята, се изкриви в напрегната гримаса. Устата ѝ бе отворена, а устните — пресъхнали.

Настроението на Ла Горда много ме разстрои. Почувствах се наистина неловко. Не казах нищо, но дон Хуан, изглежда, забеляза състоянието ми.

— Трябва ден и нощ да благодариш на Ла Горда — рече той внезапно. — Тя ти помага да разрушиш самотнието си. Тя е дребният тиранин в твоя живот, но ти все още не си схванал това.

Разхождахме се из площада докато се разсея цялата ми нервност, след което отново седнахме на любимата му пейка.

— Древните ясновидци са били наистина големи късметлии — започна дон Хуан, — защото са разполагали с много време да се учат на разни чудеса. Трябва да ти кажа, че те са знаели чудеса, които днес не можем дори да си представим.

— Кой ги е научил на всичко това? — попитах аз.

— Сами са научили всичко чрез виждане — отвърна той. — Повечето от нещата, които знаем в нашето течение, са тяхно откритие. Новите ясновидци поправили грешките на старите ясновидци, но основата на това, което знаем и вършим, датира от толтекско време.

Дон Хуан обясни, че от гледна точка на обучението, едно от най-простите, но същевременно и най-важно откритие било знанието, че човек притежава два типа съзнание. Старите ясновидци ги наричали дясната и лявата страна на човека.

— Старите ясновидци разбрали — продължи той, — че най-добрият начин да предадат своето знание е като преместват чираците си в лявата им страна, в състояние на повишено съзнание. Истинското учене се извършва там.

— Съвсем малки деца били давани за чираци при старите ясновидци — продължи дон Хуан, — така че да не познават друг начин на живот. Тези деца на свой ред, като навършили пълнолетие, вземали други деца за чираци. Представи си само какви ли неща са откривали при непрекъснатите си премествания от дясната в лявата страна и обратно, и то след векове такава концентрация.

Отбелязах колко объркващи бяха тези преминавания за мен. Дон Хуан каза, че моите изживявания наподобявали неговите собствени. Неговият благодетел — нагуалът Хулиан, бил създал един дълбок разкол у него, като го премествал напред-назад от единия тип съзнание в другия. Той каза, че яснотата и свободата, които усещал в състояние на повишено съзнание, били в пълен контраст с осмислянето, задръжките, гнева и страха на нормалното му състояние на съзнанието.

Старите ясновидци създавали тази полярност за своите собствени цели: чрез нея те принуждавали чираците си да постигнат концентрацията, необходима за овладяване на магьосническите похвати. Но новите ясновидци, каза той, я използвали, за да доведат чираците си до убеждението, че в човека има нереализирани възможности.

— Най-значимото постижение на новите ясновидци — продължи дон Хуан — е обяснението, което дават на загадката на съзнанието. Те го събрали цялото в няколко понятия и процедури, на които чираците се обучавали, докато са в състояние на повишено съзнание.

Дон Хуан каза, че ценното в метода на обучение, прилаган от новите ясновидци, е това, че той се възползва от факта, че човек не може да си спомни нищо от това, което му се е случило в състояние на повишено съзнание. Тази невъзможност да си спомниш поставя почти непреодолима бариера пред воините, които все пак трябва да си спомнят всички дадени им наставления, ако искат да продължат по

нататък. Едва след години борба и самодисциплина воините могат да си спомнят тези наставления. А до тогава понятията и процедурите, на които са били обучавани, са се превърнали в тяхно вътрешно знание и така са придобили силата, която новите ясновидци са искали те да имат.

2

ДРЕБНИТЕ ТИРАНИ

Дон ХУАН ПОДХВАНА ТЕМАТА за владееенето на съзнанието едва след няколко месеца. Бяхме в къщата, където живееше нагуалската група.

— Хайде да се поразходим — предложи ми дон Хуан, слагайки ръка на рамото ми. — Или още по-добре, да отидем на градския площад, където има много хора и да седнем да поговорим.

Изненадах се, когато ми заговори, защото от няколко дни бях в къщата, а той и едно „здравей“ не ми беше казал.

Докато излизахме от къщата с дон Хуан, Ла Горда ни пресрещна и настоя да я вземем с нас. Изглеждаше решена да не приема отказа за отговор. Дон Хуан ѝ каза много твърдо, че има да обсъжда нещо насаме с мен.

— Ще си говорите за мен, нали? — рече Ла Горда, като тонът и жестовете ѝ издаваха едновременно подозрение и раздражение.

— Точно така — отвърна дон Хуан сухо и мина покрай нея без дори да я погледне.

Последвах го и двамата мълчаливо извървахме разстоянието до градския площад. Когато седнахме, го попитах какво толкова, за бога, имаме да обсъждаме за Ла Горда. Не можех да забравя застрашителния ѝ поглед, който ни беше хвърлила на излизане.

— Няма какво да обсъждаме за Ла Горда или за който и да е друг — рече той. — Казах ѝ това само за да провокирам огромното ѝ самомнение. И имаше ефект — тя побесня. Ако я познавам добре, досега вече си е говорила достатъчно дълго, за да укрепи самоувереността и справедливото си възмущение, че е била пренебрегната и поставена в такова глупаво положение. Няма да се изненадам, ако ни нападне и тук на пейката.

— Щом няма да говорим за Ла Горда, тогава какво ще обсъждаме? — попитах аз.

— Ще продължим разговора, който започнахме в Оаксака — отвърна той. — За да разбереш обяснението на съзнанието, ще са необходими върховни усилия от твоя страна и желание да се местиш напред-назад между нивата на съзнанието. Докато трае разговорът ни, ще са ми необходими твоята пълна концентрация и търпение.

Почти като оплакване му казах, че ме е накарал да се чувствам много неловко, като не е искал да разговаря с мен през последните два дни. Той ме погледна и повдигна вежди. Лека усмивка заигра по устните му и изчезна. Осъзнах, че ми даваше да разбера, че не съм постока от Ла Горда.

— Провокирах самомнението ти — рече той намръщено. — Самомнението ни е най-големия ни враг. Помисли и ще видиш, че това, което ни прави слаби, е чувството на обида от делата и злодеянията на събратята ни. Самомнението ни изисква да прекарваме по-голяма част от живота си обидени от някого.

— Новите ясновидци препоръчват — продължи дон Хуан — да се полагат всички усилия да се изкорени самомнението от живота на воините. Аз съблюдавах тази препоръка и голяма част от заниманията ми с теб целяха да ти покажат, че без самомнението ние сме неуязвими.

Докато го слушах, очите му изведнъж силно заблестяха. Помислих си, че сигурно всеки момент ще се разсмее, а нямаше причина за смях, когато се сепнах от внезапна и болезнена плесница по дясната ми буза.

Скочих от пейката. Ла Горда стоеше зад мен с все още вдигната ръка. Лицето ѝ бе почервенияло от гняв.

— Сега вече можете да кажете каквото си искате за мен и то с основание — изкрещя тя. — Но ако имате да ми казвате нещо, кажете ми го в лицето.

Избухването ѝ, изглежда, я изтощи, защото седна на цимента и зариде. Дон Хуан бе обладан от неописуема радост. Аз бях се вцепенил от чиста ярост. Ла Горда ме изгледа свирепо, а след това се обърна към дон Хуан и кротко му каза, че нямаме никакво право да я критикуваме.

Дон Хуан така се превиваше от смях, че почти докосваше земята. Не можеше дори да говори. На няколко пъти се опита да ми каже нещо, но не успя и накрая стана и тръгна на някъде, като тялото му продължаваше да се тресе от смях.

Тъкмо щях да хукна след него, все още гледайки Ла Горда кръвнишки — в този момент ми се струваше жалка, когато ми се случи нещо странно. Разбрах какво му беше толкова смешно на дон Хуан. Ла Горда и аз бяхме ужасяващо еднакви. Самомнението ни бе монументално. Изненадата и яростта ми, когато получих плесницата, бяха точно като гнева и подозрението на Ла Горда. Дон Хуан бе прав — бремето на самомнението е ужасна пречка.

Тогава, въодушевен, изтичах след него, а сълзи се стичаха по бузите ми. Настигнах го и му казах какво съм осъзнал. Очите му блестяха дяволито и доволно.

— А какво да правя с Ла Горда? — попитах аз.

— Нищо — отвърна той. — Осъзнаването винаги е лично.

Той смени темата и каза, че според поличбите трябвало да продължим разговора си в неговата къща или в голямата стая с удобни столове, или в задния двор, който бе опасан от покрит коридор. Той каза, че винаги, когато дава обясненията си вътре в къщата, тези две места ще бъдат забранена територия за всеки друг.

Върнахме се в къщата. Дон Хуан разказа на всички какво бе направила Ла Горда. Удоволствието, с което всички ясновидци ѝ се подиграваха, постави Ла Горда в крайно неудобно положение.

— Самомнението не може да се победи с деликатност — коментира дон Хуан, когато изказах загрижеността си за Ла Горда.

След това той помоли всички да напуснат стаята. Седнахме и дон Хуан започна своите обяснения.

Той каза, че ясновидците, стари и нови, са разделени на две категории. В първата влизали онези, които имали желание да упражняват самоконтрол и можели да насочват дейността си към прагматични цели, които да облагодетелстват други ясновидци и човека въобще. Към другата категория спадали онези, които нехаели за самоконтрола или пък за каквито и да било прагматични цели. Единодушното мнение на ясновидците било, че последните не са успели да решат проблема със самомнението.

— Самомнението съвсем не е нещо просто и наивно — обясни той. — От една страна, то е сърцевината на всичко добро в нас, а от друга — сърцевината на всичко гнило. За да се отървеш от самомнението, което е гнило, се изисква майсторска стратегия. От

векове насам ясновидците ценят най-много онези, които са го постигнали.

Оплаках се, че идеята за изкореняване на самомнението, макар понякога да ми допада, бе наистина непонятна; казах на дон Хуан, че намирам указанията му за изкореняване на самомнението толкова неясни, че не мога да ги следвам.

— Казвал съм ти много пъти — рече той, — че за да върви по пътя на знанието човек трябва да има силно развито въображение. Както сам разбираш, по пътя на знанието нищо не е така ясно, както бихме искали да бъде.

От неудобство изтъкнах, че неговите поучения за самомнението ми напомнят на католическите постановки. След като цял живот ми говореха за тежките последици от греха, вече бях претръпнал.

— Воините се борят със самомнението като стратегия, а не като принцип — отвърна той. — Грешката ти е, че приемаш това, което ти казвам, от гледна точка на нравствеността.

— Но за мен ти си един високонравствен човек, дон Хуан — настоях аз.

— Забелязал си моята безупречност, това е всичко — рече той.

— Безупречността, както и освобождаването от самомнение, е твърде неясно понятие, за да има някаква стойност за мен — отбелязах аз.

Дон Хуан се задави от смях и аз го предизвиках да обясни безупречността.

— Безупречността не е нищо друго, освен правилното използване на енергията — рече той. — В думите ми няма никакъв намек за нравственост. Съхранил съм енергия и това ме прави безупречен. За да го разбереш, трябва ти да съхраниш достатъчно енергия.

Дълго време мълчахме. Исках да размисля върху това, което беше казал. Внезапно той отново заговори.

— Воините си правят опис на стратегията — започна дон Хуан. — Вписват всичко, което правят. След това решават кое от тези неща може да бъде променено, за да си дадат отдих от изразходването на своята енергия.

Отбелязах, че при това положение в описите им ще трябва да е включено всичко под слънцето. Той търпеливо ми обясни, че

стратегическите описи, за които говорел, включвали само модели на поведение, които не са от жизненоважно значение за нашето оцеляване и благополучие.

Моментално се възползвах от възможността да изтъкна, че оцеляването и благополучието са категории с безброй много интерпретации и следователно не е възможно да се определи кое е, или не е, жизнено важно за оцеляването и благополучието.

Докато говорех, усетих, че започвам да губя инерция и накрая спрях, защото осъзнах колко безпочвени са аргументите ми.

Тогава дон Хан каза, че в стратегическите описи на войните самотнието фигурирало като дейността, която поглъща най-голямо количество енергия, и отгук усилията им да го изкоренят.

— Една от първите грижи на войните е да освободят тази енергия, за да могат да-се изправят с нея срещу непознатото — продължи дон Хуан. — Актът на пренасочване на тази енергия е безупречността.

Той каза, че най-ефективната стратегия била разработена от ясновидците, които са живеели по времето на Конквистата — безспорните майстори на прикриването. Тя се състои от шест елемента, които си взаимодействат един с друг. Петте от тях се наричат атрибути на войнството: контрол, дисциплина, търпение, точност и воля. Те принадлежат към света на война, който се бори да се отърве от своето самотниение. Шестият елемент, който вероятно е най-важният от всичките, принадлежи към външния свят и се нарича „дребен“ тиранин. Той ме погледна така, сякаш безмълвно ме питаше дали съм разбрал или не.

— Наистина съм озадачен — казах аз. — Ти все повтаряш, че Ла Горда е дребният тиранин в живота ми. Но какво е дребен тиранин?

— Дребният тиранин е мъчител — отвърна той. — Някой, който или държи в ръцете си властта да разполага с живота и смъртта на войните, или просто ги дразни до смърт.

Дон Хуан ми говореше всичко това с лъчезарна усмивка на лицето. Той каза, че новите ясновидци си направили своя собствена класификация на дребните тирани; и макар това понятие да е едно от техните най-сериозни и важни открития, те се отнасяли към него с известно чувство за хумор. Той ме увери, че във всяка една от класификациите има отсянка на злобен хумор, защото хуморът бил

единственото средство да се противодейства на натрапчивия импулс на човешкото съзнание да прави описи и обременителни класификации.

Новите ясновидци, в съответствие с установената си практика, сметнали за подходящо да сложат начело на своята класификация основния източник на енергия, единственият господар във вселената, и те го нарекли просто „тиранина“. Останалите деспоти и авторитаристи били сметнати, естествено, за стоящи много под категорията „тиранин“. В сравнение с източника на всичко най-страховитите и тиранични хора са просто палячовци; затова те били класифицирани като дребни тирани.

Той каза, че имало два подкласа от по-маловажни дребни тирани. Към първия подклас спадали дребните тирани, които преследвали и нанасяли вреда, но без действително да причиняват смърт. Те били наречени „дребните тиранчета“. Във втория подклас влизали дребните тирани, които дразнели и досаждали, но без да нанасят вреда. Те били наречени „нищожните дребни тиранчета“ или „мъничките дребни тиранчета“.

Сметнах, че класификацията, която ми дава, е просто нелепа. Бях сигурен, че импровизира испанските термини. Попитах го дали е така.

— Съвсем не — отвърна той с изражение, от което личеше, че му е забавно. — Новите ясновидци били велики класификатори. Хенаро, без съмнение, е един от най-великите; ако го наблюдаваш внимателно, ще разбереш точно как се отнасят новите ясновидци към своите класификации.

Той гръмко се разсмя на моето объркване, когато го попитах не ме ли будалка.

— Не бих си и помислил такова нещо — отвърна той с усмивка. — Хенаро си го позволява, но не и аз, особено след като знам как се отнасяш към класификациите. Просто новите ясновидци са били ужасно непочтителни.

Каза също, че „дребните тиранчета“ се делели по-на-татък на четири категории. Към първата спадали тези, които торМОЗЯТ грубо и жестоко. Към втората — тези, които го правят, пораждайки непоносимо безпокойство чрез нечестност. В третата категория влизали тези, които потискат с тъга, а в четвъртата — онези, които торМОЗЯТ, като карат войните да се вбесяват.

— Ла Горда е в свой собствен, отделен клас — добави дон Хуан. — Тя е действащо нищожно тиранче. Дразни те до болка и те кара да се вбесяваш. Дори те удря. С всичко това те учи да се дистанцираш.

— Не е възможно! — възпротивих се аз.

— Ти все още не си сглобил всички съставки от стратегията на новите ясновидци — рече той. — Когато го направиш, сам ще се убедиш колко е ефикасно и добре измислено средството да се използва дребен тиранин. Със сигурност мога да кажа, че тази стратегия не само освобождава воините от тяхното самомнение, но и ги подготвя за последното прозрение, че безупречността е единственото нещо, което има значение по пътя на знанието.

Дон Хуан поясни, че това, което новите ясновидци имат предвид, било една опасна маневра, при която, образно казано, дребният тиранин е стръмна планина на атрибутите на войнството — катерачи, които се срещат на билото ѝ.

— Обикновено се използват само четирите атрибута — продължи той. — Петият, волята, винаги се пази за последния сблъсък, когато воинът се изправя, така да се каже, пред разстрел.

— Защо се постъпва така?

— Защото волята принадлежи към друга сфера — непознатото. Останалите четири принадлежат към познатото, точно където обитават дребните тирани. Всъщност това, което превръща човешките същества в дребни тирани, е именно маниакалното манипулиране на познатото.

Дон Хуан обясни, че взаимодействието между всичките пет атрибута на войнството може да бъде осъществено само от ясновидци, които са освен това безупречни воини и владеят волята. Този вид взаимодействие е най-висша маневра, която не може да бъде направена на сцената на ежедневно човешко съществуване.

— Четирите атрибута са всичко, от което воинът има нужда, за да се справи и с най-върлия дребен тиранин — продължи дон Хуан. — При положение, разбира се, че е намерен дребен тиранин. Както казах, дребният тиранин е външния елемент — този, който не можем да контролираме и който вероятно е най-важен от всичките. Моят благодетел често казваше, че воинът, който попадне на дребен тиранин, е късметлия. Имаше предвид, че е късмет да срещнеш дребен тиранин по пътя си, защото, ако това не стане, ще трябва да ходиш и сам да го търсиш.

Той обясни, че едно от най-големите достижения на ясновидците от времето на Конквистата било разработването на една схема, която той нарече „триетапна прогресия“. Понеже разбирали природата на човека, те могли да достигнат до неоспоримото заключение, че ако ясновидците могат да пазят самообладание пред лицето на дребните тирани, те положително могат да се изправят безнаказано и пред непознатото, а след това да понесат дори присъствието на непознаваемото.

— Реакцията на обикновения човек е да сметне, че последователността в това изказване трябва да бъде обратна — продължи той. — Ясновидец, който може да пази, самообладание пред лицето на непознатото, положително може да се изправи и пред дребните тирани. Но не е така. И точно това предположение унищожило изключителните ясновидци от древността. Днес знаем повече. Знаем, че нищо не може да кали духа на война така, както предизвикателството да си има работа с невъзможни хора, имащи власт. Само при такива условия воините могат да придобият уравновесеността и спокойствието, необходими им за да издържат натиска на непознаваемото.

Бурно изразих несъгласието си. Казах му, че според мен тираните могат само да омаломощят жертвите си или пък да ги направят толкова жестоки, колкото са и те самите. Изтъкнах, че са проведени множество изследвания на последиците от физически и психически тормоз, оказан върху такива жертви.

— Разликата е точно в това, което току-що каза — отвърна рязко той. — Те са жертви, а не воини. Някога и аз се чувствах като теб. Ще ти кажа какво ме промени, но нека да се върнем първо към онова, което казах за Конквистата. Ясновидците от онова време не биха могли да намерят по-добра почва. Испанците били дребни тирани, които подлагали на изпитание уменията на воините до краен предел; след като си били имали работа със завоевателите, ясновидците вече можели да се изправят пред всичко. Извадили голям късмет. По него време имало дребни тирани навсякъде.

— След онези прекрасни години на изобилие — продължи той — нещата доста се променили. Дребните тирани никога вече нямали същия размах; само по онова време властта им била неограничена. А

за получаването на превъзходен ясновидец идеалната комбинация е именно дребен тиранин с неограничени правомощия.

— В наше време, за съжаление, на ясновидците им се налага да стигат до крайности, за да намерят такъв, който си заслужава. В повечето случаи трябва да се задоволят с някоя „дребна риба“.

— А ти самият открил ли си дребен тиранин, дон Хуан?

— На мен ми провървя. Откри ме един от най-висша класа, макар че тогава се чувствах като теб и не можех да го оценя.

Дон Хуан каза, че неговото изпитание започнало няколко седмици преди да срещне своя благодетел. Тогава едва бил навършил двайсет години. Работел в някаква захарна фабрика като хамалин. Той си бил силен физически, затова не му било трудно да си намери работа, за която се изискват мускули. Един ден, докато пренасял тежките чували със захар, дошла някаква жена. Била много добре облечена и имала вид на заможна. Била сигурно към петдесетте, каза дон Хуан, и много властна. Тя погледнала дон Хуан, след което казала нещо на надзирателя и си отишла. Тогава надзирателят се приближил към дон Хуан и му съобщил, че срещу известна сума ще го препоръча за работа в къщата на господаря. Дон Хуан му отвърнал, че няма пари. Надзирателят се усмихнал и му казал да не се притеснява, защото когато раздават надниците ще има достатъчно. Той потупал дон Хуан по гърба и го уверил, че е голяма чест да работиш за господаря.

Дон Хуан каза, че тъй като бил прост индианец, който живеел ден за ден, той не само повярвал на всяка дума, но дори си помислил, че го е докоснала добрата фея. Обещал на надзирателя да му плати колкото поиска. Онзи назовал една огромна сума, която трябвало да се плати на няколко вноски.

Веднага след това надзирателят лично отвел дон Хуан в къщата, която била доста отдалечена от града, и го предал на друг надзирател — огромен, мрачен и грозен мъж, който му задал много въпроси. Интересувало го най-вече семейството на дон Хуан. Той отвърнал, че няма такава. Мъжът бил толкова доволен, че дори се усмихнал с развалените си зъби.

Той обещал на дон Хуан, че ще му плащат добре и че дори ще може да спестява, защото нямало да има никакви разходи, тъй като щял да живее и да се храни в къщата.

Начинът, по който мъжът се разсмял, бил ужасяващ. Дон Хуан разбрал, че трябва моментално да избяга от там. Хукнал към портите, но мъжът му пресякъл пътя с револвер в ръката. Заредил го и го допрял в корема на дон Хуан.

— Тук си за да работиш до скъсване — казал той. — Гледай да не го забравяш.

Побутнал дон Хуан напред, отвел го встрани от къщата и след като му казал, че неговите хора работят всеки ден без почивка от сутрин до здрач, го накарал да изкорени два огромни дънера. Казал му също, че ако някога се опита да избяга или да се оплаче на властите, ще го застреля; но ако все пак успее да избяга, той щял да се закълне пред съда, че дон Хуан се е опитал да убие господаря си.

— Ще работиш тук, докато умреш — рекъл онзи, — а после друг индианец ще заеме твоето място, точно както ти дойде на мястото на умрял индианец.

Дон Хуан каза, че къщата приличала на крепост, тъй като навсякъде шарели въоръжени с мачете мъже. Така че той се заел с работата си и се опитвал да не мисли за тежкото си положение. В края на деня мъжът се върнал и го подкарал към кухнята с ритници, защото не му харесвал дръзкия поглед на дон Хуан. Заплашил го, че ще му пререже сухожилията на ръцете, ако не му се подчинява.

В кухнята някаква старица му дала храна, но дон Хуан бил толкова разстроен и напласен, че не можел да яде. Старицата го посъветвала да се възползва от храната, защото трябвало да бъде силен, тъй като работата му нямала да има край. Тя му съобщила, че човекът, чието място заел, умрял едва предния ден. Бил твърде слаб, за да работи, и паднал от един прозорец на втория етаж.

Дон Хуан каза, че работил в къщата на господаря в продължение на три седмици и че през всичкото това време надзирателят не преставал да го тормози нито за секунда. Карал го да работи при най-опасни условия и да върши най-тежката работа под постоянната заплаха на ножа, пистолета или сопата му. Всеки ден го изпращал да чисти конюшните, докато жребците са вътре. Всяка сутрин дон Хуан си мислел, че това е последния му ден на тази земя, а фактът, че доживявал до вечерта, означавал само, че същият ад го чака и утре.

Развитието на нещата се ускорило обаче, когато един ден, под претекст, че трябва да отиде до града да заплати уговорената сума на

надзирателя от захарната фабрика, дон Хуан поискал да го освободят за малко от работа. Тогавашният му надзирател грубо му отвърнал, че не може да прекрати работата си дори за минута, защото вече е потънал до уши в дългове само заради привилегията да работи в господарския дом.

Дон Хуан разбрал, че с него е свършено. Станало му ясно, че двамата надзиратели играят комбина като наемат прости индианци от фабриката, карат ги да работят до смърт и си поделят надниците им. Това подозрение така го ядосало, че той хукнал, пицейки, през кухнята и влязъл в главната къща: Надзирателят и останалите работници се втрещили от изненада. Дон Хуан излетял през входната врата и насмалко да успее да избяга, но надзирателят го настигнал по пътя и го прострелял в гърдите. Сметнал го за умрял и го оставил на пътя.

Дон Хуан каза, че не му било писано да умре; неговият благодетел го намерил там и се грижил за него докато се оправил.

— Когато разказах на моя благодетел цялата история — рече дон Хуан, — той едва сдържа вълнението си. „Този надзирател е истинска находка“, каза моят благодетел. „Твърде добър е, за да го изпуснем. Един ден трябва да се върнеш в тази къща.“

— Той разпалено ми говореше — продължи дон Хуан — какъв късметлия съм бил, че съм открил дребен тиранин, който се среща веднъж на милион и то с почти неограничена власт. Сметнах, че старецът не е с всичкия си. Минаха години преди напълно да разбера какво е искал да каже.

— Това е една от най-ужасните истории, които някога съм чувал — рекох аз. — Ти наистина ли се върна в онази къща?

— Разбира се, три години по-късно. Моят благодетел се оказва прав. Дребен тиранин като онзи се среща веднъж на милион и не бива да се изпуска.

— А как успя да се върнеш?

— Моят благодетел разработи стратегия на основата на четирите атрибута на войнството — контрола, дисциплината, търпението и точността.

Дон Хуан каза, че неговият благодетел, докато му обяснявал какво трябва да направи, за да се възползва от срещата си с онова чудовище, надзирателя, му казал също и кои са, според новите

ясновидци, четирите стъпки по пътя на знанието. Първата е решението да станеш чирак. След като чираците променят възгледите си за себе си и света, те предприемат втората стъпка и стават воини, което ще рече — същества, способни на най-висша дисциплина и контрол над себе си. Третата стъпка, след като се усвоили търпението и точността, е да станат хора на знанието. Когато хората на знанието се научат да Виждат, те са направили четвъртата стъпка и са станали ясновидци.

Неговият благодетел подчертал обстоятелството, че дон Хуан е бил по пътя на знанието достатъчно дълго, за Да е усвоил един минимум от първите два атрибута — контрола и дисциплината. Дон Хуан наблегна на факта, че и двата споменати атрибута се отнасят към едно вътрешно състояние. Воинът е обърнат към себе си, но не егоистично, а в смисъл, че щателно и постоянно изследва своето „аз“.

— По онова време няхах достъп до другите два атрибута — продължи дон Хуан. — Търпението и точността не са съвсем вътрешно състояние. Те са в царството на човека на знанието. Моят благодетел ми ги показва чрез своята стратегия.

— Това означава ли, че сам не би могъл да се изправиш срещу дребния тиранин? — попитах аз.

— Сигурен съм, че можех да го направя и сам, макар че едва ли щях да го извърша с такъв усет и радост. Моят благодетел просто се наслаждаваше на този сблъсък, като го насочваше. Идеята да се използва дребен тиранин служи не само за усъвършенстване духа на воина, но също и за извличане на радост и щастие.

— Как може някой да изпита радост от срещата си с чудовището, което описваш?

— Той е нищо в сравнение с истинските чудовища, пред които са били изправени ясновидците от времето на Конквистата. По всичко личи, че онези ясновидци са се забавлявали до забрава при срещите си с тях. — Те доказали, че и най-върлите тирани могат да доставят наслада, при положение разбира се, че човек е воин.

Дон Хуан обясни, че грешката на обикновения човек при сблъсъците му с дребни тирани е, че няма стратегия, към която да прибегне; фаталният недостатък на обикновените хора е, че се вземат много на сериозно; действията и чувствата им, също както при дребните тирани, са най-важни за тях. Воините, от друга страна, не само имат добре обмислена стратегия, но са освободени и от бремето

на самомнението. Това, което възпира самомнението им, е факта, че са разбрали, че действителността е само една интерпретация, която правим. Това знание било решаващото предимство, което новите ясновидци имали пред тъпите испанци.

Дон Хуан каза, че се убедил, че може да надвие надзирателя дори само като използва едно-единствено прозрение, а именно, че дребните тирани се приемат изключително на сериозно, докато воните — не.

И така, следвайки стратегическия план на своя благодетел, дон Хуан се главил на работа в същата захарна фабрика, както преди. Никой не си спомнял, че някога е работил там; песните идвали в тази захарна фабрика и си отивали без да оставят дори следа.

Според стратегията на неговия благодетел, дон Хуан трябвало да привлече вниманието на онзи, който ще дойде за поредната жертва. Случило се така, че дошла същата жена и също както преди години се спряла на него. Този път дон Хуан бил физически дори по-силен от преди.

Повторила се същата ситуация, но този път стратегията изисквала дон Хуан да откаже заплащането на първия надзирател. Човекът не очаквал такава реакция и се слясал. Заплашил дон Хуан, че ще го уволни. Дон Хуан му отвърнал на заплахата, като му казал, че ще отиде направо в къщата на господарката и ще говори с нея. Дон Хуан знаел, че жената, която била съпруга на собственика на фабриката, била в неведение относно машинациите на двамата надзиратели. Дон Хуан му казал, че знае къде живее дамата, защото бил работил като секач на захарна тръстика в полята наоколо. Онзи започнал да се пазари и дон Хуан му поискал известна сума пари, за да отиде да работи в господарската къща. Надзирателят отстъпил и му дал няколко банкноти. Дон Хуан прекрасно знаел, че това е само една хитрост, за да го накара да отиде в господарския дом.

— И отново той лично ме заведе в имението на собственика на захарната фабрика — продължи дон Хуан, — който беше заможен човек и или знаеше какво става, но не го беше грижа, или пък му беше толкова безразлично, че дори не забелязваше.

— Веднага щом пристигнахме там, аз се втурнах в къщата да търся господарката. Намерих я, паднах на колене и целунах ръката ѝ, за да ѝ благодаря. Двамата надзиратели позеленяха от яд.

— Надзирателят от къщата следваше същата схема, както преди. Но аз вече имах необходимото, за да се справя с него — имах контрол, дисциплина, търпение и точност. Стана така, както бе предвидил моят благодетел. Моят контрол ми позволяваше да изпълнявам и най-идиотските му нареждания. Това, което обикновено ни изтощава в подобни ситуации, е износването на нашето самомнение. Всеки, който има дори йота гордост, се разкъсва на части, когато го карат да се чувства нищожен.

— Аз с удоволствие изпълнявах всичко, което ми наредеше. Бях радостен и силен. Не давах пукната пара за гордостта или страха си. Бях там като безупречен воин. Да настройваш духа си, когато някой те тъпче, се нарича контрол.

Дон Хуан обясни, че стратегията на неговия благодетел изисквала вместо да се съжالياва, както преди, веднага да се заеме да изучава поведението на своя мъчител, да научи в какво е силата му и кой са слабите му места.

Той открил, че силата на надзирателя се състои в насилническата му същност и дързост. Той бил прострелял дон Хуан посред бял ден и пред очите на множество свидетели. Голямата му слабост била, че харесвал работата си и не искал да се излага на опасността да я загуби. При никакви обстоятелства не би рискувал да убие дон Хуан денем на територията на къщата. Другата му слабост била неговото семейство. Имал жена и деца, които живеели в една колиба близо до къщата.

— Да събереш цялата тази информация, докато те пребиват като куче, се нарича дисциплина — рече дон Хуан. — Човекът си беше жив сатана. Нямаше дори една положителна страна. Според новите ясновидци идеалният дребен тиранин няма никакво компенсиращо качество.

Дон Хуан каза, че другите два атрибута на войнството — търпението и точността, които той все още нямал, били автоматично включени в стратегията на неговия благодетел. Търпението означава да чакаш спокойно — без избързване, без притеснение; едно просто и радостно очакване на това, което има да се случи.

— Търпях унижения ежедневно — продължи дон Хуан, — понякога дори плачейки под камшика на надзирателя. И въпреки това бях щастлив. Стратегията на моя благодетел бе това, което ми помагаше да живея ден след ден без да намразвам този груб човек. Бях

воин. Знаех, че чакам и знаех какво чакам. Точно в това се състои великата радост на войнството.

Той добави, че стратегията на неговия благодетел изисквала систематично да се дразни човека, като се използва защитата на повисокостоящата инстанция, точно както били постъпвали ясновидците от новия цикъл по време на Конквистата, като използвали за щит католическата църква. Някой прост свещеник понякога се оказвал повлиятелен от благородника.

Щитът на дон Хуан била дамата, която го била взела на работа. Винаги когато я видел, той падал на колене пред нея и я наричал светица. Дори я помолил да му даде медальон с образа на своя светец-покровител, за да може да му се моли за нейното здраве и благополучие.

— И тя ми даде един — продължи дон Хуан, — при което надзирателят излезе от кожата си, а когато накарах и слугите да се молят нощем, едва не получи инфаркт. Мисля, че тогава реши да ме убие. Не можеше да ме остави повече да му се качвам на главата.

— Като противодействие аз включих в молитвите си всички слуги в къщата. Дамата смяташе, че имам заложибите да стана много набожен човек.

— Вече не можех да спя спокойно, нито пък да спя в леглото си. Всяка нощ се качвах на покрива. Оттам на два пътя видях как онзи ме търси посред нощ с намерение да ме убие.

— Всеки ден ме пращаше в конюшните с надеждата, че конете ще ме стъпчат, но аз си бях направил в единия ъгъл преграда от здрави дъски, зад която се криех. Онзи въобще не знаеше, защото му се повдигаше от конете — още една негова слабост, която в последствие се оказва фатална за него.

Дон Хуан каза, че точността е качеството, определящо кога да се отприщи всичко онова, което е било задържано. Контролът, дисциплината и търпението са като дига, зад която се събира всичко, а точността е нейния шлюз.

Онзи надзирател познавал единствено насилието и го използвал да тероризира околните. Ако насилието му бъдело неутрализирано, той щял да се окаже почти безпомощен. Дон Хуан знаел, че надзирателят няма да посмее да го убие пред къщата, затова, един ден, в присъствието на другите работници, но и на дамата също, дон Хуан го

обидил. Нарекъл го страхливец, който се бои до смърт от жената на господаря.

Според стратегията на неговия благодетел, дон Хуан трябвало да е нащрек и да издебне подобен момент, за да си разменят ролите с дребния тиранин. Неочакваните неща винаги стават така. Най-презреният роб изведнъж започва да се присмива на тиранина, дразни го, прави го за смях пред високопоставен свидетел, а после побягва, без да даде време на тиранина да се опомни и да му отмъсти.

— Миг по-късно онзи побесня от ярост — продължи дон Хуан, — но аз вече почтително коленичех в нозете на господарката.

Дон Хуан каза, че когато дамата се прибрала в къщата, надзирателят и другарите му го повикали зад къщата уж за да свърши някаква работа. Човекът бил целият побелял от гняв. По тона му дон Хуан разбрал какви са всъщност истинските му намерения. Той се престорил, че се съгласява, но вместо да тръгне към задната част на къщата, той хукнал към конюшните. Вярвал, че конете ще вдигнат такава тупурдия, че господарите ще излязат да видят какво става. Знаел, че надзирателят няма да посмее да го застреля, защото би било твърде шумно, а страхът му да не загуби работата си бил достатъчно силен. Дон Хуан знаел също, че онзи за нищо на света не би влязъл при конете, т.е. освен ако не е на себе си от ярост.

— Сkochих в бокса на най-буйния жребец — продължи дон Хуан, — а дребният тиранин, обезумял от ярост, извади ножа си и влетя след мен. Аз веднага се скрих зад преградата си. Конят го ритна веднъж и всичко свърши.

— Бях прекарал шест месеца в къщата и през цялото това време бях упражнявал четирите атрибута на войнството. Благодарение на тях бях успял. Нито веднъж не изпаднах в самосъжаление, нито пък съм плакал от безсилие. Бях радостен и спокоен. Моят контрол и дисциплина бяха силни както винаги, а освен това лично се бях убедил какво могат да направят за безупречния воин търпението и точността. При това нито веднъж не бях пожелал смъртта на този човек.

— Моят благодетел ми обясни нещо много интересно. Търпението означава воинът да задържа чрез духа си нещо, за което знае, че справедливо се полага. Това не означава, че воинът обикаля насам-натам докато замисля на кого да напакости или с кого има стари сметки за уреждане. Търпението е нещо независимо. Стига воинът да

има контрол, дисциплина и точност, търпението осигурява всеки да си получи заслуженото.

— А случва ли се понякога дребните тирани да победят и да унищожат война, който се е изправил срещу тях? — попитах аз.

— Разбира се. В началото на Конквистата, например, воините са мрели като мухи. Тогава редиците им доста оредели. По онова време дребните тирани убивали наред, просто по прищявка. Но именно в условията на това насилие ясновидците достигнали своето съвършенство.

Дон Хуан каза, че тогава било времето, когато оцелелите ясновидци напъргали силите си до краен предел, за да намерят нов път.

— Новите ясновидци използвали дребните тирани — продължи дон Хуан, като ме гледеше втренчено — не само за да се освободят от своето самомнение, но и за да осъществяват доста сложната маневра да излязат от този свят. Ще разбереш тази маневра в процеса на разговорите ни за владееенето на съзнанието.

Обясних на дон Хуан, че това, което исках да знам, е дали сега, в наше време, дребните тирани, които той бе нарекъл „нищожни тиранчета“, могат да победят някой воин.

— По всяко време — отвърна той. — Но последиците не са така страшни, както в далечното минало. От само себе си се разбира, че днес воините винаги имат възможността да се оттеглят, да се възстановят и да се върнат по-късно. Но този проблем има и една друга страна. Да те победи „нищожно дребно тиранче“ не е смъртоносно, но е опустошително. Нивото на смъртност, образно казано, е почти също толкова високо. Под това имам предвид, че воините, които са отстъпили пред „нищожното дребно тиранче“, биват унищожени от собственото си чувство за провал и безполезност. Това е за мен високо ниво на смъртност.

— А какво означава да бъдеш победен?

— Всеки, който мине на страната на дребния тиранин, е победен. Да действаш, воден от гняв, да си без контрол и дисциплина, да нямаш търпение означава да си победен.

— А какво става с победените воини?

— Или се прегрупират, или изоставят търсенето на знание и влизат в редиците на дребните тирани за цял живот.

3

ИЗЛЪЧВАНИЯТА НА ОРЕАА

НА СЛЕДВАЩИЯ ДЕН двамата с дон Хуан излязохме да се разходим по шосето за Оаксака. Беше два часа след обяд и по него нямаше никакво движение.

Както си вървахме бавно и спокойно, дон Хуан изведнъж заговори. Каза, че разговорът ни за дребните тирани бил просто едно въведение към темата за съзнанието. Аз вметнах, че този разговор ми е открил нов ъгъл на виждане. Той ме помоли да обясня какво имам предвид.

Казах му, че то е свързано с един спор относно индианците яки, който бяхме водили с него преди години. Преподавайки ми своите уроци за дясната страна, дон Хуан се бе опитал да ми обясни, че има известни предимства, които яките могат да извлекат от факта, че са потискани. Тогава разпалено бях отвърнал, че мизерните условия, при които те живеят, не биха могли да имат каквито и да са предимства. Бях му казал още, че не разбирам как е възможно, след като той самият е яки, да не се възпротиви срещу такава явна несправедливост.

Той ме бе изслушал внимателно и когато бях сигурен, че ще започне да защитава своето гледище, той се съгласи, че условията, при които живеят индианците яки, са действително мизерни. Но той посочи, че е безсмислено да разглеждаме само яките, когато условията на живот на човека изобщо са потресаващи.

— Не съжалявай само бедните яки — бе казал той. — Съжалявай цялото човечество. А за индианците яки мога да кажа дори, че теса едни от щастливците, защото, бидейки потискани, някои от тях могат да излязат накрая победители. Докато потисниците, дребните тирани, които ги тъпчат, нямат ни най-малък шанс за това.

Веднага му бях отвърнал с поток от лозунги. Въобще не бях го разбрал. Тогава той отново се опита да ми обясни схващането за дребните тирани, но цялата идея ми убягна. Едва сега всичко си идваше на мястото.

— Още нищо не си е дошло на мястото — рече той, смеейки се на това, което му бях казал. — Утре, когато ще си в нормално състояние на съзнанието, дори няма да си спомняш това, което си осъзнал сега.

Почувствах се безкрайно потиснат, защото знаех, че е прав.

— С теб ще стане същото, което се случи и с мен — продължи той. — Моят благодетел, нагуалът Хулиан, направи така, че в състояние на повишено съзнание да осъзная това, което ти сам осъзна за дребните тирани. И като резултат, в ежедневието си живот аз промених мнението си за много неща, без да знам защо.

— Аз цял живот съм бил потискан и бях натрупал наистина огромна злоба към моите потисници. Представи си колко се изненадах, когато се улових, че търся компанията на дребни тирани. Помислих, че съм превъртял.

Стигнахме до едно място, където встрани от пътя имаше няколко огромни молоза, полузарити от стари срутвания; дон Хуан се запъти към тях и седна на една плоска скала. Направи ми знак да седна срещу него и без повече встъпления започна своите обяснения за владееенето на съзнанието.

Каза, че имало една поредица от истини за съзнанието, които старите и новите ясновидци открили, и че тези истини били подредени в специфична последователност с цел да се улесни възприемането им.

Той обясни, че владееенето на съзнанието се състояло в усвояването на цялата поредица от тези истини. Първата истина била, каза той, че близостта ни със света, който възприемаме, ни принуждава да вярваме, че ни заобикалят предмети, които съществуват самостоятелно като такива точно така, както ги възприемаме, докато всъщност няма свят от предмети, а една вселена от излъчванията на Орела.

След това ми каза, че преди да обясни за излъчванията на Орела, ще трябва първо да ми разкаже за познатото, непознатото и непознаваемото. Повечето от истините за съзнанието били открити от старите ясновидци, каза той. Но подредбата им била дело на новите ясновидци. А без нея тези истини били почти неразбираеми.

Той каза, че голямата грешка на древните ясновидци била, че са пренебрегнали подреждането. Фатална последица от тази грешка била предположението им, че непознатото и непознаваемото са едно и също

нещо. От новите ясновидци зависело да поправят тази грешка, Те разграничили понятията и дефинирали непознатото като нещо, което е скрито от човека, вероятно забулено от ужасяващ контекст, но въпреки всичко в обсега на човека. В даден момент непознатото става познато. Непознаваемото, от друга страна, е неопишимо, невъобразимо, неподлежащо на осъзнаване. То е нещо, което ние никога няма да опознаем, но въпреки това го има — поразително и същевременно ужасяващо в своята необятност.

— Как различават ясновидците двете неща? — попитах аз.

— Има едно просто практическо правило — отвърна дон Хуан. — Изправен пред непознатото, човек се държи смело и дръзко. Непознатото има това свойство да ни дава надежда и щастие. Човек се чувства силен, въодушевен. Дори страховете, които поражда, ни изпълват някак с чувство на удовлетворение. Новите ясновидци видели, че човек е в най-доброто си състояние, когато е изправен пред лицето на непознатото.

Дон Хуан каза, че винаги когато нещо, взимано за непознато, се оказва, че принадлежи към непознаваемото, резултатите са катастрофални. Ясновидците се чувстват опустошени, объркани. Завладява ги едно ужасно чувство на потиснатост. Тялото им губи своя тонус, а непознаваемото в никакъв случай не изпълва с енергия. То не е в обсега на човека, следователно човек не бива да му се натрапва било то от глупост или с взети предпазни мерки. Новите ясновидци осъзнали, че трябва да са готови да платят неимоверна цена и за най-слабото съприкосновение с него.

Дон Хуан обясни, че новите ясновидци трябвало да преодолеят огромните бариери на традицията. По времето, когато започнал новият цикъл, никой от тях не знаел със сигурност кои процедури от огромното им наследство са правилни и кои не са. Очевидно древните ясновидци били сбъркали в нещо, но новите ясновидци не знаели в какво. И те тръгнали от предположението, че всичко, което са вършели предшествениците им, е погрешно. Древните ясновидци били майстори на догадките. Предположили например, че тяхната изкусност във виждането е защита. Смятали, че били недосегаеми или поне докато нашествениците не ги смазали и не избии повечето от тях по най-жесток начин. Древните ясновидци нямали на практика никаква защита, въпреки абсолютната им увереност, че са неуязвими.

Новите ясновидци не си губили времето да мислят къде е грешката, а направо започнали да картографират непознатото, за да го отделят от непознаваемото.

— Как са картографирали непознатото, дон Хуан? — попитах аз.

— Чрез контролираната употреба на виждането — отвърна той.

Поясних, че като задавам този въпрос, имам предвид какво ще рече „картографиране на непознатото“.

Той отвърна, че картографиране на непознатото означава да се направи то достъпно за нашето възприятие. Чрез системно практикуване на виждането новите ясновидци открили, че непознатото и познатото са всъщност на равна нога, защото и двете са в обсега на човешкото възприятие. И ясновидците, на практика, могат в даден момент да изоставят познатото и да навлязат в непознатото.

Всичко, което надвишава способностите ни да възприемаме, принадлежи към непознаваемото.

А различаването му от познаваемото е от решаващо значение. Объркването на двете поставя ясновидците в крайно опасно положение при всеки сблъсък с непознаваемото.

— Когато се случило това на древните ясновидци — продължи дон Хуан, — те помислили, че процедурите им нещо са се объркали. Въобще не им минало през ума, че повечето от това, което е там, навън, надвишава способностите ни за разбиране. Това било ужасна грешка от тяхна страна, за която платили скъпо.

— Какво се е случило, след като било осъзнато различието между непознатото и непознаваемото? — попитах аз.

— Започнал новият цикъл — отвърна той. — Това различие е границата, която разделя старите от новите ясновидци. Всичко, направено от новите ясновидци, произлиза от разбирането на това различие.

Дон Хуан каза, че виждането бил решаващия елемент както за разрушаването на света на древните ясновидци, така и за създаването на новото гледище. Именно чрез виждане новите ясновидци открили някои неоспорими факти, които използвали, за да достигнат до определени заключения за естеството на човека и света.

Тези заключения, които положили началото на новия цикъл, били истините за съзнанието, които той се бе заел да ми обяснява.

Дон Хуан ми предложи да го придружа до центъра на града и да се разходим из площада. Докато вървахме натам, разговаряхме за машини и фини инструменти. Той каза, че инструментите са продължение на сетивата ни, а аз възразих, че има инструменти, които не влизат в тази категория, защото изпълняват функции, които ние физиологически сме неспособни да извършваме.

— Сетивата ни са способни на всичко — заяви той.

— Веднага мога да ти кажа, че има уреди, които улавят радиовълни от космоса — не отстъпвах аз. — Сетивата ни не могат да улавят радиовълни.

— Не съм на същото мнение — рече той. — Смятам, че сетивата ни могат да улавят всичко, което ни заобикаля.

— А какво ще кажеш за ултразвучите? — настоях аз. — Ние нямаме необходимите органи, за да ги чуваме.

— Ясновидците са убедени, че ние сме разработили съвсем малка част от себе си — отвърна той.

За известно време потъна в мисли, като че ли се опитваше да реши какво да каже. После се усмихна.

— Първата истина за съзнанието, както вече ти казах — започна той, — е, че светът всъщност не е това, за което го мислим. Ние смятаме, че той е свят от предмети, а не е.

Той се спря за миг, като че ли да прецени ефекта от думите си. Казах му, че съм съгласен с неговата постановка, защото всичко може да се сведе до това да се разглежда като енергийно поле. Той отвърна, че просто интуитивно налучквам една от истините и че да я открия не означава да потвърждавам валидността ѝ. Не го интересувало дали съм съгласен или не, каза той, а дали ще се опитам да разбера какво означава тази истина.

— Не можеш да видиш енергийните полета — продължи той. — Поне не като обикновен човек. А ако можеше да ги видиш, щеше да си ясновидец и ти щеше да обясняваш истините за съзнанието, а не на теб да ти ги обясняват. Разбираш ли какво искам да кажа?

Той продължи, като каза, че заключенията, достигнати чрез разсъждения, са имали много малко или никакво влияние при променяне курса на живота ни. Оттук и множеството примери на хора, които имат най-ясните убеждения и въпреки това непрестанно действат коренно противоположно на тях, като единственото

обяснение, което имат за своето поведение, е схващането, че да се греши е човешко.

— Първата истина е, че светът е такъв, какъвто изглежда, и все пак не е — продължи дон Хуан. — Той не е толкова солиден и реален, колкото нашето възприятие е накарано да вярва, че е, но не е и мираж. Светът не е илюзия, както се твърди; той е реален, от една страна, и нереален, от друга. Обърни внимание на това, защото то трябва да се разбере, а не просто да се приеме. Ние възприемаме. Това е неоспорим факт. Но това, което възприемаме, не е факт от същото естество, защото ние се научаваме какво да възприемаме.

— Нещо там, отвън, въздейства на сетивата ни. Тази е реалната част. Нереалното е това, което нашите сетива ни казват, че е там. Да вземем една планина например. Нашите сетива ни казват, че това е предмет. Той има размери, цвят, форма. Дори различаваме видове планини, в което няма нищо погрешно. Грешката ни е просто, че никога не ни е хрумвало, че сетивата ни играят само повърхностна роля. Сетивата ни възприемат по даден начин, защото една специфична черта на съзнанието ни ги кара да го правят по този начин.

Отново започнах да изразявам съгласието си с него, но не защото го исках, тъй като не бях схванал съвсем идеята му, а по-скоро като реакция на неловкото положение, в което иначе щях да изпадна. Той ме спря.

— Използвах термина „светът“ — продължи дон Хуан, — за да означа всичко, което ни заобикаля. Разполагам и с по-добър термин разбира се, но той ще е твърде непонятен за теб. Ясновидците твърдят, че нашето съзнание е единствения фактор, поради който смятаме, че светът там, отвън, е съставен от предмети. Но това, което в действителност е там, са излъчванията на Орела — флуидни, постоянно в движение и все пак непроменени, вечни.

Той ме спря с ръка точно в мига, когато понечих да го попитам какво представляват излъчванията на Орела. Обясни, че едно от най-драматичните наследства, което старите ясновидци са ни оставили, било тяхното откритие, че всички живи същества съществуват, за да развият съзнанието си. Дон Хуан го нарече колосално откритие.

С полусериозен тон ме попита дали някога съм чувал по-добър отговор на въпроса, който човечеството си задава от край време, а именно — какъв е смисълът на нашето съществуване. Веднага заех

отбранителна позиция и изтъкнах, че този въпрос е безсмислен, тъй като не може да има логически отговор. Казах също, че ако трябва да разискваме по тази тема, ще се наложи да говорим за религиозни убеждения и ще сведем всичко до вярата.

— Старите ясновидци са на друго мнение за вярата — рече той. — Те не са били толкова практични, колкото новите ясновидци, но все пак са били достатъчно практични да знаят какво виждат. Това, което се опитвах да ти покажа чрез този въпрос, дето така те обезпокои, е, че само с разсъждения не може да се стигне до отговора на въпроса за смисъла на нашето съществуване. При всеки опит да се направи това, отговорът се превръща във въпрос на вярвания. Старите ясновидци тръгнали по друг път и действително открили отговор, който включва не само вярата.

Дон Хуан каза, че старите ясновидци, излагайки се на невероятни опасности, действително видели неописуемата сила, която е източникът на всички живи същества. Нарекли я Орелът, защото в няколкото зървания, на които едва могли да издържат, те я видели като нещо наподобяващо черно-бял орел с безгранични размери.

Те видели, че именно Орелът дарява съзнание. Орелът създава живите същества, за да живеят те и обогатяват съзнанието, което той им е дал с живота. Те видели още, че Орелът е този, който поглъща същото това обогатено съзнание, след като накара живите същества да го изоставят в момента на смъртта си.

— За старите ясновидци — продължи дон Хуан — твърдението, че смисълът на нашето съществуване е да развиваме съзнанието си, не е въпрос на вяра или умозаклучения. Те са видели, че е така.

— Те видели, че съзнанието на живите същества ги напуска в момента на смъртта им и се понася, подобно на сияйно валмо памук, право към клюна на Орела, за да бъде погълнато. За старите ясновидци това било доказателството, че живите същества живеят само за да обогатяват съзнанието си, което е храната на Орела.

Дон Хуан прекъсна за известно време обясненията си, защото му се налагаше да замине някъде по работа. Нестор го откара до Оаксака. Докато ги изпрацах, аз си спомних, че в началото на общуването ми с дон Хуан, всеки път когато станеше дума за пътуване по работа, аз смятах, че той просто използва това като евфемизъм за нещо друго. Накрая обаче разбрах, че не е така. Винаги когато му предстоеше

такова пътуване, той обличаше един от многото си безупречно ушити костюми с жилетка и заприличваше на всичко друго, но не и на стария индианец, когото познавах. Бях му споменал веднъж колко съвършена е метаморфозата му.

— Нагуалът е човек достатъчно гъвкав, за да бъде всичко — ми бе отвърнал той. — Да си нагуал, наред с всичко останало, означава да няма какво да защитаваш. Запомни това — ще се връщаме към него не веднъж.

И ние многократно се бяхме връщали към него по всеки възможен начин; той наистина, изглежда, нямаше какво да защитава, но по време на отсъствието му в Оаксака в мен се прокрадна една сянка на съмнение. Изведнъж разбрах, че нагуалът има все пак едно нещо, което да защитава — описанието на Орела и делата му изискваха, според мен, гореща защита.

Опитах се да поставя този въпрос пред някои от другарите на дон Хуан, но те винаги го избягваха. Казаха ми, че съм под карантина за този вид беседи, докато дон Хуан не завърши обясненията си.

Веднага след като той се върна, двамата седнахме да разговаряме и аз го попитах за това.

— Тези истини не са нещо, което да защитаваш горещо — отвърна той. — Ако смяташ, че се опитвам да ги защитавам, грешиш. Тези истини са събрани, за да носят наслада и просветление на воините, а не да събуждат никакви собственически чувства. Когато ти казах, че нагуалът няма какво да защитава, имах предвид, че наред с другите неща, нагуалът не е завладян от нищо.

Казах на дон Хуан, че не мога да следвам уроците му, защото ме е завладяло описанието на Орела и делата му. На няколко пъти отбелязвах страховитостта на подобна идея.

— Това не е просто идея — рече той. — Това е факт. И то доста страшен, ако питаш мен. Новите ясновидци не са си играли просто с идеи.

— Но що за сила е Орелът?

— Не знам как да ти отговоря. Орелът е толкова реален, колкото са гравитацията и времето за теб, и същевременно точно толкова абстрактен и непонятен.

— Чакай малко, дон Хуан. Това наистина са абстрактни понятия, но те се отнасят за действителни явления, които могат да се докажат.

Цели науки се занимават с това.

— Орелът и неговите излъчвания са също толкова доказуеми — сопна се дон Хуан. — А науката на новите ясновидци се занимава точно с това.

Помолих го да ми обясни какво представляват излъчванията на Орела.

Той каза, че излъчванията на Орела са едно неотменно, самостоятелно нещо, което обхваща всичко съществуващо — познаваемото и непознаваемото.

— Няма начин да се опише с думи какво всъщност представляват излъчванията на Орела — продължи дон Хуан. — Ясновидецът трябва да ги види.

— А ти самият виждал ли си ги, дон Хуан?

— Разбира се, че съм ги виждал, но въпреки това не мога да ти кажа какво представляват. Те са едно присъствие, почти като някакъв вид маса, едно налягане, от което се замайваш. Човек може само да ги зърне, също както може само да зърне и самия Орел.

— Би ли казал, дон Хуан, че Орелът е източника на излъчванията?

— От само себе си се разбира, че Орелът е източника на излъчванията.

— Имах предвид дали и визуално е така.

— При Орела няма нищо визуално. Ясновидецът усеща Орела с цялото си тяло. Има нещо във всички нас, което може да направи така, че да наблюдаваме с цялото си тяло. Ясновидците обясняват виждането на Орела съвсем просто: тъй като човек е съставен от излъчванията на Орела, той просто трябва да се върне към съставните си части. Проблемът се поражда от съзнанието му; именно съзнанието на човека е това, което се заплита и обърква. В критичния момент, когато излъчванията трябва просто да признаят и приемат себе си, човешкото съзнание е принудено да интерпретира. В резултат се получава видението на Орела и излъчванията му. Но всъщност няма Орел и няма излъчвания. Има нещо, което никое живо същество не може да схване.

Попитах го дали източникът на излъчванията е бил наречен Орел, защото орлите по принцип имат важни качества.

— Това е просто един случай, когато нещо непознаваемо смътно напомня нещо познато — отвърна той. — Поради това има някои опити да се припишат на орлите качества, които те не притежават. Но това е често явление, когато впечатлителни хора се научат да вършат неща, които изискват огромна трезвост. Ясновидци има всякакви.

— Да не би да искаш да кажеш, че има различни видове ясновидци?

— Не. Искам да кажа, че има множество малоумници, които стават ясновидци. Ясновидците са хора, пълни със слабости, или по-скоро хората, пълни със слабости, са способни да станат ясновидци. Точно както жалки хора стават превъзходни учени.

— Характерно за жалките ясновидци е, че те са склонни да забравят чудото на света. Те се главозамайват от факта, че виждат и започват да вярват, че единствено собствената им гениалност е от значение. Ясновидецът трябва да е образец във всяко едно отношение, за да може да преодолее почти непобедимата небрежност, характерна за хората. По-важно дори от самото виждане е какво правят ясновидците с това, което видят.

— Какво искаш да кажеш, дон Хуан?

— Погледни какво са направили с нас шепа ясновидци. Не можем да се отърсим от тяхното видение на някакъв Орел, който управлява и ни поглъща в момента на нашата смърт.

Дон Хуан каза, че определено имало неточност в тази версия и че лично на него не му допадала идеята за нещо, което ни поглъща. Според него, много по-точно било да се каже, че има една сила, която привлича съзнанието ни, както магнитът привлича металните стружки. В момента на умирането цялото ни съществуване се разпада под притеглянето на тази огромна сила.

Той смяташе, че да се представя това събитие като Орел, който ни поглъща, е просто гротескно, защото това превръща един неописуем акт в нещо толкова обикновено като яденето.

— Аз съм един съвсем обикновен човек — рекох аз. — Описанието на Орела, който ни поглъща, имаше огромно въздействие върху мен.

— Истинското въздействие не може да се определи, докато сам не го видиш — отвърна той. — Но не трябва да забравяш, че недостатъците ни остават с нас дори след като станем ясновидци. Така

че, когато видиш тази сила, може и да се съгласиш с небрежните ясновидци, които са я нарекли Орел, както аз самият направих. А може пък да не се съгласиш. Може да устоиш на изкушението да приписваш-човешки качества на непонятното и действително да му измислиш ново, вероятно по-точно име.

— Ясновидците, които виждат излъчванията на Орела, често ги наричат заповеди — рече дон Хуан. — Аз също бих ги наричал заповеди, ако не бях свикнал да ги наричам излъчвания. А това стана като реакция на предпочитанията на моя благодетел; за него те бяха заповеди. Сметнах, че този термин отговаря повече на неговата силна личност, отколкото на моята. Аз исках да е нещо безлично. „Заповеди“ ми звучеше твърде човешко, но това са те всъщност — заповеди.

Дон Хуан каза, че да виждаш излъчванията на Орела, е все едно да си играеш с огъня. Новите ясновидци скоро разбрали огромните трудности на този процес и едва след големи мъки в опитите си да картографират непознатото и да го разграничат от непознаваемото те осъзнали, че всичко е направено от излъчванията на Орела. Само една малка част от тези излъчвания е в обсега на човешкото съзнание, а и тази малка част е допълнително ограничена и сведена до дребна частица от наслоенията на ежедневния ни живот. Тази дребна частица от излъчванията на Орела е познатото; малката част в потенциалния обсег на човешкото съзнание е непознатото, а неизчислимият остатък е непознаваемото.

Той продължи, като каза, че новите ясновидци, бидейки прагматици, веднага усетили непреодолимата сила на излъчванията. Те осъзнали, че всички живи твари са принудени да използват излъчванията на Орела без някога да разберат какво представляват те. Осъзнали още, че организмите са устроени така, че да улавят известен диапазон от тези излъчвания и че всеки вид си има строго определен диапазон. Излъчванията упражняват огромен натиск върху организмите и чрез този натиск организмите изграждат света, който възприемат.

— В нашия случай — рече дон Хуан — ние, като човешки същества, използваме тези излъчвания и ги интерпретираме като реалност. Но това, което човекът долавя, е такава малка част от излъчванията на Орела, че е просто смешно да придаваме такова голямо значение на възприятията си, и въпреки това за нас е

невъзможно да ги пренебрегнем. Новите ясновидци открили това по мъчителен начин — след доста опасна игра с огъня.

Дон Хуан седеше на обичайното си място в широката стая. В нея обикновено нямаше мебели — хората сядаха върху рогозки по пода, но Карол, жената-нагуал, бе съумяла да я обзаведе с много удобни кресла за сеансите, когато с нея двамата се редувахме да му четем произведения на испанскоговорящи поети.

— Искам много да внимаваш в това, което правим — рече дон Хуан, веднага щом седнах. — Беседваме върху владееенето на съзнанието. Истините, които обсъждаме, са принципите на това владееене.

Той добави, че в уроците си за дясната страна е демонстрирал тези принципи на нормалното ми съзнание с помощта на един от своите другари-ясновидци — Хенаро — и че Хенаро си е поиграл със съзнанието ми с всичкия си хумор и непочтителност, характерни за новите ясновидци.

— Хенаро би трябвало да ти обяснява за Орела — рече той, — само дето неговите версии са твърде непочтителни. Той смята, че ясновидците, които са нарекли тази сила Орел, или са били много глупави, или са си направили огромна шега, защото орлите не само снасят яйца, но и серат лайна.

Дон Хуан се разсмя и каза, че намира коментарите на Хенаро толкова уместни, че не могъл да се въздържи. После добави, че ако трябвало новите ясновидци да характеризират Орела, описанието положително щяло да бъде направено полу на шега.

Споделих с дон Хуан, че на един етап приех Орела като поетичен образ и като такъв ми хареса, но на друг етап го бях приел буквално и това ме ужаси.

— Една от най-великите сили в живота на воините е страхът — отвърна той. — Той ги прищпорва да учат.

Припомни ми, че описанието на Орела е направено от древните ясновидци. Новите ясновидци приключили с описанията, сравненията и каквито и да било догадки.

Те искали да достигнат направо до източника на нещата и затова се излагали на безгранични опасности, за да се доберат до него. И действително бодели излъчванията на Орела, но никога не се месили в описанието на Орела. Чувствали, че виждането на Орела отнема

твърде много енергия и че древните ясновидци вече били платили скъпо за своите бегли надзъртания в непознаваемото.

— А за какво им е било на старите ясновидци да описват Орела?
— попитах аз.

— Имали са нужда от поне минимален набор от характеристики на непознаваемото за целите на обучението — отвърна той. — Решили са си проблема с едно бегло описание на силата, която управлява всичко съществуващо, но не и на излъчванията ѝ, защото излъчванията въобще не могат да се характеризират с езика на сравненията. Отделни ясновидци могат да изпитват желание да охарактеризират дадени излъчвания, но това ще си останат лични описания. С други думи, няма подходяща версия за излъчванията, както има за Орела.

— Новите ясновидци, изглежда, боравят с доста абстрактни понятия — отбелязах аз. — Приличат на съвременните философи.

— Не. Новите ясновидци са били изключително практични хора — отвърна той. — Те не са се занимавали с разработването на рационални теории.

Дон Хуан каза, че древните ясновидци били тези, които мислели с абстрактни понятия. Те построили монументални здания от абстракции, свойствени за тях и времето им. И точно както съвременните философи, те съвсем не владеели връзките им. Новите ясновидци, от друга страна, пропити с практичност, могли да видят един поток от излъчвания и да видят как човекът и други живи същества ги използват, за да изградят света, който възприемат.

— Как използва човекът тези излъчвания, дон Хуан?

— Толкова е просто, че звучи глупаво. За ясновидеца хората са сияйни яйца. Нашата сияйност се състои от онази част от излъчванията на Орела, която е затворена в яйцевидния ни пашкул. Точно тази част, тази шепа излъчвания, затворени в пашкула, е това, което ни прави хора. Да възприемаш, означава да съчетаваш излъчванията, които са вътре в пашкула, с тези, които са извън него.

— Ясновидците могат да видят например излъчванията във всяка жива твар и да кажат кои от външните излъчвания ще им паснат.

— Приличат ли излъчванията на лъчи светлина? — попитах аз.

— Не. Въобще не приличат. Би било твърде просто. Те са нещо неопикуемо. И въпреки това аз лично бих казал, че приличат на нишки светлина. Това, което е непонятно за нормалното съзнание, е, че

нишките съзнават. Не мога да ти обясня какво означава това, защото не знам какво казвам. Всичко, което мога да ти кажа като личен коментар, е, че нишките съзнават себе си, те са живи и вибрират, и са толкова много, че не могат да се изразят с цифри, а всяка от тях е сама по себе си една вечност.

4

ПЛАМЪКЪТ НА СЪЗНАНИЕТО

Дон ХУАН, ДОН ХЕНАРО и аз току-що се бяхме върнали от планините, където ходихме да събираме билки. Бяхме насядали около масата в къщата на дон Хенаро, когато дон Хуан промени нивото на съзнанието ми. Дон Хенаро ме бе зяпнал и започна да се хили. Той отбеляза колко странно му се струвало, че имам два абсолютно различни модела за боравене с двете страни на съзнанието. Взаимоотношенията ми с него били най-явния пример. Когато съм в дясното си съзнание той бил уважаваният и страхопочитан магьосник дон Хенаро — човек, чиито непонятни действия ми доставяли наслада и същевременно ме изпълвали със смъртен ужас. В лявото ми съзнание той бил просто Хенаро или дори Хенарчо, без титлата „дон“ пред името му — един очарователен и мил ясновидец, чиито действия били напълно понятни и в съответствие с това, което аз самият съм правел или съм се опитвал да направя.

Съгласих се с него и добавих, че в лявата ми страна човекът, от чието присъствие само се разтрепервам като лист, е Силвио Мануел — най-тайнственият от другарите на дон Хуан. Казах също, че дон Хуан, бидейки истински нагуал, надминава всякакви условни модели и е обект на моето уважение и възхищение и в двете ми състояния.

— А на страха ти? — попита Хенаро с треперещ глас.

— Особено на страха — подхвърли дон Хуан с фалцет. Всички се разсмяхме, но дон Хуан и дон Хенаро се смееха така невъздържано, че аз веднага се усъмних, че знаят нещо, което крият от мен.

Дон Хуан ме четеше като разтворена книга. Той обясни, че в междинния етап, преди изцяло да навлезе в лявостранното съзнание, човек е способен на огромна концентрация, но е податлив също и на всевъзможни влияния. Аз съм изпаднал под влияние на съмнението.

— Ла Горда е постоянно на този етап — рече той. — Тя се учи прекрасно, но е наистина невъзможна. Не може да устои да не се

поддаде на всичко, което се изпречи на пътя ѝ, включително разбира се и на много хубави неща, като например пълната концентрация.

Дон Хуан обясни, че новите ясновидци открили, че преходният период е времето, когато се осъществява най-трайното научаване, и че именно в този период воините трябва да бъдат надзиравани и да получават съответните обяснения, за да могат правилно да ги оценят. Ако не им бъдат дадени никакви обяснения преди да навлязат в своята лява страна, те ще станат велики магьосници, но посредствени ясновидци, каквито са били древните толтеки.

Жените — воини особено стават жертва на съблазънта на лявата страна, каза той. Те са толкова пъргави, че могат да преминават в лявата страна без никакви усилия, често твърде бързо, за да е добре за тях самите.

След дълго мълчание, Хенаро заспа. Дон Хуан заговори. Каза, че на новите ясновидци им се наложило да измислят доста термини, за да обяснят втората истина за съзнанието. Неговият благодетел бил променил някои от тях за собствените си цели, както бил направил и той самият, воден от убеждението на ясновидците, че няма значение какви термини се използват, щом истините се потвърждават чрез виждане.

Любопитно ми беше да разбера кои термини е променил дон Хуан, но не знаех как точно да формулирам въпроса си. Той прие колебанието ми като знак, че се съмнявам в правото или способността му да ги променя, и обясни, че ако термините, които предлагаме, се базират на нашите разсъждения, те могат да предадат само обикновените понятия на ежедневиия живот. От друга страна, когато ясновидците предлагат някой термин, той никога не е фигура на речта, защото произлиза от виждането и обхваща всичко, до което ясновидците могат да достигнат.

Попитах го защо е променил термините.

— Нагуалът е длъжен винаги да търси по-добри начини за обяснение — отвърна той. — С времето всичко се променя и всеки нов нагуал трябва да използва нови думи, нови идеи, за да опише своето виждане.

— Да не би да искаш да кажеш, че нагуалите черпят идеите си от света на ежедневиия живот? — попитах аз.

— Не. Искам да кажа, че всеки нов нагуал винаги говори за виждането по нов начин — рече той. — Например ти, като новия нагуал, ще трябва да кажеш, че съзнанието поражда възприятието. Ще казваш същото, което казваше и моят благодетел, но по различен начин.

— Какво представлява възприятието според новите ясновидци, дон Хуан?

— Според новите ясновидци възприятието е състояние на подреждане; излъчванията вътре в пашкула се подравняват с онези извън него, които им пасват. Именно подреждането дава възможност на всяка жива твар да-култивира съзнанието си. Ясновидците твърдят така, защото виждат живите твари такива, каквито са в действителност — сияйни същества, наподобяващи мехурчета белезникава светлина.

Попитах го как излъчванията вътре в пашкула си пасват с онези отвън така, че да се получи възприятие.

— Излъчванията вътре и излъчванията отвън — рече той — са едни и същи нишки светлина. Живите същества са дребни мехурчета, направени от тези нишки, микроскопични точки светлина, прикрепени към безкрайните излъчвания.

Той продължи, като обясни, че сияйността на живите същества е съставена от онази част от излъчванията на Орела, която се е случила да бъде затворена в сияйните им пашкули. Когато ясновидците видят възприятие, те наблюдават как сияйността на излъчванията извън пашкулите на тези същества възбужда сияйността на излъчванията вътре в пашкулите им. Външната сияйност привлича вътрешната; улавя я в капан, така да се каже; и я фиксира. Това фиксиране е съзнанието на всяко отделно същество.

Ясновидците виждат още как излъчванията извън пашкула упражняват едно особено налягане върху излъчванията вътре. Това налягане определя степента на съзнанието, което всяко живо същество има.

Помолих го да поясни как излъчванията на Орела извън пашкула упражняват налягане върху тези вътре.

— Излъчванията на Орела са нещо повече от нишки светлина — отвърна той. — Всяко едно от тях е източник на безгранична енергия. Представи си го по следния начин: тъй като някои от излъчванията извън пашкула са същите като излъчванията вътре в него, техните

енергии са като постоянно налягане. Но пашкулът изолира излъчванията, които са в паяжината му, и така насочва налягането.

— Споменах ти, че старите ясновидци са владеели майсторски изкуството да се борави със съзнанието — продължи той. — Сега мога да допълня, че те са били майстори в това изкуство, защото са се научили да манипулират структурата на човешкия пашкул. Казах ти, че те разкрили тайната на осъзнаването. Под това имах предвид, че те са видели и разбрали, че съзнанието е един пламък в пашкула на живите същества. Те с право го нарекли „пламъка на съзнанието“.

Той обясни, че старите ясновидци видели, че съзнанието на човека е един пламък от кехлибарена сияйност, която е по-наситена от останалата част на пашкула. Този пламък представлява тясна вертикална ивица, която започва от най-дясната страна на пашкула и се простира по цялата му дължина. Майсторството на старите ясновидци се състояло в това, че можели да преместват този пламък, да го насочват от първоначалното му положение на повърхността на пашкула навътре, в дълбочина.

Дон Хуан спря да говори и погледна Хенаро, който продължаваше да спи дълбоко.

— Хенаро пет пари не дава за обясненията — рече той. — Той е по действията. Моят благодетел постоянно го изправяше пред неразрешими проблеми, така че той направо навлизаше в лявата страна и нямаше възможност да умува и да се чуди.

— Така по-добре ли е, дон Хуан?

— Зависи. За него е идеално. Но при мен и при теб няма да свърши работа, защото по един или друг начин призванието ни е да обясняваме. Хенаро и моят благодетел са по-скоро като старите, отколкото като новите ясновидци: умеят да контролират пламъка на съзнанието и да правят каквото пожелаят с него.

Той стана от рогозката, на която седяхме, да се по-разтърпче. Настоях да продължи с обясненията. Той се усмихна и каза, че имам нужда от почивка, защото концентрацията ми намалявала.

На вратата се почука. Събудих се. Беше тъмно. За момент не можах да си спомня къде съм. Нещо от мен бе много далеч, като че ли част от мен все още спеше, макар че бях напълно буден. През отворения прозорец влизаше достатъчно лунна светлина, така че се виждаше.

Видях как дон Хенаро стана и отиде до вратата. Тогава разбрах, че съм в неговата къща. Дон Хуан спеше здраво върху една рогозка на пода. Имах ясното впечатление, че тримата сме заспали, след като сме се върнали страшно уморени от разходка из планините.

Дон Хенаро запали своя газен фенер. Последвах го в кухнята. Някой му бе донесъл гърне топла яхния и куп царевични питки.

— Кой ти донесе храната? — попитах го аз. — Да не би да имаш някоя жена тук, която ти готви?

Дон Хуан бе влязъл в кухнята. И двамата ме погледнаха, усмихвайки се. Неизвестно по каква причина, усмивките им ме ужасиха. И тъкмо щях да изпищя от ужас, когато дон Хуан ме удари по гърба и ме премести в състояние на повишено съзнание. Тогава разбрах, че вероятно докато съм спал или пък в момента на събуждането си, съм се върнал към ежедневно си съзнание. Усецането, което изпитах тогава, след като се бях върнал в състояние на повишено съзнание, бе една смесица от облекчение и гняв и най-остра тъга. Чувствах облекчение, че отново съм си аз, защото бях започнал да гледам на тези непонятни състояния като на моето истинско „аз“. Причината за това бе много проста — в тези състояния аз се чувствах цялостен; нищо от мен не липсваше. Гневът и тъгата бяха реакция на безсилието ми. Съзнавах по-ясно от всякога ограниченията на своето същество.

Помолих дон Хуан да ми обясни как е възможно това, което става с мен. В състояние на повишено съзнание можех да се връщам в миналото и да си спомням всичко за себе си; можех да разкажа за всичко, което съм правил в кое да е от двете състояния; спомнях си дори неспособността ми да си спомням. Но върнех ли се в нормалното, ежедневно ниво на съзнание, не можех да си спомня нищо, което съм направил в състояние на повишено съзнание, дори и ако от това зависи животът ми.

— Задръж, задръж малко — рече той. — Още нищо не си си спомнил. Повишеното съзнание е само междинен етап, а над него има един безкрай, където ти си бил много пъти. Но точно сега не можеш да си спомниш, дори ако животът ти зависи от това.

Прав беше. Представа си нямах за какво говори. Помолих за обяснение.

— И до него ще стигнем — отвърна той. — Това е бавен процес, но все някога ще го осъществим. Бавен е, защото аз съм точно като теб: обичам да разбирам. Моят благодетел не беше такъв, той не си падаше по обясненията. Той признаваше само действието. Той направо ни изправяше пред непонятни проблеми и ни оставяше сами да ги решим. Някои от нас така и не успяха да разрешат нищо и накрая ние се оказахме в същото положение като старите ясновидци — само действия и никакво истинско знание.

— Тези спомени впримчени ли са в съзнанието ми? — попитах аз.

— Не. Би било твърде просто — отвърна той. — Действията на ясновидците са по-сложни от това да разделиш човека на съзнание и тяло. Забравил си това, което си направил или видял, защото когато си вършел забравеното ти си виждал.

Помолих дон Хуан да ми го каже пак, но с други думи.

Той търпеливо ми обясни, че всичко, което съм забравил, се е случило в състояние, в което ежедневно ми съзнание е било увеличено, засилено — едно състояние, означаващо, че са били използвани други области на тоталното ми същество.

— Всичко, което си забравил, е впримчено в тези области на тоталното същество — рече той. — Да използваш тези други области означава да виждаш.

— По-объркан съм от всякога, дон Хуан — рекох аз.

— Не те виня — отвърна той. — Виждането означава да разкриеш същността на всичко, да наблюдаваш непознатото и да надзърнеш в непознаваемото. И като такова то не носи утеха. Ясновидците обикновено рухват, като открият, че съществуването е невъобразимо сложно, а нашето нормално съзнание го омаловажава със своите ограничения.

Той повтори, че концентрацията ми трябвало да бъде пълна, че да разбере, било от решаващо значение и че новите ясновидци ценели най-много дълбоките, трезви осъзнавания.

— Онзи ден например — продължи той, — когато разбра за своето самомнение и самомнението на Ла Горда, ти всъщност нищо не разбра. Просто имаше емоционален изблик, това е всичко. Казвам го, защото на другия ден отново бе възседнал великото си самомнение, като че ли нищо не си осъзнал.

— Същото се случило и със старите ясновидци. Те се отдавали на емоционални реакции. Но когато дошло времето да разберат това, което са видели, те не могли. За да разбере, човек се нуждае от трезвост, а не от емоции. Пази се от тези, които плачат от осъзнаванията си, защото те не са осъзнали нищо.

— Пътят на знанието е осеян с неизразими опасности за онези, които нямат трезво разбиране — продължи той. — Очертавам реда, по който новите ясновидци са подредили истините за съзнанието така, че да ти служи като карта — карта, която трябва да потвърдиш чрез своето виждане, но не чрез очите си.

Настъпи продължителна пауза. Той ме гледаше втренчено. Определено чакаше да му задам въпрос.

— Всеки става жертва на грешката, че виждането се извършва с очите — продължи той. — Но не се учудвай, че и след толкова много години ти все още не си разбрал, че Виждането не е свързано с очите. Съвсем нормално е да направиш тази грешка.

— Какво е виждането тогава?

Той отвърна, че виждането е подреждане. Аз му припомних, че бе казал, че възприятието е подреждане. Тогава той обясни, че подреждането на излъчванията, използвани по обичайния начин, представлява възприемането на ежедневния свят, а подреждането на излъчванията, които никога не се използват, обичайно представлява виждането. Когато се получи такова подреждане, човек вижда. Следователно виждането като продукт на необикновено подреждане не може да е нещо, което човек просто да погледне. Въпреки факта, че съм виждал безброй пъти, каза той, никога не ми било хрумвало да пренебрегна очите си. Бил съм се поддал на названието и описанието на виждането.

— Когато ясновидците виждат, нещо им обяснява всичко, докато се формира новото подреждане — продължи дон Хуан. — Това е един глас, който им казва в ухото кое какво е. Ако го няма този глас, това, което ясновидецът върши, не е виждане.

След моментна пауза той продължи да обяснява за гласа на виждането. Еднакво погрешно било да се каже, рече той, че виждането е чуване, защото то било безкрайно повече от това, но ясновидците били избрали да използват звука като признак за ново подреждане.

Той нарече гласа на виждането крайно загадъчно и необяснимо нещо.

— Личното ми заключение е, че гласът на виждането е свойствен само на човека — рече той. — Той може да се появи, защото говоренето е нещо, което никой друг, освен човека, не прави. Старите ясновидци вярвали, че това е гласът на някой могъщ елемент, близо свързан с човечеството, някакъв защитник на човека. Новите ясновидци открили, че този елемент, който те нарекли „моделът на човека“, няма глас. За новите ясновидци гласът на виждането е нещо съвсем непонятно; те твърдят, че това е пламъкът на съзнанието, който играе по излъчванията на Орела, както пръстите на арфиста по арфата.

Той спря дотук, като се аргументира с това, че по-на-татък, в процеса на обясненията му, всичко ще ми се изясни.

Докато дон Хуан говореше, концентрацията ми беше толкова пълна, че въобще не си спомнях да съм сядал на масата да ям. Когато дон Хуан спря да говори, забелязах, че неговата чиния с яхния бе почти празна.

Хенаро ме зяпаше с лъчезарна усмивка. Моята чиния стоеше пред мен на масата и също беше празна. Само на дъното ѝ имаше малко останала яхния, сякаш току-що бях приключил с яденето. Изобщо не си спомнях да съм ял, но пък не си спомнях и кога съм отишъл до масата и съм седнал.

— Хареса ли ти яхнията? — попита ме Хенаро и отмести поглед.

Казах, че ми е харесала, защото не исках да си призная, че имам проблеми със спомнянето.

— Според мен беше малко лютива — рече Хенаро. — Ти не ядеш люто, затова малко се притеснявам за теб да не ти стане нещо. Не трябваше да изяждаш две порции. Май си малко по-лаком, когато си в състояние на повишено съзнание, а?

Признах, че вероятно е прав. Той ми подаде една огромна кана с вода да утоля жаждата и да успокоя гърлото си. Когато жадно я изпих цялата, двамата избухнаха в лудешки смях.

И изведнъж разбрах какво става. Разбрах го физически. Беше един проблясък от жълтеникава светлина, който ме удари, сякаш някой бе запалил клечка кибрит точно между очите ми. Тогава разбрах, че Хенаро се шегува. Не бях ял. Така съм бил погълнат от обясненията на

дон Хуан, че съм забравил всичко друго. Чинията пред мен бе на Хенаро.

След вечеря дон Хуан продължи своите обяснения за съзнанието. Хенаро седна до мен и се заслуша, сякаш никога преди не е чувал това обяснение.

Дон Хуан каза, че налягането, което упражняват излъчванията извън пашкула, наречени „свободни излъчвания“, върху излъчванията вътре в пашкула, е едно и също при всички живи същества. Но резултатите от това налягане са много различни, защото пашкулите им реагират на него по всевъзможни начини. Има обаче степени на еднаквост в определени граници.

— И тъй — продължи той, — когато ясновидците видят, че налягането на свободните излъчвания притиска излъчванията вътре в пашкула, които са винаги в движение, и спира това движение, те знаят, че в този момент сияйното същество е фиксирано от съзнанието.

— Като казвам, че свободните излъчвания притискат онези вътре в пашкула и спират движението им, означава, че ясновидците виждат нещо неопишимо, чието значение знаят без капка съмнение. Означава, че гласът на виждането им е казал, че излъчванията вътре в пашкула са в пълен покой и се съчетават с някои от онези, които са извън него.

Ясновидците, естествено, твърдят, каза дон Хуан, че съзнанието винаги идва някъде отвън — т.е., че истинската тайна не е вътре в нас. Тъй като по природа свободните излъчвания са така устроени, че да фиксират това, което е вътре в пашкула, „номерът“ при съзнанието е да оставим фиксиращите излъчвания да се слоят с това, което е в нас. Ясновидците вярват, че ако позволим това да се случи, ще станем такива, каквито сме всъщност — флуидни, винаги в движение, вечни.

Настъпи продължителна пауза. Очите на дон Хуан силно блестяха. Сякаш ме гледаха от някаква огромна дълбочина. Имах усещането, че всяко от очите му е самостоятелна бляскава точка. За момент, изглежда, се бореше с някаква невидима сила, някакъв огън отвътре, който щеше да го погълне. Това мина и той отново заговори.

— Степента на съзнанието на всяко отделно живо същество — продължи той — зависи от това до каква степен е способно то да остави свободните излъчвания да го носят.

След дълго прекъсване дон Хуан продължи обясненията. Той каза, че ясновидците видели как от момента на зачеването съзнанието

се увеличава и обогатява от процеса на живеенето. Каза, че ясновидците видели, например, как съзнанието на отделното насекомо или на отделния човек се развива от момента на зачеването по поразително различен начин, но с еднакво постоянство.

— От момента на зачеването ли се развива съзнанието или от момента на раждането? — попитах аз.

— Съзнанието се развива от момента на зачеването — отвърна той. — Винаги съм ти казвал, че сексуалната енергия е от огромно значение и че трябва да се контролира и да се използва много внимателно. Но ти всеки път се възмущаваше от думите ми, защото смяташе, че говоря за контрол от гледна точка на нравствеността, докато аз винаги съм го казвал в смисъл на съхраняване и пренасочване на енергията.

Дон Хуан погледна Хенаро. Той кимна с глава в знак на съгласие.

— Хенаро ще ти разкаже какво казваше нашият благодетел, нагуалът Хулиан, за съхраняването и пренасочването на сексуалната енергия — рече ми дон Хуан.

— Нагуалът Хулиан казваше, че да правиш секс е въпрос на енергия — започна Хенаро. — Той например никога нямаше проблеми със секса, защото кипеше от енергия. Но когато видя мен, от един поглед само констатира, че моят, малкият, става само за пикаене. Каза ми, че нямам достатъчно енергия, за да правя секс. Каза, че родителите ми са били твърде отегчени и уморени, когато са ме правили, и че аз съм се появил в резултат на много отегчителен секс. И съм се родил такъв — отегчен и уморен. Нагуалът Хулиан препоръчваше на хора като мен никога да не правят секс; така можем да запазим малкото енергия, която имаме.

— Каза същото на Силвио Мануел и на Емилито. Видя, че останалите имат достатъчно енергия. Те не бяха резултат на отегчителен секс. На тях каза, че могат да правят каквото искат със сексуалната си енергия, но им препоръча да се контролират и да разберат заповедта на Орела, че предназначението на секса е да дарява пламъка на съзнанието. Всички казахме, че сме разбрали.

— Един ден, без никакво предупреждение, той дръпна завесата към другия свят с помощта на своя благодетел — нагуалът Елиас, и ни бутна всички вътре без ни най-малко колебание. Всички, с изключение на Силвио Мануел, едва не умряхме там. Нямахме необходимата

енергия, за да издържим въздействието на другия свят. Единствено Силвио Мануел бе спазил препоръката на нагуала.

— Какво представлява завесата към другия свят? — попитах дон Хуан.

— Каквото каза Хенаро — една завеса — отвърна дон Хуан. — Но ти се отклоняваш от темата. Винаги така правиш. Сега говорим за заповедта на Орела относно секса. А заповедта на Орела е: сексуалната енергия да се използва за създаването на живот. Чрез сексуалната енергия Орелът дарява съзнание. Затова, когато живите същества извършват полово сношение, излъчванията вътре в пашкулите им правят всичко възможно да дарят съзнание на новото живо същество, което създават.

Той каза, че по време на половия акт излъчванията, затворени в пашкула на всеки от родителите, се възбуждат неимоверно, като кулминацията на тази възбуда е едно смесване, едно сливане на две части от пламъка на съзнанието, по една от всеки родител, която се откъсва от пашкула му.

— Половото сношение винаги е даряване на съзнание, дори ако даряването не е затвърдено — продължи той. — Излъчванията в пашкула на човешките същества не познават сношение за удоволствие.

Хенаро се наведе към мен през масата и ми заговори с нисък глас, поклащайки глава за повече убедителност.

— Нагуалът ти каза истината — рече той и ми смигна. — Онези излъчвания наистина нищо не знаят.

Дон Хуан се сдържа да не се разсмее и добави, че човекът много-много заблуждава, като пренебрегва напълно тайната на съществуването и като смята, че такъв велик акт на даряване на живот и съзнание е просто един физически импулс, който той може да използва, когато му скимне.

Хенаро направи няколко непристойни движения с таза си, като го мърдаше напред-назад. Дон Хуан кимна и каза, че точно това е имал предвид. Хенаро му благодари, че е оценил единственият му принос към темата за съзнанието.

И двамата избухнаха в идиотски смях. Казаха, че ако съм знаел колко сериозно се отнасял техният благодетел към обясненията за съзнанието, щял съм да се смея заедно с тях.

Настойчиво помолих дон Хуан да ми разясни какво означава всичко това за обикновения човек в ежедневието свят.

— Имаш предвид това, което прави Хенаро ли? — попита ме той с престомена сериозност.

Радостта им винаги бе заразителна. Трябваше им доста време, за да се успокоят. Енергията им бе на такова високо ниво, че в сравнение с тях аз изглеждах стар и немощен.

— Наистина не знам — отвърна ми най-сетне дон Хуан. — Знам само какво означава това за воините. Те знаят, че единствената истинска енергия, която притежават, е животодаряващата сексуална енергия. Това знание ги кара постоянно да съзнават своята отговорност.

— Ако воините искат да имат достатъчно енергия, за да виждат, трябва да станат скъперници по отношение на сексуалната си енергия. Това бе урокът, който нагуалът Хулиан ни даде. Той ни бутна в непознатото и всички ние едва не умряхме. И тъй като всеки от нас искаше да вижда, ние, разбира се, се въздържахме от пилеенето на своя пламък на съзнанието.

Бях го чувал да изказва това схващане и преди. При всеки такъв случай завързвахме спор. Винаги се чувствах длъжен да възразя и да изтъкна контрааргументи срещу това, което смятах за пуританско отношение към секса.

Отново изразих възраженията си. И двамата се разсмяха до сълзи.

— А какво да се направи с естествената човешка чувственост? — запитах дон Хуан.

— Нищо — отвърна той. — Няма нищо лошо в човешката чувственост. Проблемът е в невежеството и пренебрежението на човека към неговата магическа природа. Грешка е да се пилее безразсъдно животодаряващата сила на секса и да не се раждат деца, но е грешка също и да не се знае, че, раждайки деца, човек плаща с пламъка на съзнанието.

— Откъде знаят ясновидците, че да имаш деца се заплаща с пламъка на съзнанието? — попитах аз.

— Те виждат, че когато се роди дете, пламъкът на съзнанието на родителя намалява, а на детето се увеличава. При някои извънредно чувствителни, крехки родители пламъкът на съзнанието почти изчезва.

Докато децата увеличават своето съзнание, в сияйния пашкул на родителите се образува голямо черно петно, точно на същото място, откъдето е бил взет пламъкът. Това обикновено е средата на пашкула. Понякога тези петна могат да се видят дори насложени върху самото тяло.

Попитах го може ли да се направи нещо, за да разберат хората по-вярно пламъка на съзнанието.

— Не — отвърна той. — Или поне ясновидците не могат да направят нищо. Целта на ясновидците е да бъдат свободни, безпристрастно да наблюдават без да дават мнение; в противен случай ще трябва да поемат отговорността за появата на един по-приспособен цикъл. Никой не може да направи това. Новият цикъл, ако ще се появи, ще се появи от само себе си.

5

ПЪРВОТО ВНИМАНИЕ

НА ДРУГИЯ ДЕН, след като закусихме призори, дон Хуан промени нивото на съзнанието ми.

— Какво ще кажеш, да се занимаваме днес в естествена среда?
— обърна се дон Хуан към Хенаро.

— Разбира се — отвърна Хенаро мрачно. Той ми хвърли бегъл поглед, след което добави с нисък глас, сякаш за да не го чуя: — Необходимо ли е той да ... може би ще му дойде твърде много...

Само за броени секунди страхът и подозренията ми нараснаха до непоносими размери. Бях плувнал в пот и се задъхвах. Дон Хуан се приближи до мен и едва сдържайки радостното си настроение ме увери, че Хенаро само се е забавлявал за моя сметка и че ще отидем на едно място, където преди хиляди години са живели първите ясновидци.

Докато дон Хуан ми говореше, аз случайно хвърлих поглед към Хенаро. Той бавно поклати глава. Това бе едно почти недоловимо движение, като че ли ми даваше да разбере, че дон Хуан не казва истината. Обхвана ме крайна нервност, почти истерия, която премина едва когато Хенаро избухна в смях.

Удивително беше как емоционалното ми състояние може да достига почти неконтролируеми висоти или пък да спада до нулата.

Дон Хуан, Хенаро и аз излязохме от къщата на Хенаро рано сутринта и тръгнахме към близките розирани хълмове. Не след дълго спряхме и седнахме върху широка плоска скала на един полегат склон, в някакво наскоро ожънато поле.

— Това е естествената среда — рече ми дон Хуан. — Ще идваме тук още няколко пъти в процеса на моите обяснения.

— Нощем на това място стават доста странни неща — вметна Хенаро. — Нагуалът Хулиан хвана, на практика, един съюзник тук. Или по-скоро съюзникът...

Дон Хуан направи явен жест с веждите си и Хенаро спря наред изречението. Усмихна ми се.

— Твърде рано е за страшни истории — рече Хенаро. — Нека да изчакаме да се стъмни.

Той стана и започна да обикаля около скалата, вървейки на пръсти с извит назад гръбнак.

— Какво разправяше той за вашия благодетел, че хванал съюзник тук? — запитах дон Хуан.

Той не ми отговори веднага. Беше в екстаз, наблюдавайки кривенията на Хенаро.

— Имаше предвид една сложна употреба на съзнанието — отвърна ми най-сетне той, като продължаваше да гледа втренчено Хенаро.

Хенаро завърши поредния кръг около скалата и седна до мен. Дишаше тежко, едва ли не хриптеше, останал без дъх.

Дон Хуан изглеждаше очарован от това, което Хенаро беше направил. Отново имах чувството, че двамата се забавляваха за моя сметка и че крояха нещо, за което аз бях в пълно неведение.

Изведнъж дон Хуан започна-своите обяснения. Гласът му ме поуспокои. Той каза, че след много труд ясновидците достигнали до заключението, че съзнанието на възрастните човешки същества, узряло в процеса на растежа, вече не може да се нарича съзнание; защото е било видоизменено в нещо по-наситено и сложно, което ясновидците нарекли „внимание“.

— Откъде знаят ясновидците, че човешкото съзнание се култивира и расте? — попитах аз.

Той каза, че в определен момент от растежа на човешките същества един сноп от излъчванията вътре в пашкула им става много ярък; с трупането на опит светлината му все повече наподобява тази на жаравата. В някои случаи светлината на този сноп излъчвания се увеличава така драстично, че се слива с излъчванията отвън. Ясновидците, наблюдавайки подобен род увеличаване, трябвало да заключат, че съзнанието е суровия материал, а вниманието — крайния продукт на узряването.

— Как описват ясновидците вниманието? — попитах аз.

— Според тях вниманието е впрягането и увеличаването на съзнанието чрез процеса на живеене — отвърна той.

Дон Хуан каза, че дефинициите крият опасност, защото опростяват нещата, за да ги направят разбираеми; в конкретния случай, при описване на вниманието човек рискува да превърне едно магическо, чудновато постижение в нещо обикновено. „Вниманието“ е най-великото индивидуално постижение на човека. То се развива от суровото животинско съзнание, докато покрие цялата гама от човешки алтернативи. А ясновидците го усъвършенстват дори още повече, докато обхване цялата сфера на човешките възможности.

Поисках да узная дали има някакво специално значение, което ясновидците влагат в думите „алтернативи“ и „възможности“.

Дон Хуан отвърна, че под „алтернативи“ се има предвид всичко, което можем да избираме като личности.

Това понятие е свързано с нивото на ежедневиия ни живот, с познатото; и поради този факт, те са твърде ограничени по брой и обхват. Човешките възможности спадат към непознатото. Те не са това, което можем да избираме, а това, което можем да постигнем. Той каза, че пример за човешките алтернативи е нашият избор да вярваме, че човешкото тяло е предмет сред предметите. А пример за човешките възможности е постижението на ясновидците да разглеждат човека като яйцеподобно сияйно същество. При схващането, че тялото е предмет, човек борави с познатото; при схващането, че тялото е сияйно яйце, човек борави с непознатото; следователно, човешките възможности имат почти неизчерпаем обхват.

— Според ясновидците има три вида внимание — продължи дон Хуан. — Но това важи само за човешките същества, а не за всички живи твари. А и тези трите не са просто видове внимание, а са по-скоро три нива на постигане. Те са първото, второто и третото внимание, всяко едно от които представлява независима сфера, цялостна сама по себе си.

Дон Хуан обясни, че първото внимание у човека е животинското съзнание, което чрез натрупването на опит е било развито в сложна, деликатна и изключително крехка способност, която се грижи за ежедневиия живот във всичките му неизброими аспекти. С други думи, всичко, за което може да мисли човек, е част от първото внимание.

— Първото внимание е всичко, което сме ние като обикновени хора — продължи той. — Поради тази си абсолютна власт над живота

ни първото внимание е най-ценния актив, който има обикновеният човек. А вероятно това е и единствения ни актив.

— Имайки предвид истинската му стойност, новите ясновидци започнали щателно да изследват първото внимание чрез виждане. Това, което открили, оформило цялостния им възглед, а и възгледите на всичките им последователи, макар повечето от тях да не разбират какво действително са видели онези ясновидци.

Дон Хуан категорично ме предупреди, че заключенията на новите ясновидци от проведеното щателно изследване нямат нищо общо с разума или рационалността, тъй като за да изследва и обясни първото внимание човек трябва да го види. А това само ясновидците го могат. Но да се изследва в първото внимание това, което ясновидците виждат, е крайно необходимо. Това дава на първото внимание единствената възможност, която някога ще има, да осъзнае собствения си начин на действие.

— Що се отнася до това, което ясновидците виждат, първото внимание е пламъкът на съзнанието, развит до един ултра блясък — продължи той. — Но това е един пламък, закрепен на повърхността на пашкула, така да се каже. Това е пламък, който покрива познатото.

— Второто внимание, от друга страна, е едно по-сложно и специализирано състояние на пламъка на съзнанието. То е свързано с непознатото и се появява тогава, когато се употребяват неизползвани излъчвания в пашкула на човека.

— Нарекох второто внимание специализирано, защото, за да употреби онези неизползвани излъчвания, човек се нуждае от необикновена, сложна тактика, която изисква върховна дисциплина и концентрация.

Дон Хуан каза, че ми бил споменал и преди, когато ме учел на изкуството на сънуването, че концентрацията от която човек има нужда, за да осъзнае, че сънува, е предшественика на второто внимание. Тази концентрация е форма на съзнанието, която не е в същата категория като съзнанието, необходимо за боравене с ежедневния свят.

Каза, че второто внимание се нарича още лявостранно съзнание и че това е най-обширното поле, което може да си представи човек, толкова обширно всъщност, че изглежда безкрайно.

— Не бих се осмелил да се скитам из него за нищо на света — продължи той. — Това е едно толкова сложно и странно тресавище, че трезвомислещите ясновидци навлизат в него само в краен случай.

— Голямата трудност идва от това, че е изключително лесно да се навлезе във второто внимание и почти невъзможно да се устои на съблазънта му.

Дон Хуан каза, че като майстори на съзнанието старите ясновидци прилагали уменията си върху своите собствени пламъци на съзнанието и ги уголемили до невъобразими размери. Те всъщност целели да запалят всичките излъчвания в пашкулите си, на снопове един след друг. И успели, но колкото и да е странно, постижението им да запалват сноповете един след друг способствало за впримчването им в тресавището на второто внимание.

— Новите ясновидци поправили тази грешка — продължи той — и оставили владееенето на съзнанието да се развива до своя естествен край, който се изразявал в това да се изтегли пламъкът на съзнанието извън границите на сияйния пашкул отведнъж.

— Третото внимание се достига когато пламъкът на съзнанието се превръща в огъня отвътре: един пламък, който не запалва сноповете един по един, а отведнъж всичките излъчвания на Орела вътре в човешкия пашкул.

Дон Хуан изрази благоговението си пред съзнателните усилия на новите ясновидци да достигнат до третото внимание докато са живи и в съзнание.

Той смяташе, че не си заслужава да обсъждаме единичните случаи, когато хората или други живи същества навлизат в непознатото и в непознаваемото без да го осъзнават; това той наричаше подаръкът на Орела. Той изтъкна, че новите ясновидци смятат навлизането в третото внимание също за подарък, но с по-различно значение. То е по-скоро като награда за някакво постижение.

Той каза, че в момента на умирането всички човешки същества навлизат в непознаваемото, а някои от тях действително достигат до третото внимание, но общо взето за твърде кратко време и само колкото да пречистят храната на Орела.

— Върховното постижение на човешките същества — рече той — е да достигнат това ниво на внимание, като запазят живителната

сила, без да се превръщат в обезплетено съзнание, което се носи като пламъче светлина към клюна на Орела, за да бъде погълнато.

Докато слушах обясненията на дон Хуан, отново напълно бях загубил представа какво става около мен. Хенаро очевидно бе станал и заминал някъде, защото не се виждаше никакъв. И колкото и странно да изглежда, оказа се, че аз стоя свит на скалата, а дон Хуан клечи до мен и ме държи в това положение, като леко притиска раменете ми. Подпрях се на скалата и затворих очи. От запад подухваше лек ветрец.

— Не заспивай — рече дон Хуан. — За нищо на света не бива да заспиваш на тази скала.

Изправих се до седнало положение. Дон Хуан ме гледаше втренчено.

— Просто се отпусни — продължи той. — Остави вътрешния си диалог да заглъхне.

Цялата ми концентрация бе погълната от това да изпълнявам каквото казваше, когато ме разтърси внезапен пристъп на страх. Отначало не знаех какво е това — помислих, че ме облива поредната вълна на недоверие. Но след това, като гръм от ясно небе, ме порази мисълта, че е много късно след обяд. Това, което смятах за едночасов разговор, бе отнело цял ден.

Скочих, напълно съзнавайки несъответствието, макар че не можех да си обясня какво се беше случило с мен. Изпитах странно усещане, от което тялото ми понечи да хукне. Дон Хуан ме изпревари, като ме хвана енергично. Изтърколихме се на меката земя, където той ме задържа в желязна прегръдка. Въобще не бях предполагал, че дон Хуан е толкова силен.

Тялото ми силно се тресеше. Ръцете ми се размахваха на всички страни. Преживявах нещо като апоплектичен удар. Въпреки това една част от мен беше дистанцирана до такава степен, че с удоволствие наблюдаваше как тялото ми се гърчи, вибрира и тресе.

Най-накрая спазмите преминаха и дон Хуан ме пусна. Задъхваше се от положените усилия. Предложи да се качим обратно на скалата и да седим там, докато се оправя напълно.

Не можах да се въздържа да не го притисна с обичайния си въпрос: какво се бе случило с мен? Той отвърна, че докато ми говорел, аз съм се изтласкал зад определена граница и съм навлязъл много

дълбоко в лявата страна. Той и Хенаро ме последвали там. И тогава аз съм се втурнал навън по същия начин, както съм се бил втурнал вътре.

— Хванах те тъкмо навреме — рече той. — Иначе щеше да отидеш направо в нормалното си „аз“.

Бях напълно объркан. Той обясни, че тримата сме си играли със съзнанието, а аз сигурно съм се изплашил и съм избягал от тях.

— Хенаро е майсторът на съзнанието — продължи дон Хуан. — Силвио Мануел е майсторът на волята. Те двамата бяха безмилостно набутани в непознатото. Моят благодетел постъпи с тях така, както е постъпил с него неговият благодетел. Хенаро и Силвио Мануел доста приличат на старите ясновидци в някои отношения. Знаят какво могат да направят, но не ги е грижа как го правят. Днес Хенаро се възползва от възможността да насили твоя пламък на съзнанието и в резултат ние всички се озовахме в странните лабиринти на непознатото.

Помолих го да ми каже какво се бе случило в непознатото.

— Това ще трябва сам да си го спомниш — рече един глас точно до ухото ми.

Бях така убеден, че това е гласът на виждането, че въобще не се уплаших. Дори не се поддадох на желанието си да се обърна.

— Аз съм гласът на виждането и ти казвам, че си празноглавец — отново рече гласът и се захили.

Обърнах се. Хенаро седеше зад мен. Бях толкова изненадан, че се разсмях вероятно малко по-истерично, отколкото те се хилеха.

— Вече се стъмва — рече ми Хенаро. — Както ти обещах рано тази сутрин, ще си организираме забава тук.

Дон Хуан се намеси и каза, че ще е по-добре да прекратим за днес, защото съм бил такъв мухльо, че съм можел да умра от страх.

— Ами, нищо му няма — рече Хенаро, потупвайки ме по рамото.

— Ти по-добре питай него — обърна се дон Хуан към Хенаро. — Той сам ще ти каже, че е точно такъв мухльо.

— Ама ти наистина ли си такъв мухльо? — попита ме Хенаро намръщено.

Не му отговорих. А това ги накара да се търкалят от смях. Хенаро се изгърколи чак на земята.

— Хвана се — рече Хенаро на дон Хуан, имайки предвид мен, след като дон Хуан бе скочил леко на земята и му бе помогнал да се изправи. — Никога няма да признае, че е мухльо. Твърде високо е

самомнението му, за да го стори, но целият трепери от страх от това, което може да му се случи, защото не призна, че е мухльо.

Като ги гледах как се смеят, бях убеден, че само индианците могат да се смеят така радостно. Но се убедих също и в това, че имаше доста голяма доза злонамереност в тях — подиграваха се на един неиндианец. Дон Хуан веднага долови чувствата ми.

— Не позволявай на самомнението си да взема връх — рече той. — Ти с нищо не си по-различен от другите. Никой от нас не е, без значение дали е индианец или неиндианец. Нагуалът Хулиан и неговият благодетел не пропускаха случай да се позабавляват като ни се присмиват.

Хенаро пъргаво се изкачи обратно на скалата и се приближи до мен.

— На твое място аз бих се чувствал така страшно объркан, че щях да се разплача — рече ми той. — Поплачи си, поплачи. Хубаво си поплачи и ще се почувстваш по-добре.

За мое най-голямо учудване тихо зарихах. След това така се ядосах, че яростно изревах. Едва тогава се почувствах по-добре.

Дон Хуан леко ме потупа по гърба. Каза, че обикновено гневът действа много отрезвяващо, а понякога същата функция изпълнява страхът или пък хуморът. Но в моя случай буйната ми природа ме накара да реагирам единствено на гнева.

Той добави, че внезапните промени в пламъка на съзнанието ни правят слаби. Те двамата се били опитвали да ме подсилят, да ме подкрепят. Очевидно Хенаро бе успял, като ме накара да се ядосам.

Вече се беше здрачило. Изведнъж Хенаро посочи едно блещукане във въздуха точно на нивото на очите. В здрача това приличаше на голяма нощна пеперуда, която кръжи около мястото, където стояхме.

— Бъди много внимателен със своята импулсивна натура — рече ми дон Хуан. — Не прибързвай. Просто остави Хенаро да те води. Не откъсвай очи от тази точка. Блещукащата точка определено беше нощна пеперуда. Ясно виждах всичките ѝ части. Следях нейното спираловидно, уморено летене, докато успях да видя всяка пращинка по крилата ѝ.

Нещо ме извади от абсолютното ми вгълбение. Усетих някакъв беззвучен шум, ако това въобще е възможно, точно зад мен. Обърнах

се и зърнах цяла редица хора на другия край на скалата, който беше малко по-висок от този, където седяхме. Предположих, че жителите от местността са се усъмнили в добрите ни намерения, като са ни гледали как цял ден се мотаем наоколо, и са се качили на скалата с цел да ни прокудят. Узнах намерението им моментално.

Дон Хуан и Хенаро се изхлузиха от скалата и ми казаха бързо да сляза долу. Тръгнахме незабавно, без да се обърнем да видим дали хората ни следват. Дон Хуан и Хенаро не желаеха да говорят, докато вървахме обратно към къщата на Хенаро. Дон Хуан дори ме накара да млъкна, като грубо изсумтя и сложи пръст на устните си. Хенаро не влезе в къщата, а продължи да върви, докато дон Хуан Ме завлече вътре.

— Кои бяха тези хора, дон Хуан? — попитах го аз, когато двамата бяхме вече в безопасност в къщата и той беше запалил фенера.

— Те не бяха хора — отвърна той.

— Хайде, дон Хуан, не ме обърквай — рекох аз. — Хора бяха, видях ги със собствените си очи.

— Разбира се, че си ги видял със собствените си очи — сопна ми се той. — Но това нищо не означава. Твоите очи те подведоха. Това не бяха хора и бяха тръгнали подире ти. Хенаро трябваше да ги отклони от теб.

— Тогава какво са, щом не са хора?

— Точно това е тайната — рече той. — Това е една от тайните на съзнанието и тя не може да бъде разгадана рационално, като се говори за нея. Тайната може само да бъде наблюдавана.

— Остави ме да я наблюдавам тогава — казах аз.

— Но ти вече го направи два пъти в един ден — отвърна той. — Сега не си спомняш, но и това ще стане, когато отново запалиш излъчванията, които горяха, докато наблюдаваше тайната на съзнанието, която споменах. А междувременно нека се върнем към нашите обяснения за съзнанието.

Дон Хуан повтори, че съзнанието започва с постоянно налягане, което свободните излъчвания упражняват върху излъчванията, затворени в пашкула. Това налягане поражда първия акт на съзнанието; то спира движението на затворените излъчвания, които се стремят да разчупят пашкула, стремят се да умрат.

— За един ясновидец истината е, че всички живи същества се стремят да умрат — продължи той. — Това, което спира смъртта, е съзнанието.

Дон Хуан каза, че новите ясновидци били дълбоко обезпокоени от факта, че съзнанието предотвратява смъртта и в същото време я предизвиква, бидейки храна за Орела. И тъй като не могли да го обяснят, понеже няма рационален начин да се разбере съществуването, ясновидците осъзнали, че тяхното знание се състои от противоречащи си твърдения.

— За какво им е било да развиват една система от противоречия? — попитах аз.

— Те нищо не са развивали — отвърна той. — Те са открили неоспорими истини посредством своето виждане. А в подредбата на тези истини, по общо мнение, се наблюдават явно противоречия, това е всичко.

— Например, ясновидците трябва да бъдат систематични, рационални същества, образци на трезвост и в същото време трябва да странят от всички тези качества, за да бъдат изцяло свободни отворени към чудесата и тайните на съществуването.

Този пример ме обърка, но не съвсем. Разбрах какво имаше предвид дон Хуан. Той самият бе насърчил рационалността ми само за да я смаже след това и да изисква пълната ѝ липса. Споделих с него как съм разбрал идеята му.

— Само едно чувство на крайна трезвост може да прехвърли мост над противоречията — рече той.

— Може ли да се каже, дон Хуан, че изкуството е този мост?

— Можеш да наречеш моста между противоречията както пожелаеш — изкуство, обич, трезвост, любов или дори доброта.

Дон Хуан продължи обясненията си и каза, че при своите изследвания на първото внимание новите ясновидци установили, че всички органични същества, с изключение на човека, успокояват своите възбудени затворени излъчвания така, че да могат те да се подравняват с онези от свободните излъчвания, които им пасват. Човешките същества не постъпват така; вместо това, тяхното първо внимание прави опис на излъчванията на Орела, затворени в пашкула им.

— Що за опис е това, дон Хуан? — попитах аз.

— Човешките същества обръщат внимание на излъчванията, които имат в пашкулите си — отвърна той. — Никое друго същество не прави това. В момента, в който налягането на свободните излъчвания фиксира излъчванията вътре, първото внимание започва да се самонаблюдава. То обръща внимание на всичко в себе си или поне се опитва да го прави, по всякакви аномални начини. Този процес ясновидците наричат „правене на опис“.

— Не искам да кажа, че човешките същества избират да правят опис, или да не правят. Да се прави опис е заповедта на Орела. Има все пак нещо подвластно на волята и това е начинът, по който се подчиняваш на заповедта.

Той каза, че макар да не обича да нарича излъчванията заповеди, всъщност те са точно това: заповеди, на които не можеш да не се подчиниш. И все пак, начинът да избегнеш подчиняването на заповедите е като им се подчиниш.

— Що се отнася до описа на първото внимание — продължи той, — ясновидците го правят, защото не могат да не се подчинят. Но направят ли го веднъж, след това го захвърлят. Орелът не ни заповядва да тачим своя списък; неговата заповед е да го направим, това е всичко.

— Как виждат ясновидците, че човек си прави списък? — попитах аз.

— Човекът не успокоява излъчванията вътре в пашкула си, за да ги съчетае с тези отвън — отвърна той. — Това става явно след като видиш какво правят другите същества. Когато се успокоят, някои от излъчванията им действително се сливат със свободните излъчвания и започват да се движат с тях. Ясновидците могат да видят например как светлината от излъчванията на скарабея се разширява до огромни размери.

— Но човешките същества успокояват своите излъчвания и после размишляват върху тях. Излъчванията се фокусират върху себе си.

Дон Хуан каза, че човешките същества довеждат заповедта за правене на опис до логическата ѝ крайност и пренебрегват всичко останало. А след като навлязат дълбоко в описа, има две възможности — или да пренебрегнат импулсите на свободните излъчвания, или да ги използват по един много специален начин.

— Крайният резултат от пренебрегването на тези импулси, след като е направен описът, е едно уникално състояние, познато като разум. Резултатът от използването на всеки импулс по специален начин е познат като самопогълнатост.

— За ясновидеца човешкият разум представлява един необикновен хомогенен, слаб пламък, който рядко, да не кажем никога, реагира на постоянното налягане на свободните излъчвания — един пламък, от който яйцеподобната обвивка става по-твърда, но почуплива.

Дон Хуан отбеляза, че разумът у човешките същества би трябвало да е в изобилие, но в действителност той рядко се среща. Повечето човешки същества се обръщат към самопогълнатостта.

Той каза, че съзнанието на всички живи твари има определена степен на саморефлексия, за да могат те да си взаимодействат. Но нищо друго, освен човешкото първо внимание, няма такава степен на самопогълнатост. За разлика от хората на разума, които пренебрегват импулса на свободните излъчвания, „самопогълнатите“ индивиди използват всеки импулс и всичките ги превръщат в сила, чрез която да раздвижат излъчванията, затворени в пашкула им.

След като наблюдавали всичко това, ясновидците достигнали до едно практическо заключение. Те видели, че хората на разума са предопределени да живеят по-дълго, защото като пренебрегват импулса на свободните излъчвания те успокояват естествената възбуда във вътрешността на своя пашкул. Самопогълнатите индивиди, от друга страна, като използват импулса на свободните излъчвания, за да създават повече възбуда, съкращават живота си.

— Какво виждат ясновидците, когато се взират в „самопогълнати“ човешки същества? — попитах аз.

— Виждат ги като непостоянни изблици от бяла светлина, следвани от дълги паузи матовост — отвърна той.

Дон Хуан млъкна. Нямах повече въпроси или може би бях твърде уморен, за да питам каквото и да е. Чух шумно хлопване, от което подскочих. Входната врата рязко се отвори и Хенаро влетя вътре, като едва си поемаше дъх. Строполи се на рогозката. Беше целият плувнал в пот.

— Тъкмо обяснявах за първото внимание — рече дон Хуан.

— Първото внимание работи само с познатото — отвърна Хенаро. — При непознатото не струва и пукната пара.

— Не е точно така — сопна се дон Хуан. — Първото внимание работи много добре с непознатото. Блокира го; отрича го така силно, че в крайна сметка непознатото не съществува за първото внимание.

— Правенето на опис ни прави неуязвими. Затова се е появил и описът, първо на първо.

— За какво говориш? — попитах дон Хуан.

Той не ми отвърна. Погледна Хенаро като че ли в очакване на отговор.

— Но ако отворя вратата — рече Хенаро, — ще може ли първото внимание да се справи с това, което ще влезе?

— Моето и твоето не, но неговото ще може — отвърна дон Хуан, посочвайки мен. — Нека да опитаме.

— Макар и да е в повишено съзнание? — обърна се Хенаро към дон Хуан.

— Това не би променило нищо — отговори дон Хуан.

Хенаро стана, отиде до входната врата и рязко я отвори. Веднага отскочи назад. Струя студен вятър нахлу вътре. Дон Хуан се приближи до мен, а също и Хенаро. И двамата ме гледаха изумено.

Исках да затворя вратата, защото студът ми беше неприятен. Но като тръгнах към нея, дон Хуан и Хенаро скочиха и застанаха като щит пред мен.

— Забелязваш ли нещо в стаята? — попита ме Хенаро.

— Не, нищо — отвърнах аз и наистина беше така. Освен студеният вятър, който нахлуваше през отворената врата, вътре нямаше нищо друго за забелязване.

— Когато отворих вратата, влязоха едни странни същества — рече той. — Нищо ли не забелязваш?

Имаше нещо в гласа му, по което разбрах, че този път не се шегува.

Тримата излязохме от къщата, като дон Хуан и Хенаро вървяха от двете ми страни. Дон Хуан взе газения фенер, а Хенаро заключи входната врата. Влязохме в колата от дясната страна, като мен ме набутаха вътре пръв. После потеглихме към къщата на дон Хуан в съседния град.

6

НЕОРГАНИЧНИТЕ СЪЩЕСТВА

НА СЛЕДВАЩИЯ ДЕН на няколко пъти помолих дон Хуан да ми обясни защо така бързо си бяхме тръгнали от къщата на Хенаро, но той отказваше да говори за случилото се. И от Хенаро не можах да изкопча нищо. Всеки път, когато го запитвах, той ми намигаше и се хилеше като глупак.

Следобед, докато разговарях с чираците на дон Хуан в задния вътрешен двор на къщата му, той дойде при нас. И като по даден знак, те всички станаха и излязоха.

Дон Хуан ме хвана под ръка и ние бавно тръгнахме покрай коридора. Той не каза нищо; известно време просто се разхождахме като да бяхме на градския площад.

Дон Хуан спря и се извърна към мен. След това ме обиколи, като внимателно разглеждаше тялото ми от главата до петите. Знаех, че ме вижда. Почувствах странна умора, някаква леност, която не изпитвах преди очите му да зашарят по мен. Внезапно той заговори.

— С Хенаро не искахме да говорим за това, което се случи снощи — рече той, — защото ти беше много изплашен, докато беше в непознатото. Хенаро те тласна и там ти се случиха разни неща.

— Какви неща, дон Хуан?

— Неща, които на този етап е все още трудно, ако не и невъзможно, да ти бъдат обяснени — отвърна той. — Нямах достатъчно излишна енергия, за да влезеш в непознатото и да го разбереш. Когато новите ясновидци установили подредбата на истините за съзнанието, те видели, че първото внимание поглъща целия пламък на съзнанието, който притежават човешките същества, като не оставя нито йота свободна енергия. Това е твоят проблем сега. А новите ясновидци препоръчват на воините, тъй като им се налага да влизат в непознатото, да пестят своята енергия. Но откъде да я вземат, ако цялата е била изразходвана? Новите ясновидци твърдят, че ще я получат от изкореняването на ненужни навици.

Той млъкна и ме покани да задам въпросите си, ако имам такива. Попитах го каква връзка има изкореняването на ненужните навици с пламъка на съзнанието.

Той отвърна, че това дистанцирало съзнанието от самовгълбеността му и му давало свободата да се съсредоточи върху нещо друго.

— Непознатото присъства постоянно — продължи той, — но е извън възможностите на нашето нормално съзнание. Непознатото е безползната част от обикновения човек. А е безполезна, защото обикновеният човек няма достатъчно енергия, за да я схване.

— След като прекара толкова време по пътя на война, ти имаш достатъчно свободна енергия да схванеш непознатото, която обаче не е достатъчна, за да го разбереш или дори да си го спомняш.

Той обясни, че при онази плоска скала аз съм навлязъл много дълбоко в непознатото. Но съм се отдал на разточителната си природа и съм се ужасил, което било едва ли не най-лошото, което човек може да направи. Затова съм побягнал от лявата страна с пълна сила; но за нещастие, повличайки със себе си цял легион странни неща.

Казах на дон Хуан, че не схващам мисълта му и че трябва да спре да ми говори със заобикалки и да ми каже точно какво има предвид под „легион странни неща“.

— При обясненията за съзнанието — рече той — аз, както може да се предположи, поставям всичко или почти всичко на мястото му. Нека поговорим малко за старите ясновидци. Както ти казах, Хенаро много прилича на тях.

След това ме заведе в голямата стая. Седнахме и той започна своите разяснения.

— Новите ясновидци били просто ужасени от знанието, което старите ясновидци били натрупали през годините — рече дон Хуан. — И това е разбираемо. Новите ясновидци знаели, че това знание води само до пълна гибел. И все пак били също и заплениени от него, особено от практиките.

— Как са разбрали новите ясновидци за тези практики? — попитах аз.

— Те са наследството на старите толтеки — отвърна той. — Новите ясновидци научават за тях в процеса на своята дейност, Те почти никога не ги прилагат, но ги познават като част от своето знание.

— Що за практики са това, дон Хуан?

— Това са едни много неясни формули, заклинания, продължителни процедури, които са свързани с боравенето с една много тайнствена сила. Или поне е била тайнствена за древните толтеки, които са я забулили в загадъчност и са я направили по-ужасяваща, отколкото е в действителност.

— Каква е тази тайнствена сила? — попитах аз.

— Това е една сила, която присъства във всичко, което съществува — рече той. — Старите ясновидци така и не дръзнали да се опитат да разкрият загадката на силата, благодарение на която могли да създадат своите тайни практики; те просто я приели като нещо свещено. Новите ясновидци обаче щателно я наблюдавали и я нарекли воля, волята на излъчванията на Орела, или намерение.

Дон Хуан продължи с обяснението, че древните толтеки били разделили своето тайно знание на пет части, всяка от които се състояла от Две категории: земята и тъмните области, огъня и водата, надземното и подземното, шумното и тихото, подвижното и неподвижното. Той изрази становището си, че сигурно е имало хиляди различни техники, които с течение на времето се ставали все по-съвършени.

— Тайното знание за земята — продължи той — се отнасяло до всичко, което е на повърхността ѝ. Имало специални системи от движения, думи, мехлеми и отвари, които се прилагали на хора, животни, насекоми, дървета, треви, скали и почва.

— Тези техники превърнали старите ясновидци в ужасни същества, които използвали своето тайно знание за земята или за да подчинят, или за да унищожат всичко, което е на повърхността ѝ.

— Съответствието на земята било това, което те познавали като „тъмните области“. Тези практики били едни от най-опасните. Те се отнасяли до елементи без органичен живот. Живи твари, които са на земята заедно с всички органични същества.

— Без съмнение, едно от най-значимите постижения на древните ясновидци, особено за тях, било откритието, че органичният живот не е единствената форма на живот на земята.

Не схванах много добре какво каза и затова зачаках да ми поясни думите си.

— Органичните същества не са единствените твари, които имат живот — рече той и отново направи пауза, като че ли за да ми даде време да обмисля казаното.

Възразих с една дълга реч, отнасяща се до определението за живота и за това да си жив. Говорих за възпроизводството, метаболизма и растежа — процесите/които отличават живите организми от мъртвата материя.

— Ти изхождаш от позицията на органичния живот — рече той. — Но това е само един отделен случай. Не бива да извличаш всичко, което искаш да кажеш, само от една категория.

— Но как е възможно да бъде другояче? — запитах аз.

— За ясновидците да си жив означава да съзнаваш — отвърна той. — За обикновения човек да съзнаваш означава да си организъм. Докато за ясновидците не е така. За тях да съзнаваш означава, че излъчванията, които пораждат съзнанието, са затворени в някакъв съд.

— Органичните живи същества имат пашкул, който затваря излъчванията. Но съществуват и други твари, чиито съдове не изглеждат на ясновидеца като пашкул. И въпреки това те съдържат в себе си излъчванията на съзнанието и имат характеристики на живота, различни от възпроизводството и метаболизма.

— Какви например, дон Хуан?

— Например емоционална зависимост — тъга, радост, гняв и т.н. А, да не забравя най-добрата характеристика — любов; един вид любов, за която човекът и понятие си няма.

— Сериозно ли говориш, дон Хуан? — запитах аз.

— Абсолютно сериозно — отвърна той с безизразно лице, след което избухна в смях.

— Ако вземем за доказателство това, което ясновидците виждат — продължи той, — животът наистина е нещо изключително.

— Ако тези същества са живи, защо не се показват на хората? — попитах аз.

— Показват се, непрекъснато. И то не само на ясновидците, но също и на обикновения човек. Проблемът е в това, че цялата енергия, с която човекът разполага, се поглъща от първото внимание. Описът на човека не само я изчерпва всичката, но и втвърдява пашкула до такава степен, че го прави негъвкав. При тези обстоятелства не е възможно да се осъществи контакт.

Дон Хуан ми припомни множеството случаи от моето чиракуване при него, при които аз самият бях наблюдавал неорганични същества. Рязко отвърнах, че съм си намерил задоволително обяснение за почти всеки един от тях. Дори бяха формулирал хипотезата, че неговите уроци, комбинирани с употребата на халюциногенни растения, целяха да принудят чирака да се съгласи с една примитивна интерпретация на света. Казах му, че в записките си не съм я нарекъл „примитивна интерпретация“, а в антропологически дух съм я назовал „възглед за света, по-присъщ на първобитно-общинните общества“.

Дон Хуан се смя, докато не остана без дъх.

— Наистина не знам кога си по-невъзможен — в нормалното си състояние или в състояние на повишено съзнание — рече той. — Когато си в нормално състояние, не си мнителен, но пък си досадно разсъдлив. Мисля, че ми харесваш най-много, когато навлезеш дълбоко в лявата страна, макар че тогава ужасно те е страх от всичко, както беше вчера.

Преди да успея да кажа каквото и да е, той заяви, че противопоставя стореното от старите ясновидци на постиженията на новите, за да може да ми даде една по-обхватна представа за трудностите, срещу които съм изправен.

След това продължи с разясненията си за практиките на старите ясновидци. Каза, че друго тяхно велико откритие се отнасяло до следващата-категория на тайното знание: огъня и водата. Те открили, че пламъците притежават едно особено свойство: те могат да пренасят човека тялом, точно както водата.

Дон Хуан го нарече възхитително откритие. Отбелязах, че има основни физически закони, които ще го опровергаят. Той ме помоли да не избързвам със заключенията преди да ми е обяснил всичко. Каза да внимавам с прекомерната си рационалност, защото постоянно се намесвала в състоянията ми на повишено съзнание. Не ставало въпрос, че реагирам по всякакъв начин на външните влияния, а че се поддавам на собствените си вътрешни импулси.

Той продължи, като обясни, че древните толтеки, които очевидно са умеели да виждат, не са разбрали това, което са видели. Те просто използвали своите открития без да си направят труда да ги свържат в една по-глобална картина. В случая с тяхната категория за огъня и водата те разделили огъня на топлина и пламък, а водата — на мокрота

и флуидност. Те съпоставили топлината и мокротата и ги нарекли по-маловажни свойства. Според тях пламъците и флуидността били по-важните, магически свойства и те ги използвали като средство за телесно пренасяне в царството на неорганичния живот. И точно тук някъде, между знанието за този вид живот и своите практики за огъня и водата, древните ясновидци се забатачили и повече не могли да излязат от това тресавище.

Дон Хуан ме увери, че новите ясновидци също смятали откриването на неорганичните живи същества за изключително събитие, но не в смисъла, в който го разглеждали старите ясновидци. Фактът, че се оказали лице в лице с друга форма на живот, дал на древните ясновидци едно погрешно чувство на неуязвимост, което и решило съдбата им.

Помолих го да обясни по-подробно техниките за огъня и водата. Той отвърна, че знанието на старите ясновидци било толкова сложно и заплетено, колкото и безполезно, поради което щял да го очертае само в общи линии.

След това изложи накратко практиките, свързани с категорията на надземното и подземното. Надземното се занимавало с тайното знание за вятъра, дъжда, разпръснатите светкавици, облаците, гръмотевиците, дневната светлина и слънцето. Знанието за подземното се занимавало с мъглата, подпочвените води, блатата, мълниите, земетресенията, нощта, лунната светлина и луната.

Шумното и тихото били категория, която се занимавала с манипулацията на звука и тишината. Подвижното и неподвижното били практики, занимаващи се с тайнствените аспекти на движението и покоя.

Помолих го да ми онагледя поне една от техниките, които бе очертал. Той отвърна, че вече ми е направил десетки демонстрации през всичките тези години. Аз настоях, че съм намерил рационално обяснение на всичко, което ми е показал или направил с мен.

Той не отговори. Или беше ядосан, че му задавам въпроси, или сериозно се бе замислил в търсене на подходящ пример. След известно време се усмихна и каза, че е открил най-подходящия.

— Техниката, която имам предвид, трябва да се извърши в някой плитък поток — рече той. — Има един такъв близо до къщата на Хенаро.

— Аз какво ще трябва да направя?

— Ще трябва да намериш едно средно голямо огледало.

Изненадах се от този отговор. Отбелязах, че древните толтеки не са познавали огледалото.

— Вярно е, не са го познавали — призна той с усмивка. — Това е допълнението на моя благодетел към тази техника. Древните ясновидци са се задоволявали просто с някаква отразяваща повърхност.

Той обясни, че техниката се състояла в това — да се потопи някаква лъскава повърхност в плитките води на някой поток. Ролята на тази повърхност можела да се изпълнява от всеки плосък предмет, който имал известна способност да отразява образи.

— Искам да направиш здрава рамка от тънък метал за едно средно голямо огледало — рече той. — Тя трябва да е водонепроницаема, така че ще трябва да я засмолиш. Трябва да я направиш сам, със собствените си ръце. Когато си готов, донеси я и ще продължим нататък.

— Какво ще се случи, дон Хуан?

— Не се тревожи. Ти сам ме помоли да ти дам пример от практиките на древните толтеки. Навремето аз помолих същото моя благодетел. Мисля, че в определен момент всеки чирак отправя тази молба. Моят благодетел каза, че и той постъпил така. Неговият благодетел, нагуалът Елиас, му дал пример; моят благодетел, на свой ред, ми даде същия пример, а сега аз ще го дам на тебе.

— Когато моят благодетел ми даде този пример, аз не знаех как го направи. Сега вече знам. Един ден ти също ще знаеш как действа тази техника; ще разбереш какво се крие зад всичко това.

Помислих, че дон Хуан иска да се върна в Лос Анджелис и там да направя огледалото. Прокоментирах, че ще ми е невъзможно да си спомня задачата, ако не остана в състояние на повишено съзнание.

— В това, което каза, има две слаби места — рече той. — Първото е, че няма как да останеш в повишено съзнание, защото няма да можеш да действаш, освен ако аз или Хенаро, или който и да е воин от нагуалската група не се грижи за теб всяка минута от деня, както правя аз сега. Второто е, че Мексико не е на Луната. Тук също има железарски магазини. Можем да отидем в Оаксака и да купим каквото ти е необходимо.

На следващия ден отидохме с колата до града, където аз купих материалите за рамката и срещу минимално заплащане я направих в една работилница. Дон Хуан ми каза да я сложа в багажника на колата, без дори да я погледне.

В късния следобед потеглихме обратно към къщата на Хенаро и пристигнахме там рано на другата сутрин. Потърсих Хенаро, но него го нямаше. Къщата изглеждаше пуста.

— Защо държи Хенаро тази къща? — запитах дон Хуан. — Той живее с теб, нали?

Дон Хуан не отговори. Погледна ме някак странно и отиде да запали газения фенер. Бях сам в стаята, обгърнат от пълен мрак. Чувствах ужасна умора, която отдавах на продължителното и мъчителното шофиране из планините. Искях да полегна. В тъмното не можех да видя къде бе сложил Хенаро рогозките. Спънах се в един куп от тях. И тогава узнах защо Хенаро държеше тази къща: той се грижеше за мъжете-чираци Паблито, Нестор и Бениньо, които живееха в нея, когато са в състояние на нормално съзнание.

Почувствах се въодушевен; вече не бях уморен. Дон Хуан влезе с фенера. Казах му какво съм осъзнал, но той отвърна, че това е без значение, защото няма да го помня дълго.

След това ме помоли да му покажа огледалото. Изглеждаше доволен и отбеляза, че е леко и въпреки това здраво. Направи ми впечатление, че бях използвал метални болтове, за да прикрепя алуминиевата рамка към тънък метален лист, който служеше за подложка на огледалото с размери четирийсет и пет сантиметра дължина и трийсет и пет сантиметра ширина.

— Аз направих дървена рамка на моето огледало — рече той. — Това изглежда много по-добре от моето. Моята рамка беше твърде тежка и същевременно чуплива.

— Нека ти обясня какво ще направим — продължи той, след като приключи огледа на рамката. — Или по-скоро, какво ще се опитаме да направим. Дватамата с теб ще поставим това огледало на повърхността на потока, който е до къщата. Той е достатъчно широк и достатъчно плитък, за да ни свърши работа.

— Идеята е да оставим флуидността на водата да упражни налягане върху нас и да ни отнесе.

Преди да успея да кажа нещо или да задам някакъв въпрос, дон Хуан ми припомни, че в миналото бях използвал водата на подобен поток и бях извършил изключителни подвизи на възприятието. Имаше предвид последиците от поглъщането на халюциногенни растения, които бях изпивал много пъти, докато стоях потопен в напоителния канал зад къщата му в Северно Мексико.

— Спести си въпросите, докато ти обясня какво са знаели ясновидците за съзнанието — рече той. — Тогава ще разбереш всичко, което правим, в по-различна светлина. Но първо, нека довършим започнатата процедура.

Отидохме до близкия поток и той избра едно място, където от водата се показваха няколко плоски камъка. Каза, че там водата била достатъчно плитка за нашите цели.

— Какво очакваш да се случи? — попитах аз, вече обхванат от мрачни предчувствия.

— Не знам. Знам само какво ще се опитаме да направим. Ще държим огледалото много внимателно, но и много здраво. Ще ю поставим леко на повърхността на водата, след което ще го оставим да потъне. После ще го хванем на дъното. Проверих, има достатъчно тиня, в която ще можем да заровим пръсти под огледалото, за да го държим здраво.

Той ми каза да клекна на един плосък камък, който се показваше над повърхността на водата в средата на потока, и ме накара да хвана огледалото с две ръце, почти в ъглите на едната страна. Той клекна с лице към мен и хвана огледалото по същия начин. Оставихме огледалото да потъне, след което го хванахме, като потопихме ръцете си във водата почти до лактите.

Нареди ми да се изпразня от мисли и да се взра в повърхността на огледалото. Няколко пъти повтори, че номерът бил въобще да не се мисли. Напрегнато гледах в огледалото. Спокойното течение на водата леко разкривяваше отраженията на донхуановото лице и моето. След няколко минути напрегнато виране в огледалото ми се стори, че постепенно отражението на неговото и моето лице стана много по-ясен. А огледалото увеличи размерите си, докато стана най-малко метър на метър. Течението сякаш бе спряло, а огледалото се виждаше така ясно, като да беше поставено на повърхността на водата. А още по-странно беше ясното очертание на нашите отражения. Като че ли

лицето ми бе увеличено, но не-в размер, а във фокус. Можех да видя порите по кожата на челото си.

Дон Хуан тихо ми прошепна да не се вирам в моите или в неговите очи, а да оставя погледа си да шари по огледалото без да се фокусира върху никоя част от отраженията ни.

— Гледай втренчено без да се вираш! — за пореден път ми нареди той, като си налагаше да шепти.

Направих каквото ми каза без да спра, за да се замисля над явното противоречие. В онзи момент нещо в мен бе уловено в онова огледало и противоречието действително имаше смисъл. „Възможно е да гледаш втренчено без да се вираш“, помислих си аз и в момента, в който тази мисъл бе формулирана, до главата на дон Хуан и моята се появи още една глава. Тя беше в долната част на огледалото, вляво от мен.

Цялото ми тяло се разтрепера. Дон Хуан ми прошепна да се успокоя и да не показвам страх или изненада. Той отново ми нареди да гледам новодошлия втренчено, без да се вирам.

Трябваше да положа неимоверни усилия, за да не се задъхам и да пусна огледалото. Тялото ми се тресеше от главата до петите. Дон Хуан отново ми прошепна да се овладеея. Побутна ме с рамо няколко пъти. Малко по малко овладях страха си. Гледах втренчено третата глава и постепенно осъзнах, че това не беше човешка глава, нито пък глава на животно. Всъщност това въобще не беше глава. Беше един образ без вътрешна подвижност. Когато ми хрумна тази мисъл, аз моментално осъзнах, че не я мисля аз. И това осъзнаване въобще не беше мисъл. Преживях един миг на огромно напрежение, след което нещо непонятно ми се изясни. Мислите бяха един глас, който звучеше в ушите ми!

— Аз виждам — извиках на английски, но не се чу никакъв звук.

— Да, ти виждаш — каза гласът в ухото ми на испански.

Почувствах, че съм обгърнат от някаква сила, помощна от мен. Не изпитвах нито болка, нито мъка. Не изпитвах нищо. Знаех без ни най-малко съмнение, защото гласът ми казваше така, че не мога да разкъсам обръча на тази сила чрез волята или силата си. Знаех, че умирам. Автоматично вдигнах очи, за да погледна дон Хуан, и в мига, когато очите ни се срещнаха, силата ме пусна. Бях свободен. Дон Хуан ми се усмихваше, като че ли знаеше точно през какво бях минал.

Осъзнах, че стоя прав. Дон Хуан държеше огледалото вертикално, за да се отцеди водата от него. Върнахме се в къщата мълчешком.

— Древните толтеки били просто хипнотизирани от своите открития — рече дон Хуан.

— Разбирам защо — казах аз.

— Аз също — отвърна рязко дон Хуан.

Силата, която ме бе обгърнала, бе толкова мощна, че ми бе отнела способността да говоря, и дори да мисля, в продължение на часове след случилото се. Тя ме бе смразила до състояние на абсолютна липса на воля. И аз едва-едва бях почнал да се топя.

— В твой случай — продължи дон Хуан — тази древна толтекска техника се раздели на две части без каквато и да било съзнателна намеса от наша страна. Първата част бе достатъчна, за да те запозная с това, което става. Във втората ще се опитаме да осъществим онова, което са вършели старите ясновидци.

— Какво всъщност се случи там, дон Хуан? — попитах аз.

— Има две версии. Ще ти кажа първо версията на старите ясновидци. Те смятат, че отразяващата повърхност нададен лъскав предмет, потопен във водата, увеличава силата на водата. Затова те често се втрещвали във водни обекти, а отразяващата повърхност им служела като средство за ускоряване на процеса. Те били убедени, че нашите очи са ключа за навлизане в непознатото; втрещвайки се във вода, те давали възможност на очите да отворят пътя.

Старите ясновидци забелязали, каза дон Хуан, че мокротата на водата само овлажнява или се просмуква, докато флуидността на водата се движи. Тя тече, предположили те, в търсене на други нива под нас. Те вярвали, че водата ни е дадена не само за да поддържа живота, но и да служи също като връзка, като път към другите нива надолу.

— Много ли са нивата надолу? — попитах аз.

— Древните ясновидци преброили седем — отвърна той.

— Ти самият познаваш ли ги, дон Хуан?

— Аз съм ясновидец от новия цикъл и следователно имам друго гледище — рече той. — Сега просто ти показвам какво са вършели старите ясновидци и ти казвам в какво са вярвали.

Но това, че той имал друго гледище, не означавало, че практиките на старите ясновидци били невалидни, изтъкна дон Хуан; техните интерпретации били погрешни, но истините, които открили, имали практическа стойност за тях.

В конкретния случай те били убедени, че е възможно флуидността да пренесе човека тялом където и да е между нашето ниво и някое от седемте нива под нас; или пък да го пренесе духом където и да е на това ниво, по протежението на дадена река и в двете посоки. И те използвали съответно течащата вода, за да се пренасят на това ниво, и водата на дълбоките езера или кладенци, за да се пренасят в дълбочина.

— С техниката, която ти показвам, те целели две неща — продължи дон Хуан. — От една страна, използвали флуидността на водата, за да се пренесат на първото ниво под нас. А от друга, използвали тази техника, за да се срещнат лице в лице със същества от това първо ниво. Приличният на глава образ в огледалото беше едно от тези същества, което бе дошло да ни разгледа.

— Значи те наистина съществуват! — възкликнах аз.

— Разбира се, че съществуват — сопна ми се той.

Дон Хуан каза, че древните ясновидци били погубени от анормалната настойчивост, с която се придържали към своите процедури, но че каквото открили, било валидно. Те открили, че най-сигурният начин да се осъществи среща с някое от тези същества е като се използва воден обект. Размерът му не е от значение; океанът и езерцето вършат една и съща работа. Той бил избрал малък поток, защото мразел да се мокри. Каза, че сме щели да постигнем същите резултати в някое езеро или широка река.

— Представителите на другия вид живот идват да видят какво става, когато ги викат човешките същества — продължи дон Хуан. — Тази толтекска техника е като почукване на вратата им. Старите ясновидци казват, че лъскавата повърхност на дъното на водата служи като примамка и като прозорец. Така че хората и тези същества се срещат на един прозорец.

— Това ли се случи с мен? — попитах аз.

— Старите ясновидци щяха да кажат, че си бил при-теглен от силата на водата и от силата на първото ниво, а в добавка си изпитал магнетичното влияние на съществото на прозореца.

— Но аз чух един глас, който ми казваше, че умирам — рекох аз.

— Гласът е бил прав. Ти умираше и действително щеше да умреш, ако не бях там. Това е опасното при практикуването на толтекските техники. Те са изключително ефективни, но в повечето случаи са смъртоносни.

Казах на дон Хуан, че макар да ме е срам да си призная, аз действително се бях уплашил до смърт. Виждането на този образ в огледалото и усещането на някаква обгръщаща ме сила ми бяха дошли твърде много вчера.

— Не искам да те плаша — рече той, — но това, което преживя, все още е нищо. Ако случилото се с мен ще е показател за това, което ще се случи с теб, по-добре се пригответи за най-големия шок в живота си. По-добре да ти потреперят гащите сега, отколкото да умреш от страх утре.

Страхът ми бе така ужасяващ, че дори не можах да изкажа гласно въпросите, които идваха в ума ми. Трудно преглъщах. Дон Хуан така се разсмя, че чак се закашля. Лицето му почервения. Когато си върнах гласа, всеки от въпросите ми предизвика нов пристъп на задавящ смях.

— Не можеш да си представиш колко ми е смешно всичко това — рече най-накрая той. — Не се смей на теб. Просто на ситуацията. Моят благодетел ме накара да мина през същите етапи и като гледам теб, не мога да не си представям как съм изглеждал аз самият.

Казах му, че ми се повдига. Той отвърна, че това е нормално, че е естествено да съм уплашен и че да се потиска страха е погрешно и безсмислено. Древните ясновидци се оказали в капан като потискали своя ужас, когато би трябвало да са уплашени до смърт. И понеже не искали да преустановят заниманията си, нито да се откажат от своите успокоителни тълкувания, те потискали страха си.

— Какво друго ще правим с огледалото? — попитах аз.

— Ще го използваме, за да се срещнеш лице в лице с онова същество, което вчера само съзерцава.

— Какво става при такава среща?

— Става това, че една форма на живот — човешката — се среща с друга форма на живот. Старите ясновидци казват, че в този случай тя е същество от първото ниво на флуидността на водата.

Дон Хуан обясни, че древните ясновидци предположили, че седемте нива под нашето били нива на флуидността на водата. За тях

изворите имали огромно значение, защото те смятали, че в този случай флуидността на водата е обърната и се движи от дълбините към повърхността. И те решили, че това е средството, чрез което съществата от другите нива, тези други форми на живот, идват на нашата планета да ни видят, да ни наблюдават.

— В това отношение старите ясновидци не са сбъркали — продължи той. — Улучили са в десетката. Елементите, които новите ясновидци наричат съюзници, действително се появяват в близост до извори.

— Онова същество в огледалото съюзник ли беше? — попитах аз.

— Разбира се. Но не такъв, който може да се използва. Традицията на съюзниците, с които те запознах на времето, идва направо от древните ясновидци. Те са вършели чудеса със съюзниците, но делата им не стрували и пукната пара, когато се появил истинският враг — техните събрата.

— Щом тези същества са съюзници, те сигурно са много опасни — отбелязах аз.

— Опасни са, колкото сме опасни ние, хората — ни повече, ни по-малко.

— Те могат ли да ни убият?

— Не пряко, но определено могат да ни изплашат до смърт. Те могат да преминат границата или да дойдат само до прозореца. Както сигурно вече си се досетил, древните толтеки също не спрели до прозореца. Те изнамерили особени начини да преминат отвъд него.

Вторият етап от техниката протече твърде подобно на първия, с тази разлика, че ми трябваше почти двойно повече време, за да се отпусна и да успокоя вътрешното си вълнение.

Когато го сторих, отражението на донхуановото лице и моето веднага се изясни. Местех втренчения си поглед от неговото лице към моето и обратно близо час. Очаквах съюзникът да се появи всеки момент, но нищо не се случи. Вратът ме болеше. Гърбът ми се схвана, а Краката ми изтръпнаха. Искях да коленича върху камъка, за да облекча болката в гърба, но дон Хуан ми прошепна, че в момента, в който се появи съюзникът, ще изчезнат всичките ми болки, причинени от неудобното положение, в което стоях.

Беше абсолютно прав. Шокът при вида на кълбовидния образ в края на огледалото разсея всичките ми болки.

— Какво ще правим сега? — прошепнах аз.

— Отпусни се и не фокусирай погледа си върху нищо, дори за миг — отвърна той. — Наблюдавай всичко, което се появява в огледалото. Гледай всичко без да се взираш.

Подчиних се. Гледах всичко в очертанията на огледалото. Усещах едно особено бучене в ушите си. Дон Хуан ми прошепна да започна да си движа очите по посока на часовниковата стрелка, ако усетя, че ме обгръща някаква необикновена сила; но в никакъв случай, подчерта той, не бива да вдигам глава, за да го погледна.

След малко забелязах, че в огледалото имаше нещо повече от отраженията на нашите лица и кълбовидния образ. Повърхността му бе потъмняла. Появиха се точки от наситена виолетова светлина, които постепенно се уголемиха. Имаше и смолисточерни места. После повърхността на огледалото се превърна в нещо като двумерна картина на нощно облачно небе при лунна светлина. Изведнъж цялата повърхност се фокусира, сякаш беше на кинолента. Новата гледка представляваше триизмерен, спиращ дъха изглед на дълбините.

Знаех, че ми е абсолютно невъзможно да надвия огромната притегателна сила на тази гледка. Тя започна да ме тегли навътре.

Дон Хуан твърдо ми прошепна да извъртя очи, за да си спася живота. Движението веднага ме облекчи. Отново можех да различа нашите отражения и това на съюзника. После съюзникът изчезна и отново се появи, но в другия край на огледалото.

Дон Хуан ми нареди да държа огледалото с цялата си сила. Предупреди ме да стоя спокойно и да не правя никакви резки движения.

— Какво ще става? — прошепнах аз.

— Съюзникът ще се опита да излезе — отвърна той.

Едва го каза и аз усетих някакво силно дръпване. Нещо раздруса ръцете ми. Дърпането идваше изпод огледалото. Беше като някаква всмукателна сила, която създаваше еднакво налягане по цялата рамка.

— Дръж огледалото здраво, но внимавай да не го счупиш — нареди дон Хуан. — Бори се със всмукването. Не позволявай на съюзника да потопи огледалото твърде дълбоко.

Силата, която ни дърпаше надолу, беше огромна. Чувствах, че пръстите ми ще се счупят или ще се строят о камъните по дъното. В един момент и двамата с дон Хуан загубихме равновесие и се наложи да нагазим в потока. Водата беше доста плитка, но плискането около рамката на огледалото, причинено от силата на съюзника, бе толкова страшно, колкото и ако бяхме в широка река. Водата около краката ни се вихреше лудешки, но образите в огледалото оставаха непроменени.

— Внимавай! — извика дон Хуан. — Излиза! Дърпането премина в натиск изотдолу. Нещо се опитваше да хване ръба на огледалото; но не външния ръб, където го държахме ние, а откъм вътрешната страна на огледалото. Сякаш гладката повърхност бе наистина отворен прозорец и нещо или някой се опитваше да се изкатери през него.

С дон Хуан отчаяно се борихме или да натискаме огледалото надолу, когато то биваше тласкано нагоре, или да го дърпаме нагоре, когато то биваше теглено надолу. С полуприведени тела бавно се движехме надолу по течението. Водата ставаше по-дълбока, а дъното бе осеяно с хлъзгави камъни.

— Хайде да извадим огледалото от водата и да го отърсим от него — рече дон Хуан с дрезгав глас.

Шумното пляскане не преставаше. Сякаш бяхме уловили огромна риба с голи ръце и тя буйно се мятеше в тях.

Хрумна ми, че огледалото беше нещо като люк. Някакво странно същество действително се опитваше да се изкачи през него. То се облягаше на ръба на люка с огромна тежест и бе достатъчно голямо, за да измести отраженията на донхуановото лице и моето. Вече не виждах нашите образи. Различавах само някаква маса, която се опитваше да се изтласка нагоре.

Огледалото вече не лежеше на дъното. Пръстите ми не бяха притиснати о камъните. Противоположните сили на дърпанията на съюзника и нашите дърпания задържаха огледалото на средна дълбочина. Дон Хуан каза, че ще протегне ръцете си под огледалото, а аз трябва бързо да ги хвана, за да създадем един по-добър лостов механизъм и да вдигнем огледалото с предната част на ръцете си. Когато го пусна, то се наклони към него. Аз бързо се протегнах, за да хвана ръцете му, но под водата нямаше нищо. Поколебах се за миг и огледалото се изплъзна от ръцете ми.

— Дръж го! Дръж го! — изкрещя дон Хуан.

Хванах огледалото тъкмо когато щеше да се разбие в камъните. Вдигнах го над водата, но не достатъчно бързо. Водата бе сякаш като лепило. Изваждайки огледалото от нея, аз извадих също и някаква тежка, еластична субстанция, която просто издърпа огледалото от ръцете ми и го върна обратно във водата.

Дон Хуан, проявявайки изключителна пъргавост, хвана огледалото и го изправи вертикално без никаква трудност.

Никога през живота си не бях изпитвал такава меланхолия. Това беше една тъга, за която нямаше точно определена причина, но аз я свързах със спомена за дълбините, които бях видял в огледалото. Беше една смесица от най-чист копнеж към онези дълбини и абсолютен страх от тяхната вледеняваща усамотеност.

Дон Хуан отбеляза, че в живота на воините е нещо съвсем естествено да си тъжен без видима причина. Ясновидците твърдят, че сияйното яйце, бидейки енергийно поле, усеща крайното си местоназначение винаги когато се нарушат границите на познатото. Само едно зърване на вечността извън пашкула е достатъчно, за да наруши уюта на нашия опис. Меланхолията, която се появява в резултат на това, понякога е толкова силна, че може да доведе до смърт.

Той каза, че най-добрият начин да се отървеш от меланхолията, е да ѝ се присмееш. Той прокоментира с подигравателен тон, че моето първо внимание правело всичко възможно, за да възстанови реда, който е бил нарушен от срещата ми със съюзника. И понеже нямало начин да се възстанови този ред с рационални средства, първото ми внимание го правело, като съсредоточавало цялата си сила върху тъгата.

Казах му, че дори да е така, меланхолията ми е истинска. Това, че ѝ се отдавам, че съм тъжен и унил, съвсем не изчерпва чувството за самотност, което бях изпитал при спомена за онези дълбини.

— Значи най-после нещо те достига — рече дон Хуан. — Прав си. Няма нищо по-самотно от вечността. А нищо не е по-удобно за нас от това да сме човешки същества. Което от своя страна е още едно противоречие: как може човек да запази оковите на своята човешка природа и въпреки това радостно и решително да навлезе в

абсолютната самота на вечността? Когато разрешиш тази загадка, ще си готов за последното пътуване.

Тогава узнах с абсолютна сигурност причината за своята тъга. Това бе едно повтарящо се чувство у мен, което аз винаги забравях, докато не осъзнаех отново същото нещо, а именно: колко дребно и нищожно е човечеството в сравнение с необятността на онова самостоятелно нещо, което бях видял отразено в огледалото.

— Човешките същества наистина са нищо, дон Хуан — рекох аз.

— Знам какво си мислиш — отвърна той. — Разбира се, че сме нищо, но точно в това е най-голямото предизвикателство — че ние, дето сме нищо, бихме могли действително да се изправим пред самотата на вечността.

Той рязко смени темата и аз останах с отворена уста, без да успея да изкажа следващия си въпрос. Той заговори за срещата ни със съюзника. Каза, че борбата ни с него съвсем не е била шега. Не било чак въпрос на живот и смърт, но не било и игра.

— Избрах тази техника — продължи той, — защото и моят благодетел нея ми показва. Когато го помолих да ми даде пример за техниките на старите ясновидци, той едва не умря от смях; моята молба така много му напомняла за неговото собствено преживяване. Неговият благодетел, нагуалът Елиас, също му бил направил една доста запомняща се демонстрация на същата техника.

Дон Хуан каза, че след като бил направил своята рамка за огледалото от дърво, би трябвало да ме посъветва и аз да направя същото, но той искал да види какво ще стане, ако рамката е по-здрава от неговата или от тази на неговия благодетел. При тях рамките се счупили и в двата случая съюзникът излязъл навън.

Той обясни, че при неговата среща със съюзника съществото разчупило рамката на две и той и благодетелят му останали с по едно парче дърво в ръцете, докато огледалото потънало, а съюзникът излязъл навън.

Благодетелят му знаел какви неприятности ги чакат. Отразени в огледалото, съюзниците не са чак толкова страшни, защото човек вижда само един образ, маса някаква. Но когато излязат, освен че изглеждат наистина ужасяващо, те са и големи досадници.

Дон Хуан отбеляза, че е много трудно за един съюзник да се върне в своето ниво, след като веднъж е излязъл от него. Същото важи

и за човека. Ако някой ясновидец се осмели да навлезе в нивото на тези същества, по всяка вероятност там и ще остане.

— Моето огледало се разби от силата на съюзника — рече той. — Вече нямаше прозорец и съюзникът не можеше да се върне, затова тръгна след мен. Всъщност хукна след мен, търкаляйки се. Аз побягнах с всичка сила, като пицях от ужас. Тичах по склоновете нагоре-надолу, като някой луд. И през цялото време съюзникът беше само на няколко сантиметра от мен.

Дон Хуан каза, че неговият благодетел хукнал след него, но той бил твърде стар и не можел да се движи достатъчно бързо; съобразил, обаче, да каже на дон Хуан да се върне обратно, за да може да вземе мерки да го отърве от съюзника. Той извикал, че ще накладе огън, а дон Хуан трябвало да обикаля в кръг, докато всичко е готово. И той отишъл да събере сухи съчки, докато дон Хуан търчал около една могила, полудял от страх.

Дон Хуан призна, че докато обикалял в кръг му хрумнала мисълта, че неговият благодетел всъщност се наслаждава на цялата случка. Той знаел, че неговият благодетел е воин, способен да извлече наслада от всяка ситуация. Защо не и от тази? За миг той така се ядосал на своя благодетел, че съюзникът спрял да го преследва и дон Хуан, с твърде груби изрази, обвинил своя благодетел в злонамереност. Неговият благодетел не отговорил, но направил жест на неподправен ужас, когато погледът му се плъзнал покрай дон Хуан и спрял на съюзника, който се изправял застрашително и над двамата. Дон Хуан забравил яда си и отново затичал в кръг.

— Моят благодетел бе наистина един стар дявол — рече дон Хуан, смеейки се. — Той се бе научил да се смее вътрешно. Никога не личеше по лицето му, така че той можеше да се преструва, че плаче или че се гневи, докато всъщност се смее. Този ден, когато съюзникът ме преследваше в кръг, моят благодетел стоеше там и се защитаваше от обвиненията ми. Чувах само откъслеци от дългата му реч всеки път, когато пробягвах покрай него. Като свърши с тази реч, чух откъслеци от друго обяснение, а именно, че трябвало да събере доста дърва, че съюзникът бил голям, че огънят трябвало да бъде голям колкото съюзника и че цялата маневра може да не даде резултат.

— Единствено влудяващият страх ми даваше сили да продължавам да бягам. Накрая той сигурно разбра, че всеки момент ще

се строполя мъртъв от изтощение; накладе огъня и с пламъците ме защити от съюзника.

Дон Хуан каза, че останали при огъня цялата нощ. Най-тежките мигове за него настъпили, когато неговият благодетел трябвало да отиде за още дърва и го оставил сам. Той бил толкова изплашен, че обещал пред Бога да се откаже от пътя на знанието и да стане фермер.

— Сутринта, когато бях изчерпал цялата си енергия, съюзникът успя да ме бутне в огъня и аз лошо се изгорих — добави дон Хуан.

— А какво стана със съюзника? — попитах аз.

— Моят благодетел така и не ми каза какво е станало с него — отвърна той. — Но имам чувството, че още обикаля по тия места, опитвайки се да открие пътя за обратно.

— А какво стана с твоето обещание пред Бога?

— Моят благодетел каза да не се притеснявам; това било хубаво обещание, но още не съм знаел, че нямало кой да го чуе, защото няма Бог. Това, което съществува там горе, са излъчванията на Орела, а пред тях не можеш да даваш обещания.

— Какво щеше да се случи, ако съюзникът те беше хванал? — попитах аз.

— Може би щях да умра от страх — отвърна той. — Ако знаех какво ще последва, ако ме хване, щях да го оставя да ме хване. По онова време бях безразсъден човек. Хване ли те съюзник, или получаваш инфаркт и умираш, или се бориш с него. После, след като се е бил няколко мига с мнима жестокост, енергията на съюзника намалява. Съюзниците не могат да ни направят нищо, както и ние на тях. Дели ни бездна.

— Древните ясновидци вярвали, че в момента, когато енергията на съюзника започне да намалява, той предава силата си на човека. Сила, глупости! Старите ясновидци са изкарвали съюзници и от ушите си, но силата им по никакъв начин не им е помогнала.

Дон Хуан обясни, че и в този случай на новите ясновидци се паднала честта да оправят това объркване. Те открили, че единственото нещо, което е от значение, е безупречността, т.е. освободената енергия. Имало наистина и такива сред древните ясновидци, които били спасени от своите съюзници, но това нямало нищо общо със силата на съюзниците да предотвратяват каквото и да

е: по-скоро именно безупречността на тези хора им позволила да използват енергията на тези други форми на живот.

Новите ясновидци открили също и най-важното относно съюзниците, а именно: какво ги прави полезни или безполезни за човека. Безполезните съюзници, които са зашеметяващо много на брой, имат в себе си такива излъчвания, за които ние нямаме съответни в нас. Те са толкова различни от нас, че са абсолютно неизползваеми. Другите съюзници, които са забележително малко на брой, са сходни с нас, което ще рече, че притежават някои излъчвания, които пасват на нашите.

— Как използват хората този вид съюзници? — попитах аз.

— По-правилно ще е да употребяваш друга дума вместо „използват“ — отвърна той. — Аз бих казал, че процесът, който се осъществява между ясновидците и този вид съюзници, е една честна размяна на енергия.

— Как се извършва тази размяна? — попитах аз.

— Чрез техните съответстващи си излъчвания — отвърна той. — Тези излъчвания се намират, естествено, в лявостранното съзнание на човека; страната, която обикновеният човек никога не използва.

— Поради тази причина съюзниците са абсолютно изключени от света на дясностранното съзнание, или рационалната страна.

Той каза, че съответстващите си излъчвания дават общ език на хората и съюзниците. А след това, като се посближат малко, се установява една по-дълбока връзка, която дава възможност и на двете форми на живот да се облагодетелстват. Ясновидците търсят ефирността на съюзниците; от тях стават чудесни разузнавачи и пазители. Съюзниците търсят по-голямото енергийно поле на човека, а с него те могат дори да се материализират. Дон Хуан ме увери, че опитните ясновидци си играят с тези общи излъчвания, докато ги нагласят на абсолютен фокус; тогава се осъществява размяната. Древните ясновидци не разбирали този процес и разработили сложни техники на втрещване, за да могат да слизат в дълбините, които бях видял в огледалото.

— Старите ясновидци имали едно много сложно приспособление, което им помагало при тяхното слизане — продължи дон Хуан. — То представлявало въже със специално усукване, чийто мек край бил потопен в растителна смола, така че се получавало нещо

като тапа, която точно пасвала на пъпа. Това въже те завързвали около кръста си. Ясновидците имали помагач или няколко помагачи, които ги държели за въжето, докато те се отдавали на своето втрещване. Естествено, да се втрещваш направо в отражението на дълбок, чист вир или езеро е далеч по-завладяващо и опасно от това, което ние направихме с огледалото.

— Но те наистина ли тялом са слизали? — попитах аз.

— Ще се изненадаш, ако разбереш на какво са способни хората, особено ако владеят съзнанието — отвърна той. — Старите ясновидци не са били много нормални. В своите пътувания до дълбините те откривали чудеса. Срещите им със съюзниците били нещо обичайно.

— Вече разбираш, естествено, че „дълбините“ е образно казано. Няма дълбини, има само боравене със съзнанието. Но старите ясновидци така и не разбрали това.

Казах на дон Хуан, че от това, което ми бе разказал за своята среща със съюзника, и от собственото ми впечатление при вида на онази блъскаща сила във водата, бях стигнал до заключението, че съюзниците са много агресивни.

— Не е точно така — рече той. — Не че нямат достатъчно енергия, за да бъдат агресивни, а просто имат друг вид енергия. Те са по-скоро като електрически ток, докато органичните същества приличат повече на топлинни вълни.

— Но защо съюзникът те е преследвал толкова дълго? — попитах аз.

— Това не е чудно — отвърна той. — Емоциите ги привличат, а животинският страх ги привлича най-много. Той освобождава онзи вид енергия, от който имат нужда. Излъчванията вътре в тях се възбуждат от животинският страх. И тъй като моят страх беше непохватим, съюзникът тръгна след него, или по-точно страхът ми закачи съюзника и не го пускаше.

Дон Хуан каза, че именно старите ясновидци били тези, които открили, че съюзниците харесват животинския страх повече от всичко друго. Те стигнали дори до там, че съзнателно подхранвали съюзниците си с него, като плашели хората до смърт. Старите ясновидци били убедени, че съюзниците имат човешки чувства, но новите ясновидци видели, че не е точно така. Те видели, че

съюзниците ги привлича енергията, освободена от емоциите; любовта върши същата работа, както примерно омразата или тъгата.

Дон Хуан добави, че ако бе изпитал любов към онзи съюзник, съюзникът така или иначе пак щял да тръгне след него, но видът на преследването щял да бъде различен. Попитах го дали съюзникът щеше да спре да го гони, ако той бе овладял страха си. Дон Хуан отвърна, че контролирането на страха било „номер“ на старите ясновидци. Те се научили да го контролират до такава степен, че можели да го освобождават на порции. Те закачали съюзниците си чрез своя собствен страх и, освобождавайки го постепенно на малки порции, като храна, те всъщност държели своите съюзници в робство.

— Това старите ясновидци били ужасни хора — продължи дон Хуан. — Всъщност не трябва да говоря в минало време — те са ужасни и сега. Направеното от тях доминира, властва над всеки и над всичко.

— Дори и сега ли, дон Хуан? — попитах аз, опитвайки се да го накарам да обясни по-подробно.

Той смени темата, като каза, че съм пропуснал възможността да бъда истински, безмерно изплашен. Отбеляза, че безспорно засмоляването на рамката е попречило на водата да проникне зад огледалото. Той отчете това като решаващия фактор съюзникът да не счупи огледалото.

— Много жалко — рече той. — Можеше пък да ти хареса този съюзник. Между другото, той не беше същият, който дойде онзи ден. Вторият идеално ти подходеше.

— Ти самият имаш ли съюзник, дон Хуан? — попитах аз.

— Както знаеш, аз имам съюзниците на моя благодетел — отвърна той. — Не мога да кажа, че изпитвам към тях същите чувства, каквито изпитваше моят благодетел. Той беше спокоен, но крайно страстен човек, който щедро раздаваше всичко, което има, включително енергията си. Той обичаше своите съюзници. За него не представляваше никаква трудност да позволи на съюзниците да използват неговата енергия и да се материализират. Имаше особено един, който можеше да приема някакъв уродлив човешки образ.

Дон Хуан продължи, като каза, че тъй като не бил пристрастен към съюзниците, никога не ми бил дал истински да ги изпитам върху себе си, както бил направил неговият благодетел, докато той все още се

възстановявал от раната в гърдите си. Всичко започнало с мисълта, че неговият благодетел е странен човек. Едва изплъзнал се от лапите на дребния тиранин, дон Хуан започнал да подозира, че е попаднал в друг капан. Намерението му било да изчака няколко дни, докато си възвърне силата, и да избяга, докато старецът не е вкъщи. Но старикът сигурно прочел мислите му, защото един ден прошепнал; на дон Хуан с поверителен тон, че трябва да се оправи възможно най-бързо, за да могат двамата да избягат от неговия тъмничар и мъчител. След това, треперейки от страх и немощ, старецът отворил вратата и един чудовищно уродлив човек с рибешко лице влязъл в стаята, сякаш досега бил подслушвал зад вратата. Той бил сивкавозелен, имал само едно огромно немигащо око и бил голям колкото вратата. Дон Хуан каза, че бил толкова изненадан и уплашен, че припаднал, а след това години наред не могъл да се отърси от този страх.

— Твоите съюзници полезни ли са ти, дон Хуан? — попитах аз.

— Много е трудно да се реши — отвърна той. — По някакъв начин аз обичам съюзниците, които моят благодетел ми даде. Те са способни да отвързват с невъобразима привързаност. Но те са непонятни за мен. Те ми бяха дадени за компания в случай, че някога бъда изоставен сам в онази необятност, наречена „излъчванията на Орела“.

СЪБИРАТЕЛНАТА ТОЧКА

СЛЕД МОЯТА СРЕЩА със съюзника дон Хуан прекъсна за няколко месеца своите обяснения за владееенето на съзнанието. Но една странна случка го подтикна да ги подхване отново.

Дон Хуан беше в Северно Мексико. Беше късен следобед. Току-що бях пристигнал в къщата му там и той веднага ме премести в състояние на повишено съзнание. Аз моментално си спомних, че дон Хуан винаги се връщаше в Сонора, когато имаше нужда от възстановяване на силите. Той бе обяснил, че нагуалът, бидейки водач с огромни отговорности, трябва да има физическа отправна точка, място, където се осъществява спокойно сливане на енергии. Сонорската пустиня бе такова място за него.

Навлизайки в състояние на повишено съзнание, бях забелязал някакъв човек, който се спотайваше в полумрака на къщата. Попитах дон Хуан дали Хенаро е с него. Той отвърна, че е сам, а това, което съм забелязал, бил един от съюзниците му — пазителят на къщата.

След това дон Хуан направи странен жест. Той изкриви лицето си в гримаса, като че ли бе изненадан или ужасен. И моментално страшната фигура на странния човек се появи на вратата на стаята, където бяхме ние. Присъствието на странния човек така ме уплаши, че ми се зави свят. И преди да успея да се възстановя от уплахата си, човекът се наклони към мен с вледеняваща свирепост. Когато ме сграбчи за долната част на ръцете, аз усетих едно разтърсване, твърде наподобяващо удар от електрически ток.

Онемях, обхванат от ужас, който не можех да преодоля. Дон Хуан ми се усмихваше. Мутолевех си езика и стенех, опитвайки се да издам молба за помощ, докато почувствах още по-силно разтърсване.

Човекът ме хвана по-здраво и се опита да ме хвърли по гръб на земята. Дон Хуан, без ни най-малко безпокойство в гласа, ми каза да се взема в ръце и да не се боря със страха си, а да го следвам.

— Страхувай се без да се ужасяваш — рече той. Дон Хуан се приближи до мен и без да се намесва в борбата, която водех, ми прошепна в ухото, че трябва да събере цялата си концентрация в централната точка на тялото си.

През всичките тези години дон Хуан бе настоявал да измеря тялото си до стотна от сантиметъра и да установя точно къде се намира централната му точка, както на дължина, така и на ширина. Той винаги бе казвал, че тази точка е истински център на енергията у всички нас.

Веднага щом фокусирах вниманието си в тази точка, човекът ме пусна. В същия момент разбрах, че това, което бях смятал за човешко същество, само приличаше на такова. В мига, в който загуби човешкия си образ за мен, съюзникът стана една аморфна топка от матова светлина. Тя се отдалечи. Аз тръгнах след нея, движен от някаква мощна сила, която ме караше да следвам тази матова светлина.

Дон Хуан ме спря. Той внимателно ме заведе до верандата на къщата и ме накара да седна на една щайга, която той използваше като пейка.

Бях страшно разстроен от преживяното, но още повече от факта, че моят парализиращ страх бе изчезнал толкова бързо и така напълно.

Изказах се относно рязката промяна в настроението ми. Дон Хуан каза, че няма нищо странно в това и че страхът престава да съществува веднага щом пламъкът на съзнанието премине определен праг вътре в човешкия пашкул.

След това започна своето обяснение.

Припомни накратко истините за съзнанието, които бе разгледал, а именно: че няма обективен свят, а само една вселена от енергийни полета, които ясновидците наричат излъчванията на Орела; че човешките същества са създадени от излъчванията на Орела и са по същество мехурчета луминесцентна светлина; всеки от нас е обвит в пашкул, който затваря малка част от тези излъчвания; че съзнанието се постига чрез постоянното налягане, което излъчванията извън нашите пашкули, наречени свободни излъчвания, упражняват върху тези вътре в пашкулите ни; че съзнанието поражда възприятието, като този процес се осъществява когато излъчванията вътре в пашкулите ни се подравнят със съответстващите им свободни излъчвания.

— Следващата истина е — продължи дон Хуан, — че възприятието се осъществява, защото във всеки от нас има един

действащ компонент, наричан „събирателната точка“, който подбира вътрешните и външните излъчвания за подреждане. Специфичното подреждане, което ние възприемаме като „светът“, е резултат от особеното място, където е разположена нашата събирателна точка върху пашкула ни.

Той повтори това няколко пъти, като ми даваше време да го асимилирам. После каза, че за да потвърдя с личен опит истините за съзнанието, ми е необходима енергия.

— Споменах ти веднъж — продължи той, — че контактите с дребни тирани помагат на ясновидците да осъществят една сложна маневра, а именно — да преместят своята събирателна точка.

В моя случай фактът, че съм възприел съюзник, каза дон Хуан, означавал, че съм преместил своята точка от обичайното ѝ положение. С други думи, моят пламък на съзнанието бе преминал определен праг, изличавайки също и страха ми. А всичко това станало, защото съм имал достатъчно допълнителна енергия.

По-късно същата вечер, след като се бяхме върнали от разходка из околните възвишения, което бе част от уроците на дон Хуан за дясната страна, той отново ме премести в състояние на повишено съзнание и продължи своите обяснения. Каза ми, че за да може да говори за природата на събирателната точка, трябва да започне с беседа за първото внимание.

Дон Хуан каза, че новите ясновидци изследвали незабелязаните досега начини, по които действало първото внимание, и в опитите си да ги обяснят на другите те измислили една подредба за истините на съзнанието. Той ме увери, че не всеки ясновидец е склонен да обяснява. Неговият благодетел например, нагуалът Хулиан, изобщо не го било грижа за обясненията, докато благодетелят на нагуала Хулиан — нагуалът Елиас, който дон Хуан имал щастието да познава, им придавал голямо значение. Между дългите, подробни обяснения на нагуала Елиас, повърхностните, беглите обяснения на нагуала Хулиан и своето собствено виждане дон Хуан започнал да разбира и потвърждава тези истини.

Дон Хуан обясни, че за да може нашето първо внимание да нагласи на фокус света, който възприемаме, то трябва да наблегне на определени излъчвания, избрани от тесния сноп излъчвания, където е разположено човешкото съзнание. Пренебрегнатите излъчвания

продължават да бъдат в нашия обсег, но остават латентни, непознати за нас през целия ни живот.

Новите ясновидци наричат „наблегнатите излъчвания“ дясната страна, нормалното съзнание, тональот, този свят, познатото, първото внимание. Обикновения човек ги нарича реалност, рационалност, здрав разум.

Наблегнатите излъчвания съставляват голяма част от снопа на човешкото съзнание, но съвсем малка част от цялостния спектър на излъчванията, съществуващи в пашкула на човека. Пренебрегнатите излъчвания в снопа на човека се смятат за нещо като встъпление към непознатото, докато самото непознато се състои от масата излъчвания, които не са част от човешкия сноп и никога не са сред наблегнатите. Ясновидците ги наричат лявостранното съзнание, нагуал/ другия свят, непознатото, второто внимание.

— Този процес на наблягане на определени излъчвания — продължи дон Хуан — бил открит и практикуван от старите ясновидци. Те разбрали, че нагуалът, бил той мъж или жена, поради факта, че притежава извънредна сила, може да измести наблягането от обичайните излъчвания и да го насочи към съседните. Това изместване е познато като „ударът на нагуала“.

Дон Хуан каза, че старите ясновидци използвали преместването за практическата цел да държат своите чираци в робство. Посредством този удар те вкарвали своите чираци в състояние на повишено, най-изострено, най-чувствително съзнание и докато те бивали безпомощно податливи, старите ясновидци ги учили на анормални техники, които превръщали чираците в зловещи хора, точно като учителите им.

Новите ясновидци прилагат същата техника, но вместо за користни цели те я използват, за да разкрият на своите чираци човешките възможности.

Дон Хуан обясни, че ударът на нагуала трябва да се нанесе на точно определено място — върху събирателната точка, чието местоположение е различно при различните хора. Освен това, ударът трябва да бъде нанесен от нагуал, който вижда. Той ме увери, че е еднакво безполезно да имаш нагуалска сила, но да не виждаш, както и да виждаш, но да нямаш нагуалска сила. И в двата случая резултатът е просто един удар. Ясновидецът може да удря многократно върху точното място, но няма да има силата да раздвижи съзнанието, а

невиждащият нагуал няма да може да улучи точното място, където да удари.

Той каза още, че старите ясновидци открили, че събирателната точка не е във физическото тяло, а в сияйната обвивка, в самия пашкул. Нагуалът разпознава тази точка по наситената ѝ сияйност и по-скоро я тласва, отколкото удря. Силата на този тласък създава едно хлътва-не в пашкула и то се усеща като удар по дясната лопатка — удар, който изкарва всичкия въздух от дробовете.

— Има ли различни видове хлътвания? — попитах аз.

— Има само два вида — отвърна той. — Единият е вдлъбнатина, а другият е цепнатина и всеки от тях има различно въздействие. — Вдлъбнатината е временна характеристика и предизвиква временно преместване, докато цепнатината е дълбока и трайна характеристика на пашкула и предизвиква дълготрайно преместване.

Дон Хуан обясни, че ударът на нагуала обикновено, не оказва никакво въздействие върху пашкул, втвърден от саморефлексия. Понякога обаче човешкият пашкул е толкова податлив, че и най-малката сила създава купообразна вдлъбнатина, чиито размери варират от дребна хлътнатина до една трета от целия пашкул; или пък създава цепнатина, която може да се простира по ширината на яйцеподобната обвивка или по дължината ѝ, като придава на пашкула вид, сякаш се е навил към себе си. Някои сияйни обвивки, след като са били подложени на хлътване, веднага си връщат първоначалната форма. Други остават с хлътнатината в продължение на часове, а понякога и на дни, но после се оправят от само себе си. При трети пък хлътването е толкова стабилно и устойчиво, че се налага нагуалът да им нанесе втори удар в близост до първия, за да възстанови първоначалната форма на сияйния пашкул. А някои, съвсем малко на брой, завинаги остават с хлътнатината, след като веднъж са я получили. И независимо колко удари им нанася нагуалът, те никога не възстановяват яйцевидната си форма.

По-нататък дон Хуан каза, че хлътнатината въздейства върху първото внимание, като премества пламъка на съзнанието. Хлътнатината притиска излъчванията вътре в сияйната обвивка и ясновидците наблюдават как първото внимание премества своето наблягане под натиска на силата на това притискане. Като размества излъчванията на Орела вътре в пашкула, хлътнатината кара пламъка на

съзнанието да попадне върху други излъчвания от области, които обикновено са недостъпни за първото внимание.

Попитах го дали пламъкът за съзнанието се вижда само на повърхността на сияйния пашкул. Той не ми отговори веднага. Изглеждаше потънал в мисли. След може би десетина минути отговори на въпроса ми: каза, че обикновено пламъкът на съзнанието се вижда на повърхността на пашкула на всички живи същества. След като човекът развие внимание обаче, пламъкът на съзнанието придобива дълбочина. С други думи, той бива препратен от повърхността на пашкула към един доста голям брой излъчвания вътре в пашкула.

— Старите ясновидци са знаели какво вършат, когато са боравели със съзнанието — продължи той. — Те разбрали, че когато създават хлътнатина в пашкула на човека, могат да накарат пламъка на съзнанието, който така или иначе вече гори по излъчванията вътре в пашкула, да се разпростре и върху други, съседни излъчвания.

— Говориш така, сякаш всичко това са физически действия — вметнах аз. — Как е възможно да се направи хлътнатина в нещо, което е просто една светлина?

— Няма начин да се обясни, но действително става въпрос за една светлина, която създава хлътнатина в друга светлина — отвърна той. — Твоята грешка е, че не можеш да се откъснеш от описа на разума. Разумът не борави с човека като енергия. Той се занимава с уредите, които създават енергия, но никога не му е хрумвало сериозно, че ние сме по-добри от уредите — ние сме организми, които създават енергия. Ние сме едно мехурче енергия. И следователно не е пресилено, че едно мехурче би могло да направи хлътнатина в друго мехурче енергия.

Дон Хуан каза, че пламъкът на съзнанието, създаден от хлътнатината, с право би трябвало да се нарече „временно повишено внимание“, защото той набляга на излъчвания, които са толкова близко до обичайните, че промяната е минимална, при все това обаче преместването увеличава способността за разбиране и концентрация, а най-вече за забравяне. Ясновидците знаели точно как да използват това подобряване на качествата. Те видели, че единствено излъчванията, намиращи се в непосредствена близост до тези, които използваме ежедневно, изведнъж се оживяват след удара на нагуала. По-далечните

остават незасегнати, което за ясновидците означавало, че докато са в състояние на повишено внимание човешките същества могат да работят, като че ли са в света на ежедневния живот. Необходимостта от нагуал, бил той мъж или жена, придобила за тях първостепенно значение, защото това състояние продължава само докато е налице хлътнатината, след което преживяванията моментално биват забравени.

— Защо трябва човек да забравя? — попитах аз.

— Защото излъчванията, от които зависи по-голямата яснота, престават да бъдат сред наблегнатите, щом воините излязат от състояние на повишено съзнание — отвърна той. — Без това наблягане всичко, което те преживяват или наблюдават, изчезва.

Дон Хуан каза, че една от задачите, която новите ясновидци измислили за своите ученици, била да ги накарат да си спомнят, т.е. сами да наблегнат, в един по-късен момент, върху излъчванията, използвани в състоянията на повишено съзнание.

Той ми припомни, че Хенаро винаги ми бе препоръчвал да се науча да пиша с върха на пръста си вместо с молив, за да не се налага да трупам записки. Дон Хуан каза, че под това Хенаро всъщност имал предвид, докато съм в състояние на повишено съзнание, да използвам за съхраняване на разговорите и преживяванията някои неупотребявани излъчвания, а един ден да си спомня всичко, като отново наблегна върху излъчванията, които съм използвал.

Той продължи с обяснението, че състоянието на повишено съзнание се вижда не само като светлина, която навлиза в дълбочина в яйцеподобната форма на човешките същества, но също и като една по-наситена светлина на повърхността на пашкула. Тя обаче е нищо в сравнение със светлината, породена от състоянието на тотално съзнание, която се вижда като лумване от бяла жар из цялото сияйно яйце. Това е едно избухване на светлина от такава величина, че границите на обвивката се разпръсват и вътрешните излъчвания се разпростират отвъд въобразимото.

— Това особени случаи ли са, дон Хуан?

— Разбира се. Това се случва само на ясновидци. Никой друг човек или което и да е живо същество не засветлява така. Ясновидците, които съзнателно постигат тотално съзнание, са наистина впечатляваща гледка. Това е моментът, когато те изгарят

отвътре. Обхваща ги огънят отвътре. И в пълно съзнание те се сливат със свободните излъчвания и се понасят във вечността.

След като прекарахме няколко дни в Сонора, аз откарах дон Хуан обратно в градчето в Южно Мексико, където живееха той и неговата група от воители.

Следващият ден бе горещ и задушен. Чувствах се отпаднал и някак си раздражен. В ранния следобед градът бе досадно тих. Аз и дон Хуан седяхме в удобните столове в голямата стая. Казах му, че животът в провинциално Мексико не ми допада много. Не ми харесваше усещането, което имах, че тази тишина е наложена. Единственият шум, който чувах, бе врявата от детски гласове в далечината. Така и не успях да разбера дали тези деца си играят или крещат от болка.

— Когато си тук, ти винаги си в състояние на повишено съзнание — рече дон Хуан. — Има голяма разлика. Но независимо от това, трябва да започнеш да свикваш с живота в тези градчета. Един ден и ти ще живееш в такава.

— Защо ще трябва да живея в град като този, дон Хуан?

— Обясних ти, че новите ясновидци се стремят да бъдат свободни. А свободата има най-строги изисквания. Едно от тях е, че воинът трябва умишлено да търси промяната. Твоето пристрастие е да живееш така, както си свикнал. Ти стимулираш разума си, като преглеждаш своя опис и го сравняваш с описите на своите приятели. Тези действия ти оставят съвсем малко време да изследваш себе си и своята съдба. Ще трябва да се откажеш от всичко това. Също както, ако познаваш единствено мъртвото спокойствие на този град, рано или късно щеше да ти се наложи да потърсиш обратната страна на медала.

— Вие за това ли сте тук, дон Хуан?

— Нашият случай е малко по-различен, защото ние сме в края на своя път. Ние нищо не търсим. Това, за което сме тук, е разбираемо само за воина. Преминаваме от ден в ден, като не вършим нищо. Ние чакаме. Няма да ми омръзне да повтарям това: ние знаем, че чакаме, и знаем какво чакаме. Ние чакаме свободата!

— А сега, след като вече знаеш това — добави той с усмивка, — нека се върнем към нашия разговор за съзнанието.

Обикновено когато бивахме в тази стая, никой не ни безпокоеше и винаги дон Хуан определяше продължителността на разговорите ни. Но този път чухме тихо почукване на вратата, след което Хенаро влезе в стаята и седна. Не бях го виждал от деня, когато набързо напуснахме къщата му. Прегърнах го.

— Хенаро има да ти казва нещо — рече дон Хуан. — Споменах ти, че той е майсторът на съзнанието. Сега мога да ти кажа какво означава това. Той може да накара събирателната точка да се придвижи навътре в сияйното яйце, след като е била изместена от местоположението си от удара на нагуала.

Дон Хуан обясни, че Хенаро безброй пъти е тласвал събирателната ми точка, след като сам бил преминал в състояние на повишено съзнание. Онзи ден, когато бяхме отишли да разговаряме на огромната плоска скала, Хенаро бил накарал събирателната ми точка драматично да навлезе в лявата ми страна — толкова драматично всъщност, та чак било малко опасно.

Дон Хуан млъкна и изглеждаше готов да даде думата на Хенаро. Той кимна, като че ли да даде знак на Хенаро да каже нещо. Хенаро стана и се приближи до мен.

— Пламъкът е много важен — каза тихо той. — Спомняш ли си оня ден, когато те накарах да гледаш отражението на слънчевата светлина в парче кварц, докато седяхме на онази голяма плоска скала?

Когато спомена това, аз си го спомних. Него ден, веднага след като дон Хуан бе спрял да говори, Хенаро бе насочил вниманието ми към пречупването на светлината, минаваща през парче полиран кварц, което той бе извадил от джоба си и бе поставил на плоската скала. Блестенето на кварца веднага бе привлякло вниманието ми. Следващото нещо, което си спомнях, бе, че стоя свит на скалата, а дон Хуан седи до мен с угрижено лице.

Тъкмо се канех да кажа на Хенаро какво си бях спомнил, когато той заговори. Приблужи уста до ухото ми и посочи единия от двата газени фенера в стаята.

— Погледни пламъка — рече той. — В него няма никаква топлина. Това е чист пламък. Чистият пламък може да те отведе в дълбините на непознатото.

Докато говореше, започнах да усещам странно налягане; беше някаква физическа тежест. Ушите ми бучаха; очите ми така сълзяха, че

едва различавах контурите на мебелите. Зрението ми бе абсолютно не на фокус. Въпреки че очите ми бяха отворени, не можех да виждам силната светлина на газените фенери. Всичко наоколо ми беше тъмно. Имаше ивици бледозелена фосфоресцираща светлина, които озаряваха тъмни, движещи се облаци. После зрението ми се възстанови така внезапно, както бе изчезнало.

Не можех да разбера къде съм. Изглежда, че се носех като балон. Бях сам. Обзе ме пристъп на ужас и разумът ми веднага се намеси с обяснение, което ми изглеждаше смислено в момента: Хенаро ме бе хипнотизирал, използвайки пламъка на газения фенер. Почувствах се почти облекчен. Спокойно се носех, като се опитвах да не се тревожа; помислих си, че един начин да избегна тревогата е да се съсредоточа върху етапите, през които ще трябва да мина, за да се събудя.

Първото нещо, което забелязах, беше, че не бях аз. Не можех действително да погледна към каквото и да било, защото нямах с какво да гледам. Когато се опитах да разгледам тялото си, разбрах, че мога само да съзнавам, и все пак беше сякаш гледах надолу в безкрайно пространство. Имаше огромни облаци от брилянтна светлина и грамади тъмнина; и двете се движеха. Ясно видях една вълничка от кехлибарена светлина, която идваше към мен подобно на огромна, бавна океанска вълна. Тогава разбрах, че съм като шамандура, носеща се в пространството, и че вълната ще ме застигне и ще ме понесе. Приех това като неизбежно, но точно преди да ме удари се случи нещо крайно неочаквано. Някакъв вятър ме издуха встрани от пътя на вълната.

Силата на този вятър ме носеше с огромна скорост. Преминах през необятен тунел от наситени цветни светлини. Зрението ми изцяло се замъгли и тогава почувствах, че се събуждам — че се събуждам от един хипнотичен сън, причинен от Хенаро. В следващия момент бях отново в стаята с дон Хуан и Хенаро.

На следващия ден спях много дълго. Късно следобед двамата с дон Хуан отново седнахме да поговорим. С Хенаро се бях видял малко преди това, но той бе отказал да коментира моето преживяване.

— Снощи Хенаро отново тласна твоята събирателна точка — рече дон Хуан. — Но може би тласъкът бе твърде силен.

Разпалено му разказах видението си. Той се усмихна, явно отегчен.

— Твоята събирателна точка се отмести от нормалното си местоположение — рече дон Хуан. — И това те накара да възприемеш излъчвания, които обикновено не се възприемат. Звучи толкова просто, нали? И все пак това е едно върховно постижение, което новите ясновидци се мъчат да разяснят.

Той обясни, че човешките същества избират за възприемане все едни и същи излъчвания по две причини. Първо и най-важното, защото са ни научили, че тези излъчвания са възприемаеми, и второ, защото нашата събирателна точка избира и подготвя тези излъчвания за употреба.

— Всяко живо същество има събирателна точка — продължи дон Хуан, — която избира излъчвания за наблягане. Ясновидците могат да видят дали дадените живи същества имат един и същ възглед за света, като видят дали излъчванията, избрани от техните събирателни точки, са едни и същи.

Дон Хуан заяви, че едно от най-големите постижения за новите ясновидци било откритието, че местоположението на тази точка върху пашкула на всяко живо същество не е постоянна характеристика, а се установява по навик. Оттук и огромното значение, което новите ясновидци придават на новите действия, на новите практически въпроси. Те страшно искат да достигнат до нови практики, нови навици.

— Ударът на нагуала е много важен — продължи той, — защото кара тази точка да се раздвижи. Той променя местоположението ѝ. Понякога дори създава трайна цепнатина там. Тогава събирателната точка тотално се отмества и съзнанието се променя драстично. Но още по-важно е човек да разбере правилно истините за съзнанието, за да осъзнае, че тази точка може да се мести и отвътре. За жалост човешките същества винаги губят задочно. Те просто не знаят какви възможности притежават.

— Как може човек да извърши тази промяна отвътре? — попитах аз.

— Новите ясновидци твърдят, че техниката е осъзнаването — отвърна той. — Преди всичко човек трябва да осъзнае, че светът, който възприемаме, е резултат от специфичното местоположение на нашата събирателна точка върху пашкула. Разбере ли човек това,

събирателната точка може да се бъде придвижвана едва ли не по желание, като резултат от нови навици.

Не разбирах много добре какво имаше предвид той под „навици“. Помолих го да поясни.

— Събирателната точка на човека се появява в една определена област от пашкула, защото такава е заповедта на Орела — рече дон Хуан. — Но точното ѝ местоположение се установява от навика, от повтарящите се действия. Първо научаваме, че тя може да бъде поставена там, а след това ѝ нареждаме да бъде там. Нашата заповед става заповед на Орела и точката се фиксира на даденото място. Обмисли това много внимателно: нашата заповед става заповед на Орела. Старите ясновидци скъпо платили за това откритие. Ще се върнем към това по-късно.

Той отново заяви, че старите ясновидци се били концентрирали изключително върху развиването на хиляди от най-сложните техники на магьосничеството. Но това, което те така и не разбрали, добави той, било, че всичките мм сложни похвати, независимо колко странни и заплетени, не били нищо друго, освен средство да нарушат фиксацията на своята събирателна точка и да я накарат да се движи.

Помолих го да обясни думите си.

— Споменах ти веднъж, че магьосничеството е като да навлезеш в задънена улица — отвърна той. — Имах предвид, че магьосническите практики нямат истинска стойност. Тяхната заслуга е непряка, защото действителната им функция е да раздвижат събирателната точка, като накарат първото внимание да я освободи от своя контрол.

— Новите ясновидци разбрали истинската роля на тези магьоснически практики и решили да преминат направо към преместването на събирателната точка, без да се занимават с всички онези глупави ритуали и заклинания. Но все пак ритуалите и заклинанията наистина са необходими в един момент от живота на всеки воин. Аз например те въведох във всевъзможни магьоснически процедури, но само за да примамя първото ти внимание настрани от силата на самопогълнатостта, която държи събирателната ти точка твърдо фиксирана.

Дон Хуан добави, че маниакалното оплитане на първото внимание в самопогълнатост или разум е мощна обвързваща сила и че ритуалното поведение, понеже е монотонно, принуждава първото внимание да освободи малко енергия от наблюдаването на описа, в резултат на което събирателната точка губи неподвижността си.

— Какво става с хората, чиято събирателна точка е загубила неподвижността си? — попитах аз.

— Ако не са воители, си мислят, че откачат — рече той с усмивка. — Точно както ти си мислеше по едно време, че полудяваш. Ако са воители, те знаят, че са полудели, но търпеливо чакат. Разбираш ли, да си здрав и нормален означава, че събирателната ти точка е неподвижна. Когато тя се мести, това буквално означава, че човекът е побъркан.

Той каза, че има две възможности пред воителите, чиято събирателна точка се е разместила. Първата е да приемат, че са болни и да се държат като побъркани, реагирайки емоционално на странните светове, които наблюдават поради местенията на своята точка; втората възможност е да останат спокойни и невъзмутими, знаейки, че събирателната точка винаги се връща в първоначалната си позиция.

— А какво става, ако събирателната точка не се върне в първоначалната си позиция? — попитах аз.

— Тогава тези хора са загубени — отвърна той. — Те са или неизлечимо луди, защото събирателната им точка никога няма да може да събере света такъв, какъвто го познаваме, или пък са несравними ясновидци, които са поели към непознатото.

— А от какво зависи, кое от двете ще се случи?

— От енергията! От безупречността! Безупречните воители никога не губят твърдостта си. Те остават невъзмутими. Много пъти съм ти казвал, че безупречните воители могат да видят ужасяващи светове и в следващия момент да разказват някой виц, да се смеят с приятели или непознати.

Тогава му казах това, което много пъти му бях казвал и преди, а именно, че причината, поради която аз смятах, че съм болен, бе поредицата от разкъсващи сетивни преживявания, които бях имал в резултат от поглъщането на халюциногенни растения. Преминавах през състояния на тотална несъгласуваност във времето и пространството, много дразнещи липси на мисловна концентрация, конкретни видения или халюцинации на места и хора, в които се

вглеждах, сякаш наистина съществуваха. Не можех да не си мисля, че си губя ума.

— Според всички обикновени критерии ти наистина си си губел ума — рече гой, — но според ясновидците, ако си го бил загубил, нямало да загубиш много. За ясновидеца умът не е нищо друго, освен саморефлексията на описа на човека. Ако изгубиш тази саморефлексия, без обаче да губиш опорите си, действително живееш един много по-силен живот, отколкото ако я запазиш.

Моят недостатък бил, отбеляза той, емоционалната ми реакция, която ми попречила да разбера, че странността на моите сетивни преживявания се определяла от дълбочината, до която достигала моята събирателна точка в човешкия сноп от излъчвания.

Казах на дон Хуан, че не мога да разбера обясненията му, защото конфигурацията, която той бе нарекъл „човешки сноп от излъчвания“, бе нещо непонятно за мен. Бях си я представил като лента на повърхността на топка.

Той отвърна, че названието „сноп“ действително е подвеждащо и че ще използва една аналогия, за да ми илюстрира какво е имал предвид. Обясни, че сияйната обвивка на човека е като топка бял кашкавал с един дебел диск по-тъмен кашкавал, вмъкнат в нея. Той ме погледна и се разсмя, защото знаеше, че не обичам кашкавал.

Дон Хуан направи диаграма върху малка черна дъска. Начерта една яйцеподобна фигура и я раздели на четири сектора по дължина, като каза, че веднага ще изтрие разделителните линии, защото ги е нарисувал само за да ми даде някаква представа къде е разположен снопът в пашкула на човека. След това нарисува една дебела ивица до чертата между първия и втория сектор и изтри разделителните линии. Обясни, че снопът бил като диск жълт кашкавал, вмъкнат в топката бял кашкавал.

— И сега, ако топката бял кашкавал беше прозрачна — продължи той, — щяхме да имаме съвършен макет на човешкия пашкул. Жълтият кашкавал се простира по целия диаметър на топката от бял кашкавал. Той е един диск, който тръгва от повърхността на едната страна и стига до повърхността на противоположната страна.

— Събирателната точка е разположена високо на повърхността на пашкула, на разстояние една четвърт под върха на яйцето. Когато нагуалът натисне тази точка от наситена сияйност, тя навлиза в диска

от жълт кашкавал. Повишеното съзнание се получава, когато наситената светлина на събирателната точка оживи латентните излъчвания навътре в диска от жълт кашкавал. Когато виждаш светлината на събирателната точка да се движи вътре в диска, имаш усещането, че тя се премества наляво по повърхността на пашкула.

Той повтори своята аналогия три-четири пъти, но аз не я разбрах, затова се наложи да обяснява още. Каза, че прозрачността на сияйното яйце създава впечатлението, че събирателната точка се движи наляво, докато всъщност всяко нейно движение е в дълбочина, към центъра на сияйното яйце покрай човешкия сноп.

Отбелязах, че думите му звучат така, сякаш ясновидците използват очите си, когато виждат как събирателната точка се движи.

— Човекът не е непознаваемото — рече той, — човешката сияйност може да се види почти така, сякаш използваш единствено очите си.

По-нататък той обясни, че старите ясновидци били видели движението на събирателната точка, но така и не се досетили, че това е движение навътре; вместо това те следвали своето виждане и измислили фразата „преместване наляво“, която новите ясновидци запазили, макар да знаели, че е погрешно да се нарича това движение преместване наляво.

Каза също, че в процеса на моето обучение той безброй пъти е премествал събирателната ми точка, какъвто бил случаят и в същия този момент. И тъй като преместването, на събирателната точка бивало винаги в дълбочина, аз никога не съм губел чувството си за самоличност, въпреки факта, че винаги съм използвал излъчвания, които никога преди това не съм употребявал.

— Когато нагуалът тласне тази точка — продължи дон Хуан, — тя отива някъде по снопа на човека, но абсолютно няма значение къде, защото където и да отиде все е девствено място.

— Върховният тест, който новите ясновидци разработили за своите чираци, е да повторят пътуването, което тяхната събирателна точка е извършила под въздействието на нагуала. Това повторение, когато се извърши напълно, се нарича „възвръщане тоталността на човека“.

След това дон Хуан изложи твърдението на новите ясновидци, че в процеса на нашия растеж, щом веднъж пламъкът на съзнанието се

фокусира върху човешкия сноп от излъчвания и избере някои от тях за наблягане, той влиза в един омагьосан кръг. Колкото повече набляга върху дадени излъчвания, толкова по-стабилна става събирателната точка. Това е равнозначно с израза, че нашата заповед става заповедта на Орела. От само себе си се разбира, че когато нашето съзнание се развие в първото внимание, заповедта е толкова силна, че да разкъсаш този кръг и да накараш събирателната точка да се раздвижи е истински триумф.

Дон Хуан каза още, че събирателната точка е тази, която кара първото внимание да възприема на купове. Пример за куп излъчвания, които получават наблягане заедно, е човешкото тяло такова, каквото го възприемаме. Друга част от нашето тотално същество — сияйният ни пашкул — никога не получава наблягане и е изпратено в забвение; защото събирателната точка има свойството не само да ни кара да възприемаме накуп, но също и да пренебрегваме излъчвания.

Когато настоях за обяснение относно това групиране, дон Хуан отвърна, че събирателната точка излъчва светлина, която събира на снопчета затворените излъчвания. След това тези снопчета се подравняват като такива със свободните излъчвания. Групирането се осъществява дори когато ясновидците се занимават с излъчвания които никога не се използват. Всеки път, когато те биват наблегнати, ние ги възприемаме точно както възприемаме куповете на първото внимание.

— Едно от най-вълнуващите преживявания на новите ясновидци било — продължи той, — когато открили, че непознатото са просто излъчванията, пренебрегнати от първото внимание. То е нещо огромно, не забравяй, но нещо, където може да се извърши групиране. Непознаваемото, от друга страна, е една вечност, където нашата събирателна точка не може да групира каквото и да е.

Дон Хуан обясни, че събирателната точка е като сияен магнит, който подбира излъчванията и ги групира където и да се движи в рамките на човешкия сноп от излъчвания. Това откритие било славата на новите ясновидци, защото то поставило непознатото в нова светлина. Новите ясновидци забелязали, че някои от натрапчивите видения на ясновидците, онези, които било почти невъзможно да се разберат, съвпадали с преместването на събирателната точка в областта от човешкия сноп, която е диаметрално противоположна на обичайното ѝ местоположение.

— Това били видения на тъмната страна на човека — заяви дон Хуан.

— Защо го наричаш тъмната страна на човека? — попитах аз.

— Защото е мрачно и зловещо — отвърна той. — Това не е само непознатото, но и това, което никой не иска да познава.

— Ами излъчванията, които са вътре в пашкула, но извън снопа на човека? — попитах аз. — Те могат ли да бъдат възприети?

— Да, но по наистина неописуеми начини — рече той. — Те не са човешкото непознато, какъвто е случая с неизползваните излъчвания в снопа на човека, а почти неизмеримото непознато, където няма никакви човешки следи. Това е област с такава непреодолима необятност, че и най-добрите ясновидци трудно биха я описали.

Още веднъж настоях, че според мен тайната явно е вътре в нас.

— Тайната е извън нас — рече дон Хуан. — Вътре в нас има само излъчвания, които се опитват да разчупят пашкула. А този факт ни отклонява от нормалното по един или друг начин, без значение дали сме обикновени хора или воини. Само новите ясновидци се изплъзват от това. Те се мъчат да виждат. И посредством местенията на събирателната си точка те постепенно разбират, че тайната е във възприятието. Не толкова какво възприемаме, а какво ни кара да възприемаме.

— Споменах ти веднъж, че новите ясновидци вярват, че нашите сетива са способни да улавят всичко. Те поддържат това убеждение, защото виждат, че местоположението на събирателната точка е факторът, който диктува какво да възприемат сетивата ни.

— Ако събирателната точка подреди излъчванията в пашкула в положение, различно от нормалното, човешките сетива възприемат по невъобразими начини.

8

МЯСТОТО НА СЪБИРАТЕЛНАТА ТОЧКА

СЛЕДВАЩИЯТ ПЪТ, когато дон Хуан възобнови своите обяснения за владееенето на съзнанието, отново бяхме в неговата къща в Южно Мексико. Тази къща беше всъщност на всички членове на нагуалската група, но Силвио Мануел беше официалния собственик и всички открито я наричаха „къщата на Силвио Мануел“, макар че аз, по някаква необяснима причина, бях свикнал да я наричам „къщата на дон Хуан“.

Дон Хуан, Хенаро и аз се бяхме върнали в къщата след една разходка из планините. Същият ден, докато си почивахме след дългото пътуване и късния обяд, попитах дон Хуан каква е причината за тази странна заблуда. Той ме увери, че нямало никаква заблуда и че да я наричат „къщата на Силвио Мануел“, било упражнение в изкуството на прикриването, което се изпълнявало от всички членове на нагуалската група при всякакви обстоятелства, дори в уединението на собствените им мисли. За всеки от тях да мисли за къщата по някакъв друг начин би означавало да отрече принадлежността си към нагуалската група.

Възпротивих се, че никога не ми е казвал това. Не исках да всявам раздор с моите навици.

— Не се тревожи за това — рече той, като ми се усмихваше и ме потупваше по гърба. — Можеш да наричаш тази къща както си искаш. Нагуалът има такава власт. Жената-нагуал, например, я нарича къщата на сенките.

Разговорът ни бе прекъснат и аз не го видях, докато не прати да ме повикат в задния двор, няколко часа по-късно.

Той и Хенаро бавно се разхождаха в отдалечения край на коридора; виждах ги как ръкомахат в явно оживен разговор.

Беше ясен слънчев ден. Следобедното слънце светеше право върху саксиите, окачени по стрехите на покрива, обикалящ коридора, и хвърляше сенките им върху северната и източната стена на двора.

Съчетанието от ярката жълта светлина, масивните черни сенки на саксиите и изящните, едва забележими сенки на нежните, цъфтящи растения в тях, беше изумително. Някой с тънък усет за баланс и ред бе подрязал растенията така, че да създават този поразителен ефект.

— Жената-нагуал направи това — рече дон Хуан, като че ли четейки мислите ми. — Тя се втренчва в тези сенки в следобедните часове.

Мисълта за жената-нагуал, която се втренчва в сенките в следобедните часове, имаше бърз и опустошителен ефект върху мен. Ярката жълта светлина в този час на деня, тишината на този град и привързаността, която изпитвах към жената-нагуал, събраха за мен в един миг цялата самота на безкрайния път на война.

Дон Хуан бе дефинирал обхвата на този път, когато ми каза, че новите ясновидци са воините на тоталната свобода, че техният единствен стремеж е крайното освобождение, което настъпва когато те постигнат тоталното съзнание. Докато гледах тези призрачни сенки по стената, разбрах с абсолютна яснота какво бе имала предвид жената-нагуал когато каза, че да четете стихове на глас е единственото отпускане за духа ѝ.

Спомних си, че предния ден тя ми бе прочела нещо, там в двора, но аз не бях разбрал съвсем нейната пламенност, нейния копнеж. Беше едно стихотворение от Хуан Рамон Хименес — „Безкраен час“, което, каза ми тя, синтезираше за нея самотата на воините, които живеят, за да избягат към тоталната свобода.

*Само звън на камбана и глас на птица
наруша ват тишината...
Изглежда, че двете говорят със залязващото
слънце.
Тишина, окъпана в позлата,
следобедът е от кристали.
Една странстваща чистота разлюлява
хладните дървета,
а отвъд всичко това
една прозрачна река сънува, че погазвайки бисери,
се освобождава*

и потича към безкрайността.

Дон Хуан и Хенаро дойдоха при мен и ме погледнаха с изненада.

— Какво правим ние всъщност, дон Хуан? — попитах аз. — Нима е възможно воините просто да се подготвят за смъртта?

— Съвсем не — отвърна той, като ме потупа по рамото. — Воините се подготвят да съзнават, а пълното съзнание идва при тях само когато не е останала и капка от самотнението им. Само когато са нищо, те стават всичко.

За момент настъпи мълчание. После дон Хуан ме попита дали съм в лапите на самосъжалението. Не отговорих, защото не бях сигурен.

— Не съжаляваш, че си тук, нали? — попита ме дон Хуан с лека усмивка.

— Разбира се, че не съжалява — увери го Хенаро. После, изглежда, го обзе съмнение. Почеса се по главата. Погледна ме и вдигна вежди.

— А може и да съжалява — рече той. — А?

— Разбира се, че не съжалява — този път дон Хуан увери Хенаро. После се почеса по главата и вдигна вежди.

— А може и да съжаляваш — рече той. — А?

— Разбира се, че не съжалява! — избоботи Хенаро и двамата избухнаха в неистов смях.

Когато се поуспокоиха, дон Хуан каза, че самотнението е мотивиращата сила за всеки пристъп на меланхолия. И добави, че воините са орисани да изживяват състояния на дълбока тъга, но че тази тъга присъства само за да ги накара да се смеят.

— Хенаро има да ти покаже нещо, което е по-вълнуващо от всичкото самосъжаление, което можеш да събереш — продължи дон Хуан. — То е свързано с местоположението на събирателната точка.

Хенаро веднага започна да върви покрай коридора, като извиваше гръбнака си във формата на дъга и вдигаше колене до гърдите си.

— Нагуалът Хулиан му показва как да върви по този начин — прошепна дон Хуан. — Това се нарича „походка на силата“. Хенаро знае няколко походки на силата. Наблюдавай го внимателно.

Движенията на Хенаро бяха наистина хипнотични. Почувствах как следя походката му първо с очи, а после неудържимо и с краката си. Имитирах неговата походка. Обиколихме веднъж двора и спряхме.

Докато вървахме, бях забелязал изключителната яснота, която ми носеше всяка стъпка. Когато спряхме, бях в състояние на изострена бдителност.

Можех да чуя всеки звук, да забележа всяка промяна в светлината или сенките около мен. Завладя ме едно чувство за активност, за незабавно действие. Чувствах се изключително агресивен, силен, дързък. В този момент видях пред себе си огромно поле равна земя; точно зад себе си видях гора. Огромните дървета бяха подредени прави като стена. Гората беше тъмна и зелена; полето беше слънчево и жълто.

Дишах дълбоко и странно учестено, но не по ненормален начин. И все пак именно ритъмът на моето дишане ме принуждаваше да подскачам на място. Исках да хукна да бягам, или по-точно тялото ми искаше, но тъкмо да хукна и нещо ме спираше.

Изведнъж дон Хуан и Хенаро се появиха до мен. Тръгнахме по коридора, като Хенаро вървеше от дясната ми страна. Той ме буташе с рамото си. Усещах тежестта на тялото му върху себе си. Той леко ме побутна наляво и ние завихме право към източната стена на двора. За момент имах странното впечатление, че ще минем през стената и дори се приготвих за удара, но спряхме точно пред нея.

Докато лицето ми бе още до стената, те и двамата ме заоглеждаха много внимателно. Знаех какво търсеха: искаха да се уверят, че съм преместил събирателната си точка. Знаех че съм я преместил, защото настроението ми се бе променило. Явно и те го разбраха. Внимателно ме хванаха под ръка и мълчаливо ме отведоха до другата страна на коридора, до едно тъмно, тясно антре, което свързваше двора с останалата част на къщата. Там спряхме. Дон Хуан и Хенаро се отдалечиха на няколко крачки от мен.

Оставиха ме с лице към онази страна на къщата, която бе потънала в тъмни сенки. Надникнах в една празна, тъмна стая. Имах усещането за физическа умора. Чувствах се отпуснат, апатичен, но въпреки това изпитвах духовна сила. Тогава разбрах, че съм загубил нещо. В тялото ми нямаше никаква сила. Едва стоях. Накрая краката ми се огънаха и аз седнах, а после полегнах на едната си страна.

Докато лежах така, ме изпълниха най-прекрасните блажени мисли за любов към Бога, към добротата.

После изведнъж се оказах пред главния олтар на някаква църква. Позлатените барелефи блещукаха от светлината на хиляди свещи. Видях тъмните фигури на мъже и жени, които носеха огромен кръст, поставен върху широк паланкин^[1]. Отместих се от пътя им и излязох пред църквата. Видях множество хора, море от свещи, които идваха към мен. Чувствах се щастлив. Изтичах да се присъединя към тях. Изпълваше ме дълбока любов. Искях да бъда с тях, да се моля на Бога. Бях само на няколко крачки от множеството хора, когато нещо ме отнесе.

В следващия момент бях отново с дон Хуан и Хенаро. Те вървяха от двете ми страни, докато се разхождахме лениво из двора.

На другия ден, докато обядвахме, дон Хуан каза, че Хенаро бил тласнал събирателната ми точка чрез своята походка на силата и че това било възможно, защото аз съм бил в състояние на вътрешен покой. Той обясни, че в центъра на цялата дейност на ясновидците стои нещо, за което той говорел още от деня на първата ни среща, а именно — спирането на вътрешния диалог. Той многократно подчерта, че вътрешният диалог е този, който държи събирателната точка фиксирана на първоначалното ѝ местоположение.

— Постигне ли се веднъж покоят, всичко е възможно — рече той.

Казах му, че напълно съзнавах факта, че съм спрял да говоря със себе си, но не знаех как съм го направил. Ако някой поискаше от мен да обясня процедурата, не бих могъл да го сторя.

— Обяснението е много просто — рече дон Хуан. — Пожелал си го чрез волята и така си поставил ново намерение, нова заповед. После твоята заповед е станала заповедта на Орела.

— Това е едно от най-изумителните неща, които са открили новите ясновидци — че нашата заповед може да стане заповед на Орела. Вътрешният диалог спира така, както и започва — чрез проява на волята. В края на краищата, ние сме принудени да започнем да говорим със себе си от тези, които ни учат. Като ни учат, те ангажират своята воля и ние нашата, и двамата без да го знаем. Научавайки се да говорим със себе си, ние се научаваме да боравим с волята. Ние повеляваме на себе си да говорим със себе си. За да спрем да говорим

със себе си, трябва да използваме абсолютно същия метод — трябва да го побелим, трябва да го възнамерим.

Настъпи кратко мълчание. Попитах го кого е имал предвид, когато каза, че сме имали учители, които са ни научили да говорим със себе си.

— Имах предвид това, което става с човешките същества, докато са деца — отвърна той, — време, когато всеки около тях ги учи да повтарят един безкраен диалог със себе си. Те усвояват този диалог и той е единствената сила, която държи събирателната точка фиксирана.

— Новите ясновидци твърдят, че децата имат стотици учители, които ги учат точно къде да поставят своята събирателна точка.

Ясновидците виждали, каза дон Хуан, че отначало децата нямат фиксирана събирателна точка. Техните затворени излъчвания са в състояние на голяма бъркотия, а събирателната им точка сари навсякъде из снопа на човека, давайки на децата огромна способност да се съсредоточават върху излъчвания, които по-късно ще бъдат напълно пренебрегнати. После, докато децата растат, по-възрастните хора наоколо им, чрез своята значителна власт, която имат над тях, принуждават събирателната им точка да стане по-стабилна посредством един все по-сложен вътрешен диалог. Вътрешният диалог е процес, който непрекъснато укрепва позицията на събирателната точка, защото тази позиция е условна и има нужда от постоянно подсилване.

— Истината е, че много деца виждат — продължи той. — Повечето от тези, които виждат биват смятани за чудаци и се полагат всички усилия да бъдат поправени, да бъдат накарани да стабилизират позицията на своята събирателна точка.

— А възможно ли е децата да бъдат насърчени да запазят своята събирателна точка по-подвижна? — попитах аз.

— Само ако живеят сред новите ясновидци — отвърна той. — Иначе ще се заплетат, както старите ясновидци, в лабиринтите на тъмната страна на човека. А това, повярвай ми, е по-лошо, отколкото да си уловен в лапите на рационалността.

Дон Хуан продължи, като изрази дълбокото си възхищение от способността на човека да въвежда ред в хаоса от излъчванията на Орела. Той каза, че всеки един от нас, на лично основание, е изкусен

магьосник и че нашата магия е да държим събирателната си точка твърдо фиксирана.

— Силата на свободните излъчвания — продължи той — кара нашата събирателна точка да избира определени излъчвания и да ги групира за подреждане и възприемане. Това е заповедта на Орела, но цялото значение, което придаваме на това, което възприемаме, е нашата заповед, нашата магическа дарба.

Той каза, че в светлината на направеното обяснение това, което Хенаро ме бе накарал да извърша предния ден, е нещо изключително сложно и същевременно много просто. Сложно, защото изисквало огромна дисциплина от страна на всички участници; трябвало да се спре вътрешния диалог, да се достигне състояние на повишено съзнание и човекът да тръгне със събирателната си точка. Обяснението, което се криело зад всички тези сложни процедури, било много просто: новите ясновидци твърдят, че тъй като точното местоположение на събирателната точка е условна позиция, която нашите предшественици са ни избрали, тя може да се движи със сравнително малко усилия; раздвижи ли се веднъж, тя поражда нови групирания от излъчвания и следователно — нови възприятия.

— Давах ти растения на силата, за да накарам събирателната ти точка да се раздвижи — продължи дои Хуан. — Растенията на силата имат този ефект; но гладът, умората, треската и други такива неща също могат да имат подобен ефект. Грешката на обикновения човек е, че смята, че резултатът от дадено преместване е чисто душевен. А той не е, както сам можеш да потвърдиш.

Той обясни, че в миналото моята събирателна точка се била премествала десетки пъти, точно както се бе преместила предния ден, и че в повечето случаи световите, които събирала, били толкова близки до света на ежедневиия живот, че били на практика илюзорни светове. Дон Хуан подчерта, че виденията от този вид автоматично се отхвърлят от новите ясновидци.

— Тези видения са продукт на описа на човека — продължи той. — Те нямат никаква стойност за воините, които се стремят към тотална свобода, защото са породени от странично преместване на събирателната точка.

Той спря да говори и ме погледна. Знаех, че под „странично преместване“ той бе имал предвид преместване на точката от едната

страна до другата по ширината на човешкия сноп от излъчвания, вместо преместване в дълбочина. Попитах го дали съм прав.

— Точно това имах предвид — отвърна той. — И в двата края на човешкия сноп от излъчвания има особен склад за боклуци, един неизчислим куп човешки отпадъци. Това е един доста отвратителен, зловещ склад, който старите ясновидци са ценели много, но не и ние.

— Едно от най-лесните неща е да паднеш в него. Вчера с Хенаро искахме набързо да ти покажем това странично преместване — затова разходихме събирателната ти точка. Но всъщност всеки може да достигне този склад, като просто спре вътрешния си диалог. Ако преместването е минимално, резултатите се обясняват като фантазии. Ако преместването е значително, резултатите се наричат халюцинации.

Помолих го да обясни процеса на „разхождане“ на събирателната ми точка. Той каза, че щом воините постигнат вътрешния покой, като спрат вътрешния си диалог, звукът от походката на силата, не толкова вида ѝ, е това, което впримчва събирателната им точка. Ритъмът на приглушените стъпки веднага улавя подреждащата сила на излъчванията вътре в пашкула, които са били разединени от вътрешния покой.

— Тази сила незабавно се закача за краищата на снопа — продължи дон Хуан. — На десния край откриваме безкрайни видения на физическа дейност, насилие, убиване, прояви на чувственост. На левия край откриваме духовност, религия, Бог. С Хенаро разходихме събирателната ти точка и до двата края така, че да добиеш пълна представа за този куп човешки отпадъци.

Дон Хуан повтори, като че ли след известен размисъл, че един от най-загадъчните аспекти на ясновидско-то знание е невероятният ефект на вътрешния покой. Постигне ли се вътрешният покой, каза той, връзките, които поддържат събирателната точка на точно определено място, започват да се разкъсват и събирателната точка е свободна да се движи.

Той каза, че това движение обикновено е наляво и че предпочитането на тази посока е нормалната реакция на повечето човешки същества, но че има и такива ясновидци, които могат да насочват това движение към места под обичайното положение на точката. Новите ясновидци наричат това преместване „преместването надолу“.

— Случва се ясновидците да изживяват и случайни премествания надолу — продължи дон Хуан. — За щастие събирателната точка не остава там дълго, защото това е мястото на звяра. Да отиваме долу е противно на интересите ни, макар че е най-лесно да се направи.

Дон Хуан каза още, че сред многото грешни преценки на старите ясновидци една от най-жалките била, че премествали събирателната си точка в неизмеримата област надолу, което ги направило изкусни в придобиването на животински форми. Те избирали за своя отправна точка различни животни и наричали тези животни свой нагуал. Те вярвали, че, като преместват събирателната си точка на определени места, ще придобият качествата на избраното животно — неговата сила, хитрост, ловкост, жестокост.

Дон Хуан ме увери, че има множество страшни примери за подобни практики, дори сред ясновидците на нашето време. Относителната лекота, с която събирателната точка на човека се придвижва към коя да е по-долна позиция, поставя огромно изкушение пред ясновидците, особено пред онези, чието предразположение е към този край. Затова нагуалът е длъжен да изпита своите воини.

После ми каза, че мен ме е изпитал, като е преместил събирателната ми точка надолу, докато съм бил под влиянието на растенията на силата. След това насочвал събирателната ми точка, докато съм успял да отделя снопа от излъчвания на враната, в резултат на което съм се превърнал във врана.

Отново зададох на дон Хуан въпроса, който му бях задавал десетки пъти. Искан да знам дали физически се бях превърнал във врана, или просто мислех и се чувствах като такава. Той обясни, че преместването на събирателната точка в областта надолу винаги завършва с тоталната трансформация. И добави, че ако събирателната точка премине един критически праг, светът изчезва; той престава да бъде това, което е за нас на човешко ниво.

Той призна, че моята трансформация наистина била ужасяваща по всички стандарти. Реакцията ми на това преживяване му доказала, че не съм предразположен към тази посока. Ако не било така, щяло да ми се наложи да употребя огромна енергия, за да надвия склонността да остана в тази област, която някои ясновидци намират много удобна.

По-нататък дон Хуан каза, че неволно преместване надолу се случва периодично на всеки ясновидец, но че това преместване надолу става все по-рядко, докато събирателната точка се измества все по-наляво.

При всеки такъв случай обаче силата на потърпевшия ясновидец намалява значително. Това е недостатък, за чиято поправка са необходими огромни усилия и време.

— При тези отклонения ясновидците стават изключително мрачни и тесногръди — продължи дон Хуан, — а в някои случаи изключително разсъдливи.

— Как могат да избегнат ясновидците тези премествания надолу? — попитах аз.

— Всичко зависи от воина — рече той. — Някои от тях по природа са склонни да се отдават на капризите си — ти, например. Тези ясновидци ги изживяват най-тежко.

За такива като теб препоръчвам двайсет и четиричасово бдение на всичко, което правят. Дисциплинираните мъже или жени са по-малко предразположени към този вид преместване; за тях препоръчвам двайсет и тричасово бдение.

Той ме погледна с блеснали очи и се разсмя.

— Жените-ясновидци имат премествания надолу по-често, отколкото мъжете — рече дон Хуан. — Но те са способни също и да отскочат обратно от тази позиция без ни най-малко усилие, докато мъжете опасно се бавят там.

Той каза още, че жените-ясновидци имат необикновената способност да задържат своята събирателна точка на коя да е позиция в областта долу. Мъжете не могат. Мъжете притежават трезвост и решителност, но много малко талант; ето защо нагуалът трябва да има осем жени ясновидци в своята група. Жените дават импулса за пресичането на безмерната необятност на непознатото. Заедно с тази вродена способност, или като резултат от нея, жените имат твърде силен интензитет. И следователно могат да възпроизвеждат животински форми с надменност, лекота и несравнима жестокост.

— Ако си помислиш за нещо страшно — продължи той, — нещо неназовимо, дебнещо в мрака, ти си мислиш, без да го знаеш, за някоя жена-ясновидец, която е заела позиция в неизмеримата област долу.

Истинският ужас лежи именно там. Ако някога срещнеш анормална жена-ясновидец, бягай към хълмовете.

Попитах го дали другите организми са способни да преместват своята събирателна точка.

— Тяхната събирателна точка може да се мести — рече той, — но при тях това не е волеви акт.

— Събирателната точка на другите организми също ли е обучена да се появява там, където е? — попитах аз.

— Всеки новороден организъм бива обучаван по един или друг начин — отвърна той. — Може да не разбираме как се осъществява това обучение — в края на краищата ние не разбираме дори как става то при нас, — но ясновидците виждат, че новородените организми биват прилъгвани да вършат това, което правят себеподобните им. Точно същото става с човешките деца: ясновидците виждат как тяхната събирателна точка шари навсякъде, а после виждат как присъствието на възрастни хора я прикрепя на определено място. Същото става с всеки друг организъм.

Дон Хуан, изглежда, се замисли за момент и после добави, че имало наистина един уникален ефект, присъщ на човешката събирателна точка. Посочи към едно дърво.

— Когато ние, като сериозни възрастни човешки същества, погледнем едно дърво — рече той, — нашата събирателна точка подрежда безкраен брой излъчвания и прави чудо. Нашата събирателна точка ни кара да възприемем група излъчвания, която ние наричаме „дърво“. Той обясни, че събирателната точка не само извършва подреждането, необходимо за възприятието, но изличава също и подреждането на определени излъчвания, за да се получи по-голяма яснота на възприятието, нещо като „обиране на каймака“, една хитра човешка конструкция без аналог.

Новите ясновидци забелязали, каза дон Хуан, че само човешките същества са способни да групират още по-нататък групите от излъчвания. Той използва испанската дума за обиране на каймака — с! е5па1:е, [???] — за да опише процеса на събиране на най-вкусната част от млякото — каймака — от повърхност на съд със сварено и охладено мляко. По същия начин при възприятието събирателната точка на човека взема част от излъчванията, вече избрани за подреждане, и прави една по-приятна конструкция с тях.

— Образите, които човекът получава чрез обирание на каймака — продължи дон Хуан, — са по-реални от това, което възприемат другите същества. И това е нашият капан. Те са толкова реални за нас, че ние забравяме, че сме ги получили като сме заповядали на нашата събирателна точка да се появи там, където е. Забравяме, че те са реални за нас само защото нашата заповед е да ги възприемаме като реални. Имаме силата да обираме каймака на подрежданията, но нямаме силата да се защитим от собствените си заповеди. Това трябва да се научи. Да оставим обиранията на каймака да се разпореждат свободно, както и правим, е грешна преценка, за която плащаме така скъпо, както са платили и старите ясновидци за своите.

[1] В Далечния изток — вид покрита носилка или стол за пренасяне на пътници. — Бел. пр. ↑

9

ПРЕМЕСТВАНЕТО НАДОЛУ

Дон ХУАН И ХЕНАРО НАПРАВИХА своето ежегодно пътуване до Сонорската пустиня в северната част на Мексико, за да търсят лечебни растения. Висенте Медрано — ясновидецът-билкар в нагуалската група, използваше тези растения за приготвяне на лекарства.

Бях се присъединил към дон Хуан и Хенаро в Сонора в последния етап от пътуването им, тъкмо навреме за да ги откарам обратно на юг, в дома им.

В деня преди да тръгнем да се връщаме, дон Хуан внезапно продължи своите обяснения за владееенето на съзнанието. Почивахме си в сянката на някакви високи храсти в подножието на планините. Беше късен следобед, почти здрач. Всеки от нас носеше по един огромен зеблов чувал, пълен с треви. Веднага щом ги свалихме от гърбовете си, Хенаро легна на земята и заспа, използвайки сгънатото си яке за възглавница.

Дон Хуан ми заговори тихо, сякаш за да не събуди Хенаро. Каза, че досега вече ми е обяснил повечето от истините за съзнанието и че е останала още само една за обсъждане. Последната истина, увери ме той, била най-доброто откритие на старите ясновидци, макар че те самите така и не разбрали това. Огромното ѝ значение било оценено векове по-късно от новите ясновидци.

— Обясних ти, че човекът има събирателна точка — продължи дон Хуан — и че тази събирателна точка подрежда излъчванията за възприемане. Говорих също и за това, че тази точка може да се мести от фиксираното си положение. И сега, последната истина е, че премине ли събирателната точка определена граница, тя може да събира светове, напълно различни от света, който познаваме.

Продължавайки да шепне, дон Хуан каза, че някои географски Области не само подпомагат това опасно придвижване на събирателната точка, но и избират определена посока за него.

Сонорската пустиня например помага на събирателната точка да се придвижи надолу от обичайното си положение, към мястото на звяра.

— Затова в Сонора има истински магьосници, особено жени-магьосници. Ти вече познаваш една — Ла Каталина. Навремето те сблъсках на няколко пъти с нея. Искях да накарам събирателната ти точка да се премести, а Ла Каталина със своите магьоснически номера я разхлаби.

Дон Хуан обясни, че смразяващите кръвта преживявания, които бях имал с Ла Каталина, били част от предварително споразумение между тях двамата.

— Какво ще кажеш да я поканим с нас? — попита ме Хенаро гръмко, докато се надигаше от земята.

Внезапността на въпроса му и странният звук на гласа му моментално ме хвърлиха в ужас.

Дон Хуан се разсмя и ме разтърси за ръцете. Увери ме, че няма нищо страшно. Каза, че Ла Каталина ни била нещо като братовчедка или леля. Тя била част от нашия свят, макар че не следвала твърдо нашите търсения. Тя била много по-близо до древните ясновидци.

Хенаро се усмихна и ми намигна.

— Чувам, че си й бил навит — рече ми той. — Тя самата ми призна, че при всяка среща с нея, колкото по-голям е страхът ти, толкова по-голям ставал и меракът ти.

Дон Хуан и Хенаро избухнаха в почти истеричен смях.

Трябваше да призная, че винаги бях намирал Ла Каталина някак си страшна, но в същото време изключително привлекателна жена. Това, което най-много ме впечатляваше у нея, бе бликащата й енергия.

— Тя има толкова много съхранена енергия — прокоментира дон Хуан, — че при нея не е необходимо да си в състояние на повишено съзнание, за да премести събирателната ти точка до самите гълбини на лявата страна.

Дон Хуан отново каза, че Ла Каталина е много близо свързана с нас, защото принадлежала към групата на нагуала Хулиан. Той обясни, че обикновено нагуалът и всички членове на групата му напускат света заедно, но че имало и случаи, когато си отиват или на малки групички, или един по един. Нагуалът Хулиан и групата му били пример за последното. Въпреки че той бил напуснал света преди близо четирийсет години, Ла Каталина била все още тук.

Дон Хуан ми припомни нещо, което ми бе споменавал преди, а именно, че групата на нагуала Хулиан се състояла от трима абсолютно незначителни мъже и осем превъзходни жени. Дон Хуан винаги бе поддържал тезата, че това несъответствие е една от причините, поради които ясновидците от групата на нагуала Хулиан са напуснали света един по един.

Каза, че Ла Каталина била прикрепена към една от превъзходните жени-ясновидци от групата на нагуала Хулиан, която я научила на тези изключителни трикове да премества събирателната си точка в областта долу. Тази жена била една от последните, които напуснали света. Тя живяла до дълбока старост и тъй като и двете с Ла Каталина били родом от Сонора, те се върнали там, когато тя била вече на преклонна възраст, и живели заедно, докато жената-ясновидец не напуснала света. През годините, които прекарвали заедно, Ла Каталина станала неин най-верен помощник и последовател, който с желание учел своеобразните похвати, използвани от старите ясновидци, за да местят събирателната си точка.

Попитах дон Хуан дали знанието на Ла Каталина по същество се различава от нашето.

— Абсолютно еднакви сме — отвърна той. — Тя прилича повече на Силвио Мануел или Хенаро; всъщност тя е техния женски вариант, но разбира се, бидейки жена, тя е безкрайно по-агресивна и опасна и от двамата.

Хенаро се съгласи с кимване на главата.

— Безкрайно повече — рече той и отново ми намигна.

— Тя към твоята група ли е? — попитах дон Хуан.

— Казах, че ни е нещо като братовчедка или леля — отвърна той. — Имах предвид, че принадлежи към по-старото поколение, макар че е по-млада от всички нас. Тя е последната от онази група. Рядко влиза във връзка с нас. Не ни харесва много. Твърде сковани сме за нея, защото тя е свикнала със стила на нагуала Хулиан. Предпочита бурните приключения в непознатото пред търсенето на свободата.

— А каква е разликата между двете? — попитах дон Хуан.

— В последната част от моите обяснения за истините за съзнанието — отвърна той — ще разгледаме тази разлика бавно и задълбочено. На този етап важното за теб е да знаеш, че в

лявостранното си съзнание ти ревниво пазиш необикновени тайни; затова с Ла Каталина се харесвате един друг.

Отново настоях, че не толкова я харесвам, колкото се възхищавам на огромната ѝ сила.

Дон Хуан и Хенаро се разсмяха и ме потупаха по гърба, сякаш знаеха нещо, което аз не знаех.

— Тя те харесва, защото знае на кого приличаш — рече Хенаро и млясна с устни. — Тя познаваше нагуала Хулиан много добре.

И двамата ми хвърлиха продължителен поглед, от който се почувствах неловко.

— Накъде биеш? — попитах Хенаро наежено.

Той ми се ухили и размърда вежди нагоре-надолу в комичен жест. Но нищо не каза.

Дон Хуан заговори и наруши мълчанието.

— Има някои много странни общи черти между теб и нагуалът Хулиан — рече той. — Хенаро просто се опитва да разбере дали съзнаваш това.

Попитах и двамата как, за бога, мога да съзнавам нещо, което е толкова изсмукано от пръстите.

— Ла Каталина смята, че го съзнаваш — рече Хенаро. — Тя твърди това, защото познаваше нагуала Хулиан по-добре от всички нас.

Отбелязах, че не ми се вярва тя да е познавала нагуала Хулиан, тъй като той е напуснал света преди близо четирийсет години.

— И Ла Каталина не е в първа младост — рече Хенаро. — Тя само изглежда млада; това е част от знанието ѝ; точно както бе част от знанието и на нагуала Хулиан. Ти си я виждал само когато изглежда млада. Ако я видиш, когато изглежда стара, ще ти изкара акъла от страх.

— Това, което върши Ла Каталина — намеси се дон Хуан, — може да се обясни само чрез трите изкуства: владенето на съзнанието, владенето на прикриването и владенето на намерението.

— Но днес ще изследваме това, което върши тя само в светлината на последната истина за съзнанието: истината, която гласи, че събирателната точка може да събира светове, различни от нашия, след като се измести от първоначалното си местоположение.

Дон Хуан ми направи знак да стана. Хенаро също стана. Аз автоматично грабнах зебловия чувал с лечебните растения. Хенаро ме спря тъкмо когато се канех да го метна на раменете си.

— Остави чувала на мира — рече той с усмивка. — Сега ще се покатерим малко нагоре по хълма и ще се срещнем с Ла Каталина.

— Къде е тя? — попитах аз.

— Там горе — рече Хенаро, посочвайки върха на малък хълм. — Ако се втренчиш с притворени очи, ще я видиш като едно много тъмно петънце на фона на зелените храсти.

Напрегнах се да видя тъмното петънце, но не видях нищо.

— Защо не се качиш там? — предложи ми дон Хуан. Зави ми се свят и ми прилоша. Дон Хуан ме подкани с ръка да тръгвам, но аз не смеех да мръдна. Накрая Хенаро ме хвана под ръка и двамата се заизкачвахме към върха на хълма. Като стигнахме там, разбрах, че дон Хуан бе вървял точно зад нас. Тримата стигнахме върха заедно.

Дон Хуан заговори на Хенаро много спокойно. Попита го дали си спомня десетките пъти, когато нагуалът Хулиан действал така, че те едва ли не се задавяли до смърт, защото се отдавали на страховете си.

Хенаро се обърна към мен и ме увери, че нагуалът Хулиан бил безмилостен учител. Той и неговият учител — нагуалът Елиас, който тогава все още бил на този свят, често тласвали събирателната точка на своите ученици и ги оставяли сами да се оправят.

— Казах ти веднъж, че нагуалът Хулиан ни препоръча да не хабим сексуалната си енергия — продължи Хенаро. — Имаше предвид, че за да се премести събирателната точка, човек има нужда от енергия. Ако я няма, „ударът на нагуала“ не е ударът на свободата, а на смъртта.

— Без достатъчно енергия — рече дон Хуан — силата на подреждането е съкрушителна. Необходима ти е енергия, за да издържиш налягането на подрежданията, които никога не се осъществяват при обикновени условия.

Хенаро каза, че нагуалът Хулиан бил вдъхновяващ учител. Той винаги намирал начини хем да обучава, хем да се забавлява. Един от любимите му способности на обучение бил да ги улавя неподготвени в нормално съзнание и да премества събирателната им точка. От там на сетне, за да си осигури неразделеното им внимание, трябвало само да ги заплаши, че ненадейно ще им нанесе удара на нагуала.

— Нагуалът Хулиан бе наистина незабравим човек — рече дон Хуан. — Имаше невероятен подход към хората. Можеше да върши и най-отвратителните неща, но, направени от него, те бяха велики. Направени от всеки друг, щяха да са груби и жестоки.

— Нагуалът Елиас пък нямаше никакъв подход към хората, но бе наистина велик, велик учител.

— Нагуалът Елиас бе досущ като нагуала Хуан Матус — рече ми Хенаро. — Те двамата се разбираха много добре. И нагуалът Елиас го научи на всичко без нито веднъж да му повиши тон или да му играе номера.

— Но нагуалът Хулиан бе доста различен — продължи Хенаро, като приятелски ме смушка. — Бих казал, че той ревниво пазеше особени тайни в лявата си страна, точно като теб. Не смяташ ли? — обърна се той към дон Хуан.

Дон Хуан не отговори, но кимна утвърдително. Изглежда едва сдържаше смеха си.

— Той си беше шегаджия по природа — рече дон Хуан и двамата избухнаха в невероятен смях.

Фактът, че те явно намекваха за нещо, което знаеха, ме накара да се почувствам дори още по-заstrasен. Дон Хуан информативно ми каза, че имали предвид странните магьоснически техники, които нагуалът Хулиан бил научил през живота си. Хенаро добави, че нагуалът Хулиан имал и един уникален учител, освен нагуала Елиас. Учител, който страшно го бил харесал и го бил научил на необикновени и сложни начини за придвижване на събирателната точка. В резултат на това нагуалът Хулиан бил невероятно ексцентричен в поведението си.

— Кой е бил този учител, дон Хуан? — попитах аз. Дон Хуан и Хенаро се спогледаха и се разкискаха като деца.

— Много е трудно да се отговори на този въпрос — отвърна дон Хуан. — Мога да кажа само, че това е учителят, който промени курса на нашето течение. Той ни научи на много неща — и добри-, и лоши, но сред най-лошите е факта, че той ни научи на това, което са вършели старите ясновидци. И някои от нас се хванаха в капана. Нагуалът Хулиан бе един от тях. А също и Ла Каталина. Можем само да се надяваме ти да не ги последваш.

Незабавно се възпротивих. Дон Хуан ме прекъсна. Каза, че не знам за какво се противя.

Докато дон Хуан говореше, аз страшно им се ядосах — на него и на Хенаро. Изведнъж ме обхвана ярост и започнах да им крещя, колкото ми глас държи. Реакцията ми бе толкова несвойствена за мен, че ме изплаши. Сякаш бях някой друг. Спрях и ги погледнах безпомощно.

Хенаро бе сложил ръцете си върху раменете на дон Хуан, сякаш имаше нужда от опора. И двамата се смееха неистово.

Така се отчаях, че едва не заплаках. Дон Хуан се доближи до мен и окуражително сложи ръка на рамото ми. Каза, че Сонорската пустиня по необясними за него причини пораждала определена войнственост у човека, а и във всеки друг организъм.

— Обикновените хора биха го обяснили с това, че тук въздухът е много сух — продължи той. — Или пък, че е много горещо. Ясновидците го обясняват с това, че тук става едно особено събиране на излъчванията на Орела, което, както вече казах, подпомага събирателната точка да се премества надолу.

— Както и да е, воините са на този свят, за да се тренират да бъдат безпристрастни наблюдатели, така че да разберат тайната на нашето съществуване и да вкусят от сладостта на откритието, какво сме ние всъщност. Това е най-висшата цел на новите ясновидци. И не всеки воин я постига. Ние смятаме, че нагуалът Хулиан не я е постигнал. Той попадна в клопка, а също и Ла Каталина.

По-нататък дон Хуан каза, че за да бъде несравним нагуал, човек трябва да обича свободата и да бъде абсолютно дистанциран. Пътят на воина е толкова опасен, обясни той, защото е противоположен на житейската ситуация на съвременния човек. Каза, че съвременният човек е изоставил света на непознатото и тайнственото и се е установил в света на функционалното. Обърнал е гръб на знаменията и радостта, а е приел скуката.

— Шансът да се върнат отново към тайнството на света — продължи дон Хуан — понякога се оказва твърде много за воините и те се предават; попадат в капана на това, което нарекох „бурните приключения в непознатото“. Забравят търсенето, забравят, че трябва да бъдат безпристрастни наблюдатели. Потъват в непознатото и това им харесва.

— И ти смяташ, че аз съм такъв, така ли? — попитах дон Хуан.

— Ние не смятаме, а знаем — отговори Хенаро. — А Ла Каталина знае по-добре от всеки друг.

— Защо пък тя да знае? — запитах аз.

— Защото тя е като теб — отвърна Хенаро, като произнасяше думите с комична интонация.

Тъкмо щях отново да започна разгорещено да споря, когато дон Хуан ме прекъсна.

— Не е необходимо да се впрягаш толкова — рече той. — Ти си такъв, какъвто си. Просто битката за свобода за някой е по-трудна, а ти си един от тях.

— За да бъдем безпристрастни наблюдатели — продължи той, — първото нещо е да разберем, че неподвижността или движението на събирателната точка е всичко, което имаме ние и светът, който възприемаме, какъвто и да е този свят.

— Новите ясновидци казват, че когато са ни учили да говорим със себе си, са ни научили на средството да се притъпим, за да държим събирателната си точка фиксирана на едно място.

Хенаро шумно плясна с ръце и пронизително изсвири, имитирайки изсвирването на футболен треньор.

— Хайде да раздвижим тази събирателна точка! — извика той. — Живо, живо! Движи се, движи се!

Всички все още се смеехме, когато храстите в дясно от мен изведнъж се размърдаха. Дон Хуан и Хенаро веднага седнаха, като подвиха левия си крак под седалището. Десният им крак, с вдигнато коляно, бе поставен като щит пред тях. Дон Хуан ми направи знак да седна по същия начин. Той вдигна вежди и сви ъгъла на устата си в жест на примирение.

— Магьосниците имат свои собствени чудатости — прошепна той. — Когато събирателната точка се придвижи към областите под нормалното ѝ местоположение, зрението на магьосниците става ограничено. Ако те видят, че стоиш прав, ще те нападнат.

— Веднъж нагуалът Хулиан ме държа два дни в тази воинска поза — прошепна ми Хенаро. — Трябваше дори да уринирам в тази поза.

— И да изхвърляш изпражнения — добави дон Хуан.

— Точно така — рече Хенаро.

А после ми прошепна, като че ли след известен размисъл:

— Надявам се, че си се изходил преди да тръгнем насам. Ако червата ти не са празни, когато се появи Ла Каталина ще се насереш в гащите си, освен ако не ти покажа как да ги свалиш. Ако се наложи да сереш в тази поза, трябва да си свалиш гащите.

Той започна да ми показва как да се измъкна от панталоните си. Правеше го най-сериозно и внимателно. Цялата ми концентрация бе насочена към неговите движения. Едва след като си бях свалил панталона, осъзнах, че дон Хуан се залива от смях. Разбрах, че Хенаро отново си правеше майтап с мен. Тъкмо се канех да стана и да си обуя панталона, когато дон Хуан ме спря. Той така се тресеше от смях, че едва успяваше да изговаря думите. Каза ми да остана неподвижен, че Хенаро е направил това само полу на майтап и че Ла Каталина наистина била зад храстите.

Настоятелният му тон, при това насред смеха, ми подейства. Замръзнах на място. Миг по-късно дочух някакво шумолене в храстите, което ме хвърли в такава паника, че забравих за панталоните си. Погледнах Хенаро. Той отново бе с панталон. Сви рамене.

— Съжалявам — прошепна той, — нямах време да ти покажа как да ги обуеш без да ставаш.

Не ми остана време да се ядосам или пак да се присъединя към радостта им. Изведнъж, точно пред мен, храстите се разтвориха и от тях излезе едно страховито същество. То бе толкова неземно, че вече не се страхувах. Бях като омагьосан. Каквото и да беше това пред мен, то не бе човешко същество; дори не напомняше на такова. Приличаше повече на влечуго. Или на тумбесто уродливо насекомо. Или дори на космата, крайно отворителна птица. Тялото на това същество беше тъмно и бе покрито с твърди червеникави косми. Не виждах никакви крака, само огромната грозна глава. Носът беше сплеснат, а ноздрите представляваха две огромни странични дупки. Имаше нещо като клюн със зъби. Колкото и ужасяващо да беше това същество, очите му бяха великолепни. Бяха като две хипнотични езера от невъобразима яснота. В тях имаше знание. Те не бяха човешки очи, нито очи на птица, въобще не бяха очи, които съм виждал.

Съществото тръгна към лявата ми страна, размърдвайки храстите. Докато извъртах глава, за да следя движението му, забелязах,

че дон Хуан и Хенаро изглеждаха така омагьосани от присъствието му, както и аз. Хрумна ми, че и те никога не са виждали подобно нещо.

В миг съществуването бе напълно изчезнало от поглед. Но веднага след това се чу някакво ръмжене и гигантското му туловище отново се изправи пред нас.

Бях омаян и в същото време притеснен от факта, че ни най-малко не се страхувам от това уродливо създание. Сякаш предишната ми паника бе изпитана от някой друг.

В един момент почувствах, че започвам да се изправлям. Против волята ми, краката ми се изпънаха и аз се оказах прав с лице към съществуването. Смътно усещах, че си свалям якето, ризата и обувките. Останах гол. Мускулите на краката ми се стегнаха от едно невероятно мощно съкращаване. Заподскачах на място с колосална пъргавина, след което аз и съществуването препуснахме към някаква неизразима зеленина в далечината.

Съществуването препускаше пред мен, извивайки се около себе си като змия. Но после аз го настигнах. Докато тичахме заедно, аз осъзнах нещо, което вече знаех, а именно, че съществуването бе наистина Ла Каталина. И изведнъж видях до себе си Ла Каталина от плът и кръв. Движехме се без всякакво усилие. Все едно, че стояхме неподвижно, само заели пози, изразяващи движение и скорост, а пейзажът около нас се движи, създавайки впечатление за огромно ускорение.

Надбягването ни спря така внезапно, както беше и започнало, и аз се оказах сам с Ла Каталина в един друг свят. В него нямаше и една позната черта. Имаше някакъв силен блясък и топлина, идващи откъм това, което, изглежда, бе земята — земя осеяна с огромни скали. Или поне изглеждаха като скали. Те имаха цвета на пясъчник, но нямаха тегло; бяха като късове сунгер. Можех да ги запращам на различни страни само като ги побутна.

Така се омаях от силата си, че не забелязвах нищо друго. Бях преценил, неясно как, че късовете от привидно безтегловна материя ми оказват съпротивление. И именно върховната ми сила е тази, която ги запраща навсякъде.

Опитах се да ги хвана с ръка и осъзнах, че цялото ми тяло се е променило. Ла Каталина ме гледаше. Тя отново бе уродливото същество, което беше преди, а също и аз. Не можех да се видя, но знаех, че двамата сме досущ едни и същи.

Обзе ме неопишуема радост, сякаш радостта беше някаква сила, която идваше отвън. С Ла Каталина заподскачихме, въртахме се, играхме, докато не ни останаха никакви мисли или чувства, или каквото и да е човешко съзнание. И въпреки това аз определено съзнавах. Моето съзнание бе някакво смътно знание, което ми даваше увереност; то беше едно безгранично доверие, една физическа сигурност в моето съществуване, не в смисъл на човешко усещане за индивидуалност, а в смисъл на присъствие, което бе всичко.

После отведнъж всичко придоби човешки измерения. Ла Каталина ме държеше за ръка. Вървахме в пустинята сред пустинните храсти. Веднага осъзнах, че камъните и твърдите буци пръст болезнено израняват босите ми крака.

Стигнахме до едно място без растителност. Дон Хуан и Хенаро бяха там. Аз седнах и си облякох дрехите.

Моята среща с Ла Каталина забави връщането ни в Южно Мексико. Тя ме бе разстроила по някакъв неопишуем начин. В състояние на нормално съзнание станах затворен и откъснат от света. Като че ли бях загубил опорна точка. Бях се отчаял. Казах на дон Хуан, че дори съм изгубил желание да живея.

Бяхме наседали под навеса от клони в къщата на дон Хуан. Колата бе пълна с чували и ние бяхме готови да тръгваме, но моето чувство на отчаяние взе връх у мен и аз се разплаках.

Дон Хуан и Хенаро така се разсмяха, та чак сълзи им излязоха. Колкото по-отчаян се чувствах, толкова по-голяма бе радостта им. Накрая дон Хуан ме премести в състояние на повишено съзнание и обясни, че смехът им не е проява на грубост от тяхна страна или пък резултат от изопачено чувство за хумор, а най-искрен израз на щастие от това, че ме виждат да напредвам по пътя на знанието.

— Ще ти кажа какво ни казваше нагуалът Хулиан, когато стигнахме там, където си ти сега — продължи дон Хуан. — Така ще знаеш, че не си сам. Това, което става с теб, се случва с всеки, който е съхранил достатъчно енергия, за да надзърне в непознатото.

Нагуалът Хулиан им казвал, рече дон Хуан, че те били извадени от долдовете, където са живеели цял живот. Един резултат от съхраняването на енергия бил разрушаването на тяхното уютно, но крайно ограничаващо и скучно гнездо в света на ежедневния живот. Тяхната депресия, казвал им нагуалът Хулиан, се дължала не толкова

на тъгата от загубата на тяхното гнездо, колкото на раздразнението, че трябва да търсят нови квартири.

— Новите квартири — продължи дон Хуан — не са така уютни, но са безкрайно по-просторни.

— Твоята призовка за изхвърляне от дома дойде под формата на огромна депресия, загуба на желанието за живот, точно както се случи и с нас. Когато каза, че не искаш да живееш, не можахме да се въздържим да не се разсеем.

— Какво ще стане с мен сега? — попитах аз.

— Казано на прост език, ще трябва пак да опиташ — отвърна дон Хуан.

Дон Хуан и Хенаро отново бяха обхванати от еуфория. Всяко тяхно изказване или забележка ги хвърляше в истеричен смях.

— Всичко е много просто — рече дон Хуан. — Твоето ново енергийно ниво ще създаде ново място на събирателната ти точка. А воинският диалог, който ти водиш с нас винаги, когато сме заедно, ще затвърди това ново местоположение.

Хенаро придаде сериозен израз на лицето си и гръмко ме попита:

— Сра ли днес?

С движение на главата ме подкани да отговоря.

— Кажи де, кажи — настоя той. — Нека продължим воинския си диалог.

Когато смехът им се поуталожил, Хенаро ме предупреди за един недостатък, а именно факта, че от време на време събирателната точка се връща на първоначалното си местоположение. Каза ми, че в неговия случай обичайното местоположение на събирателната му точка го принуждавало да вижда хората като заплашителни и често ужасяващи същества. И за негово най-голямо учудване, един ден той разбрал, че се променил. Бил значително по-дързък и успешно се бил справил със ситуация, която обикновено би го хвърлила в объркване и страх.

— Улових се да се любя — продължи Хенаро и ми намигна. — Обикновено изпитвах смъртен страх от жените. Но един ден се озовах в леглото с доста дива жена. Това беше толкова неприсъщо за мен, че като разбрах какво върша, едва не получих инфаркт. От разтърсването събирателната ми точка се върна на мизерната си обичайна позиция и аз трябваше да изхвърча от къщата, треперейки като подплашен заек.

— По-добре внимавай като се върне събирателната ти точка — добави Хенаро и двамата отново се разсмяха.

— Местоположението на събирателната точка върху пашкула на човека — обясни дон Хуан — се поддържа от вътрешния диалог и поради това тази позиция е „паянтова“ в най-добрия случай. Затова мъжете и жените толкова лесно губят ума си, особено онези, чиито вътрешен диалог е монотонен, скучен и повърхностен.

— Новите ясновидци твърдят, че най-гъвкави са онези човешки същества, чийто вътрешен диалог е по-подвижен и разнообразен.

Той каза, че позицията на събирателната точка на война е безкрайно по-здрава, защото веднага след като събирателната точка започне да се движи в пашкула, се създава една трапчинка в сияйността, която приютява събирателната точка от там нататък.

— Ето защо не можем да кажем, че воините губят ума си — продължи дон Хуан. — Ако те въобще губят нещо, то това е тяхната трапчинка.

Дон Хуан и Хенаро намериха това изказване толкова весело, че се затъркаляха по пода от смях.

Помолих дон Хуан да ми обясни моето преживяване с Ла Каталина. И двамата отново завиха от смях.

— Жените са определено по-странни от мъжете — рече най-сетне дон Хуан. — Фактът, че имат един допълнителен отвор между краката, ги кара да стават жертви на необикновени влияния. Странни, мощни сили ги обладават чрез този отвор. Това е единственият начин, по който мога да си обясня чудатостите им.

Той млъкна за малко и аз го попитах какво има предвид под това.

— Ла Каталина дойде при нас като гигантски червей — отвърна той.

Изражението на дон Хуан, когато каза това, и Хенаровото избухване в смях ме хвърлиха в най-чиста радост. Смях се докато едва не ми прилоша.

Дон Хуан каза, че Ла Каталина имала такива изключителни умения, че можела да прави каквото пожелае в царството на звяра. Несравнимото ѝ представление било мотивирано от нейното сходство с мен. Крайният резултат от всичко това, каза той, бил, че Ла Каталина повлякла моята събирателна точка със себе си.

— Какво правехте вие двамата като червеи? — попита Хенаро и ме потупа по гърба.

Дон Хуан едва не се задави от смях.

— Затова казах, че жените са по-странни от мъжете — рече най-сетне той.

— Не съм съгласен с теб — обърна се Хенаро към дон Хуан. — Нагуалът Хулиан нямаше допълнителна дупка между краката и въпреки това беше по-странен и от Ла Каталина. Мисля, че тя е научила това за червея от него. Той често ѝ го правеше.

Дон Хуан заподскача на място като дете, което едва се сдържа да не се напишка в гащите.

Когато се поуспокои до известна степен, дон Хуан каза, че нагуалът Хулиан умее да създава и използва най-странни ситуации. Каза още, че Ла Каталина ми била дала превъзходен пример за преместването надолу. Тя ми била позволила да я видя като онова същество, чиято форма била приела чрез преместване на събирателната си точка, а след това ми помогнала да преместя и моята на същата позиция, която ѝ била дала онзи чудовищен вид.

— Другият учител, който имаше нагуалът Хулиан — продължи дон Хуан, — го научи как да стига до точно определени места в тази необятна област надолу. Никой от нас не можеше да го последва там, но всички членове на групата му го правеха, особено Ла Каталина и жената-ясновидец, която я обучаваше.

По-нататък дон Хуан каза, че преместването надолу дава един изглед, но не на истински друг свят, а на същия наш свят на ежедневния живот, само че погледнат от друг ъгъл. За да видя друг свят, добави той, трябвало да възприема друг голям сноп от излъчванията на Орела.

След това сложи край на обясненията си. Каза, че няма време да говори по въпроса за големите снопове от излъчвания, защото трябвало вече да тръгваме. Поисках да останем още малко и да продължим разговора, но той каза, че ще му е необходимо много време, за да обясни тази тема, а и на мен щяла да ми трябва нова концентрация.

ГОЛЕМИТЕ СНОПОВЕ ОТ ИЗЛЪЧВАНИЯ

ПО-КЪСНО, когато вече бяхме в къщата му в Южно Мексико, дон Хуан продължи със своите обяснения. Заведе ме в голямата стая. Беше надвечер. В стаята бе тъмно. Поисках да запаля газените фенери, но дон Хуан не ми позволи. Каза, че трябвало да оставя звукът от гласа му да премести събирателната ми точка, така че да възбуди излъчванията на тоталната концентрация и тоталното спомняне.

После ми каза, че ще говорим за големите снопове от излъчвания. Той ги нарече „още едно ключово откритие на старите ясновидци“, което обаче в своята налудничавост те захвърлили в забвение, докато не било спасено от новите ясновидци.

— Излъчванията на Орела винаги са групирани на купове — продължи той. — Старите ясновидци нарекли тези купове „големите снопове от излъчвания“. Те всъщност не са снопове, но името е останало.

— Например има един неизмерим куп, който произвежда органични същества. Излъчванията на този органичен сноп са някак си пухкави. Те са прозрачни и имат една уникална собствена светлина, една особена енергия. Те съзнават, те трептят. Затова всички органични същества са изпълнени с една особена все поглъщаща енергия. Другите снопове са по-тъмни, по-малко пухкави. Някои от тях изобщо нямат светлина, а матовост.

— Да не искаш да кажеш, дон Хуан, че всички органични същества имат един и същ вид излъчвания вътре в пашкулите си? — попитах аз.

— Не, не искам да кажа това. Не е чак толкова просто, макар че органичните същества принадлежат към един и същ голям сноп. Представи си го като един безкрайно широк сноп от сияйни влакна, от сияйни нишки без край. Органичните същества са мехурчета, които растат край група от сияйни влакна. Представи си, че в този сноп от органичен живот някои мехурчета се формират край сияйните влакна в

центъра на снопа, а други се формират в близост до краищата; снопът е достатъчно широк, за да побере всички видове органични същества, че и място остава. При това разпределение мехурчетата, които са близо до краищата, нямат никаква връзка с излъчванията в центъра на снопа, които са едни и същи само за мехурчетата, подредени в центъра. По същия начин мехурчетата в центъра нямат връзка с излъчванията по края.

— Както можеш да разбереш, органичните същества си поделят излъчванията на един сноп; въпреки това обаче ясновидците виждат, че в рамките на този органичен сноп съществата са толкова различни, колкото могат да бъдат.

— Много ли са тези големи снопове? — попитах аз.

— Толкова много, колкото самият безкрай — отвърна той. — Ясновидците са открили обаче, че на земята има само четирийсет и осем такива снопа.

— Какво означава това, дон Хуан?

— За ясновидците това означава, че на земята има четирийсет и осем вида организации на живот, четирийсет и осем вида купове или структури. Органичният живот е един от тях.

— Означава ли това, че има четирийсет и седем вида неорганичен живот?

— Не, в никакъв случай. Старите ясновидци преброили седем снопа, които произвеждат неорганични мехурчета съзнание. С други думи, има четирийсет снопа, които произвеждат мехурчета без съзнание; това са снопове, които създават само организации на живот.

— Представи си големите снопове като дървета. Всички те раждат плодове; произвеждат съдове, пълни с излъчвания; но само осем от тези дървета раждат ядливи плодове, т.е. мехурчета съзнание. Седем имат кисели плодове, но ядливи все пак, а едно има най-сочните плодове, които могат да съществуват.

Дон Хуан се разсмя и каза, че е направил своята аналогия от гледна точка на Орела, за който най-вкусните хапки са органичните мехурчета съзнание.

— Какво кара тези осем снопа да произвеждат съзнание? — попитах аз.

— Орелът дарява съзнание чрез своите излъчвания — отвърна той.

Този отговор ме накара да оспоря твърдението му. Изтъкнах, че да се каже, че Орелът дарява съзнание чрез своите излъчвания, е същото, което един религиозен човек би казал за Бога — че Бог дарява живот чрез любов. Това няма никакъв смисъл.

— Двете изказвания не са направени от една и съща гледна точка — търпеливо рече той. — Но въпреки това смятам, че означават едно и също нещо. Разликата е в това, че ясновидците виждат как Орелът дарява съзнание чрез своите излъчвания, а религиозните хора не виждат как Бог дарява живот чрез любовта си.

Дон Хуан каза, че Орелът дарява съзнание посредством три гигантски потока от излъчвания, които преминават през осемте големи снопа. Тези потоци са доста особени, защото карат ясновидците да усещат някакъв цвят. Единият поток създава усещането, че е бежово-розов, нещо като светлината на боядисаните в розово улични лампи; другият създава усещането, че е с прасковен цвят, като жълтеникаво-кафявите неонов светлини; а третият поток създава усещането, че е кехлибарен, като чист мед.

— Така че става въпрос за виждане на цвят, когато ясновидците виждат, че Орелът дарява съзнание чрез своите излъчвания — продължи той. — Религиозните хора не виждат любовта на Бога, но ако можеха да я видят, щяха да знаят, че тя е или розова, или прасковена, или кехлибарена.

— Човекът, например, е прикрепен към кехлибарения поток, но същото се отнася и за други същества.

Поисках да узная кои същества имат еднакви излъчвания с човека.

— Тези подробности ще трябва сам да разбереш чрез своето собствено виждане — рече той. — Няма смисъл да ти казвам кои са тези същества — само ще започнеш да правиш още един опис. Достатъчно е да ти кажа, че откривайки това сам, ще бъде едно от най-вълнуващите неща, които някога си вършил.

— Розовият и прасковеният поток също ли влизат в човека? — попитах аз.

— Никога. Тези два потока принадлежат на други живи същества — отвърна той.

Понечих да задам въпрос, но с енергично движение на ръката той ми даде знак да спра. После потъна в мисли. Дълго време стояхме

обгърнати от пълна тишина.

— Казах ти, че пламъкът на съзнанието у човека има различни цветове — рече най-сетне той. — Това, което тогава не ти казах, защото още не му беше дошло времето, е, че това не са цветове, а нюанси на кехлибара.

Дон Хуан каза, че кехлибареният поток от съзнание има безкраен брой фини оттенъци, които винаги означават разлики в качеството на съзнанието. Розовият и бледозеленикавия кехлибар са най-често срещаните нюанси. Синкавият кехлибар е по-необичаен, а чисто кехлибареният цвят се среща най-рядко.

— От какво зависи дадения нюанс на кехлибара?

— Ясновидците казват, че количеството енергия, която човек спестява и запазва, определя нюанса. Хиляди воители са започнали с обикновен розов нюанс на кехлибара, а са завършили с най-чистия кехлибарен цвят. Хенаро и Силвио Мануел са примери за това.

— Какви форми на живот принадлежат към розовия и прасковения поток от съзнание? — попитах аз.

— Трите потока с всичките си нюанси пресичат осемте снопа — отвърна той. — В органичния сноп розовият поток принадлежи главно на растенията, прасковеният — на насекомите, а кехлибареният — на човека и другите животни.

— Същата ситуация се наблюдава и в неорганичните снопове. Трите потока на съзнание произвеждат специфични видове неорганични същества във всеки от седемте големи снопа.

Помолих го да доразвие въпроса за видовете неорганични същества, които съществуват.

— Това също трябва сам да видиш — рече той. — Вярно е, че седемте снопа и техните произведения са недостъпни за човешкия разум, но не и за човешкото виждане.

Казах му че не съм успял да схвана много добре обяснението му на големите снопове, защото от неговото описание си ги бях представил като отделни връзки от нишки, или дори като плоски ивици, подобни на лентите на конвейер.

Той обясни, че големите снопове не са нито плоски, нито кълбовидни, а неопикуемо струпани заедно, като купа сено, която стои събрана във въздуха от силата на ръката, която я вдига. Следователно

при излъчванията няма никакъв ред; да се каже, че има централна част или пък краища, е подвеждащо, но необходимо за разбирането.

Дон Хуан продължи с обяснението, че неорганичните същества, продукт на останалите седем снопа съзнание, се отличават с това, че във вътрешния им „резервоар“ няма движение; той е по-скоро едно безформено вместилище с по-ниска степен на сияйност. Той не прилича на пашкула на органичните същества. Липсва му онази опнатост и издутост, поради която органичните същества приличат на сияйни топки, изпълнени с енергия.

Дон Хуан каза, че единственото сходство между неорганичните и органичните същества е, че всички те имат у себе си съзнание — даряващите розови, прасковени или кехлибарени излъчвания.

— При определени условия — продължи той — тези излъчвания правят възможна най-прекрасната комуникация между съществата от осемте големи снопа.

Дон Хуан каза, че обикновено органичните същества, със своите по-силни енергийни полета, са инициатори на комуникацията с неорганични същества, но финия и изтънчен отклик винаги е дело на неорганичните същества. Веднъж разруши ли се бариерата, неорганичните същества се променят и стават това, което ясновидците наричат съюзници. От този момент неорганичните същества могат да предугаждат и най-неуловимите мисли, настроения или страхове на ясновидеца.

— Старите ясновидци били едва ли не като хипнотизирани от тази преданост на своите съюзници — продължи дон Хуан. — Говори се, че старите ясновидци можели да накарат своите съюзници да направят каквото пожелаят. Това била и една от причините, поради която вярвали, че са неуязвими. Били измамани от самомнението си. Съюзниците имат сила само ако ясновидецът, който ги вижда, е образец на безупречност, а старите ясновидци просто не са били такива.

— Неорганичните същества толкова много ли са, колкото живите организми? — попитах аз.

Той каза, че неорганичните същества не са в такова изобилие като органичните, но че това се компенсирало с по-големия брой снопове неорганично съзнание. Също така различията сред самите неорганични същества са по-големи, отколкото различията сред

организмите, защото организмите принадлежат само на един сноп, докато неорганичните същества принадлежат на седем снопа.

— Освен това неорганичните същества живеят много по-дълго от организмите — продължи той. — Именно това подтикнало старите ясновидци да съсредоточат своето виждане върху съюзниците по причини, за които ще ти разкажа по-късно.

Старите ясновидци разбрали още, каза дон Хуан, че именно силната енергия на организмите и последващото високо развитие на съзнанието им е това, което ги прави вкусни хапки за Орела. Според старите ясновидци лакомията е причината Орелът да създава колкото се може повече организми.

После дообясни, че продуктът на останалите четирийсет големи снопа въобще не е съзнание, а конфигурация от нежива енергия. Старите ясновидци решили да нарекат продуктите на тези снопове съдове. Докато пашкулите и „резервоарите“ са полета от енергийното съзнание; съдовете са твърди вместилища, които държат излъчванията, без да са полета от енергийно съзнание. Тяхната сияйност идва само от енергията на затворените излъчвания.

— Трябва да знаеш, че всичко на земята е затворени излъчвания — продължи той. — Всичко, което възприемаме, се състои от частици пашкули или съдове с излъчвания. Обикновено ние въобще не възприемаме „резервоарите“ на неорганичните същества.

Той ме погледна в очакване да дам знак, че съм разбрал. Когато му стана ясно, че няма да има такъв, продължи обясненията.

— Тоталният свят се състои от четирийсет и осемте снопа — рече дон Хуан, — Светът, който нашата събирателна точка събира за нормалното ни възприятие, се състои от два снопа: единият е органичният сноп, а другият е сноп, който има само структура, а няма съзнание. Останалите четирийсет и шест големи снопа не са част от света, който нормално възприемаме.

Той отново спря в очакване на въпроси. Нямах такива.

— Има и други цялостни светове, които нашата събирателна точка може да събира — продължи той. — Старите ясновидци преброили седем такива свята, по един за всеки сноп съзнание. Ще добавя, че два от тези светове, освен света на ежедневния живот, лесно се събират; останалите пет са нещо друго.

Когато отново седнахме да разговаряме, дон Хуан веднага заговори за моето преживяване с Ла Каталина. Той каза, че преместването на събирателната точка в областта под обичайното ѝ местоположение дава на ясновидеца един подробен, но ограничен изглед на света, който познаваме.

Толкова подробен е този изглед, че изглежда сякаш това е напълно различен свят. Това е един хипнотичен изглед с огромна привлекателност, особено за онези ясновидци, които имат авантюристичен, но някак си разпуснат и ленив дух.

— Промяната на перспективността е много приятна — продължи дон Хуан. — Изисква се минимално усилие, а резултатите са зашеметяващи. Ако ясновидецът търси бърз напредък, няма по-добра маневра от преместването надолу. Единственият проблем е, че в тези позиции на събирателната точка ясновидците биват поразявани от смъртта, която настъпва дори по-жестоко и по-бързо, отколкото в човешката позиция.

— Нагуалът Хулиан смяташе, че това е прекрасно място да си полудува човек, но това е всичко.

Дон Хуан каза, че истинска смяна на световите настъпва само когато събирателната точка се движи в човешкия сноп, и то достатъчно дълбоко, за да може да достигне един критичен праг, след което е в състояние да използва някой друг от големите снопове.

— Как го използва? — попитах аз. Той сви рамене.

— Въпрос на енергия — рече. — Силата на подреждането закача друг сноп, при положение, че ясновидецът има достатъчно енергия. Нашата обикновена енергия позволява на събирателната ни точка да използва силата на подреждането на един голям сноп от излъчвания. И ние възприемаме света, който познаваме. Но ако имаме допълнителна енергия, можем да използваме силата на подреждането на другите големи снопове, в резултат на което възприемаме други светове.

Дон Хуан рязко смени темата и заговори за растения.

— Това може да ти изглежда странно — рече той. — Но дърветата, например, са по-близо до човека, отколкото мравките. Казах ти, че дърветата и човекът могат да развият прекрасни взаимоотношения; това е така, защото имат общи излъчвания.

— Колко големи са техните пашкули? — попитах аз.

— Пашкулът на едно гигантско дърво не е много по-голям от самото дърво. Интересното е, че някои дребни растения имат пашкул голям почти колко човешко тяло и три пъти по-широк. Това са растенията на силата. Те имат най-много общи излъчвания с човека, не излъчвания от съзнание, а други излъчвания изобщо.

— Друго уникално нещо при растенията е, че тяхната сияйност има различни нюанси. Те най-общо са розови, защото тяхното съзнание е розово. Отровните растения са бледожълто-розови, а лечебните растения са ярковиолетово-розови. Единствените, които са бяло-розови са растенията на силата; някои са тъмnobели, други — брилянтнобели.

— Но истинската разлика между растенията и другите органични същества е в местоположението на събирателната им точка. При растенията тя е в долната част на пашкула им, докато при другите органични същества е в горната част на пашкула.

— А при неорганичните същества? — попитах аз. — Къде е при тях събирателната точка?

— При някои е в долната част на „резервоара“ им — рече той. — Такива са напълно чужди на човека, но са сходни с растенията. При други е някъде в горната част на „резервоара“ им. Те са близо до човека и другите органични създания.

Старите ясновидци били убедени, добави дон Хуан, че растенията имат най-интензивна комуникация с неорганичните същества. Те вярвали, че колкото е по-ниско събирателната точка, толкова е по-лесно за растенията да разрушат бариерата на възприятието; при много големите дървета и съвсем малките растения събирателната точка е разположена извънредно ниско в пашкула. Поради това голям брой от магьосническите техники на старите ясновидци били средство да се впрегне съзнанието на дърветата и малките растения, за да ги използват като водачи при спускането си в това, което те наричали „най-дълбоките нива на тъмните области“.

— Ти, естествено, разбираш — продължи дон Хуан, — че когато те си мислели, че се спускат в дълбините, те всъщност са тласкали своята събирателна точка да събере други възприемаеми светове чрез онези седем големи снопа.

— Те експлоатирали своето съзнание до краен предел и събирали светове чрез петте големи снопа, които са достъпни за ясновидци само

ако претърпят опасни трансформации.

— Но успявали ли са старите ясновидци да съберат тези светове?
— попитах аз.

— Успявали са — отвърна дон Хуан. — В своята налудничавост те смятали, че си заслужава да разрушат всички бариери на възприятието, дори и ако трябвало да стават дървета, за да направят това.

11

ПРИКРИВАНЕТО, НАМЕРЕНИЕТО И ПОЗИЦИЯТА НА СЪНУВАНЕ

НА ДРУГИЯ ДЕН, отново надвечер, дон Хуан дойде в стаята, където разговарях с Хенаро. Хвана ме под ръка и ме заведе през къщата в задния двор. Вече беше доста тъмно. Тръгнахме да се разхождаме по коридора, който обикаляше двора.

Дон Хуан ми каза, че искал отново да ме предупреди, че е много лесно по пътя на знанието да се изгубиш в лабиринтите и страхотиите. Каза, че ясновидците са изправени срещу силни врагове, които могат да разколебаят тяхната решителност, да объркат целите им и да ги обезсилят; врагове, създадени от самия път на воините, заедно с разпуснатостта, леността и самомнението, които са неделима част от ежедневието.

Той отбеляза, че грешките на старите ясновидци, направени в резултат на разпуснатост, леност и самомнение, били толкова груби и с такива тежки последици, че новите ясновидци нямали друг избор, освен да презрат и отхвърлят собствената си традиция.

— Новите ясновидци се нуждаели най-вече — продължи дон Хуан — от практически стъпки, за да могат да преместват събирателната си точка. И понеже нямали никакви, те започнали с развиване на способностите си да виждат пламъка на съзнанието, като в резултат на това разработили три комплекта от техники, които станали техен крайъгълен камък.

Дон Хуан каза, че с тези три комплекта новите ясновидци извършили най-необикновен и труден подвиг. Те успели системно да изместват събирателната си точка от обичайното ѝ местоположение. Той призна, че старите ясновидци също извършили този подвиг, но посредством специфични, характерни за тях маневри.

Това, което новите ясновидци видели в пламъка на съзнанието, обясни той, довело до последователността, в която те подредили

истините на старите ясновидци за съзнанието. Тя е позната като „владееенето на съзнанието“. От нея те развили трите комплекта от техники: Първият е изкуството на прикриването, вторият е владееенето на намерението и третият е изкуството на сънуването. Той заяви, че ме е учил на тези три комплекта още от деня, в който сме се срещнали.

Каза ми, че ме е учил на владееенето на съзнанието по два начина, точно както препоръчват новите ясновидци. В своите уроци за дясната страна, преподадени в състояние на нормално съзнание, той постигнал две цели: научил ме на воинските нрави и разхлабил събирателната ми точка от обичайното ѝ местоположение. В своите уроци за лявата страна, преподадени в състояние на повишено съзнание, той постигнал също две цели: премествал събирателната ми точка на толкова позиции, колкото съм можел да издържа, и ми бил дал поредица от дълги обяснения.

Дон Хуан млъкна и се вторачи в мен. Настъпи неприятна тишина; после той започна да говори за прикриването. Каза, че то имало много прост и случаен произход. Започнало от наблюдението на новите ясновидци, че когато воините системно се държат по необичайни за тях начини, неизползваните излъчвания вътре в пашкулите им започват да светят. А събирателната им точка се премества леко и плавно, по едва забележим начин.

Насърчени от това свое наблюдение, новите ясновидци започнали да практикуват системен контрол върху поведението си. Те нарекли тази практика „изкуството на прикриването“. Дон Хуан отбеляза, че названието, макар и неприятно, било подходящо, защото прикриването означавало един специфичен вид държание с хората — държание, което може да бъде определено като подмолно.

Въоръжени с тази техника, новите ясновидци се заели с познатото по един трезв и плодотворен начин. Чрез непрекъснатото практикуване те премествали системно събирателната си точка.

— Прикриването е едно от двете най-големи постижения на новите ясновидци — рече дон Хуан. — Новите ясновидци решили, че на един съвременен нагуал то трябва да бъде преподадено, когато събирателната му точка е навлязла доста дълбоко в лявата страна. Причината за това решение била, че нагуалът трябва да научи принципите на прикриването без да е обременен от човешкия опис. В

края на краищата нагуалът е водач на група хора и за да ги води, той трябва да действа бързо без да трябва първо да мисли за това.

— Останалите воители могат да учат прикриването и в нормално съзнание, макар че е препоръчително да го правят в състояние на повишено съзнание — не толкова заради ценността на повишеното съзнание, а защото то придава една загадъчност на прикриването, която то в действителност не притежава; прикриването е просто вид държание с хората.

Аз не съм могъл да разбера, каза дон Хуан, че преместването на събирателната точка е причината, поради която новите ясновидци така високо ценели взаимодействието с дребни тирани. Дребните тирани принуждавали ясновидците да използват принципите на прикриването, като по този начин им помагали да преместват събирателната си точка.

Попитах го дали старите ясновидци въобще са знаели нещо за принципите на прикриването.

— Прикриването е прием изключително на новите ясновидци — отвърна той с усмивка. — Те са единствените ясновидци, които е трябвало да работят с хора. Старите били така погълнати от своето чувство за сила, че дори не се интересували, че хората съществуват, докато хората не започнали да ги налагат по главите. Но всичко това вече го знаеш.

После дон Хуан каза, че владенето на намерението заедно с владенето на прикриването, са двете изкуства на новите ясновидци, които бележат появата на съвременните ясновидци. Той обясни, че в усилията си да вземат преимущество над своите потисници, новите ясновидци изпробвали всяка възможност. Те знаели, че техните предшественици били извършили необикновени подвизи, манипулирайки някаква тайнствена и чудотворна енергия, която те описвали единствено като „сила“. Новите ясновидци имали съвсем оскъдна информация за тази сила, затова им се наложило да я изследват систематично чрез виждане. Усилията им били щедро възнаградени, когато те открили, че тази сила е енергията на подреждането.

Те започнали като виждат как пламъкът на съзнанието увеличава размера и силата си, когато излъчванията вътре в пашкула се подравняват със свободните излъчвания. Те използвали това наблюдение като трамплин, точно както били постъпили и с

прикриването, и преминали към разработването на сложна поредица от техники, чрез които да боравят с това подреждане на излъчванията.

Първоначално те наричали тези техники „владееето на подреждането“. После разбрали, че в случая е важно не толкова самото подреждане, колкото енергията, която излиза от подреждането на излъчванията. Нарекли тази енергия воля.

Волята станала втората база. Новите ясновидци я разбирали като сляп, безличен, непрестанен изблик на енергия, който ни кара да се държим така, както го правим. Волята отговаря за нашето възприемане на света на обикновените дела, а непряко, чрез силата на това възприемане, тя отговаря и за поставянето на събирателната точка на обичайната ѝ позиция.

Дон Хуан каза, че новите ясновидци изследвали как става възприемането на света на ежедневиия живот и видели действието на волята. Те видели, че подреждането непрестанно се подновява, за да се зареди възприемането с непрекъснатост. За да се подновява подреждането всеки път със свежестта, която му е необходима, за да съставя един жив свят, избликът от енергия, който идва от същите тези подреждания, автоматично се пренасочва да засили някои избрани подреждания.

Това ново наблюдение служило на новите ясновидци като още един трамплин, който им помогнал да достигнат третата база в комплекта. Те я нарекли намерение и я описвали като съзнателното насочване на волята, енергията на подреждането.

— Нагуалът Хулиан накара Силвио Мануел, Хенаро и Висенте да научат тези три аспекта на знанието на ясновидците — продължи дон Хуан. — Хенаро е майсторът в боравенето със съзнанието, Висенте е майсторът на прикриването, а Силвио Мануел е майсторът на намерението.

— Сега правим последно обяснение на владееето на съзнанието; затова Хенаро ти помага.

Дон Хуан дълго говори на жените-чираци. Те го слушаха със сериозни изражения на лицата. Сигурен бях, че им дава подробни инструкции за някакви сложни процедури, съдейки по неимоверната концентрация на жените.

Не ми позволиха да присъствам на срещата им, но ги наблюдавах, докато говореха в предната стая на Хе-наровата къща.

Седях на масата в кухнята, изчакайки ги да свършат.

После жените станаха да си ходят, но преди това дойдоха в кухнята с дон Хуан. Той седна срещу мен, докато жените ми говореха с непохватна официалност. Те всъщност ме прегърнаха. Всичките бяха необичайно дружелюбни, дори словоохотливи. Казаха, че щели да отидат при мъжете-чираци, които били тръгнали с Хенаро преди няколко часа. Хенаро щял да им покаже на всички тях своето сънувано тяло.

Веднага щом жените си тръгнаха, дон Хуан съвсем неочаквано възобнови своите обяснения. Той каза, че след като установили своите практики, с течение на времето новите ясновидци разбрали, че при дадени условия на живот прикриването премествало събирателната точка само минимално. За постигането на максимален ефект прикриването имало нужда от идеална среда — т.е. имало нужда от дребни тирани, притежаващи сила и власт. За новите ясновидци ставало все по-трудно да се поставят в такива ситуации; задачата да ги импровизират или целенасочено да ги търсят станала непоносим товар.

Новите ясновидци сметнали за наложително да видят излъчванията на Орела, за да намерят по-подходящ начин да местят събирателната си точка. Опитвайки се да видят излъчванията, те се изправили пред един много сериозен проблем. Те разбрали, че няма начин да ги видят без да се изложат на смъртна опасност, но при все това трябвало да ги видят. И тогава използвали техниката на сънуване на старите ясновидци като щит срещу смъртоносния удар на излъчванията на Орела. А вършейки това, те разбрали, че сънуването само по себе си било най-ефикасния начин да се мести събирателната точка.

— Една от най-стриктните заповеди на новите ясновидци била — продължи дон Хуан, — че воините трябва да учат сънуването докато са в нормално състояние на съзнанието. Съблюдавайки тази заповед, аз започнах да те уча на сънуване едва ли не от първия ден на запознанството ни.

— Защо новите ясновидци заповядват сънуването да се учи при нормално съзнание? — попитах аз.

— Защото сънуването е много опасно, а сънуващите са много уязвими — отвърна той. — Опасно е, защото то има невъобразима

сила, а прави сънуващите уязвими, защото ги оставя на произвола на непонятната сила на подреждането.

— Новите ясновидци разбрали, че когато сме в нормално състояние на съзнанието, ние имаме безброй средства за защита, които могат да ни предпазят от силата на неизползваните излъчвания, които изведнъж се подравняват в сънуването.

Дон Хуан обясни, че сънуването, както и прикриването, започнало от едно просто наблюдение. Старите ясновидци забелязали, че по време на сън събирателната точка се измества леко наляво по най-естествен начин. Тази точка наистина си почива докато човек спи и всякакви неизползвани излъчвания започват да светят.

Старите ясновидци веднага се заинтригували от това наблюдение и започнали да работят с естественото преместване, докато вече били в състояние да го контролират. Те нарекли този контрол сънуване или изкуството на боравене със сънуването тяло.

Дон Хуан отбеляза, че едва ли е възможно да се опише необятността на техните знания за сънуването. Много малко от тях обаче били от полза за новите ясновидци. Така че, когато дошло времето за преустройство, новите ясновидци взели за себе си само най-съществените елементи на сънуването, за да им помогнат да Видят излъчванията на Орела и да преместват събирателната си точка.

Той каза, че ясновидците — и стари, и нови, — разбират под „сънуване“ контрола на естественото преместване, което събирателната точка извършва по време на сън. Дон Хуан подчерта, че да се контролира това преместване съвсем не означава да се насочва, а да се задържа събирателната точка фиксирана на позицията, където тя естествено се премества по време на сън — една твърде трудна процедура, за изпълнението на която старите ясновидци полагали неимоверни усилия и концентрация.

Дон Хуан обясни, че сънувачите трябва да правят един много тънък баланс, защото те не могат да се намесват в сънищата си, нито пък могат да ги командват чрез съзнателни усилия и при все това преместването на събирателната точка трябва да се подчинява на заповедта на сънувача — едно противоречие, на което не може да се даде разумно обяснение, а трябва да се разреши в практиката.

След като наблюдавали сънувачите докато спят, старите ясновидци намерили решението в това да оставят сънищата да следват

своя естествен ход. Те били видели, че при някои сънища събирателната точка на сънувача навлизнала значително по-дълбоко в лявата страна, отколкото при други сънища. Това наблюдение поставило пред тях въпроса дали съдържанието на съня кара събирателната точка да се движи, или движението на събирателната точка поражда съдържанието на съня, като активира неизползвани излъчвания.

Те скоро разбрали, че преместването на събирателната точка в лявата страна е това, което поражда сънищата. Колкото по-голямо е преместването, толкова по-жив и странен е сънят. И неизбежно те се опитали да командват своите сънища, като преместват събирателната си точка дълбоко в лявата страна. При тези си опити те открили, че когато сънищата са съзнателно или полусъзнателно манипулирани, събирателната точка незабавно се връща на обичайното си място. И понеже това, което искали, било тази точка да се движи, те стигнали до неизбежното заключение, че намесването в сънищата е намесване в естественото преместване на събирателната точка.

Дон Хуан каза, че оттам старите ясновидци преминали към развиване на своето поразително знание по въпроса — знание, което имало огромно отношение към онова, за което новите ясновидци искали да използват сънуването, но не им вършело почти никаква работа в първоначалната си форма.

Той ми каза, че досега съм разбирал сънуването като контрол на сънищата и че всяко от упражненията, които ми е давал да правя, като например да си намеря ръцете насън, не е имало за цел, макар че може да ми е изглеждало така, да ме научи да командвам сънищата си. Тези упражнения били предназначени да задържат събирателната ми точка фиксирана на мястото, където се е преместила в съня ми. Именно тук сънувачите трябва да направят тънък баланс. Те могат да управляват единствено фиксирането на своята събирателна точка. Ясновидците са като рибари, съоръжени с въдица, която може да хвърля кукичката на всички страни; единственото, което те могат да направят, е да държат въдицата неподвижно на мястото, където е потънала кукичката.

— Мястото, където се премества събирателната точка по време на сън, е наречено позицията на сънуване — продължи дон Хуан — Старите ясновидци станали толкова изкусни в задържането на своята

позиция на сънуване, че дори можели да се събудят докато събирателната им точка е там.

— Старите ясновидци нарекли това състояние сънуваното тяло, защото те го контролирали до такава степен, че създавали временно ново тяло всеки път, когато се събуждали в нова позиция на сънуване.

— Трябва да ти е ясно обаче, че сънуването има един ужасен недостатък — продължи той. — То е патент на старите ясновидци. Заразено е с техния нрав. Аз те водих много внимателно през него, но въпреки това няма начин да сме сигурни.

— За какво ме предупреждаваш, дон Хуан? — попитах аз.

— Предупреждавам те за клопките на сънуването, които са наистина удивителни — отвърна той. — При сънуването действително няма начин да се направлява движението на събирателната точка; единственото, което диктува това преместване, е вътрешната сила или слабост на сънувача. Точно тук е първата клопка.

Той каза, че отначало новите ясновидци се колебаели да използват сънуването. Те смятали, че сънуването не укрепва воините, а ги омаломощава, прави ги слаби, импулсивни, своенравни. Старите ясновидци всичките били такива. За да компенсират негативното въздействие на сънуването, тъй като нямали друг избор, освен да го използват, новите ясновидци разработили една сложна и богата система на поведение, наречена „воинския начин“ или „воинския път“.

Посредством тази система новите ясновидци укрепили себе си и придобили вътрешната сила, от която имали нужда, за да насочват преместването на събирателната точка по време на сън. Дон Хуан подчерта, че силата, за която говори, не била само убеждение. Никой не би могъл да има по-силни убеждения от старите ясновидци и въпреки това те били съвсем слаби. Вътрешната сила означавала едно хладнокръвие, почти безразличие, едно чувство на спокойствие, но преди всичко тя означавала една естествена и дълбока склонност към изследването, към разбирането. Новите ясновидци нарекли всички тези черти на характера „трезвост“.

— Убеждението на новите ясновидци е — продължи дон Хуан, — че безупречният живот сам по себе си неизбежно води до чувство на трезвост, което от своя страна води до движението на събирателната точка.

— Споменах ти веднъж за убеждението на новите ясновидци, че събирателната точка може да се мърда отвътре. Те отишли една стъпка по-нататък и заявили, че безупречните хора не се нуждаят някой да ги води, а могат сами, чрез съхраняване на своята енергия, да правят всичко, което вършат ясновидците. Имат нужда само от минимален шанс, просто да знаят за възможностите, които новите ясновидци са разкрили.

Казах на дон Хуан, че отново сме в същото положение, в което бяхме и в нормалното състояние на съзнанието ми. Аз продължавах да смятам, че безупречност-та или пък съхраняването на енергия, е нещо толкова неопределено, че всеки може да го тълкува както си иска.

Исках да кажа и още, за да защита тезата си, но ме завладя някакво странно чувство. Беше едно действително физическо усещане, че пробягвам през нещо. А после се отказах от собственото си твърдение. Знаех, без ни най-малко съмнение, че дон Хуан бе прав. Изисква се само безупречност, енергия, а тя започва с една единствена постъпка, която трябва да бъде съзнателна, точна и да се издържи. Ако такава постъпка се повтаря достатъчно дълго, човек придобива чувство за непреклонно намерение, което може да се приложи върху всичко друго. Ако се постигне това, пътят е чист. Едно нещо ще води към следващото, докато воинът не осъзнае целия си потенциал.

Когато казах на дон Хуан какво бях разбрал току-що, той се разсмя с явно задоволство и възкликна, че това било наистина благодатен пример за силата, за която той говорел. Обясни, че събирателната ми точка се била преместила и че била придвижена от трезвостта на позиция, която подпомагала разбирането. Можела да бъде придвижена и от своенравността на позиция, която само засилва самотнието, както се било случвало много пъти преди.

— Нека поговорим сега за сънуваното тяло — продължи той. — Старите ясновидци насочили всичките си усилия към изследване и използване на сънуваното тяло. И те успели да го използват като едно по-практично тяло, което ще рече, че те пресъздавали себе си по все по-странни начини.

Всички нови ясновидци знаят, заяви дон Хуан, че много от старите ясновидци така и не са се върнали, след като са се събудили в позиция на сънуването, която им е харесала. Той каза, че по всяка

вероятност те всички са измрели в онези невъобразими светове или пък може още да са живи в бог знае какъв изопачен вид или форма.

Той спря, погледна ме и силно се разсмя. — Умиращ от желание да ме попиташ какво са правили старите ясновидци със сънуваното тяло, нали? — попита той и ме подкани с движение на брадичката да задам въпроса.

Дон Хуан заяви, че Хенаро, бидейки неоспоримия майстор на съзнанието, ми е показвал сънуваното тяло много пъти докато съм бил в състояние на нормално съзнание. С тези демонстрации Хенаро целял да накара събирателната ми точка да се премести не от позицията на повишено съзнание, а от нормалното си положение.

После дон Хуан ми каза, сякаш издаваше някаква тайна, че Хенаро ни чакал в някакво поле близо до къщата, за да ми покаже своето сънувано тяло. Дон Хуан няколко пъти повтори, че сега съм в идеалното състояние на съзнанието, за да видя и разбера какво е в действителност сънуваното тяло. После той ме накара да стана и двамата се запътихме през предната стая към външната врата. Тъкмо щях да я отворя, когато забелязах, че някой лежи върху купа рогозки, които чираците използваха за легла. Помислих, че сигурно някой от чираците се е върнал, докато разговаряхме с дон Хуан в кухнята. Отидох до него и тогава разбрах, че това е Хенаро. Той спеше дълбоко, обърнат по очи, и тихо похъркваше.

— Събуди го — рече ми дон Хуан. — Трябва да тръгваме. Той сигурно е страшно уморен.

Леко разтърсих Хенаро. Той бавно се обърна и издаде звуците на човек, който се събужда от дълбок сън. Протегна ръце, след което отвори очите си. Аз неволно изпищях и отскочих назад.

Очите на Хенаро изобщо не бяха човешки очи. Те бяха две точки наситена кехлибарена светлина. Шокът, който преживях от страх, бе толкова силен, че ми се зави свят. Дон Хуан ме тупна по гърба и възстанови равновесието ми.

Хенаро стана и ми се усмихна. Беше някак си скован. Движеше се така, сякаш е пиян или недъгав. Той мина покрай мен и се отправи директно към стената. Трепнах при предстоящия удар, но той мина през стената, сякаш тя изобщо не беше там. Върна се в стаята през входа на кухнята. После, докато аз гледах с истински ужас, Хенаро

тръгна по стените, с тяло успоредно на пода, след което мина по тавана, с главата надолу.

Паднах по гръб, докато се опитвах да следя движенията му. От това положение вече не виждах Хенаро; вместо него наблюдавах една топка светлина, която се движеше по тавана над мен и по стените, обикаляйки стаята. Възприятието ми беше, сякаш някой с огромен електрически фенер насочва лъча към тавана и стените. Накрая лъчът светлина беше изгасен. Изчезна на една от стените.

Дон Хуан отбеляза, че животинският ми страх винаги бил безмерен, че трябвало да се помъча да го овладее, но че в общи линии съм се държал много добре. Бил съм видял сънуваното тяло на Хенаро такова, каквото е в действителност — топка светлина.

Попитах го откъде е толкова сигурен, че съм го направил. Той отвърна, че първо видял как събирателната ми точка се придвижва към обичайното си място, за да се компенсира страха ми, а после как навлиза по-дълбоко в ляво, отвъд точката, където няма никакви съмнения.

— В тази позиция човек вижда само едно: топки от енергия — продължи той. — Но от повишеното съзнание до тази друга точка, дълбоко в лявата страна, има само една малка крачка. Истинският подвиг е, да накараш събирателната си точка да се премести от нормалното си положение в точката на на съмненията.

Той добави, че все още имаме среща с Хенаровото сънувано тяло в полето около къщата, докато аз съм в нормално съзнание.

Когато се върнахме в къщата на Силвио Мануел, дон Хуан каза, че уменията на Хенаро със сънуваното тяло били дребна работа в сравнение с това, което са правели старите ясновидци с него.

— Ще видим това много скоро — рече той със зловещ тон, след което се разсмя.

С нарастващ страх го запитах какво има предвид, но това само предизвика още по-силен смях. Накрая спря и каза, че ще говори за начина, по който новите ясновидци достигнали до сънуваното тяло, и за начина, по който го използвали.

— Старите ясновидци искали да постигнат идеално копие на тялото — продължи той. — И почти успели да го получат. Единственото, което така и не успели да копират, били очите. Вместо

очи сънуваното тяло има просто пламъка на съзнанието. Това не беше го разбрал преди, когато Хенаро ти показваше своето сънувано тяло.

— Новите ясновидци въобще не се стремят към идеално копие на тялото; всъщност дори не се опитват да копират тялото. Но са запазили името сънувано тя/юда означава едно чувство, една вълна от енергия, която се пренася от движението на събирателната точка където и да е на този свят или където и да е в седемте свята, достъпни за човека.

После дон Хуан очерта процедурата за достигане до сънуваното тяло. Каза, че тя започвала с начална постъпка, която поради факта, че е издържана, поражда непреклонно намерение. Непреклонното намерение води до вътрешен покой, а вътрешният покой — до вътрешната сила, необходима за да се накара събирателната точка да се премести по време на сън на подходящи позиции.

Той нарече тази поредица „основата“. Развиването на контрола идва след като е завършена основата; той се състои в системното затвърждаване на позицията на сънуване чрез упоритото придържане към видението от съня. Постоянната практика води до способността да се държат нови позиции на сънуване чрез нови сънища, не толкова защото човек постига съзнателен контрол с практиката, а защото при всяко упражняване на този контрол вътрешната сила се укрепва. Укрепналата вътрешна сила от своя страна кара събирателната точка да се премества на позиции на сънуване, които са все по-подходящи, за подпомагане на трезвостта; с други думи, сънищата стават все по-управляеми, дори подредени.

— Развитието на сънувачите е непряко — продължи дон Хуан. — Затова новите ясновидци смятали, че ние можем да практикуваме сънуване и когато сме сами. Тъй като сънувачите използват едно естествено, вградено преместване на събирателната точка, не би трябвало да имаме нужда някой да ни помага.

— Това, от което имаме нужда, е трезвост, а нея никой не може да ни я даде или да ни помогне да я получим, освен ние самите. Без нея преместването на събирателната точка е хаотично, както са хаотични и обикновените ни сънища.

— Така че в крайна сметка, процедурата за достигане до сънуваното тяло е безупречност в ежедневието ни живот.

Дон Хуан обясни, че щом е постигната трезвостта и позициите на сънуване стават все по-силни, следващата стъпка е да се събудиш в някоя от позициите на сънуване. Той отбеляза, че макар тази маневра да звучи така просто, всъщност била доста сложна работа — толкова сложна, че изисквала не само трезвост, но и всички атрибути на войнството, особено намерение.

Попитах го как намерението помага на ясновидците да се събудят в позиция на сънуване. Той отвърна, че намерението, бидейки най-сложния контрол на силата на подреждането, е това, което поддържа чрез трезвостта на сънувача, подреждането на излъчванията, възбудени от движението на събирателната точка.

Дон Хуан каза, че имало още една ужасна клопка на сънуването — самата сила на сънуваното тяло. Например много е лесно за сънуваното тяло да гледа излъчванията на Орела без прекъсване в продължение на дълго време, но също така много е лесно накрая сънуваното тяло/юда бъде изцяло погълнато от тях. Ясновидците, които гледат излъчванията на Орела без помощта на своето сънувано тяло, умират, а тези, които ги гледат чрез своето сънувано тяло, изгарят с огъня отвътре. Новите ясновидци решили проблема, като виждали на екипи. Докато един ясновидец гледал излъчванията, останалите стоели около него, готови да прекъснат виждането.

— Как са виждали новите ясновидци на екипи? — попитах аз.

— Те са сънували заедно — отвърна той. — Както сам знаеш, абсолютно възможно е група ясновидци да активират едни и същи неизползвани излъчвания. И в този случай няма общовалидни стъпки, то просто става; няма техника, която да се следва.

Той добави, че при сънуването заедно нещо в нас поема водещата роля и изведнъж се оказва, че имаме същия изглед като други сънувачи. Това, което става, е, че човешкото ни естество ни кара да насочим пламъка на съзнанието автоматично върху същите излъчвания, които използват другите човешки същества; ние нагласяме позицията на нашата събирателна точка да пасне на околните. Правим това в дясната страна, при нашето обикновено възприемане, правим го също и в лявата страна, докато сънуваме заедно.

12

НАГУАЛЪТ ХУЛИАН

В КЪЩАТА ЦАРЕШЕ необичайно оживление. Всички ясновидци от групата на дон Хуан изглеждаха така въодушевени, та чак бяха разсеяни — нещо, което не бях виждал досега. Обикновено високото им ниво на енергия, изглежда, се бе увеличило още повече. Обзеха ме мрачни предчувствия. Попитах дон Хуан какво става. Той ме отведе в задния двор. Повървахме мълчаливо известно време. Той каза, че приближава времето всички те да си тръгнат. Затова форсирал обясненията си, за да свърши навреме.

— Откъде знаеш, че приближава времето да си тръгнете? — попитах аз.

— Това е едно вътрешно знание — рече той. — Един ден и ти ще го познаеш. Виждаш ли, нагуалът Хулиан е премествал събирателната ми точка безброй пъти, точно както аз премествах твоята. После ми остави задачата сам да подрежда отново всички онези излъчвания, които той ми беше помогнал да подрежда чрез тези премествания. Това е задачата, която получава всеки нагуал.

— Във всеки случай, работата по подреждането на всички тези излъчвания подготвя почвата за особената дейност по възбуждането на всички излъчвания вътре в пашкула. Аз почти съм направил това. Малко ми остава да достигна своя максимум. И понеже аз съм нагуалът, запаля ли веднъж всички излъчвания в пашкула си, ние всички ще изчезнем в миг.

Чувствах, че би трябвало да се натъжа и разплача, но нещо в мен бе така радостно да чуе, че нагуалът Хуан Матус съвсем скоро ще бъде свободен, че аз заподскачах и закрещях от най-чисто щастие. Знаех, че рано или късно ще достигна друго състояние на съзнанието и ще плача от мъка, но този ден бе изпълнен с щастие и оптимизъм.

Споделих с дон Хуан как се чувствам. Той се разсмя и ме потупа по гърба.

— Помни какво ти казах — рече той. — Не разчитай на емоционалните осъзнавания. Остави първо събирателната си точка да се премести, а години по-късно осъзнавай.

Отидохме в голямата стая и седнахме да разговаряме. Дон Хуан се поколеба за момент. Погледна през прозореца. От моя стол аз виждах двора. Беше ранен следобед, времето бе облачно, на дъжд. От запад се задаваха буреносни облаци. Аз обичах облачните дни, дон Хуан — не. Изглеждаше неспокоен, опитвайки се да си намери по-удобно място.

Дон Хуан започна своите разяснения с коментара, че трудността при спомнянето на това, което се е случило в състояние на повишено съзнание, се дължи на безкрайния брой позиции, които събирателната точка може да заеме, след като е била освободена от нормалното си местоположение. Способността да си спомняме всичко, което става при нормално съзнание, от друга страна, е свързана с приковаността на събирателната точка на едно място — мястото, където обикновено стои.

Дон Хуан ми изказа съчувствията си. Предложи да се примиря с трудността на спомняне и да приема, че може и да се проваля в изпълнението на задачата си и никога да не успея да подредя отново всички излъчвания, които съм подреждал с негова помощ.

— Представи си го така — рече той с усмивка. — Може никога да не успееш да си спомниш дори настоящия разговор, който сега ти се струва толкова обикновен, толкова в реда на нещата.

— Ето това е тайната на съзнанието. Човешките същества са изтъкани от тази тайна; ние сме изтъкани от тъмнина, от неща, които са необясними. Да-мислим за себе си по всякакъв друг начин е лудост. Така че не унижавай тайната на човека у себе си, като се самосъжالياваш или се опитваш да ѝ дадеш разумно обяснение. Унижи глупостта на човека у себе си, като я разбереш. Но не се извинявай за никое от тях; и двете са необходими.

— Една от великите маневри на прикривачите е да изправят тайната срещу глупостта във всеки от нас.

Той обясни, че практиките на прикриването не са нещо, на което човек може да се наслаждава; дори са крайно неприятни. Знаейки това, новите ясновидци разбрали, че ще е противоположно да се обсъждат

или практикуват принципите на прикриването в състояние на нормално съзнание.

Посочих му едно противоречие. Той бе казал, че воините не могат да функционират в света, докато са в състояние на повишено съзнание, но беше казал и че прикриването е просто държание с хората по специфични начини. Двете твърдения си противоречаха едно на друго.

— Като казах, че то не се преподава в нормално съзнание, имах предвид само когато се преподава на нагуал — рече дон Хуан. — Целта на прикриването е двойка: първо, да придвижи събирателната точка най-стабилно и сигурно, а нищо не може да свърши тази работа така-добре, както прикриването, и, второ, да запечата принципите му толкова дълбоко, че да се избегне човешкия опис, тъй като естествената реакция е да се отхвърли и осъди онова, което може да е обидно за разума.

Казах на дон Хуан, че искрено се съмнявам, че бих могъл да осъдя или отхвърля нещо такова. Той се разсмя и отвърна, че едва ли съм изключение и че ще реагирам като всички останали, щом чуя за делата на един майстор прикривач, какъвто бил неговият благодетел — нагуалът Хулиан.

— Не преувеличавам, като ти казвам, че нагуалът Хулиан бе най-необикновения прикривач, който някога съм срещал — рече дон Хуан. — Ти вече си слушал за неговите прикривачески умения от всички останали. Но не съм ти казал какво направи той с мен.

Исках да му поясня, че не съм чувал нищо за нагуала Хулиан от когото и да е, но тъкмо преди да изкажа възражението си ме обхвана едно чувство на несигурност. Дон Хуан, изглежда, мигновено разбра какво усещам и доволно се подсмихна.

— Не можеш да си спомниш, защото волята е все още недостъпна за теб — рече той. — Имаш нужда от безупречен живот и огромен запас от енергия и тогава волята може да освободи тези спомени.

— Ще ти разкажа историята за това как се държа с мен нагуалът Хулиан, когато го срещнах за първи път. Ако го осъдиш и намериш поведението му отвратително, докато си в състояние на повишено съзнание, помисли си колко отвратен щеше да си в състояние на нормално съзнание.

Възпротивих се, че се опитва да ме впечатли. Той ме увери, че със своята история искал само да ми илюстрира начина, по който действат прикривачите, и мотивите им да постъпват така.

— Нагуалът Хулиан беше последният от старовремските прикривачи — продължи дон Хуан. — Той беше прикривач не толкова поради условията на своя живот, а защото това беше естествената склонност на характера му.

Новите ясновидци видели, обясни дон Хуан, че човешките същества се делят на две основни групи: такива които ги е грижа за останалите, и такива, които не ги е грижа. Между тези две крайности те видели безкрайна смесица от двете. Нагуалът Хулиан бил от категорията хора, които не ги е грижа; дон Хуан се постави в противоположната категория.

— Но нали ми каза, че нагуалът Хулиан бил щедър човек и че би дал и ризата от гърба си? — попитах аз.

— Такъв беше — отвърна дон Хуан. — И не само щедър, той беше и изключително обаятелен човек. Той винаги се интересуваше дълбоко и искрено от хората около себе си. Беше любезен и открит човек и даваше всичко, което има, на всеки, който се нуждае от него, или на всеки, който се е случило да хареса. И той на свой ред бе обичан от всички, защото бидейки майстор прикривач, той им предаваше истинските си чувства: не даваше пукната пара за който и да е от тях.

Не казах нищо, но дон Хуан усещаше чувството ми на недоверие или дори страдание от това, което казваше. Той се подсмихна и поклати глава.

— Това е прикриването — рече той. — Виждаш ли, аз дори не съм започнал да ти разказвам историята на нагуала Хулиан, а ти вече си ядосан.

Той избухна в гръмогласен смях, когато се опитвах да му обясня какво изпитвам.

— Нагуалът Хулиан не го беше грижа за никого — продължи дон Хуан. — Затова можеше да помага на хората. И го правеше, даваше им и ризата от гърба си, защото не му пукаше за тях.

— Да не би да искаш да кажеш, дон Хуан, че единствените хора, които помагат на събратята си, са тези, които не дават пукната пара за тях? — попитах аз, истински раздражен.

— Така твърдят прикривачите — рече той с широка усмивка. — Нагуалът Хулиан, например, беше велик лечител. Той помагаше на хиляди и хиляди хора, но не си приписваше заслугата за това. Оставяше хората да смятат, че една жена от неговата група е лечителката.

— Сега, ако той беше човек, който го е грижа за ближните му, той щеше-да изисква признание. Тези, които ги е грижа за другите, ги е грижа и за себе си и изискват признание винаги, когато са го заслужили.

Дон Хуан каза, че тъй като принадлежал към категорията на онези, които ги е грижа за събратята им, той никога на никого не бил помогнал: чувствал се неловко от щедростта, дори не можел да си представи да бъде обичан така, както бил нагуалът Хулиан и положително би се чувствал глупаво да даде на някого ризата от гърба си.

— Толкова ме е грижа за ближните ми — продължи гой, — че не правя нищо за тях. Никога не знаех какво да направя. И винаги изпитвах онова дразнещо чувство, че съм им натрапил волята си с моите подаръци.

— Естествено, аз преодолях всички тези чувства с воинския начин. Всеки воин може да има успех с хората, както имаше нагуалът Хулиан, ако премести събирателната си точка на една позиция, където е без значение дали хората го харесват, мразят или пренебрегват. Но това не е същото.

Дон Хуан каза, че когато за пръв път разбрал принципите на прикриването, както аз в момента, той бил крайно натъжен. Нагуалът Елиас, който много приличал на дон Хуан, му обяснил, че прикривачите като нагуала Хулиан са естествените водачи на хората. Те могат да помогнат на хората да направят всичко.

— Нагуалът Елиас каза, че тези воини могат да помогнат на хората да се излекуват — продължи дон Хуан — или да им помогнат да се разболеят. Те могат да им помогнат да намерят щастие или да намерят тъга. Подхвърлих на нагуала Елиас, че ще е по-уместно вместо да казваме, че тези воини помагат на хората, да казваме, че им въздействат. Той отвърна, че те не просто въздействат на хората, а активно ги водят и насочват, както пастирът води стадото си.

Дон Хуан се подсмихна и ме загледа втренчено. Имаше някакъв дяволит блясък в очите му.

— Странно, а? — попита той. — Как нагласят прикривачите това, което виждат за хората.

След това дон Хуан започна своята история за нагуала Хулиан. Каза, че нагуалът Хулиан прекарал дълги години в очакване на чирак-нагуал. Натъкнал се на дон Хуан един ден, когато се връщал от някакво близко селце, където бил ходил по работа с познати. Той тъкмо си мислел за чирак-нагуал, докато вървял по пътя, когато чул изстрел и видял хора, разбягващи се на всички страни. Той хукнал с тях към храстите до пътя и излязъл от скривалището си едва когато видял група хора, насъбрани около някакъв ранен човек, който лежал на земята.

Раненият бил, разбира се, дон Хуан, който бил прострелян от тираничния надзирател. Нагуалът Хулиан веднага видял, че дон Хуан е особен човек, чийто пашкул бил разделен на четири, а не на две части; разбрал също, че дон Хуан е тежко ранен. Знаел, че няма никакво време за губене. Желанието му било изпълнено, но трябвало да действа бързо, преди някой да се е усетил какво става. Той вдигнал глава и извикал:

— Убиха сина ми!

С него била и една от жените-ясновидци от групата му — едра индианка, която на публично място винаги минавала за злата му, опърничава жена. Те били отличен екип прикривачи. Той дал знак на жената-ясновидец и тя също започнала да оплаква сина им, който бил в безсъзнание и кръвта му изтичала. Нагуалът Хулиан помолил насъбралите се да не викат властите, а по-скоро да му помогнат да пренесе сина си в своята къща в града, която се намирала на значително разстояние от мястото. Той предложил пари на няколко силни млади мъже, ако пренесат неговият ранен, умиращ син.

Младежите отнесли дон Хуан в къщата на нагуала Хулиан. Нагуалът бил много щедър към тях и богато ги възнаградил. Мъжете толкова се били разчувствали от мъката на опечалените съпрузи, които плакали през целия път до къщата, че отказали да вземат парите, но нагуалът Хулиан настоял да ги вземат, за да има синът му късмет да се оправя.

В продължение на няколко дни дон Хуан не знаел какво да мисли за добрите хора, които го били прибрали в дома си. Каза, че нагуалът Хулиан му изглеждал като едва ли не изкуфял старец. Той не бил индианец, но имал за жена млада, сприхава, дебела индианка, която била колкото силна физически, толкова и злонравна. Дон Хуан решил, че тя е лечителка, съдейки по това как обработвала раната му и по количеството лечебни растения, натрупани в стаята, където го били сложили.

Освен това жената властвала над стареца и го накарала да се грижи за раната на дон Хуан всеки ден. Били направили легло на дон Хуан от една дебела рогозка на пода и старият човек с огромна трудност коленичил, за да го достигне. Дон Хуан едва се сдържал да не се разсмее при комичната гледка, която представлявала крехкият човечец, опитвайки се с все сили да подгъне колене. Дон Хуан каза, че докато превързвал раната му старецът непрекъснато мърморел; погледът му блуждаел, ръцете му треперели, а тялото му се тресяло от главата до петите. Коленичел ли веднъж, той никога не успявал да стане сам. Повиквал жена си, крещейки с писклив глас, изпълнен със сдържан гняв. Жената идвала в стаята и двамата започвали ужасна кавга. Често тя си тръгвала, като оставяла стария човек да се вдигне сам от земята.

Дон Хуан ме увери, че никога не бил изпитвал такова съжаление към някого, каквото изпитвал към този добър, беден старец. Много пъти искал да стане и да му помогне, но и той самият едва мърдал. Веднъж старецът прекарал половин час в ругатни и викане, докато пухтял и се гърчел като плужек, преди да успее да се довлече до вратата и с много мъка да се вдигне по нея до изправено положение. Той обяснил на дон Хуан, че лошото му здраве се дължало на годините, на счупени кости, които не били зараснали правилно и на ревматизъм. Дон Хуан каза, че старецът вдигнал очи към небето и му признал, че той е най-злочестия човек на земята — бил дошъл при лечителката за помощ, а накрая се оженил за нея и станал роб.

— Попитах стареца защо не я напусне — продължи дон Хуан. — Очите му се разшириха от страх. Едва не се задави със собствената си слюнка, опитвайки се да ме накара да сниша гласа си, а после се вдърви и падна като пън на пода, до леглото ми, опитвайки се да ме накара да млъкна. „Не знаеш какво говориш, не знаеш какво говориш.

Никой не може да избяга от това място“, непрекъснато повтаряше старецът с обезумял поглед.

— И аз му повярвах. Бях убеден, че той е по-злочест и по-окаян отколкото аз въобще някога съм бил. И с всеки изминат ден аз се чувствах все по-неудобно в тази къща. Храната беше чудесна и жената бе все някъде навън да лекува разни хора, така че аз бях оставен насаме със стареца. Говорехме надълго и нашироко за моя живот. Харесваше ми да разговарям с него. Казах му, че нямам пари да му платя за добрината, но че ще направя всичко, за да му помогна. Той отвърна, че никой не можел да му помогне, че бил готов да умре, но че ако наистина съм бил искрен в това, което съм казал, той щял да ми бъде благодарен, ако се ожения за жена му след неговата смърт.

— В този момент разбрах, че старецът е луд. И в същия момент разбрах още, че трябва да избягам колкото е възможно по-скоро.

Дон Хуан каза, че когато бил достатъчно добре, за да върви без чужда помощ, неговият благодетел му направил една смразяваща кръвта демонстрация на своите способности като прикривач. Без каквото и да е предупреждение или подготовка той изправил дон Хуан лице в лице срещу неорганично живо същество. Усецайки, че дон Хуан се кани да избяга, той се възползвал от възможността да го изплаши с един съюзник, който някак си имал способността да изглежда като уродлив човек.

— При вида на този съюзник едва не се побърках — продължи дон Хуан. — Не можех да повярвам на очите си и въпреки това уродът беше точно пред мен. А немощният старец стоеше до мен и хленчеше, молейки чудовището да пощади живота му. Разбираш ли, моят благодетел беше като старите ясновидци — той можеше да отпуска страха си на порции, частица по частица, и съюзникът реагираше на него. Тогава не знаех това. Единственото, което виждах със собствените си очи, беше едно ужасно същество, идващо към нас, готово да ни разкъса на парчета.

— В момента, в който съюзникът се наклони към нас, съскайки като змия, аз припаднах. Когато се свестих, старецът ми каза, че е сключил сделка със съществото.

Той обяснил на дон Хуан, че човекът се съгласил да пощади живота на двамата, ако дон Хуан остане да му служи. Изпълнен с мрачни предчувствия, дон Хуан запитал какво се разбира под това.

Старецът отвърнал, че това ще бъде робство, но изтъкнал, че дон Хуан бил почти мъртъв само преди няколко дни, когато го простреляли. Ако не били той и жена му да спрат кръвта, дон Хуан със сигурност щял да умре, така че нямало място за пазарлък. Уродливият човек знаел това и го бил хванал натясно. Старецът казал на дон Хуан да престане с колебанията да приеме сделката, защото в противен случай чудовищният човек, който подслушвал зад вратата, щял да влезе и да ги убие и двамата на място и да се свърши всичко.

— Имах наглостта да попитам немощния старец, който трепереше като лист, как ще ни убие човекът — продължи дон Хуан. — Той отвърна, че чудовището щяло да изпочупи всяка кост на тялото ни, като започне от краката, докато ние пищим в нечовешка агония, която щяла да трае поне пет дни, докато умрем.

— Веднага приех условията на онзи урод. Старецът със сълзи на очи ме поздрави за взетото решение и каза, че всъщност сделката не е чак толкова лоша. Щели сме да бъдем по-скоро пленници, отколкото роби на чудовищния човек, но сме щели да ядем поне два пъти на ден; и тъй като сме живи, ще можем да работим за свободата си; бихме могли да обмислим план и да се измъкнем от този ад.

Дон Хуан се усмихна, а после избухна в смях. Предварително бе знаел какво ще изпитам към нагуала Хулиан.

— Казах ти, че ще се разстроиш — рече той.

— Наистина не разбирам, дон Хуан — казах аз, — какъв е бил смисълът да се прави такъв сложен маскарад?

— Много е просто — рече той, като продължаваше да се усмихва. — Това е друг метод на преподаване, много добър метод. Той изисква огромно въображение и невероятен контрол от страна на учителя. Моят метод на преподаване е по-близо до твоята представа за преподаване. Той изисква огромно количество думи. Аз отивам до крайност в говореното. Нагуалът Хулиан стигаше до крайност в прикриването.

Дон Хуан каза, че сред ясновидците имало два метода на преподаване. Той познавал и двата. Предпочитал този, според който всичко се обяснявало и ученикът бивал запознат предварително с хода на процедурата. Това била система, която давала възможност за свобода, избор и разбиране. Методът на неговия благодетел бил по-наставнически и не давал възможност за избор или разбиране.

Голямото му предимство било, че принуждавал войните да изживяват ясновидските понятия направо, без посредничеството на обяснения.

Дон Хуан обясни, че всичко, което неговият благодетел бил направил с него, било част от една майсторска стратегия. Всяка дума или действие на нагуала Хулиан били съзнателно избрани, за да предизвикат определен ефект. Изкуството му се състояло в това да осигурява на своите думи и действия най-подходящия контекст, така че те да имат необходимото въздействие.

— Това е методът на прикривачите — продължи дон Хуан. — Той дава възможност не за разбиране, а за тотално осъзнаване. Например, трябваше ми цял живот, за да разбера какво бе направил с мен нагуалът Хулиан, изправяйки ме пред съюзника, макар че осъзнах всичко без никакви обяснения, като преживях тази случка.

— Казвал съм ти, че Хенаро например не разбира какво прави, но осъзнаването му на това, което върши, е възможно най-дълбоко. Така е, защото неговата събирателна точка бе преместена по метода на прикривачите.

Дон Хуан каза, че ако събирателната точка е преместена от обичайното си положение по метода на обясненията, както е в моя случай, винаги имало нужда от втори човек, който не само да помогне при действителното преместване на точката, но и да обяснява какво става. Но ако събирателната точка е преместена по метода на прикривачите, както в неговия случай или при Хенаро, винаги имало нужда от начална катализна постъпка, която да издърпа точката от местоположението ѝ.

Дон Хуан каза, че когато нагуалът Хулиан го изправил пред приличащия на чудовище съюзник, неговата събирателна точка се преместила под въздействието на страха. Силният страх, породен от срещата, съчетан със слабото му физическо състояние, бил идеален за отнемане на събирателната му точка.

За да се компенсират вредните последици от страха, въздействието му трябвало да бъде приглушено, но не и намалено. Обясняването на това какво се случва би намалило страха. Нагуалът Хулиан искал да бъде сигурен, че ще може да използва този начален катализен страх толкова пъти, колкото му е необходимо, но искал да се увери също, че може да приглушава опустошителното му въздействие: това била причината за неговия маскарад. Колкото по-сложни и

драматични били историите му, толкова по-голям бил приглушаващият им ефект. Ако изглеждало, че и той самият е в същата ситуация като дон Хуан, страхът нямало да бъде толкова силен, колкото ако дон Хуан бил сам.

— Със своите театрални наклонности — продължи дон Хуан — моят благодетел можеше да премества събирателната ми точка достатъчно, за да ме зареди веднага с едно непреодолимо усещане за двете основни качества на воините: постоянно усилие и непреклонно намерение. Знаех, че за да бъде един ден отново свободен, ще трябва да работя дълго и упорито и то в сътрудничество с немощния старец, който според мен имаше нужда от моята помощ толкова, колкото и аз от неговата. Знаех без сянка на съмнение, че това е, което исках да направя повече от всичко друго в живота.

С дон Хуан продължихме разговора си едва след два дни. Бяхме в Оаксака и се разхождахме из главния площад в ранната утрин. По него имаше деца, отиващи на училище, мъже и жени на път към църквата, няколко човека по пейките и таксиметрови шофьори в очакване на туристи от хотела.

— От само себе си се разбира, че най-трудното по пътя на воините е да накарат събирателната си точка да се раздвижи — рече дон Хуан. — Това раздвижване е завършека на воинското търсене. От там нататък е друго търсене — същинското ясновидско търсене.

Той повтори, че по воинския път преместването на събирателната точка е всичко. Старите ясновидци абсолютно не успели да разберат тази истина. Те смятали, че движението на точката е като маркер, който определя позицията им в една скала на ценните качества. Така и не разбрали, че именно тази позиция определя какво да възприемат.

— Методът на прикривачите — продължи дон Хуан — в ръцете на майстор прикривач като нагуала Хулиан става причина за изумителни премествания на събирателната точка. Това са много стабилни промени; разбираш ли, като подкрепя чирака, прикривачът-учител си осигурява неговото пълно съдействие и активно участие. Да получиш нечие пълно участие и съдействие е едва ли не най-важният резултат от метода на прикривачите; а нагуалът Хулиан беше най-добрият в получаването и на двете.

Дон Хуан каза, че му е невъзможно да опише вълненията, които изживял, когато открил малко по малко колко богати и сложни били личността и животът на нагуала Хулиан. Докато дон Хуан виждал пред себе си един напласен, немощен старец, който изглеждал безпомощен, той се чувствал спокоен. Но един ден, скоро след като били сключили сделката с това, което за дон Хуан било уродлив човек, спокойствието му било разбито на парчета, когато нагуалът Хулиан отново му показал по най-шокиращ начин своите прикривачески умения.

Макар че до тогава дон Хуан бил вече доста добре, нагуалът Хулиан продължавал да спи в същата стая, за да се грижи за него. Когато се събудил този ден, той съобщил на дон Хуан, че техният тъмничар бил заминал за няколко дни, което означавало, че не му се налага да се прави на старец. Той доверил на дон Хуан, че само се преструвал на стар, за да заблуди уродливия човек.

Без да даде време на дон Хуан да мисли, той скочил от рогозката си с невероятна пъргавост; навел се, потопил глава в едно ведро с вода и постоял малко така. Когато се изправил, косата му била смолисто черна, сивотата ѝ се била отмила, и пред дон Хуан стоял човек, който той не бил виждал досега, човек на около четирийсет години. Той разкършил тяло и поел дълбоко въздух, сякаш е прекарал дълго време в пристягаща клетка.

— Когато видях нагуала Хулиан като млад човек, си помислих, че той наистина е дявола — продължи дон Хуан. — Затворих очи и знаех, че краят ми е близо. Нагуалът Хулиан чак се просълзи от смях.

Дон Хуан каза, че след това нагуалът Хулиан го успокоил, като го прехвърлил няколко пъти напред-назад между лявостранното и дясностранното съзнание.

— Два дни младият човек лудува из къщата — продължи дон Хуан. — Той ми разказваше случки от своя живот и вицове, от които се превивах от смях. Но още по-изумителна беше промяната на жена му. Тя всъщност беше стройна и красива. Мислех, че е абсолютно друга жена. Разпалено отбелязах колко пълна е промяната ѝ и колко добре изглежда. Младият човек каза, че когато тъмничарят им го нямало, тя била друга жена.

Дон Хуан се разсмя и рече, че този дявол благодетел казал истината. Жената наистина била друг ясновидец от групата на нагуала.

Дон Хуан попитал младия човек защо се правят на такива, каквито не са. Младият човек го погледнал с очи, пълни със сълзи, и казал, че тайните на света са наистина неразгадаеми. Той и жена му били пленени от необясними сили и трябвало да се предпазват с тази преструвка. Той приемал ролята на немощен старец, защото техният тъмничар постоянно надзъртал през пролуки във вратите. Помолил дон Хуан да му прости, че го е заблудил.

Дон Хуан попитал кой е този човек с вид на чудовище. Младият човек въздъхнал дълбоко и му признал, че не може дори да гадае. Казал на дон Хуан, че макар той самият да е образован човек, известен актьор от театъра в Мексико сити, не можел да намери обяснение. Той дошъл тук, за да се лекува от туберкулоза, която го мъчела от много години. Бил на умирање, когато близките му го довели при лечителката. Тя му помогнала да оздравее, той лудо се влюбил в младата красива индианка и се оженил за нея. Възнамерявал да я заведе в столицата за да забогатее с нейните лечителски способности.

Преди да тръгнат за Мексико сити, тя го предупредила, че трябва да се маскират, за да се изплъзнат от някакъв магьосник. Тя му обяснила, че нейната майка също била лечителка и била научила занаята от този майстор-магьосник, който поискал тя, дъщерята, да остане с него за цял живот. Младият човек казал, че не пожелал да разпитва жена си за тази връзка. Той искал само да я освободи, затова се маскирал като старец, а нея маскирал като дебела жена.

Начинанието им не се увенчало с щастлив край. Ужасният човек ги заловил и ги задържал като свои пленници. Те не смеели да свалят маските си пред този кошмарен човек и в негово присъствие се държели така, сякаш се мразят един друг; но в действителност те копнеели един за друг и живеели само за кратките мигове, когато този човек не бил в къщата.

Дон Хуан каза, че младият човек го прегърнал и му рекъл, че стаята, в която спял дон Хуан, била единственото безопасно място в къщата. Ще бъде ли той така добър да излезе да пази пред вратата, докато той се люби с жена си?

— Къщата се тресеше от страстта им — продължи дон Хуан, — докато аз седях до вратата, чувствайки се виновен, че ги слушам, и изплашен до смърт, че човекът може да се върне всеки момент. И, разбира се, го чух да влиза в къщата. Заудрях по вратата и когато те не

отвориха, влязох вътре. Младата жена спеше на пода гола, а младият мъж го нямаше никакъв. Никога през живота си не бях виждал красива гола жена. Все още бях много слаб. Чух уродливия човек да трополи отвън. Объркването и страхът ми бяха толкова силни, че припаднах.

Историята за делата на нагуала Хулиан ме ядоса извънредно много. Казах на дон Хуан, че нещо не успявам да разбера ценността на прикриваческите умения на нагуала Хулиан. Дон Хуан ме слушаше без да пророни нито дума и ме остави да се изприказвам.

Когато най-после седнахме на една пейка, аз бях много уморен. Не знаех какво да кажа, когато той ме попита защо разказът му за метода на нагуала Хулиан ме е разстроил толкова много.

— Не мога да се отърся от чувството, че е бил позъор — рекох най-сетне аз.

— Позъорите на нищо не учат с номерата си — сръза ме дон Хуан. — Нагуалът Хулиан разиграваше драми, магически драми, които изискваха преместване на събирателната точка.

— На мен ми изглежда като много себелюбив човек — настоях аз.

— Изглежда ти такъв, защото съдиш — отвърна дон Хуан. — Държиш се като моралист. Аз също минах през всичко това. Ако ти се чувстваш така само като слушаш за нагуала Хулиан, представи се как съм се чувствал аз, дете живях в къщата му години наред. Аз го съдех, страхувах се от него и му завиждах, в този ред.

— И го обичах, но завистта ми беше по-голяма от обичта. Завиждах на лекотата му, на тайнствената му способност да бъде млад или стар по желание; завиждах на дарбата му и преди всичко на влиянието му върху всеки, който се случеше да е наоколо. Позеленявах от яд, като го чувах как въвлича хората в най-интересен разговор. Той винаги имаше какво да каже, а аз — никога, и винаги се чувствах некадърен, пренебрегнат.

Разкритията на дон Хуан ме объркаха. Искях да сменя темата, защото ми беше неприятно да чувам, че той е бил като мен. Според мен той нямаше равен на себе си. Той очевидно знаеше как се чувствам. Разсмя се и ме потупа по гърба.

— Това, което се опитвам да направя, като ти разказвам за моята завист — продължи дон Хуан, — е да ти изтъкна нещо много важно, а

именно, че позицията на събирателната точка диктува как да се държим и как да се чувстваме.

— Големият ми недостатък по онова време беше, че не можах да разбера този принцип. Бях груб. Живеех чрез самомнение точно като теб, защото там се беше разположила събирателната ми точка. Разбираш ли, още не бях научил, че начинът да се премести тази точка е да се установяват нови навици, да повелиш да се премести. И когато тя се премести, беше сякаш току-що съм открил, че единственият начин да работиш с несравними воители като моя благодетел е да нямаш самомнение, така че да можеш да ги възхваляваш безпристрастно.

Дон Хуан каза, че съзнанията биват два вида. Едните са просто словоизлияния, огромни изблици на емоции и нищо повече. Другите са резултат от преместване на събирателната точка; те не са свързани с емоционален изблик, а с действия. Емоционалните осъзнания идват години по-късно, когато воините са стабилизирани чрез практикуване новата позиция на своята събирателна точка.

— Нагуалът Хулиан неуморно ни водеше всички нас към този вид преместване — продължи дон Хуан. — Той получаваше от всички ни пълно съдействие и участие в неговите свръхестествени драми. Например с неговата драма за младия мъж и жена му и техния тъмничар той бе получил моето неразделено внимание и интерес. За мен разказът на старецът бе съвсем истински и логичен. Бях видял уродливия човек със собствените си очи, което означаваше, че младият човек бе спечелил съдружието ми завинаги.

Дон Хуан каза, че нагуалът Хулиан бил магьосник, който владеел силата на волята до степен непонятна за обикновения човек. В драмите му вземали участие герои, призовани от силата на намерението, като например неорганичното същество, което можеше да приема уродлив човешки образ.

— Силата на нагуала Хулиан беше толкова безупречна — продължи дон Хуан, — че той можеше да накара чия да е събирателна точка да се премести и да подреди излъчвания, които да накарат човека да възприеме каквото пожелае нагуалът Хулиан. Например той можеше да изглежда много стар или много млад за възрастта си в зависимост от това какво иска да постигне. И всичко, което хората, познаващи нагуала, можеха да кажат за възрастта му, бе, че тя варира. Аз бях с него в продължение на трийсет и две години и през това време

понякога той биваше на твоята възраст сега, а друг път биваше толкова ужасно стар, че едва вървеше.

Дон Хуан каза, че под ръководството на неговия благодетел, събирателната му точка се преместила незабелязано и въпреки това дълбоко. Например един ден като гръм от ясно небе осъзнал, че го е обзел някакъв страх, който, от една страна, му бил абсолютно непонятен, а от друга — съвсем обясним.

— Страхът ми беше, че от глупост ще загубя шанса да бъда свободен и ще повтора живота на своя баща.

— Искам да ти кажа, че нямаше нищо лошо в живота на баща ми. Той живя и умря като повечето хора; работата е в това, че моята събирателна точка се беше преместила и един ден аз осъзнах, че животът и смъртта на баща ми не бяха допринесли нищо нито за него, нито за останалите.

— Моят благодетел ми каза, че баща ми и майка ми са живели само за да имат мен и че техните родители са направили същото за тях. Той каза, че воините се различават в това, че те преместват събирателната си точка достатъчно, за да осъзнаят огромната цена, която е била платена за живота им. Това преместване им дава уважението и благоговението, което техните родители никога не са изпитвали към живота изобщо или в частност към това, че са живи.

Дон Хуан каза, че нагуалът Хулиан не само успешно водел своите чираци към преместване на събирателната точка, но и невероятно се забавлявал при това.

— С мен той се забавляваше чудесно — продължи дон Хуан. — И когато, години по-късно, започнаха да идват другите ясновидци от групата ми, дори аз очаквах с нетърпение абсурдните ситуации, които той създаваше и разиграваше с всеки един от тях.

— Когато нагуалът Хулиан напусна света, забавата си отиде с него и никога не се върна. Хенаро ни забавлява понякога, но никой не може да заеме мястото на нагуала Хулиан. Неговите драми бяха винаги свръхестествени. Повярвай ми, ние не знаехме какво е забава, докато не видяхме какво прави той, когато някоя от тези драми се обръщаше срещу него.

Дон Хуан стана от любимата си пейка. Извърна се към мен. Очите му бяха ясни и спокойни.

— Ако се окажеш такъв глупак, че да се провалиш в своята задача — рече той, — трябва поне да събереш достатъчно енергия да преместиш събирателната си точка, за да се върнеш на тази пейка. Поседи малко на нея, освободен от мисли и желания; аз ще се опитам да дойда от където и да съм и да те взема. Обещавам ти, че ще се опитам.

После избухна в силен смях, сякаш обещанието му бе твърде абсурдно, за да му се вярва.

— Това трябва да се каже късно следобяд — рече той, все още смеейки се. — Никога сутрин. Утринта кара човек да се чувства оптимистично и такива думи губят значението си.

13

ТЛАСЪКЪТ НА ЗЕМЯТА

ХАЙДЕ ДА СЕ ПОРАЗХОДИМ по шосето за Оаксака — рече ми дон Хуан. — Хенаро ни чака някъде по пътя.

Това предложение ме изненада. Цял ден го бях чакал да продължи своите обяснения. Излязохме от къщата и мълчаливо стигнахме през града до непавираното шосе. Вървахме бавно и спокойно дълго време. Изведнъж дон Хуан заговори.

— От край време ти разправям за великите открития на старите ясновидци — рече той. — Така както разбрали, че органичният живот не е единствения живот на земята, те открили също, че самата земя е живо същество. Той изчака един момент преди да продължи. Усмихна ми се, сякаш да ме подкани да направя някакъв коментар. Не можах да измисля какво да кажа.

— Старите ясновидци видели, че земята има пашкул — продължи той. — Видели, че има една топка, в която е затворена земята, един сияен пашкул, който впримчва излъчванията на Орела. Земята е едно гигантско живо същество, подвластно на същите сили, на които сме подвластни и ние.

Дон Хуан обясни, че като открили това, старите ясновидци веднага се заинтересували за практическата полза от това знание. Резултатът от техния интерес бил, че най-сложните категории на магьосничеството им били свързани със земята. Те смятали, че земята е основния източник на всичко, което сме ние.

Дон Хуан потвърди, че старите ясновидци не са сбъркали в това отношение, защото земята наистина е нашия основен източник.

Той не каза нито дума повече, докато не се срещнахме с Хенаро около миля нагоре по пътя. Той ни чакаше, седнал на една скала до шосето.

Той ме поздрави много топло. Каза ми, че ще трябва да се изкачим на върха на някакви скалисти хълмове, покрити с груба растителност.

— Тримата ще седнем до една скала — рече ми дон Хуан — и ще наблюдаваме слънчевата светлина, докато се отразява по източните хълмове. Когато слънцето се скрие зад западните върхове, земята може да ни позволи да видиш подреждане.

Когато стигнахме върха на хълма, седнахме, както беше казал дон Хуан, с гърбове опрени о една скала. Дон Хуан ме накара да седна между тях двамата.

Попитах го какво възнамерява да прави. Неговите загадъчни изявления, последвани от продължително мълчание, не вещаеха добро. Имах ужасни предчувствия.

Той не ми отговори. Продължи да приказва, сякаш въобще не бях проговарял.

— Именно старите ясновидци, като открили, че възприятието е подреждане — рече той, — попаднали на нещо величествено. Тъжното е, че тяхната налудничавост отново им попречила да разберат какво са извършили.

Дон Хуан посочи към планинската верига на изток от малката долина, където беше разположен градът.

— В тези планини има достатъчно блясък, за да се отмести събирателната ти точка — рече ми той. — Точно преди слънцето да се скрие зад западните върхове, ще имаш няколко мига, за да уловиш всичкия блясък, от който имаш нужда. Магическият ключ, който отваря вратите на земята, е направен от вътрешен покой плюс нещо, което блести.

— Какво точно трябва да направя, дон Хуан?

И двамата ме заоглеждаха. Стори ми се, че видях в очите им смесица от любопитство и отвращение.

— Просто изключи вътрешния си диалог — рече ми дон Хуан.

Обзе ме силен пристъп на безпокойство и съмнение; не бях уверен, че мога да го направя по желание. След първоначалния момент на дразнещо безсилие аз се примирих просто да се отпусна.

Огледах се наоколо. Забелязах, че сме достатъчно високо, за да виждаме долу дългата, тясна долина. Повече от половината ѝ беше потънала в сянката на късния следобед. Слънцето все още грееше в подножието на източната планинска верига, от другата страна на долината; на слънчевата светлина ерозиралите хълмове изглеждаха

кафяво-жълти, докато по-далечните синкави върхове бяха придобили пурпурен оттенък.

— Нали осъзнаваш, че това си го правил и преди? — прошепна ми дон Хуан.

Казах му, че нищо не съм осъзнал.

— Идвали сме тук и друг път — настоя той, — но това няма значение, защото е важно какво ще се случи при днешното ни идване.

— Днес, с помощта на Хенаро, ти ще намериш ключа, който отваря всичко. Все още няма да можеш да го използваш, но ще знаеш как изглежда и къде се намира. Ясновидците плащат най-високи цени, за да узнаят това. Ти самият си плащаше вноските през всичките тези години.

Дон Хуан обясни, че това, което бе нарекъл ключът към всичко, е узнаването от непосредствен опит, че земята е живо същество и като такова може да даде на воините огромен тласък; това е един импулс, който идва от съзнанието на самата земя в мига, когато излъчванията-в пашкула на война се подравнят със съответните излъчвания в пашкула на земята. Тъй като и земята, и човекът са живи същества, техните излъчвания съвпадат, или поточно земята има всички налични излъчвания у човека и всички налични излъчвания във всички живи същества — органични или неорганични, все едно. Когато се осъществи подреждане, живите същества използват това подреждане по органичен начин и възприемат своя свят. Воините могат да използват това подреждане или за да възприемат, както всички останали, или като тласък, който им дава възможност да навлязат в невъобразими светове.

— Изчаквах да ми зададеш единствения смислен въпрос, който можеш да ми зададеш, но ти така и не го задаваш — продължи дон Хуан. — Все питаш дали тайната на всичко това е вътре в нас. Доста си близо, трябва да ти кажа.

— Непознатото не е точно в пашкула на човека, в излъчванията, недокоснати от съзнанието, и все пак е там, в известен смисъл. Това е, което не си разбрал. Когато ти казах, че ние можем да събираме още седем свята, освен този, който познаваме, ти го прие като нещо вътрешно, защото тоталната, ти нагласа е да смяташ, че само си въобразяваш всичко, което вършиш с нас. Затова така и не ме попита къде е всъщност непознатото. Години наред аз ти посочвах с ръка

всичко около нас и ти казвах, че непознатото е там. Ти така и не направи връзката.

Хенаро се разсмя, после се закашля и стана.

— Той все още не прави връзката — рече той на дон Хуан.

Признах им, че ако има да се прави някаква връзка, аз не съм успял да я направя.

Дон Хуан повтори за пореден път, че излъчванията вътре в пашкула на човека са там само заради съзнанието и че съзнанието съчетава тези излъчвания със същия вид свободни излъчвания. Те са наречени свободни излъчвания, защото са необятни; а да се каже, че извън човешкия пашкул е непознаваемото, е все едно да се каже, че вътре в пашкула на земята е непознаваемото. В пашкула на земята, обаче, е също и непознатото, а в човешкия пашкул непознатото са излъчванията, недокоснати от съзнанието. Когато пламъкът на съзнанието ги докосне, те се активират и могат да се подравнят със съответните им свободни излъчвания. Стане ли това, непознатото се възприема и се превръща в познато.

— Твърде уплетено е, дон Хуан. Ще трябва да го разбиеш на помалки късове за мен — рекох аз.

— Хенаро ще ти го разбие — сръза ме дон Хуан. Хенаро стана и тръгна със същата походка на силата, с която бе вървял и преди, когато обикаля една огромна плоска скала в царевичното поле близо до дома му, а дон Хуан го бе наблюдавал като омаян. Този път дон Хуан ми пошепна в ухото, че трябва да се опитам да чуя движенията на Хенаро, особено движенията на бедрата му, когато се вдигат до гърдите му при всяка негова стъпка.

Започнах да следя с очи движенията на Хенаро. След няколко секунди почувствах, че една част от мен бе впримчена в краката на Хенаро. Движението на бедрата му не ме пускаше. Чувствах се сякаш вървя с него. Дори се задъхвах. Тогава осъзнах, че действително следвам Хенаро. И всъщност вървах с него, отдалечавайки се от мястото, където бяхме седнали.

Не виждах дон Хуан, а само Хенаро, който вървеше пред мен по същия странен начин. Вървахме с часове. Умората ми бе толкова силна, че получих ужасно главоболие и изведнъж ми прилоша. Хенаро спря и се приближи до мен. Около нас имаше силен блясък и светлината се отразяваше в чертите на Хенаро. Очите му пламтяха.

— Не гледай Хенаро! — нареди ми някакъв глас в ухото. — Огледай се наоколо!

Аз се подчиних. Струваше ми се, че съм в ада! Шокът от вида на околността беше толкова силен, че аз изпищях от ужас, но в гласа ми нямаше никакъв звук. Около мен бе най-живата картина на всички описания на ада, които съм получавал по време на католическото си възпитание. Виждах един червеникав свят, горещ и потискащ, тъмен и прихлупен, без небе, без светлина, освен злостните отражения на червеникава светлина, които продължаваха да се движат около нас с голяма скорост.

Хенаро отново започна да върви и нещо ме дръпна да тръгна с него. Силата, която ме караше да следвам Хенаро, не ми позволяваше освен това да гледам наоколо. Моето съзнание не се откъсваше от движенията на Хенаро.

Видях Хенаро да се строполява на земята, като че ли е крайно изтощен. В момента, в който той докосна земята и се просна да си почива, нещо в мен се освободи и аз отново можех да гледам наоколо. Дон Хуан ме гледаше изпитателно. Аз стоях прав срещу него. Бяхме на същото място, където седяхме — една широка скалиста тераса на върха на малък хълм. Хенаро се задъхваше и хриптеше, аз също. Бях плувнал в пот. По косата ми се стичаха капки пот, а дрехите ми бяха подгизнали, сякаш са ме потапяли в река.

— Господи, какво става! — възкликнах аз крайно сериозен и обезпокоен.

Възклицанието прозвуча толкова глупаво, че дон Хуан и Хенаро се разсмяха.

— Опитваме се да те накараме да разбереш подреждането — рече Хенаро.

Дон Хуан внимателно ми помогна да седна. Той седна до мен.

— Спомняш ли си какво стана? — попита ме той. Казах му, че си спомням и той настоя да му разкажа точно какво съм видял. Тази негова молба беше в противоречие с това, което ми бе казвал, а именно, че единственото ценно в моето преживяване е преместването на събирателната ми точка, а не съдържанието на виденията ми.

Той обясни, че Хенаро и преди се бил опитвал да ми помогне по същия начин, както сега, но аз все не съм можел да си спомня нищо. Той каза, че този път, както и преди, Хенаро насочил събирателната ми

точка да събере един свят чрез друг от големите снопове от излъчвания.

Настъпи дълго мълчание. Аз бях вцепенен, шокиран и въпреки това съзнанието ми беше така ясно, както винаги. Струваше ми се, че най-после съм разбрал какво е подреждането. Нещо вътре в мен, което аз активирах без да знам как, ми даде увереността, че съм разбрал, една велика истина.

— Мисля, че започваш да набираш собствени сили — рече ми дон Хуан. — Хайде да си вървим. Преживя достатъчно за един ден.

— О, я стига — намеси се Хенаро. — Той е по-силен и от бик. Трябва да го тласнем още малко нататък.

— Не! — натъртено отвърна дон Хуан. — Трябва да пазим силата му. Не е чак толкова много.

Хенаро настоя да останем. Той ме погледна и ми намигна.

— Погледни — рече ми той, посочвайки източната планинска верига. — Слънцето едва е прехвърлило онези планини, а ти вече броди в ада с часове. Не е ли изумително това?

— Не го плаши излишно! — възпротиви се дон Хуан почти яростно.

Именно тогава видях техните интриги. В същия момент гласът на виждането ми каза, че дон Хуан и Хенаро са екип от превъзходни прикривачи, които си играят с мен. Дон Хуан бе този, който все ме тласкаше над възможностите ми, но винаги оставяше Хенаро да играе трагичната роля. Онзи ден в къщата на Хенаро, когато бях достигнал опасно състояние на истеричен страх, след като Хенаро бе запитал дон Хуан дали трябва да ме тласнат, а дон Хуан ме увери, че Хенаро се забавлява за моя сметка, Хенаро всъщност се е безпокоял за мен.

Моето виждане бе така шокиращо за мен, че започнах да се смея. Дон Хуан и Хенаро ме погледнаха с изненада. После дон Хуан, изглежда, веднага разбра какво става в главата ми. Той каза на Хенаро и двамата се разсмяха като деца.

— Съзряваш — рече ми дон Хуан. — Тъкмо навреме: нито си твърде глупав, нито си твърде умен. Точно като мен. Но не си като мен в своята налудничавост. Там повече приличаш на нагуала Хулиан — с тази разлика, че той беше превъзходен.

Той стана и се протегна. Погледна ме с най-пронизителните, диви очи, които някога съм виждал. Изправих се.

— Един нагуал никога не позволява на когото и да е да узнае, че той дърпа конците — рече ми дон Хуан. — Нагуалът идва и си отива без да остави следа. Тази свобода е това, което го прави нагуал.

За момент очите му свирепо заблестяха, след което ги покри един облак от мекота, благодост, човечност и те отново бяха очите на дон Хуан.

Едва пазех равновесие. Припадах. Хенаро се хвърли към мен и ми помогна да седна. Двамата седнаха от двете ми страни.

— Сега ще доловиш един тласък от земята — рече ми дон Хуан в едното ухо.

— Мисли за очите на нагуала — рече ми Хенаро в другото.

— Тласъкът ще дойде в момента, когато видиш блясъка на върха на онази планина — каза дон Хуан и посочи най-високия връх от източната верига.

— Никога вече няма да видиш очите на нагуала — прошепна ми Хенаро.

— Върви с тласъка, където и да те отведе — рече дон Хуан.

— Ако мислиш за очите на нагуала, ще разбереш, че медалът има две страни — прошепна Хенаро.

Исках да мисля за това, което казваха и двамата, но мислите ми не ми се подчиняваха. Нещо ме притискаше надолу. Усещах, че се смалявам. Почувствах гадене. Видях вечерните сенки да се изкачват бързо по склоновете на онези източни планини. Имах чувството, че тичам след тях.

— Започваме — рече Хенаро в ухото ми.

— Наблюдавай големия връх, наблюдавай блясъка — рече дон Хуан в другото ми ухо.

Наистина имаше една изключително бляскава точка, където бе посочил дон Хуан, на най-високия връх от веригата. Наблюдавах как последният слънчев лъч се отразява там. Усетих едно свиване под лъжичката, сякаш бях на ролкова шейна.

По-скоро усетих, отколкото чух, далечен земетръсен тътен, който рязко ме връхлетя. Сеизмичните вълни бяха толкова силни и огромни, че загубиха всякакво значение за мен. Аз бях като един нищожен микроб, който те подмятат и въртят.

Движението постепенно намаля. Имаше едно последно разтърсване преди всичко да се успокои. Опитах се да погледна

наоколо. Нямах отправна точка. Сякаш бях посаден, като дърво. Над мен имаше някакъв бял, блестящ, невъобразимо голям купол. Неговото присъствие ме изпълваше с въодушевление. Полетях към него, или по-точно бях изстрелян като снаряд. Имах усещането, че ми е добре, че се грижат за мен, че съм на сигурно място; колкото повече се приближавах към купола, толкова по-силни ставаха тези чувства. Накрая те ме завладяха изцяло и аз изгубих всякакво усещане за себе си.

Следващото нещо, което си спомням, беше, че се люлеех плавно във въздуха като падащо листо. Чувствах се изтощен. Някаква всмукваща сила започна да ме дърпа. Минах през една тъмна дупка и после бях с дон Хуан и Хенаро.

На другия ден дон Хуан, Хенаро и аз отидохме в Оаксака. Късно следобед, докато се разхождахме с дон Хуан из главния площад, той изведнъж заговори за това, което бяхме извършили предния ден. Попита ме дали съм разбрал какво е имал предвид, когато каза, че старите ясновидци попаднали на нещо величествено.

Казах му, че съм разбрал, но че не бих могъл да го обясня с думи.

— А какво според теб бе главното, което искахме да разбереш на върха на онзи хълм? — попита ме той.

— Подреждането — каза един глас в ухото ми в същия миг, в който аз самият го казах.

Обърнах се като рефлекс и се блъснах в Хенаро, който беше точно зад мен, вървейки по петите ми. Бързината на реакцията ми го стресна. Той се захили, а после ме прегърна.

Седнахме. Дон Хуан каза, че може да коментира съвсем малко неща относно тласъка, който съм получил от земята; че в тези случаи воините са винаги сами и че истинското осъзнаване идва много по-късно, след години борба.

Казах на дон Хуан, че моят проблем с разбирането е увеличен от факта, че той и Хенаро вършеха цялата работа. Аз бях просто пасивен субект, който само реагираше на техните ходове. За нищо на света не можех да започна някакво действие, защото не знаех нито какво, нито пък как да го започна.

— Точно в това е работата — рече дон Хуан. — Още не трябва да знаеш. Ти ще бъдеш оставен сам да възстановиш всичко, което правим с теб сега. Това е задачата, която всеки нагуал трябва да поеме.

— Нагуалът Хулиан направи същото нещо с мен много побезмилостно, отколкото ние го правим с теб. Той знаеше какво върши; той беше превъзходен нагуал, който за няколко години бе успял да възстанови всичко, на което го бе научил нагуалът Елиас. За съвсем кратко време той направи онова, за което на теб или на мен ще ни трябва цял живот. Разликата е, че всичко, от което имаше нужда нагуалът Хулиан, бе едно леко откряване; оттам нататък съзнанието му си поемаше ролята и отваряше единствената възможна врата.

— Какво имаш предвид, дон Хуан, под „единствената възможна врата“?

— Имам предвид, че когато събирателната точка на човек премине една критична граница, резултатите са винаги едни и същи за всеки човек. Техниките за преместването ѝ могат да бъдат най-различни, но резултатите винаги са едни и същи, което означава, че събирателната точка събира други светове, подпомогната от тласък на земята.

— Тласъкът на земята един и същ ли е за всеки човек, дон Хуан?

— Разбира се. Трудността за обикновения човек е да спре вътрешния си диалог. Тласъкът на земята може да се използва само когато се постигне състояние на пълен покой. Ще се убедиш в тази истина в деня, когато сам се опиташ да използваш този тласък.

— Не ти препоръчвам да се опитваш — каза Хенаро искрено. — Трябват години, за да станеш безупречен воин. За да можеш да издържиш на ударната вълна на земята, трябва да си по-добър от сега.

— Скоростта на този тласък ще разтопи всичко у теб — рече дон Хуан. — Под неговото въздействие ние ставаме нищо. Скоростта и чувството за лично съществуване вървят заедно. Вчера на хълма Хенаро и аз те подкрепяхме и ти служехме като котви; иначе нямаше да се върнеш. Щеше да бъдеш като някои хора, които умишлено са използвали този тласък, за да отидат в непознатото и все още бродят в някоя невъобразима безкрайност.

Помолих го да ми разкаже още за това, но той отказа. Рязко смени темата.

— Има нещо, което още не си разбрал относно това, че земята е живо същество — рече той. — И Хенаро, този ужасен Хенаро, иска да те тласка, докато го разбереш.

И двамата се разсмяха. Хенаро закачливо ме смушка и ми намигна, докато произнасяше думите „Аз съм ужасен“.

— Хенаро е страшен майстор в поставянето на задачи, жесток и безмилостен — продължи дон Хуан. — Въобще не го интересуват страховете ти и те тласка безжалостно. Ако не бях аз...

Беше самото олицетворение на добър, загрижен стар джентълмен. Той сведе очи и въздъхна. И двамата избухнаха в гръмогласен смях.

Когато се успокоиха, дон Хуан каза, че Хенаро искал да ми покаже това, което все още не съм бил разбрал, а именно, че върховното съзнание на земята е факторът, благодарение на който за нас е възможно да се прехвърляме в други големи снопове от излъчвания.

— Ние, живите твари, сме същества на възприятието — рече дон Хуан. — А възприемаме, защото някои излъчвания вътре в човешкия пашкул се подравняват с някои излъчвания отвън. Следователно, подреждането е тайният вход, а тласъкът на земята е ключът.

— Хенаро иска да видиш момента на подреждането. Наблюдавай го!

Хенаро се изправи и се поклонил като фокусник, след което ни показа, че няма нищо в ръкавите или крачолите си. Събу обувките си и ги изтърси, за да ни покаже, че и в тях няма нищо.

Дон Хуан се смееше абсолютно невъздържано. Хенаро размаха ръце нагоре-надолу. Движението веднага ме прикова. Усетих, че тримата изведнъж ставаме и си тръгваме от площада, като те вървят от двете ми страни. Докато вървахме, аз изгубих периферното си зрение. Вече не различавах къщи или улици. Не забелязвах също и планини или растителност. В един момент осъзнах, че съм изгубил от поглед дон Хуан и Хенаро; вместо това аз виждах два сияйни вързопа, които се движеха нагоре-надолу до мен.

Обзе ме мигновена паника, която аз веднага овладях. Изпитвах необикновеното, но познато усещане, че съм аз и все пак не съм. Съзнавах обаче всичко около мен посредством една странна и същевременно много позната способност. Изведнъж целият свят се появи пред мен. Аз целият виждах; целостта, която в нормалното си съзнание наричах мое тяло, можеше да долавя, сякаш беше едно

огромно око, което забелязва всичко. Това, което забелязах първо, след като бях видял двете топки светлина, беше един ясен, виолетово-пурпурен свят, направен от нещо, което приличаше на цветни плотове и навеси. Плоски, подобни на екран плотове от неправилни концентрични кръгове имаше навсякъде.

Усетих някакво огромно налягане върху себе си, а после чух глас в ухото си. Аз виждах. Гласът каза, че налягането се дължи на движението. Аз се движех заедно с дон Хуан и Хенаро. Почувствах леко разтърсване, сякаш бях минал през картонена преграда, и се озовах в един луминисцентен свят. Светлина се излъчваше отвсякъде, но без да блести. Беше сякаш слънцето всеки момент ще се покаже иззад някакви бели прозирни облаци. Аз гледах надолу към източника на светлината. Беше красива гледка. Нямаше никакви земни маси, само пухкави бели облаци и светлина. А ние вървахме по облаците.

После нещо отново ме впримчи. Движех се в крачка с двете топки светлина от двете им страни. Постепенно те започнаха да губят своя блясък, после станаха матови и накрая бяха дон Хуан и Хенаро. Вървахме по безлюдна странична улица, отдалечавайки се от главния площад. После се върнахме назад.

— Хенаро просто ти помогна да подравниш своите излъчвания с онези свободни излъчвания, които принадлежат на друг сноп — рече ми дон Хуан. — Подреждането трябва да бъде много спокойно, незабележимо действие. Никакво бързане, никаква суетня.

Дон Хуан каза, че трезвостта, която е необходима, за да може събирателната точка да събере други светове, не е нещо, което може да се импровизира. Трезвостта трябва да се развие напълно и да стане сама по себе си сила, преди воините да могат безнаказано да разрушат бариерата на възприятието.

Наближавахме главния площад. Хенаро не беше казал и дума. Той вървеше мълчаливо, като че ли бе потънал в мисли. Тъкмо преди да навлезем в площада, дон Хуан каза, че Хенаро искал да ми покаже още нещо, а именно, че всичко зависи от позицията на събирателната точка и че светът, който тя ни кара да възприемаме, е толкова истински, че не оставя място за нищо друго, освен истинност.

— Хенаро ще остави събирателната си точка да събере един друг свят само заради теб — рече ми дон Хуан — и тогава ще разбереш, че

докато той го възприема, силата на неговото възприятие не оставя място за нищо друго.

Хенаро мина пред нас и дон Хуан ми нареди да въртя очите си обратно на часовниковата стрелка докато гледам Хенаро, за да не ме повлече със себе си. Аз се подчиних. Хенаро беше на метър и половина — два пред мен. Изведнъж очертанията му се размиха и в миг той изчезна като кълбо дим.

Сетих се за научно фантастичните филми, които съм гледал, и се зачудих дали пък подсъзнателно не съзнаваме възможностите си.

— Сега Хенаро е отделен от нас от силата на възприятието — тихо рече дон Хуан. — Когато събирателната точка събира даден свят, този свят е тотален. Това е чудото, на което попаднали старите ясновидци и което така и не разбрали какво представлява: съзнанието на земята може да ни даде тласък да подредим други големи снопове от излъчвания, а силата на това ново подреждане кара света да изчезне.

— Всеки път, когато постигали ново подреждане, старите ясновидци смятали, че слизат в дълбините надолу, или се възкачват в небесата горе. Така и не разбрали, че светът изчезва като кълбо дим, когато някое ново тотално подреждане ни кара да възприемаме друг тотален свят.

14

ТЪРКАЛЯЩАТА СЕ СИЛА

ДОН ХУАН СЕ КАНЕШЕ да започне своите обяснения за владеенето на съзнанието, но промени решението си и стана. Седяхме в голямата стая, потънали в мълчание.

— Искам да се опиташ да видиш излъчванията на Орела — рече дон Хуан. — За да направиш това, първо трябва да преместиш събирателната си точка, докато видиш пашкула на човека.

Излязохме от къщата и отидохме пеша до центъра на градчето. Седнахме на една свободна овехтяла пейка пред църквата. Беше ранен следобед; денят бе слънчев и ветровит и наоколо гъмжеше от хора.

Дон Хуан повтори, сякаш опитвайки се най-после да ми го набие в главата, че подреждането е една уникална сила, защото тя или помага на събирателната точка да се премести, или я държи прикована на обичайното ѝ място. Аспектът на подреждането, който държи точката неподвижна, рече той, е волята; а аспектът, който я кара да се движи, е намерението. Той отбеляза, че една от най-натрапчивите загадки е как волята — безличната сила на подреждането, се превръща в намерение — оличностената сила, която служи на всеки индивид.

— Най-странното в тази загадка е, че това превръщане се постига много лесно — продължи дон Хуан. — Но това, което не е чак толкова лесно, е да убедим себе си, че то е възможно. И точно в това е нашата защита. Ние трябва да бъдем убедени. А никой от нас не иска да бъде.

После дон Хуан ми каза, че съм в състояние на най-изострено съзнание и че е възможно за мен да взнамеря събирателната си точка да се премести дълбоко в лявата ми страна, до позицията на сънуване. Възразих, че да заспивам на публично място не е една от отличителните ми способности. Той се поясни като каза, че да заспиш означава да преместиш събирателната си точка от естественото ѝ местоположение и да я задържиш фиксирана на ново място; с

практиката си ясновидците се научават да заспиват и въпреки това да се държат като че ли нищо не им се случва.

След моментна пауза дон Хуан добави, че за да може човек да види пашкула на човека, той трябва да се взира в хората отзад, докато те се отдалечават от него. Няма смисъл да се взираш в хората лице в лице, защото предната страна на яйцеподобния човешки пашкул има един тънък защитен пласт, който ясновидците наричат „предната плоча“. Това е един почти непроницаем, устойчив пласт, който ни предпазва през целия ни живот от натиска на една особена сила, която произлиза от самите излъчвания.

Дон Хуан ми каза още да не се учудвам, ако тялото ми се екове, сякаш е замръзнало; каза, че ще се чувствам като човек, който стои в средата на стая и гледа към улицата през прозореца, и че скоростта е от значение, тъй като хората щели да се движат много бързо покрай моя прозорец на виждане. После ми каза да се отпусна, да изключа вътрешния си диалог и да оставя събирателната си точка да се понесе под магията на вътрешния покой. Подкани ме да се шляпна леко, но здраво по дясната страна, между бедрената кост и подребрената кухня.

Направих това три пъти и дълбоко заспах. Това беше едно много особено състояние на сън. Тялото ми спеше, но аз напълно съзнавах всичко, което ставаше около мен. Чувах как дон Хуан ми говори и го разбирах, сякаш бях буден, но тялото си изобщо не можех да помръдна. Дон Хуан каза, че един мъж щял да мине покрай прозореца ми на виждане и че трябва да се опитам да го видя. Безуспешно се опитах да помръдна глава и тогава се появи една лъскава яйцеподобна форма. Тя беше сияйна. Замрях при тази гледка и преди да успея да се съвзема от изненадата си тя бе изчезнала. Отмина, люлеейки се във въздуха.

Всичко стана толкова внезапно и бързо, че се разстроих и ме обхвана нетърпение. Почувствах, че започвам да се събуждам. Дон Хуан отново ми заговори и ме прикани да се отпусна. Каза, че нямам никакво право и време да съм нетърпелив. Изведнъж друго сияйно същество се появи и отмина. Изглеждаше като направено от бели флуоресцентни влакънца.

Дон Хуан ми прошепна в ухото, че ако поискам, очите ми са способни да забавят хода на всичко, върху което се фокусират. После

ме предупреди, че идва още един човек. В същия момент осъзнах, че долавям два гласа. Единият, който току-що чух, беше същият, който ме посъветва да бъда търпелив. Това бе гласът на дон Хуан. Другият, който ми каза да използвам очите си, за да забавя движението, беше гласът на виждането.

Същия следобед аз видях десет сияйни същества на бавни обороти. Гласът на виждането ме насочваше да наблюдавам в тях всичко, което дон Хуан ми беше казал за пламъка на съзнанието. Върху дясната страна на тези яйцеподобни сияйни същества имаше една вертикална лента с по-силна кехлибарена светлина, широка може би една десета част от целия пашкул. Гласът каза, че това е човешкия сноп на съзнанието. Гласът посочи една точица върху човешкия сноп, една точица силен блясък; тя беше разположена високо върху продълговатите форми, почти на върха им, на повърхността на пашкула; гласът каза, че това е събирателната точка.

Когато виждах всяко от сияйните същества в профил, от тяхна гледна точка, неговата яйцеподобна форма приличаше на гигантски асиметричен масур, стоящ настрана, или пък на почти кръгло гърне, легнало настрана със сложен капак. Онази част, която приличаше на капак, беше предната плоча; тя представляваше може би една пета от дебелината на целия пашкул.

Щях да продължа да виждам онези същества, но дон Хуан каза, че сега трябва да се взирам в хората лице в лице и да задържа зора си докато разруша бариерата и започна да виждам излъчванията.

Последвах нареждането му. Почти мигновено видях една прекрасна блестяща редица от живи, властни нишки светлина. Това беше поразителна гледка, която веднага наруши равновесието ми. Паднах на циментената алея от моята страна. Оттам видях властните нишки светлина да се множат. Те се пръсваха и отвътре им излизаха безчетен брой други нишки. Но нишките, колкото и властни да бяха, някак си не пречеха на обикновеното ми зрение. Пред мен се тълпяха хора, отиващи на църква. Аз вече не ги виждах. Имаше няколко мъже и жени и съвсем до пейката. Искях да фокусирам очите си върху тях, но вместо това забелязах как една от онези нишки светлина изведнъж се изду. Тя стана като една огнена топка, може би два метра в диаметър. Тя се търкулна към мен. Понечих да се изтърколя от пътя ѝ, но преди да успея да помръдна, топката ме бе ударила. Почувствах го така ясно,

сякаш някой ме бе ударил леко с юмрук в стомаха. Миг по-късно ме удари друга огнена топка, този път значително по-силно, а после дон Хуан ме зашлеви наистина здраво по бузата. Неволно подскочих и изгубих от поглед нишките светлина и балоните, които ме удържаха.

Дон Хуан каза, че успешно съм издържал моята първа кратка среща с излъчванията на Орела, но че две бутвания от акробата опасно били разтворили пролуката ми. Той добави, че топките, които ме бяха ударили, се наричала „търкалящата се сила“ или „акробата“.

Бяхме се върнали в къщата му, макар че не си спомнях как и кога. Бях прекарал часове в някакво полусънено състояние. Дон Хуан и останалите ясновидци от групата му ми бяха дали да изпия огромни количества вода. Освен това ме бяха потапяли за кратко време в едно корито с ледено студена вода.

— Нишките, които видях, излъчванията на Орела ли бяха? — попитах аз дон Хуан.

— Да. Но ти всъщност не успя да ги видиш — отвърна той. — Едва беше започнал да виждаш и акробатът те спря. Ако беше останал още миг, той щеше да те пръсне.

— Какво точно представлява акробатът? — попитах аз.

— Това е една сила, произтичаща от излъчванията на Орела — рече дон Хуан. — Една непрестанна сила, която ни удря всеки миг от живота ни. Тя е смъртоносна, когато я видиш, но иначе не ни засяга, в нашия обикновен живот, защото имаме защитен пласт. Имаме всепоглъщащи интереси, които ангажират цялото ни съзнание. Ние постоянно се притесняваме за нашето обществено положение, за нашата собственост. Тези пластове всъщност не държат акробата настрана, а просто ни пречат да го видим директно, като по този начин ни предпазват да не се нараним от страха при виждането на огнените топки, които ни удрят. Пластовете са огромна помощ, но и огромна пречка за нас. Те ни успокояват и същевременно ни мамят. Те ни дават едно лъжливо чувство за сигурност.

Дон Хуан ме предупреди, че ще настъпи момент в живота ми, когато няма да ме предпазват никакви пластове и ще бъде непрекъснато изложен на произвола на акробата. Той каза, че това е задължителен етап от живота на воина, известен като „изгубване на човешката форма“.

Помолих го да ми обясни веднъж завинаги що е това човешка форма и какво означава да я загубиш.

Той отвърна, че ясновидците описват човешката форма като властната сила на подреждането на излъчванията, възбудени от пламъка на съзнанието точно на мястото, където обикновено е фиксирана събирателната точка на човека. Това е силата, която ни прави хора. Следователно, да си човек, означава да си принуден да се придържаш към тази сила на подреждане, а в резултат на това — и към точното място, откъдето тя произтича.

Поради дейността на воините в даден момент събирателната им точка се отмества наляво. Това е едно постоянно движение, което води до необичайно чувство за отчужденост или контрол, или дори отпускане. Това отместване на събирателната точка поражда ново подреждане на излъчвания. То е началото на една поредица от по-значителни премествания. Ясновидците много уместно са нарекли това първоначално преместване „загубване на човешката форма“, защото то маркира едно устойчиво отдалечаване на събирателната точка от първоначалното ѝ местоположение, което води до безвъзвратната загуба на нашите връзки със силата, която ни прави хора.

След това дон Хуан ме помоли да му опиша всички подробности, които си спомням за огнените топки. Казах му, че съм ги видял за толкова кратко време, че едва ли бих могъл да ги опиша в подробности.

Той изтъкна, че виждането е евфемизъм за преместване на събирателната точка и че ако съм бил преместил моята още мъничко по-наляво, щял съм да получа ясна картина на огнените топки — картина, която впоследствие съм щял да представя като спомняне на огнените топки.

Опитах се да получа ясна картина, но не успях, затова описах каквото си спомнях.

Дон Хуан ме изслуша внимателно, след което ме подкани да си спомня дали са били огнени топки или кръгове. Казах му, че не си спомням.

Той обясни, че тези огнени топки са от решаващо значение за човешките същества, защото те са израза на една сила, която е във

връзка с всички подробности на живота и смъртта — нещо, което новите ясновидци наричат „търкалящата се сила“.

Помолих го да поясни какво има предвид под „всички подробности на живота и смъртта“.

— „Търкалящата се сила“ е средството, чрез което Орелът раздава живот и съзнание за съхранение — рече дон Хуан. — Но това също е силата, която събира наема, така да се каже. Тя кара всички живи същества да умират. Това, което видях днес, било наречено от старите ясновидци „акробатът“.

Той каза, че ясновидците го описват като една безкрайна върволица от дъгоцветни пръстени или огнени топки, които се търкалят върху живите същества непрестанно. Сияйните органични същества посрещат търкалящата се сила с вдигната глава, докато не настъпи денят, когато тя им идва твърде много и те в крайна сметка рухват. Старите ясновидци били като хипнотизирани, виждайки как акробатът ги затъркалва към клона на Орела, за да бъдат погълнати.

— Каза, че това е хипнотична гледка. Ти самият виждал ли си го да търкаля човешки същества? — попитах аз.

— Разбира се, че съм го виждал — отвърна той и след кратка пауза добави. — Ти и аз го видяхме съвсем неотдавна в Мексико сити.

Твърдението му бе толкова пресилено, че се почувствах задължен да му кажа, че този път греши. Той се разсмя и ми припомни, че във въпросния случай, докато двамата с него сме седели на една пейка в парка „Алмеда“ в Мексико сити, сме наблюдавали смъртта на един човек. Той каза, че съм записал случката както в ежедневната си памет, така и влявостранните си излъчвания. Докато дон Хуан ми говореше, аз имах усещането за нещо вътре в мен, което постепенно се просветляваше, и накрая успях да видя с необичайна яснота цялата сцена в парка. Човекът лежеше на тревата, а около него стояха трима полицаи, за да държат зяпачите настрана. Ясно си спомнях, че дон Хуан ме удари по гърба, за да промени нивото на съзнанието ми. И тогава видях. Но не виждах ясно. Не можех да се отърся от гледката на света на ежедневния живот. И затова се получаваше една композиция от нишки с най-прекрасни цветове, насложени върху сградите и уличния трафик. Нишките бяха всъщност линии от цветна светлина, които идваха отгоре. Те имаха вътрешен живот; бяха ярки и кипящи от енергия.

Когато погледнах умиращия човек, аз видях това, за което говореше дон Хуан; нещо, приличащо на огнени кръгове или дъгоцветни пръстени, се търкаляше навсякъде, където фокусирах очите си. Кръговете се търкаляха по хората, по дон Хуан, по мен. Аз ги усещах в стомаха си и ми прилоша.

Дон Хуан ми каза да фокусирам очите си върху умиращия човек. В един момент го видях да се свива на кълбо — точно както се свива гъсеницата, когато я докоснеш. Огнените кръгове го изблъскаха, сякаш го отстраняваха от своя величествен, неизменен път.

Не ми хареса усещането. Огнените кръгове не ме бяха изплашили; те не бяха страшни или зловещи. Не се чувствах тъжен или печален. Кръговете по-скоро ме отвратиха. Усещах го под лъжичката. Именно отвращение бях почувствал този ден.

Споменът за тях извика отново цялото неприятно чувство, което бях изпитал този ден. Като ми прилоша, дон Хуан така се разсмя, та чак се задъха.

— Все си склонен да преувеличаваш — рече той. — Търкалящата се сила не е чак толкова лоша. Дори е чудесна. Новите ясновидци препоръчват да се отворим към нея. Старите ясновидци също са се били отворили към нея, но водени от саомнение и маниакалност.

— Новите ясновидци, от друга страна, се сприятеляват с нея. Те я познават, като боравят с нея без каквото и да е саомнение. Резултатът е просто зашеметяващ.

Дон Хуан каза, че за да се отвори човек към търкалящата се сила е необходимо само да премести събирателната си точка. И добави, че ако човек вижда силата умишлено и предпазливо, опасността е минимална. Крайно опасна ситуация е, обаче, едно неволно преместване на събирателната точка, дължащо се да речем на физическа умора, емоционално изтощение, болест или просто на някое дребно емоционално или физическо сътресение, като например да си изплашен или пиан.

— Когато събирателната точка се премества неволно, търкалящата се сила пуква пашкула — продължи дон Хуан. — Много пъти съм говорил за една пролука, която човек има под пъпа си. Тя всъщност не е под самия пъп, а в пашкула, на височината на пъпа. Пролуката е по-скоро като вдлъбнатина, един естествен дефект в иначе

гладкия пашкул. Именно това е мястото, където „акробатът“ ни удря непрестанно и където се пропуква пашкулт.

После той обясни, че ако преместването на събирателната точка е незначително, пукнатината е много малка, пашкулт бързо се самовъзстановява и хората преживяват това, което се е случвало на всеки по едно или друго време: цветни петна и изкривени образи, които остават дори и ако очите са затворени.

Ако преместването е значително, пукнатината също е голяма и на пашкула му трябва време, за да се възстанови, както става при воините, които умишлено използват растения на силата, за да предизвикат това преместване, или пък при хора, които вземат наркотици и несъзнателно правят същото. В тези случаи хората се чувстват вцепенени и изстинали; трудно им е да говорят, дори да мислят; сякаш са замразени отвътре.

Дон Хуан каза, че в случаите, при които събирателната точка се премества драстично поради травма или смъртоносна болест, търкалящата се сила прави пукнатина по цялата дължина на пашкула; пашкулт се деформира, сгърчва се към себе си и човекът умира.

— Може ли едно неволно преместване да породи такава пукнатина? — попитах аз.

— Понякога — отвърна дон Хуан. — Ние наистина сме крехки. Докато акробатът ни удря отново и отново, смъртта идва към нас през пролука. Търкалящата се сила е смъртта. Когато тя открие слабост в пролука на сияйното същество, автоматично я разтваря и го срива.

— Всяко живо същество ли има пролука? — попитах аз.

— Разбира се — отвърна дон Хуан. — Ако нямаше пролука, няма да умре. Пролуките се различават, обаче, по размер и форма. Човешката пролука е една наподобяваща купа вдлъбнатина с размерите на юмрук; много крехка и уязвима форма. Пролуките на останалите органични същества много приличат на човешката; някои са по-силни от нашата, други са по-слаби. Но пролука на неорганичните същества е нещо наистина различно. Тя е по-скоро като дълга нишка, като едно сияйно влакно. Затова неорганичните същества са много по-трайни от нас.

— Има нещо натрапчиво привлекателно в дългия живот на тези същества и старите ясновидци не могли да не се поддържат тази привлекателност.

Дон Хуан каза, че същата тази сила може да предизвика два коренно противоположни ефекта. Старите ясновидци били хванати в плен от търкалящата се сила, а новите ясновидци биват възнаграждавани за своите усилия в диренето на свобода. Опознавайки търкалящата се сила чрез изкуството на намерението, в даден момент новите ясновидци отварят своите пашкули и силата ги повлича, вместо да ги търкаля като свити гъсеници. Крайният резултат е тяхното пълно м мигновено разпадане.

Зададох на дон Хуан много въпроси относно оцеляването на съзнанието след като сияйното същество е погълнато от огъня отвътре. Той не отговори. Просто се усмихна, сви рамене и продължи, като каза, че маниакалната привързаност на старите ясновидци към акробата им попречила да видят другата страна на тази сила. Новите ясновидци, с обичайното си усърдие при отхвърляне на традицията, отишли в другата крайност. Отначало те изпитвали абсолютно нежелание да фокусират своето виждане върху акробата; поддържали тезата, че им е необходимо да разберат силата на свободните излъчвания като животодаряваща и повишаваща съзнанието.

— Те осъзнали, че е безкрайно по-лесно да разрушиш нещо — продължи дон Хуан, — отколкото да го съградиш и поддържаш. Да премахнеш живота е нищо, в сравнение с това да го дадеш и да го подхранваш. Разбира се новите ясновидци сбъркали в това отношение, но когато му дошло времето, те поправили своята грешка.

— В какво са сбъркали, дон Хуан?

— Грешка е да се изолира каквото и да е за виждане. В началото новите ясновидци правели точно обратното на това, което са вършели техните предшественици. Със същото внимание те се съсредоточили върху другата страна на акробата. Това, което ги сполетяло, било толкова ужасно, ако не и по-ужасно, колкото и случилото се на старите ясновидци. Те умирали глупаво точно като обикновените хора. Те нямали тайнството или злонравието на древните ясновидци, нито пък имали търсенето на свобода на днешните ясновидци.

— Онези първи нови ясновидци служели на всеки. Понеже съсредоточавали своето виждане върху живот-даряващата страна на излъчванията, те били изпълнени с любов и доброта. Но това не ги предпазило от търкалянето. Те били уязвими също като старите ясновидци, които били изпълнени с болезнена злоба.

Дон Хуан каза, че за съвременните нови ясновидци да бъдат изоставени след цял живот на дисциплина и труд, също както хората, които са нямали и един съдържателен миг в живота си, било непоносимо.

Той каза, че тези нови ясновидци осъзнали, след като отново приели своята традиция, че знанието на старите ясновидци за търкалящата се сила е било пълно; в един момент старите ясновидци заключили, че има на практика две различни страни на една и съща сила. Търкалящата страна е свързана изключително с разрушението и смъртта. Кръговата страна пък е това, което поддържа живота и съзнанието, целта и реализацията. Те обаче избрали да се занимават изключително с търкалящата страна.

— Като се Втрещвали на екипи, новите ясновидци успели да видят разделението между търкалящата и кръговата страна — обясни дон Хуан. — Те видели, че двете сили са смесени, но не са едно и също. „Кръговата сила“ идва при нас точно преди „търкалящата сила“; те са толкова близко една до друга, че изглеждат една и съща.

— Наречена е кръговата сила, защото тя идва на пръстени; нишковидни дъгоцветни обръчи — много деликатна работа наистина. И точно като търкалящата сила, тя удря всички живи същества непрестанно, но с различна цел. Тя ги удря, за да им даде сила, посока, съзнание; за да им даде живот.

— Новите ясновидци открили — продължи дон Хуан, — че във всяко живо същество тези две сили са в едно много фино равновесие. Ако в даден момент човекът почувства, че търкалящата сила удря по-силно от кръговата, това означава, че равновесието е нарушено. От там нататък търкалящата сила започва да удря все по-силно и по-силно, докато накрая пропука живото същество и то умре.

Дон Хуан добави, че от това, което бях нарекъл „огнени топки“, излиза един дъгоцветен обръч точно с размера на живите същества, били те хора, дървета, микроби или съюзници.

— Има ли кръгове с други размери? — опитах аз.

— Не ме разбирай толкова буквално — възпротиви се дон Хуан. — Изобщо няма никакви кръгове, има просто една кръгова сила, която дава на ясновидците, които я сънуват, усещането за пръстени. Няма и други размери. Това е една неделима сила, която пасва на всички живи същества, органични и неорганични.

— Защо старите ясновидци са се съсредоточили върху търкалящата страна? — попитах аз.

— Защото те смятали, че животът им зависи от това да я видят — отвърна дон Хуан. — Те били сигурни, че тяхното виждане ще им даде отговорите на вековни въпроси. Разбираш ли, те си представяли, че ако разкрият тайните на търкалящата се сила, ще бъдат неуязвими и безсмъртни. Тъжното е, че по един или друг начин те наистина разкрили тайните, но въпреки това не били нито неуязвими, нито безсмъртни.

— Новите ясновидци променили всичко това, като осъзнали, че за човека няма начин да постигне безсмъртие, докато има пашкул.

Дон Хуан обясни, че старите ясновидци очевидно не са успели да разберат, че човешкият пашкул е едно вместилище и не може вечно да издържа на ударите на търкалящата се сила. Въпреки цялото знание, което били натрупали, накрая те положително били не по-добре, а вероятно и много по-зле, от обикновения човек.

— В какво отношение са били по-зле от обикновения човек? — попитах аз.

— Тяхното огромно знание ги принудило да приемат за дадено, че техните решения са безпогрешни — рече дон Хуан. — И те решили да живеят на всяка цена.

Дон Хуан ме погледна и се усмихна. С тази театрална пауза той ми казваше нещо, което не можех да схвана.

— Те решили да живеят — повтори той. — Точно както решили да станат дървета, за да съберат светове чрез онези почти недостижими големи снопове.

— Какво искаш да кажеш с това, дон Хуан?

— Искам да кажа, че те използвали „търкалящата се сила“, за да преместят събирателната си точка на невъобразими позиции на сънуване, вместо да я оставят да ги претъркаля до клюна на Орела, за да бъдат погълнати.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛИТЕ НА СМЪРТТА

ПРИСТИГНАХ В КЪЩАТА на Хенаро към два следобед. С дон Хуан завързахме разговор и после той ме премести в състояние на повишено съзнание.

— Ето ни пак тримата заедно, точно както бяхме в деня, когато отидохме на онази плоска скала — рече дон Хуан. — Довечера отново ще отидем там.

— Сега имаш достатъчно знания, за да си извадиш много сериозни заключения относно това място и въздействието му върху съзнанието.

— Какво му е на това място, дон Хуан?

— Довечера ще разбереш някои страшни факти, които старите ясновидци събрали за търкалящата се сила; ще видиш какво имах предвид, когато ти казах, че старите ясновидци решили да живеят на всяка цена.

Дон Хуан се обърна към Хенаро, който почти заспиваше. Сръга го.

— Не смяташ ли, Хенаро, че старите ясновидци са били ужасни хора? — попита дон Хуан.

— Абсолютно — отвърна Хенаро отривисто и после сякаш се поддаде на умората.

Започна забележимо да клюма. След миг беше дълбоко заспал — с глава, увиснала на гърдите, и брадичка, забодена в тях. Похъркваше.

Понечих да се разсмея с глас. Но тогава забелязах, че Хенаро се взира в мен, сякаш спеше с отворени очи.

— Те били такива ужасни хора, че дори предизвиквали смъртта — добави Хенаро между похъркванията.

— Не ти ли се ще да узнаеш как тези страшни хора предизвиквали смъртта? — попита ме дон Хуан.

Изглежда ме подтикваше да помоля за пример на тяхната страховитост. Спря и ме погледна сякаш с някакво очакване в очите.

— Очакваш да помоля, за пример, нали? — казах аз.

— Това е велик момент — рече той, като ме потупа по гърба и се разсмя. — Моят благодетел ме постави на тръни в този миг. Аз го помолих да ми даде пример и той го направи; сега и аз ще ти дам един, без значение дали го искаш или не.

— Какво възнамеряваш да направиш? — попитах аз толкова уплашен, че стомахът ми се сви на топка и гласът ми едва излизаше.

На дон Хуан му трябваше доста време, за да се успокои от смеха. Всеки път, когато понечеше да заговори, се задавяше от смях.

— Както ти каза Хенаро, старите ясновидци били ужасни хора — рече дон Хуан, бършейки очите си. — Имало нещо, което те се опитвали да избегнат на всяка цена — не искали да умрат. Сигурно ще кажеш, че обикновеният човек също не иска да умре, но предимството на старите ясновидци било, че те имали необходимата концентрация и дисциплина да Възнамеряват отпраща-нето на разни неща и те действително възнамерили отпращането на смъртта.

Той спря и ме погледна с вдигнати вежди. Каза, че изоставам и че не задавам обичайните си въпроси. Отбелязах, че ми е ясно как ме насочва към това да го попитам дали старите ясновидци са успели да отпратят смъртта чрез своето намерение, но че той самият вече ми бе казал, че тяхното знание за „акробата“ не ги е спасило от умиране.

— Те успели да възнамерят отпращането на смъртта — рече дон Хуан, като изговаряше всяка дума много внимателно. — Но въпреки това трябвало да умрат.

— Как са отпратили смъртта чрез намерението си? — попитах аз.

— Наблюдавали своите съюзници — рече той — и като видели, че те са живи същества с много по-голяма устойчивост на търкалящата се сила, моделирали себе си по техен образец.

Старите ясновидци разбрали, обясни дон Хуан, че само органичните същества имат пролука, която прилича на купа. Нейният размер, форма и крехкост представляват идеалната конфигурация за ускоряване пропукването и сгърчването на сияйната обвивка под ударите на търкалящата се сила. Съюзниците, от друга страна, чиято пролука представлява само една линия, предоставят толкова малка повърхност на търкалящата се сила, че са на практика безсмъртни. Техните пашкули могат да издържат ударите на акробата безкрайно,

защото нишковидните пролуки съвсем не са идеалната конфигурация за него.

— Старите ясновидци разработили най-странни техники, за да затворят своите пролуки — продължи дон Хуан. — Те по същество били прави, като предположили, че нишковидната пролука е поиздържлива от приличната на купа.

— Тези техники съществуват ли още? — попитах аз.

— Не, не съществуват — отвърна той. — Но някои от ясновидците, които са ги практикували, съществуват.

По непонятни за мен причини това негово изявление породило у мен най-чист ужас. Дишането ми моментално се промени и аз не можех да овладеем ускорения му ритъм.

— Те са живи до ден-днешен, нали така Хенаро? — попита дон Хуан.

— Абсолютно — измърмори Хенаро, очевидно в състояние на дълбок сън.

Попитах дон Хуан дали знае защо съм толкова изплашен. Той ми припомни един случай в същата тази стая, когато ме бяха попитали дали съм забелязал странните същества, които били влезли в момента, когато Хенаро отвори вратата.

— Този ден твоята събирателна точка навлезе много дълбоко в лявата страна и събра един страшен свят — продължи той. — Но това вече съм ти го казвал; онова, което не помниш, е, че ти отиде направо в един далечен свят и там се попика от страх.

Дон Хуан се обърна към Хенаро, който спокойно похъркваше с опънати пред себе си крака.

— Не се ли попика той от страх, Хенаро? — попита той. — Абсолютно се попика — измърмори Хенаро и дон Хуан се разсмя.

— Искам да знаеш, че ние не те обвиняваме за това, че си се изплашил — продължи дон Хуан. — Самите ние се отвъртаме от някои действия на старите ясновидци. Сигурен съм, че досега вече си разбрал, че това, което не можеш да си спомниш за онази нощ, е, че ти видя старите ясновидци, които са все още живи.

Поисках да възразя, че нищо не съм разбрал, но не можех да изкажа думите си. Трябваше на няколко пъти да се прокашлям, преди да успея да учленя някоя дума. Хенаро беше станал и леко ме потупваше по гърба, точно под врата, сякаш се бях задавил.

— Пресипнал си — рече той.

Благодарих му с писклив глас.

— Не, май доста си се понаплашил — добави той и седна да спи.

Дон Хуан каза, че новите ясновидци се противопоставили на всичките странни практики на старите ясновидци и ги обявили не само за безполезни, но и като вредни за цялото ни същество. Те стигнали дори до там, че забранили на тези техники да бъдат обучавани новите воини; и поколения наред не било споменавано нищо за тези практики.

Едва в началото на XVIII век нагуалът Себастиан, член на правата нагуалска линия на дон Хуан, преоткрил съществуването на тези техники.

— Как ги е преоткрил? — попитах аз.

— Той бил превъзходен прикривач и поради безупречността си имал възможност да научи чудеса — отвърна дон Хуан.

Той каза, че един ден, когато нагуалът Себастиан се канел да се заеме с ежедневните си задължения — той бил клисар в катедралата в града, където живеел, — той видял един индианец на средна възраст, който се суетял около вратата на църквата.

Нагуалът Себастиан отишъл при човека и го попитал дали има нужда от помощ.

— Имам нужда от малко енергия, за да затворя пролуката си — рекъл му човекът с висок ясен глас. — Ще ми дадеш ли малко от твоята енергия?

Според легендата, каза дон Хуан, нагуалът Себастиан се слисал. Той не знаел за какво говори човекът. Предложил на индианеца да го заведе при енорийския свещеник. Човекът изгубил търпение и гневно обвинил на-гуала Себастиан, че шикалкави.

— Имам нужда от твоята енергия, защото ти си нагуал — рекъл той. — Хайде да тръгваме без много шум.

Нагуалът Себастиан се поддад на магнетичната сила на непознатия и покорно тръгнал с него към планините.

Нямало го в продължение на много дни. Когато се върнал, имал не само ново мнение за старите ясновидци, но и подробни знания за техните техники. Непознатият бил древен толтек. Един от последните оцелели.

— Нагуалът Себастиан открил чудеса относно старите ясновидци — продължи дон Хуан. — Той бил първият, който узнал

колко уродливо-странни и налудничави били те всъщност. Преди него знанието било само от разкази.

— Една нощ моят благодетел и нагуалът Елиас ми дадоха пример за тази налудничавост. Всъщност те ни го показаха на мен и Хенаро заедно, затова ще е най-уместно ние двамата да ти покажем същия пример.

Исках да заговоря, за да ги забавя; имах нужда от време, за да се успокоя, да обмисля нещата. Но преди да успея да кажа каквото и да е, дон Хуан и Хенаро практически вече ме извличаха от къщата. Отправихме се към същите ерозирали хълмове, където бяхме ходили и преди.

Спряхме в подножието на широк, гол хълм. Дон Хуан посочи към някакви далечни планини на юг и каза, че между мястото, където стоим ние, и някакъв естествен прорез в онези планини — прорез, който приличал на отворена уста, имало поне седем места, където древните ясновидци са фокусирали цялата сила на своето съзнание.

Дон Хуан каза, че онези ясновидци били не само добре осведомени и дръзки, но и все успявали. Той добави, че неговият благодетел бил показвал на него и на Хенаро едно място, където старите ясновидци, водени от обичта си към живота, се били погребали живи и действително отпратили чрез своето намерение търкалящата се сила.

— В тези места няма нищо, което да привлече окото — продължи той. — Старите ясновидци внимавали да не оставят следи. Това е просто пейзаж. Човек трябва да види, за да узнае къде са тези места.

Дон Хуан каза, че не му се ходело до далечните места, затова щял да ме заведе до най-близкото. Настоях да ми кажат какво целим. Дон Хуан каза, че ще опитаме да видим погребаните ясновидци и че за целта трябвало да останем под прикритието на някакви зелени храсти, докато се стъмни. Той ги посочи; бяха на около половин миля разстояние, нагоре по стръмен склон.

Стигнахме до мястото с храстите и се разположихме под тях възможно най-удобно. После дон Хуан започна да обяснява, че за да получат енергия от земята, древните ясновидци се погребвали за известни периоди от време в зависимост от това какво искат да

постигнат. Колкото по-трудна била задачата им, толкова по-дълго стоели погребани.

Дон Хуан стана и мело драматично ми показа едно място на няколко метра от нас.

— Старите ясновидци са погребани там — рече той. — Те са се погребали преди около две хиляди години, за да избегнат смъртта, но не в смисъл да избягат от нея, а да я предизвикат.

Дон Хуан помоли Хенаро да ми покаже точното място, където са погребани старите ясновидци. Извърнах се, за да погледна Хенаро, и разбрах, че той седи до мен, отново дълбоко заспал. Но за мое най-голямо учудване той скочи, излая като куче и затича с все сила към мястото, което сочеше дон Хуан. Като стигна там, започна да го обикаля, идеално имитирайки малко кученце.

Представлението му ми се стори смешно. Дон Хуан се превиваше от смях.

— Хенаро ти показва нещо изключително — рече дон Хуан, след като Хенаро се бе върнал при нас и отново бе заспал. — Показа ти нещо свързано със събирателната точка и сънуването. Сега той сънува, но може да действа така, все едно, че е напълно буден и чува всичко, което казваш. В това състояние той може да направи повече, отколкото, ако е буден.

Дон Хуан замълча за миг, като че ли преценявайки какво да каже след това. Хенаро ритмично похъркваше.

Дон Хуан отбеляза колко лесно му било да открива недостатъци в това, което са вършели старите ясновидци, и все пак, което си е право, никога нямало да му омръзне да повтаря какви прекрасни постижения имали те. Той каза, че те разбирали земята до съвършенство. Те не само открили и използвали тласъка на земята, но открили също, че ако останат погребани, събирателната им точка подравнява излъчванията, които обикновено са недостъпни, и че това подреждане пуска в действие странната, необяснима способност на земята да отклонява непрестанните удари на търкалящата се сила. Затова те разработили най-поразителни и сложни техники да се погребват за изключително дълги периоди от време, без това да им вреди. В своята борба срещу смъртта те се научили как да удължават тези периоди така, че да покриват хилядолетия.

Денят беше облачен и нощта се спусна бързо. За съвсем кратко време всичко потъна в мрак. Дон Хуан стана и ни поведе, мен и сомнамбула Хенаро, към една огромна, плоска овална скала, която бе привлякла вниманието ми още от мига, когато дойдохме на това място. Тя приличаше на плоската скала, на която бяхме ходили преди, но беше по-голяма. Хрумна ми мисълта, че скалата, колкото и огромна да беше, е поставена там нарочно.

— Това е още едно такова място — рече дон Хуан. — Тази голяма скала е поставена тук като клопка, да привлича хората. Скоро ще разбереш защо.

Ледена тръпка мина по тялото ми. Струваше ми се, че ще припадна. Знаех, че определено преигравам и исках да кажа нещо за това, но дон Хуан продължаваше да говори в дрезгав шепот. Каза, че Хенаро, понеже сънува, имал достатъчно контрол върху събирателната си точка, за да я премести дотам, че да достигне специфичните излъчвания, които ще събудят каквото има около скалата.

Посъветва ме да се опитам и аз да преместя своята събирателна точка и да последвам Хенаровата. Каза, че мога да го направя, като първо наглася непреклонното си намерение да я раздвижи, а после да оставя контекста на ситуацията да диктува накъде да се мести.

След моментен размисъл дон Хуан ми прошепна в ухото да не се притеснявам за никакви процедури, защото повечето от наистина необикновените неща, които се случват на ясновидците, а и на обикновения човек в това число, стават от само себе си, с намесата единствено на намерението.

Замълча за миг и после добави, че опасността за мен щяла да бъде неминуемият опит на погребаните ясновидци да ме изплашат до смърт. Той ме посъветва да се владее и да не се поддавам на страха, а да следвам движенията на Хенаро.

Отчаяно се борех да не ми прилошее. Дон Хуан ме потупа по гърба и каза, че аз съм стар професионалист в ролята на невинен наблюдател. Той ме увери, че не е съзнателен отказът ми да преместя събирателната си точка, а защото всяко човешко същество го прави автоматично.

— Нещо ще те изплаши така, та косите ти ще настръхнат — прошепна дон Хуан. — Не се предавай, защото ако го направиш, ще умреш и старите лешояди, дето са тук, ще пируват с енергията ти.

— Хайде да се махаме оттук — замолих го аз. — Всъщност съвсем не ми е притрябвал пример за уродливостта на старите ясновидци.

— Твърде късно е — рече Хенаро, този път напълно буден, застанал до мен. — Дори и да се опитаме да избягаме, двамата ясновидци и техните съюзници на другото място ще те повалят. Те вече са направили кръг около нас. Точно в този момент върху теб са съсредоточени цели шестнайсет създания.

— Кой са те? — попитах шепнешком в ухото на Хенаро.

— Четиримата ясновидци и тяхната свита — отвърна той. — Те знаят за нас откакто сме тук.

Исках да си подвия опашката и да побягна през глава, но дон Хуан ме хвана за ръката и посочи към небето. Забелязах, че е настъпила значителна промяна във видимостта. Вместо смолисточерния мрак, който преобладаваше, сега бе приятна утринна дрезгавина. Бързо прецених накъде са четирите посоки. Небето определено беше по-светло на изток.

Усетих странно налягане около главата си. Ушите ми бучаха. Беше ми студено и същевременно ме тресеше. Бях уплашен, както не съм бивал никога преди, но това, което ме притесняваше, беше едно дразнещо усещане за поражение, за проявена страхливост. Чувствах се отвратен и жалък.

Дон Хуан ми зашептя в ухото. Той каза, че трябва да съм нащрек и че атаката на старите ясновидци ще бъде почувствана от трима ни всеки момент.

— Можеш да се хванеш за мен, ако искаш — прошепна ми Хенаро бързо, сякаш някой го гонеше.

Поколебах се за миг. Не исках дон Хуан да сметне, че съм толкова изплашен, че имам нужда да се хвана за Хенаро.

— Идват! — високо прошепна Хенаро.

Светът мигновено се обърна с главата надолу за мен, когато нещо ме сграбчи за левия глезен. Почувствах студенината на смъртта по цялото си тяло. Знаех, че бях стъпил върху някаква желязна скоба, може би капан за мечки. Всичко това премина през ума ми преди да надам пронизителен писък, толкова силен, колкото и страхът ми. Дон Хуан и Хенаро гръмка се разсмяха. Те бяха на не повече от метър от двете ми страни, но аз бях толкова ужасен, че дори не ги забелязвах.

— Пей! Пей, ако ти е мил животът! — чух дон Хуан да ми нарежда шепнешком.

Опитах се да освободя краката си и усетих някакво убождане, сякаш игли се забиваха в кожата ми. Дон Хуан продължаваше да настоява да запея. Той и Хенаро подхванаха някаква народна песен. Хенаро изговаряше текста, като ме гледаше от разстояние не повече от пет сантиметра. Пееха фалшиво, с груби гласове, като така се задъхваха и така пренапрягаха гласните си струни, че накрая се разсмях.

— Пей или ще умреш — рече ми дон Хуан.

— Хайде да направим трио — каза Хенаро. — Ще изпеем едно болеро.

Присъединих се към тях. Пяхме доста време колкото ни глас държи, като пияници. Усетих, че желязната хватка около крака ми постепенно ме отпуска. Не бях посмял да погледна надолу към глезена си. В един момент го направих и тогава разбрах, че не ме е уловил никакъв капан. Нещо тъмно, подобно на глава ме хапеше!

Само едно върховно усилие ме задържа да не припадна. Усетих, че ми прилошава и автоматично се опитах да се наведе напред, но някой със свръхчовешка сила ме сграбчи безболезнено за лактите и тила и не ми позволи да мръдна. Повърнах върху дрехите си.

Отвращението ми беше толкова пълно, че започнах да припадам. Дон Хуан напръска лицето ми с вода от малката кратунка, която той винаги носеше със себе си, когато ходехме из планините. Водата се стече под яката ми. Студенината възстанови физическото ми равновесие, но не повлия на силата, която ме държеше за лактите и тила.

— Мисля, че прекаляваш с твоя страх — рече дон Хуан високо и с толкова безразличен тон, че незабавно предизвика едно чувство за ред.

— Хайде пак да запеем — добави той. — Да изпеем някоя съдържателна песен — не искам повече болера.

Мислено му благодарих за неговата трезвост и висок стил. Така се разчувствах, като ги чух да пеят, че зарихах.

„Заради страстта ми, казват

*нещастие върви към мен.
Какво от това,
че може да е и самият дявол.
Аз знам как да умра.
Валентина, Валентина,
хвърлям се на твоя път.
Ако ще умирам утре,
защо да не е, веднъж и завинаги, днес?“*

Целият се разтреперах под въздействието на това забележително противопоставяне на ценности. Никога една песен не е означавала толкова много за мен. Като ги чух да пеят тези стихове, които обикновено смятах за пропити с евтина сантименталност, ми се стори, че разбрах духа на воина. Дон Хуан многократно ми бе повтарял, че воините живеят със смъртта до себе си, и от знанието, че смъртта е с тях, те черпят смелост да се изправят срещу каквото и да е. Дон Хуан бе казал, че най-лошото, което може да ни се случи, е да умрем, и тъй като това вече е наша непроменима съдба, ние сме свободни; онези, които са загубили всичко, повече няма от какво да се страхуват.

Отидох при дон Хуан и Хенаро и ги прегърнах, за да изразя безкрайната си благодарност и възхищение към ТЯХ.

Тогавя осъзнах, че вече нищо не ме държеше, Без да каже нито дума, дон Хуан ме хвана за ръката и ме заведе да седна на плоската скала.

— Шоуто тепърва започва — рече весело Хенаро, докато се наместваше удобно на скалата. — Ти току-що си плати входния билет. Целите ти гърди са омазани с него.

Той ме погледна и двамата се разсмяха.

— Не сядай много близо до мен — рече Хенаро. — Не си падам по повръщаното. Но не отивай и много далеч. Старите ясновидци още не са свършили с номерата си.

Приблжих се до тях колкото позволяваше благоприличието. Чувствах се неудобно от състоянието си, но това трая само миг, след което всичките ми притеснения се обезсмислиха, защото забелязах, че някакви хора идват към нас. Не можех да различа ясно очертанията им, но виждах една маса от човешки фигури да се движи в полумрака. Те

не носеха със себе си газени лампи или джобни фенерчета, които в този час на деня все още биха им трябвали. Тази подробност някак си ме обезпокои! Не исках да се задълбочавам в нея и нарочно започнах да разсъждавам. Сметнах, че сигурно сме привлекли нечие внимание с нашето шумно пеене, и те идват, за да видят какво става. Дон Хуан ме потупа по рамото. После посочи с брадичка мъжете, които предвождаха групата.

— Тези четиримата са старите ясновидци — рече той. — Останалите са техните съюзници.

Преди да успея да отбележа, че те са просто местни селяни, чух някакво свистене точно зад себе си. Бързо се обърнах, целият настръхнал от уплаха. Движението ми беше така внезапно, че предупреждението на дон Хуан дойде твърде късно.

— Не се обръщай! — го чух да извиква.

Думите му бяха само звук; те не означаваха нищо за мен. Като се обърнах, аз видях, че трима грозно уродливи мъже се бяха качили на скалата точно зад мен; те пълзяха към мен с усти, отворени в кошмарна гримаса, и ръце, протегнати към мен да ме сграбчат.

Поисках да изпищя с все сила, но от гърлото ми излезе само едно мъчително грачене, сякаш нещо бе заседнало в гръкляна ми. Автоматично се изтърколих извън обсега им и паднах на земята.

Като се изправих, дон Хуан скочи до мен в мига, в който една орда мъже, предвождани от онези, които дон Хуан бе посочил, се спусна върху мен като лешояди. Те всъщност писукаха като прилепи или плъхове. Изкрещях от ужас. Този път успях да издам пронизителен вик.

Дон Хуан, пъргаво като атлет в отлична форма, ме издърпа от ноктите им на скалата. Много строго ми каза да не се обръщам да поглеждам, независимо колко съм изплашен. Каза, че съюзниците въобще не могат да блъскат, но положително могат така да ме изплашат, че да падна на земята. И на земята вече съюзниците могат да притискат всеки. Ако падна на земята до мястото, където са погребани ясновидците, ще съм в ръцете им. Те ще ме разкъсат, докато техните съюзници ме държат. Дон Хуан добави, че не ми е казал всичко това преди, защото се надявал, че ще бъда принуден да го видя и разбера сам. Неговото решение за малко не ми струва живота.

Усещането, че уродливите мъже бяха точно зад гърба ми, бе почти непоносимо. Дон Хуан твърдо ми нареди да стоя спокойно и да съсредоточа вниманието си върху четиримата мъже начело на една група от може би десет или дванайсет. В момента, в който съсредоточих погледа си върху тях, сякаш по даден знак те всички тръгнаха напред към края на плоската скала. Там спряха и започнаха да съскат като змии. Вървяха напред-назад. Движението им изглеждаше синхронизирано. То беше толкова отсечено и ритмично, че изглеждаше механично. Сякаш повтаряха една и съща схема с цел да ме хипнотизират.

— Не се вглеждай в тях, момчето ми — рече ми Хенаро така, сякаш говореше на дете.

Смехът, който последва, бе толкова истеричен, колкото и страхът ми. Разсмях се толкова силно, че звукът отекна по околните хълмове.

Хората веднага спряха и, изглежда, се объркаха. Различавах очертанията на главите им как мърдат нагоре-надолу, сякаш разговаряха, съвещаваха се помежду си. После един от тях скочи на скалата.

— Внимавай! Този е ясновидец! — извика Хенаро.

— Какво ще правим? — изкрещях аз.

— Можем пак да запеем — отвърна дон Хуан безразлично.

Тогаваше страхът ми стигна върхната си точка. Започнах да подскачам на едно място и да рева като животно. Човекът скочи на земята.

— Не обръщай повече внимание на тези шутове — рече дон Хуан. — Хайде да си поговорим както обикновено.

Той каза, че сме дошли тук за моето просвещение и че аз се провалям напълно. Трябвало да се реорганизирам. Първото нещо, което трябвало да направя, било да разбера, че събирателната ми точка се е преместила и сега кара някои закътани тъмни излъчвания да засветят. Да пренасям чувствата от обикновеното състояние на съзнанието си в света, който съм събрал, било наистина пародия, защото страхът се среща само сред излъчванията на ежедневния живот.

Казах на дон Хуан, че ако събирателната ми точка се е преместила, както той твърди, имам за него една новина. Страхът ми беше безкрайно по-силен и ужасен от всичко, което съм изживявал в ежедневния си живот.

— Грещиш — рече той. — Твоето първо внимание е объркано и не желае да отстъпи контрола, това е всичко. Имам чувството, че би могъл да отидеш право при тези същества и да се изправиш насреща им, без те да ти направят нещо.

Настоях, че определено не съм в състояние да проверявам нещо толкова абсурдно като това.

Той ми се изсмя. Каза, че рано или късно ще трябва да се излекувам от лудостта си и че да поема инициативата и да се изправя срещу онези четиримата ясновидци е безкрайно по-малко абсурдно от идеята, че въобще ги виждам. Каза също, че за него лудостта е да се срещаш с хора, които са били погребани преди две хиляди години и са все още живи, а не това да смяташ, че тази среща е олицетворението на абсурдността.

Ясно чух всичко, което каза, но всъщност не внимавах в думите му. Бях ужасен от хората около скалата. Те, изглежда, се подготвяха да ни подгонят, по-точно да подгонят мен. Бяха се фиксирали върху мен. Дясната ми ръка започна да трепери, сякаш обхваната от нервни тикове. После усетих, че светлината в небето се е променила. Дотогава не бях забелязал, че вече се е съмнало. Странното беше, че един неконтролируем импулс ме накара да стана и да хукна към групата от хора.

В този момент имах две абсолютно различни усещания за постъпката си. По-слабото беше за най-чист ужас. Другото, по-силното, беше за абсолютно равнодушие. Едва ли бих могъл да бъда по-безразличен.

Когато стигнах до групата, разбрах, че дон Хуан беше прав; те всъщност не бяха хора. Само четирима от тях имаха някаква прилика с човека, но и те не бяха хора; бяха едни странни същества с огромни жълти очи. Останалите бяха просто някакви форми, които четиримата, наподобяващи хора, движеха.

Стана ми необикновено тъжно за тези същества с жълти очи. Опитах се да ги докосна, но не можах да ги откроя. Нещо като вятър ги отнесе.

Огледах се за дон Хуан и Хенаро. Нямаше ги. Отново беше тъмно като в рог. Полутах се няколко минути в мрака. Дон Хуан се появи до мен и ме стресна. Не видях Хенаро.

— Хайде да се прибираме — рече той. — Чака ни дълъг път.

Дон Хуан коментираше върху това колко добре съм се представил при мястото с погребаните ясновидци, особено в последната част на срещата ни с тях. Той каза, че преместването на събирателната точка се характеризира с промяна в светлината. През деня светлината се превръща в мрак; през нощта мракът става дрезгавина. После добави, че съм извършил сам две премествания, подпомаган единствено от животинския си страх. Единственото нещо, срещу което имаше възражения, беше че съм се отдал на страха си, особено след като съм осъзнал, че воините няма от какво да се страхуват.

— Откъде знаеш, че съм го осъзнал? — попитах аз.

— Беше свободен. Когато изчезне страхът, всички връзки, които ни задържат, се разпадат — рече той. — Онзи съюзник те бе сграбчил за крака, защото го привличаше твоят животински страх.

Казах му колко съжалявам, че не мога да потвърдя това, което съм осъзнал.

— Хич да не те е грижа. — Той се разсмя. — Нали знаеш, че тези осъзнавания са на път и под път; те нямат никакво значение в живота на воините, защото се заличават с преместването на събирателната точка.

— Това, което искахме с Хенаро, бе да те накараме да се преместиш много дълбоко. Този път Хенаро беше там просто за да примами старите ясновидци. Той веднъж вече го направи и ти отиде толкова далеч в лявата страна, че ще ти трябва доста време, за да си го спомниш. Твоят страх снощи беше точно толкова силен, колкото и онзи първи път, когато ясновидците и съюзниците им те последваха до същата тази стая, но твоето упорито първо внимание не ти позволи да ги усетиш.

— Обясни ми какво се случи на мястото с ясновидците — помолих аз.

— Съюзниците излязоха, за да те видят — отвърна той.

— Тъй като те имат много слаба енергия, винаги имат нужда от помощта на хора. Четиримата ясновидци бяха събрали дванайсет съюзника.

— Селските райони в Мексико, а също и някои градове, са опасни. Това, което се случи с теб, може да се случи на всеки мъж или жена. Ако попаднат на този гроб, те могат дори да видят ясновидците

и техните съюзници, ако са достатъчно гъвкави, за да оставят страха си да премести събирателната им точка; но едно е сигурно — те могат да умрат от страх.

— Но ти сериозно ли смяташ, че онези толктекски ясновидци са все още живи? — попитах аз.

— Време е да попреместим малко тази твоя събирателна точка — рече дон Хуан. — Не мога да разговарям с теб, когато си в идиотското си състояние.

Той ме плясна с длан на Три места: точно на върха на дясната мм бедрена кост, в центъра на гърба под лопатките и в горната част на десния ми гръден мускул.

Ушите ми веднага забучаха. От дясната ми ноздра потече струйка кръв и нещо вътре в мен се отпуши. Сякаш някакъв поток от енергия е бил блокиран и сега изведнъж отново е рухнал.

— Какво искаха онези ясновидци и съюзниците им? — попитах аз.

— Нищо — отвърна той. — Ние бяхме тези, които искахме нещо от тях. Ясновидците, разбира се, вече бяха забелязали твоето енергийно поле първия път, когато ги видях; и сега, като се върна, те се бяха нагласили да пируват с теб.

— Ти твърдиш, дон Хуан, че те са живи — рекох аз. — Сигурно имаш предвид живи, както са живи съюзниците, така ли е?

— Точно така — рече той. — Те просто не могат да са живи, както сме живи ние с теб. Би било абсурд.

После дон Хуан продължи с обяснението, че интересът на древните ясновидци към смъртта ги карал да изследват и най-чудноватите възможности. Онези, които избрали модела на съюзниците, са го направили, без съмнение, с желание, да открият един вид рай. И те го намерили, на точно определена позиция в един от седемте снопа неорганично съзнание. Ясновидците чувствали, че там са на сравнително сигурно място. В края на краищата, от ежедневиия свят ги отделяла една почти непреодолима бариера — бариерата на възприятието, поставена от събирателната точка.

— Когато четиримата ясновидци видяха, че можеш да преместваш събирателната си точка, побягнаха с всичка сила — рече дон Хуан и се разсмя.

— Да не искаш да кажеш, че съм събрал един от седемте свята?
— попитах аз.

— Не, сега не го събра — отвърна той. — Но си го правил преди, когато ясновидците и техните съюзници те преследваха. Този ден ти успя да отидеш чак в техния свят. Проблемът е, че обичаш да се правиш на глупак, затова изобщо не можеш да си го спомниш.

— Сигурен съм, че присъствието на нагуала — продължи дон Хуан — е това, което понякога кара хората да постъпват глупаво. Когато нагуалът Хулиан беше сред нас, аз бях по-глупав от теб сега. Убеден съм, че когато мен вече няма да ме има, ти ще можеш да си спомниш всичко.

Дон Хуан обясни, че тъй като трябвало да ми покаже предизвикателите на смъртта, той и Хенаро ги били примамили в покрайнините на нашия свят. Отначало аз съм направил едно дълбоко странично преместване, поради което съм ги видял като хора, но накрая съм извършил правилното преместване, което ми позволило да видя предизвикателите на смъртта и техните съюзници такива, каквито са.

Много рано на другата сутрин, в къщата на Силвио Мануел, дон Хуан ме повика в голямата стая, за да обсъдим събитията от предната нощ. Чувствах се изтощен и исках да си почивам, да спя, но дон Хуан бързаше. Той веднага започна своите обяснения. Каза, че старите ясновидци намерили начин да използват търкалящата се сила и да се движат с нея. Вместо да умират от ударите на акробата, те тръгвали с него и се оставяли той да премести събирателната им точка до границите на човешките възможности.

Дон Хуан изрази най-искрено възхищение от това постижение. Той призна, че нищо друго не може да даде на събирателната точка тласъка, който акробатът ѝ дава.

Попитах го каква е разликата между тласъка на земята и тласъка на акробата. Той обясни, че тласъкът на земята е силата на подреждането само на кехлибарените излъчвания. Това е тласък, който повишава съзнанието до невероятна степен. За новите ясновидци това е заряд от безгранично съзнание, което те наричат „тотална свобода“.

Тласъкът на акробата, от друга страна, е силата на смъртта. Под въздействието на акробата събирателната точка се премества на нови, непредвидими позиции. Затова старите ясновидци били винаги сами в

своите пътувания, макар че задачата, с която се били заели, била общо дело. Компанията на други ясновидци в пътуванията им бивала случайна и обикновено означавала борба за надмошцие.

Признах на дон Хуан, че заниманията на старите ясновидци, каквито и да са били те, ми звучаха като извратени страшни приказки. Той гръмко се разсмя. Изглежда му беше забавно.

— Трябва да признаеш обаче, независимо колко отвратен се чувстваш, че тези дяволи са били много дръзки — продължи той. — Аз самият също никога не съм ги харесвал, както знаеш, но не мога да не им се възхищавам. Тяхната обич към живота наистина ме поразява.

— Как е възможно това да е обич към живота, дон Хуан? То е нещо отвратително — рекох аз.

— Какво друго би могло да тласне човека до такива крайности, ако не обичта към живота? — попита той. — Те толкова силно обичали живота, че не искали да го изоставят. Така го видях аз. Моят благодетел видял друго. Той смяташе, че ги е било страх да умрат, което не е същото като да обичаш живота. Аз твърдя, че са се страхували да умрат, защото са обичали живота и са видели чудеса, а не защото са били едни малки алчни чудовища. Не. Те били налудничави, защото никой никога не ги е предизвиквал и се отдавали на прищевките си като разглезени деца, но тяхната дързост била безупречна, а също и смелостта им.

— Ти би ли се осмелил да навлезеш в непознатото от алчност? Едва ли. Алчността действа само в света на ежедневните дела. За да се осмели да навлезе в онази ужасяваща самота, човек трябва да притежава нещо по-силно от алчността. Обич. Човек има нужда от обич към живота, към тръпката, към тайната. Има нужда от непресъхващо любопитство и кураж в изобилие. Така че изобщо не ми ги разправяй тези глупости, че си бил отвратен. Срамота е!

Очите на дон Хуан блестяха от сдържан смях. Той ме поставяше на мястото ми, но го правеше смеейки се.

Дон Хуан ме остави сам в стаята за около час. Искях да подреда мислите и чувствата си. Нямаше начин да го направя. Знаех-без никакво съмнение, че събирателната ми точка е в позиция, където разумът няма място, и въпреки това бях воден от разумен интерес. Дон Хуан бе казал, че технически погледнато, веднага щом събирателната точка се премести, ние заспиваме. Чудех се, например, дали ако някой

случаен човек ме види сега, ще му изглеждам дълбоко заспал, също както Хенаро ми изглеждаше на мен.

Попитах дон Хуан за това веднага щом се върна.

— Ти си абсолютно заспал без да е необходимо да лягаш — отвърна той. — Ако те видят сега хора в нормално състояние на съзнанието, ще им изглеждаш малко замаян, дори пиян.

Той обясни, че по време на нормален сън преместването на събирателната точка е покрай единия от двата края на човешкия сноп. Такива премествания винаги са придружени от сън. Преместванията, които са предизвикани умишлено, се извършват около средата на човешкия сноп и не са придружени от сън, макар че сънувачът спи.

— Именно на този кръстопът се разделили старите и нови ясновидци по отношение на силата — продължи дон Хуан. — Старите ясновидци искали копие на тялото, но с повече физическа сила, затова накарали събирателната си точка да се плъзга покрай десния ръб на човешкия сноп. Колкото по-надълбоко навлизали те покрай десния ръб, толкова по-чудновато ставало тяхното сънувано тяло. Ти сам видя онази нощ чудовищния резултат от едно дълбоко преместване покрай десния ръб. Дон Хуан каза, че новите ясновидци били съвсем различни и задържали събирателната си точка в средната част на човешкия сноп. Ако преместването е плитко, като например преминаването в повишено съзнание, сънуващият е почти като всеки обикновен човек от улицата, с тази разлика, че е леко уязвим по отношение на чувствата, като например страх и съмнение. Но на една определена дълбочина сънуващият, който се мести покрай средата, става топка светлина. Сънуваното тяло на новите ясновидци е топка светлина.

Дон Хуан каза още, че такова едно безлично сънувано тяло е подобър проводник на разбиране и изследване, което е основата на цялата дейност на новите ясновидци. Силно очовеченото сънувано тяло на старите ясновидци ги подтиквало да търсят отговори, които били също толкова лични, очовечени.

Дон Хуан изведнъж млъкна и като че ли затърси думи, за да продължи.

— Има още един предизвикател на смъртта — рече той рязко, — толкова различен от четиримата, които ти видя, че не се отличава от обикновения човек от улицата. Той е извършил този уникален подвиг като отваря и затваря своята пролука когато пожелае.

Дон Хуан си играеше с пръстите на ръцете почти нервно.

— Древният ясновидец, който нагуалът Себастиан срещнал през 1723 година, е този предизвикател на смъртта — продължи той. — Ние считаме този ден за начало на нашето течение, второто начало. Този предизвикател на смъртта, който е на земята от стотици години, е променил живота на всеки нагуал, когото е срещнал — на някой повече, на друг по-малко. А от онзи ден през 1723 година той е срещнал всеки един от нагуалите в нашето течение.

Дон Хуан се втренчи в мен. Почувствах се странно неловко. Струваше ми се, че това се дължи на една дилема. Много сериозно се съмнявах в истинността на тази история и същевременно изпитвах най-смущаващата увереност, че всичко, което беше казал, е истина. Споделих с него объркването си.

— Проблемът с продиктувана от разума липса на вяра не е само твой — рече дон Хуан. — Моят благодетел отначало също се измъчвал от този въпрос. Разбира се по-късно той си спомнил всичко. Но му трябвало доста време. Когато го срещнах, той вече бе възстановил всичко, така че не съм бил свидетел/на терзанията му. Само съм слушал за тях.

— Странното е, че хората, които никога не са виждали този човек, по-лесно приемат, че той е един от първите ясновидци. Моят благодетел казваше, че затрудненията му произтичали от факта, че шокът от срещата с това същество бил смесил безразборно голям брой излъчвания. Необходимо е време, за да се разделят тези излъчвания едно от друго.

После дон Хуан обясни, че като продължавам да местя събирателната си точка, в един момент тя ще уцели необходимата комбинация от излъчвания; тогава доказателството за съществуването на този човек ще ми стане поразително очевидно.

Почувствах се принуден отново да заговоря за раздвоеността си.

— Отклоняваме се от темата — рече той. — Ще излезе, че се опитвам да те убедя в съществуването на този човек, а това, за което всъщност исках да говоря, бе факта, че старият ясновидец е знаел как да борави с търкалящата се сила. Дали вярваш или не вярваш, че той съществува, не е важно. Един ден сам ще се убедиш, че той действително е успял да затвори пролуката си. Енергията, която взема

от нагуала на всяко поколение, той използва изключително за затваряне на пролуката си.

— Как е успял да я затвори? — попитах аз.

— Няма начин да се узнае — отвърна той. — Говорил съм с още двама нагуали, които са се срещали лице в лице с този човек — нагуалът Хулиан и нагуалът Елиас. И двамата не знаеха. Човекът никога не разкрива как затваря този отвор, който след известно време, предполагам, пак започва да се отваря. Нагуалът Себастиан разказвал, че когато за пръв път видял стария ясновидец, човекът бил съвсем изнемоощял, на практика умираше. Но когато го срещнал моят благодетел, той пращял от сила като млад човек.

Дон Хуан каза, че нагуалът Себастиан кръстил безименния човек „наемателят“, защото те сключили споразумение, съгласно което човекът получавал енергия, квартира така да се каже, а плащал наем под формата на услуги и знание.

— Случвало ли се е някой да пострада при тази обмяна? — попитах аз.

— Никой от нагуалите, които са му давали енергия, не е пострадал — отвърна дон Хуан. — Според уговорката, човекът вземал само частица от излишната енергия на нагуала, като в замяна му давал някаква дарба, някаква необикновена способност. Например нагуалът Хулиан се сдобил с походката на силата. Чрез нея той можеше да активира или да приспива излъчванията вътре в пашкула си, за да изглежда млад или стар по желание.

Дон Хуан обясни, че предизвикателите на смъртта като цяло стигнали до там, че приспали всички излъчвания в пашкулите си с изключение на онези, които подхождали на излъчванията на съюзниците. По този начин те можели да наподобяват съюзниците до известна степен.

Всеки от предизвикателите на смъртта, с които се бяхме срещнали при скалата, рече дон Хуан, успял да премести своята събирателна точка на точно определено място върху своя пашкул, за да наблегне на излъчванията, които са общи с тези на съюзниците, и да влезе във взаимодействие с тях. Но никой от тях не можел да я върне обратно на обичайното ѝ място и да взаимодейства с хората. Наемателят, от друга страна, е способен да премества събирателната си

точка, така че да събира света на ежедневния живот, сякаш нищо не се е случило.

Дон Хуан каза още, че неговият благодетел бил убеден, а и той бил напълно съгласен с него, че предаването на енергията ставало по следния начин: старият магьосник премества събирателната точка на нагуала, за да наблегне тя на излъчванията на съюзниците вътре в нагуалския пашкул, след което използва огромния изблик на енергия, предизвикан от внезапното активиране на тези латентни до момента излъчвания.

Дон Хуан каза, че енергията, която е затворена в нас, в нашите латентни излъчвания, притежава огромна сила и неизчислим обхват. Можем да добием някаква смътна представа за обхвата на тази огромна сила, като вземем предвид, че енергията, която е необходима на човек, за да възприема и функционира в света на ежедневния живот, е продукт на подреждането на едва една десета част от излъчванията, затворени в човешкия пашкул.

— Това, което става в момента на смъртта, е, че цялата тази енергия се освобождава наведнъж — продължи той. — И живите същества в този момент биват понасяни от най-невъобразима сила. Това не е търкалящата се сила, която е разтворила пролуката им, защото тази сила никога не влиза в пашкула; тя само го срива. Това, което ги понася, е силата от всички излъчвания, които изведнъж са активирани, след като цял живот са били латентни. Тази гигантска сила няма откъде другаде да излезе, освен през пролуката.

Дон Хуан добави, че старият магьосник намерил начин да каптира тази енергия. Като активира ограничен, но много специфичен набор от латентните излъчвания вътре в нагуалския пашкул, старият ясновидец улавя ограничен, но гигантски изблик на енергия.

— Как смяташ, че прехвърля той тази енергия в своето тяло? — попитах аз.

— Като разтваря пролуката на нагуала — отвърна дон Хуан. — Той мести събирателната точка на нагуала, докато пролуката се откряне малко. Когато енергията на новоактивирани излъчвания започне да изтича през този отвор, той я вкарва в собствената си пролука.

— Защо този стар ясновидец върши всичко това? — запитах аз.

— Според мен той е попаднал в кръг, от който не може да излезе — отвърна дон Хуан. — Ние сключихме споразумение с него. Той прави всичко възможно да го спазва, а също и ние. Ние не можем да го съдим, но трябва да знаем, че неговият път не води към свобода. Той го знае, а знае също и че не може да го промени; уловил се е в капана на ситуация, която сам е създал. Единственото, което може да направи, е да продължи своето наподобяващо съюзник съществуване колкото е възможно по-дълго.

16

МОДЕЛЪТ НА ЧОВЕКА

Веднага след като се наобядвахме, седнахме с дон Хуан да разговаряме. Той започна без каквото и да е въведение. Обяви, че сме стигнали до края на неговите обяснения. Той каза, че е обсъдил с мен в най-големи подробности всички истини за съзнанието, които старите ясновидци открили. Подчерта, че сега вече знам реда, в който ги подредили новите ясновидци. Каза, че в последните няколко сеанса от обясненията ми е разказал подробно за двете сили, които помагат на нашата събирателна точка да се движи: тласъкът на земята и търкалящата се сила. Бе ми обяснил също и трите техники, разработени от новите ясновидци — прикриването, намерението и сънуването — и тяхното влияние върху движението на събирателната точка.

— Сега единственото, което остана да направиш, за да завършим напълно обяснението за владееене на съзнанието — продължи дон Хуан, — е сам да разрушиш бариерата на възприятието. Трябва да преместиш събирателната си точка без чужда помощ и да подредиш друг голям сноп от излъчвания.

— Ако не направиш това, всичко, което си научил и направил с мен, ще си остане само приказки, просто думи. А думите не струват много.

Дон Хуан обясни, че когато събирателната точка се отдалечава от обичайното си местоположение и достигне определена дълбочина, тя разрушава една бариера, която разстройва за миг способността ѝ да подрежда излъчванията. Ние го усещаме като моментна перцептуална обърканост. Старите ясновидци нарекли този момент „стената от мъгла“, защото един пласт мъгла се появява всеки път, когато подреждането от излъчвания се колебае.

Той каза, че имало три начина да се борави с него. — Можело да бъде взет абстрактно като бариера на възприятие; можело да бъде

почувстван като преминаване с цялото тяло през преграда от твърд картон; или пък можело да бъде видян като стена от мъгла.

В процеса на моето чиракуване при дон Хуан той безброй пъти ме бе насочвал да видя бариерата на възприятие. Отначало ми бе харесала идеята за стена от мъгла. Дон Хуан ме бе предупредил, че старите ясновидци също предпочитали да я виждат така. Бе казал, че е много удобно и лесно да се вижда бариерата на възприятие като стена от мъгла, но че при това съществува и сериозната опасност нещо непонятно да се превърне в нещо мрачно и зловещо; затова неговата препоръка беше по-добре да оставим непонятните неща непонятни, отколкото да ги правим част от описа на първото внимание.

След едно краткотрайно чувство на удобство и спокойствие при виждането на стената от мъгла, аз трябваше да се съглася с дон Хуан, че е по-добре да се остави преходния период като непонятна абстракция, но вече не можех да разруша фиксацията на моето съзнание. Всеки път, когато ме поставяха в ситуация да разруша бариерата на възприятие, аз виждах стената от мъгла.

При един такъв случай в миналото се бях оплакал на дон Хуан и Хенаро, че майкар да искам да я видя като нещо друго, не мога. Дон Хуан бе прокоментирал, че това е разбираемо, тъй като съм бил мрачен и затворен и че в това отношение ние с него сме много различни. Той бил весел и практичен и не боготворял човешкия опис. А аз съм нямал желание да изхвърля своя опис през прозореца и затова съм бил тежък, мрачен и непрактичен. Бях шокиран и натъжен от грубата му критика и увесих нос. Дон Хуан и Хенаро така се разсмяха, та чак сълзи се търкаляха по бузите им.

Хенаро бе добавил, че отгоре на всичко съм отмъстителен и имам склонност към напълняване. Смяхът им беше толкова силен, че накрая няха друг избор, освен да се присъединя към тях.

Тогав дон Хуан ми беше казал, че упражненията в събиране на други светове дават възможност на събирателната точка да натрупа опит в преместването. Аз обаче винаги се бях чудил как да получа първоначалния тласък, необходим за отместването на събирателната ми точка от обичайното ѝ местоположение. Когато навремето го бях запитал за това, той бе изтъкнал, че тъй като подреждането е силата, която играе роля във всичко, намерението е това, което кара събирателната точка да се движи. Отново го попитах за това.

— Сега си в състояние сам да отговориш на този въпрос — отвърна той. — Владееенето на съзнанието е това, което дава тласъка на събирателната точка. В края на краищата ние, човешките същества, не представляваме кой знае какво; по същество ние сме една събирателна точка, фиксирана на определена позиция. Нашият враг и същевременно приятел е вътрешният ни диалог, нашият опис. Бъди воин; изключи вътрешния си диалог; направи своя опис и после го изхвърли. Новите ясновидци правят точни описи и после им се надсмиват. Без описана събирателната точка е свободна.

Дон Хуан ми припомни, че е говорил надълго и широко за един от най-упоритите аспекти на нашия опис — представата ни за Бог. Този аспект, рече той, е като силнодействащо лепило, което прикрепя събирателната точка на първоначалната ѝ позиция. За да събере друг истински свят чрез друг от големите стопове от излъчвания, каза дон Хуан, трябвало да направя една задължителна стъпка, чрез която да освободя всички връзки на събирателната си точка.

— Тази стъпка е да видиш модела на човека — рече той. — Трябва да направиш това днес и го без чужда помощ.

— Какво представлява моделът на човека? — попитах аз.

— Помагал съм ти да го видиш много пъти — отвърна той. — Знаеш за какво говоря.

Сдържах се да не възразя, че не знам за какво говори. Щом казва, че съм виждал модела на човека, сигурно е така, макар че нямах ни най-малка представа какво е това.

Дон Хуан знаеше какво ми минава през ума. Усмихна ми се многозначително и бавно поклати глава.

— Моделът на човека е един голям куп излъчвания в големия сноп от органичен живот — рече той. — Нарича се „модела на човека“, защото този куп се появява само в пашкула на човека.

— Моделът на човека е онази част от излъчванията на Орела, която ясновидците могат да видят директно без никаква опасност за себе си.

Направи дълга пауза преди отново да заговори.

— Да разрушиш бариерата на възприятие е последната задача от владееенето на съзнанието — рече дон Хуан. — За да преместиш събирателната си точка на тази позиция, трябва да имаш достатъчно

енергия. Направи едно пътуване на възстановяване. Спомни си какво си направил!

Безуспешно се опитах да си спомня какво е модела на човека. Чувствах едно мъчително безсилие, което скоро се превърна в истински гняв. Бях ядосан на себе си, на дон Хуан, на всички.

Дон Хуан не се трогна от моята ярост. Каза съвсем безразлично, че гневът е естествена реакция на колебанието на събирателната точка да се премести по заповед. — Ще мине доста време преди да можеш да прилагаш принципа, че твоята заповед е заповедта на Орела — рече той. — Това е същността на владееенето на намерението. Междувременно издай заповед сега да не се тормозиш дори и в най-лошите моменти на съмнение. Ще бъде бавна работа, докато тази заповед бъде чута и изпълнена, като че ли е заповедта на Орела.

Дон Хуан каза още, че имало една безмерна област съзнание между обичайната позиция на събирателната точка и позицията, където няма никакви съмнения; тази област се намира почти на мястото, където се явява бариерата на възприятие. В тази безмерна област воините стават жертва на всевъзможни злодеяния. Той ме предупреди да внимавам и да не губя увереност, защото по едно или друго време неизбежно ще ме връхлетят завладяващи чувства на поражение.

— Новите ясновидци препоръчват едно много просто действие, когато нетърпението, отчаянието, гневът или тъгата застават на пътя им — продължи дон Хуан. — Те съветват воините да въртят очите си. И двете посоки вършат работа. Аз предпочитам да въртя моите по посока на часовниковата стрелка.

— Движението на очите моментално премества събирателната точка. В това движение ще намериш облекчение. То е вместо истинското владееене на намерението.

Оплаках се, че не е имало достатъчно време, за да ми разкаже повече за намерението.

— Един ден всичко това ще се върне при теб — увери ме той. — Като верижна реакция. Една ключова дума — и всичко ще се изтърколи от теб. Все едно, че вратата на претърпан килер е поддала.

След това дон Хуан се върна на темата за модела на човека. Каза, че да го видя сам, без чужда помощ, е важна стъпка, защото всички ние имаме определени представи, които трябва да се разрушат, за да

сме свободни ясновидецът, който пътува в непознатото, за да види непознаваемото, трябва да бъде в безупречно състояние.

Той ми намигна и каза, че да бъдеш в безупречно състояние означава да си свободен от рационални представи и рационални страхове. И добави, че именно рационалните ми представи и страхове ми пречат в момента да подредя отново излъчванията, които ще ме накарат да си спомня, че съм виждал модела на човека. Подкани ме да се отпусна и да раздвижа очите си, за да накарам събирателната си точка да се премести. Няколко пъти повтори, че наистина е важно да си спомня, че съм виждал модела на човека, преди да го видя отново. И понеже бързал, нямало време за обичайната ми мудност.

Раздвижих очите си, както бе предложил дон Хуан. Почти веднага забравих притесненията си, след което внезапен проблясък озари паметта ми и аз си спомних, че съм виждал модела на човека. Беше преди години при един доста паметен за мен случай, защото от гледна точка на католическото ми възпитание тогава дон Хуан бе направил най-светотатствените изявления, които някога бях чувал.

Всичко бе започнало като небрежен разговор, докато скитахме в покрайнините на Сонорската пустиня. Той ми обясняваше скрития смисъл на това, което прави с мен чрез уроците си. Бяхме седнали да си починем върху някакви огромни молози. Той бе продължил да обяснява своите способности на обучение и това ме бе насърчило да опитам за стотен път да му кажа как ми се отразяват те. Явно беше, че не иска повече да слуша за това. Промени нивото на съзнанието ми и ми каза, че ако видя модела на човека, може би ще разбере всичко, което той прави, и така ще спестя и на двама ни години тежка работа.

Подробно ми обясни какво представлява моделът на човека. Обрисова го не с оглед излъчванията на Орела, а като един шаблон от енергия, който служи да пресова качествата на човека върху една аморфна топка биологическа материя. Или поне аз така го разбрах, особено след като по-нататък описа модела на човека, използвайки аналогия от механиката. Каза, че той бил като гигантска щанца, която пресовала човешките същества безкрайно, все едно, че идвали при нея на поточна лента. Той живо онагледя процеса, като събираше длани, с големи усилия имитирайки щанца, която пресова човешки същества, всеки път когато двете ѝ половини се срещнат.

Дон Хуан каза още, че всеки биологически вид има свой собствен модел, а всеки представител на вида, моделиран от този процес, проявява характеристики, свойствени за собствения му вид.

После дон Хуан започна едно крайно обезпокояващо разяснение за модела на човека. Той каза, че старите ясновидци и мистиците на нашия свят си приличат в едно — те успели да видят модела на човека, но не и да разберат какво представлява той. От векове насам мистиците ни представят трогателни разкази за своите преживявания. Но тези разкази, колкото и красиви да са, са белязани от грубата и отчайваща грешка да се смята, че моделът на човека е всемогъщ, всезнаещ създател; същото се отнася и за тълкуванието на старите ясновидци, които нарекли модела на човека „приятелски дух“, „защитник на човека“.

Дон Хуан каза, че единствено новите ясновидци притежават трезвостта да видят модела на човека и да разберат какво представлява той. И те осъзнали, че моделът на човека не е създател, а един шаблон на всички човешки качества, за които можем да се сетим, а и на някои, за които нямаме дори представа. Моделът е нашият Бог, защото ние сме това, което той е щамповал върху нас, а не защото ни е създал от нищото и ни е направил по свой образ и подобие. Дон Хуан каза, че според него да падаме на колене пред модела на човека е проява на надменност и егоцентричност.

Като чух обяснението на дон Хуан, страшно се разтревожих. Макар че никога не съм се смятал за практикуващ католик, бях шокиран от неговото богохулство. Благовъзпитано го слушах, но копнеех за моментна пауза в канонадата от сквернословни изказвания, за да сменя темата. Но той продължаваше да тръби идеите си по безмилостен начин. Накрая го прекъснах и му казах, че вярвам в съществуването на Бога.

Той рязко ми отвърна, че това е религиозна вяра и следователно е непряко убеждение, което не означава нищо; моята вяра в съществуването на Бога, както и на всичко останало, била основана на разкази, каза той, а не на виждане.

Дон Хуан ме увери, че дори и ако съм можел да виждам, неминуемо съм щял да направя същата грешна преценка като мистиците. Всеки, който види модела на човека, автоматично приема, че това е Бог.

Той нарече това мистично преживяване случайно виждане, еднократна работа, която няма абсолютно никакво значение, защото е резултат от случайно преместване на събирателната точка. После заяви, че новите ясновидци са наистина единствените хора, които могат да дадат вярно мнение по въпроса, защото те са се освободили от случайното виждане и са способни да виждат модела на човека винаги, когато пожелаят.

И те видели, че това, което наричаме Бог, е статичен прототип на човешките качества без каквато и да е власт. Защото моделът на човека при никакви обстоятелства не може да се намеси в наша полза или да накаже греховете ни, или пък да ни възнагради по някакъв начин. Ние сме просто продукт на неговата щампа; ние сме неговия отпечатък. Моделът на човека е точно това, което означава името му — шаблон, форма, калъп, който групира една определена структура от нишковидни елементи, които ние наричаме „човек“.

Това, което беше казал дон Хуан, ме хвърли в състояние на страшен смут, но той, изглежда, съвсем не се вълнуваше от настъпилата в душата ми бъркотия. Продължаваше да налива масло в огъня с това, което той наричаше „непростимото престъпление“ на случайните ясновидци, което ни кара да фокусираме нашата незаменима енергия върху нещо, което няма никаква сила и власт да направи каквото и да е. Колкото повече говореше той, толкова повече се дразнех аз. Когато се ядосах така, че щях да му закрещя, дон Хуан ме премести в още по-дълбоко състояние на повишено съзнание. Удари ме отдясно, между бедрената кост и подребрената кухина. Този удар ме запрати да се рея в някаква лъчиста светлина, някакъв прозирен извор на най-спокойна и прелестна красота. Тази светлина беше рай, един оазис в мрака около мен.

От моята субективна гледна точка аз виждах т^ази светлина неизмеримо дълго време. Великолепието на гледката надвишаваше всичко, което мога да кажа, и въпреки това не разбирах какво я правеше толкова красива. После ми хрумна идеята, че красотата ѝ произлизаше от едно усещане за хармония, усещане за мир и спокойствие, за това, че си пристигнал, че си най-последно на сигурно място. Чувствах как-вдишвам и издишвам леко и с облекчение. Какво прекрасно усещане за изобилие и цялост! Аз знаех без ни най-малко съмнение, че съм се срещнал лице в лице с Бога, изворът на всичко. И

знаех, че Бог ме обича. Бог беше любов и опрощение. Светлината ме окъпа и аз се почувствах чист, освободен. Плаках неудържимо, главно за себе си. При вида на тази сияйна светлина се чувствах недостоен, низък.

Изведнъж чух гласа на дон Хуан в ухото си. Той каза, че трябва да премина отвъд модела, че моделът е само един етап, една спирка, която носи временен мир и спокойствие на онези, които пътуват в непознатото, но че той е стерилен, статичен. Той бил едновременно един плосък, отразен образ в огледало и самото огледало. А образът бил образа на човека.

Разпалено възнегодувах срещу това, което казваше дон Хуан; възпротивих се на неговите богохулни, сквернословни думи. Искрах да го наругая, но не можех да преодолея обвързващата сила на моето виждане. Бях впримчен в него. Дон Хуан, изглежда, знаеше точно как се чувствам и какво искам да му кажа.

— Не можеш да наругаеш нагуала — рече ми той в ухото. — Именно нагуалът ти дава възможност да виждаш, чрез своята нагуалска техника и своята нагуалска сила. Нагуалът е водача.

И тогава осъзнах нещо за гласа в ухото ми. Той не беше гласът на дон Хуан, макар че много приличаше на неговия. И освен това, гласът беше прав. Подстрекате-лят на това виждане бе нагуалът Хуан Матус. Именно неговата техника и неговата сила ме караха да виждам Бог. Той каза, че това не е Бог, а модела на човека; знаех, че е прав. И въпреки това не можех да го призная — не от яд или инат, а просто от чувство за крайна вярност и любов към божественото, което беше пред мен. Докато се вирах в светлината с всичката страст, на която бях способен, светлината като че ли се сгъсти и аз видях един човек. Един лъчист човек, който излъчваше сила, любов, разбиране, искреност, истина. Човек, който представляваше тоталния сбор на всичко добро.

Разпалеността, която почувствах, виждайки този човек, далеч надхвърляше всичко, което някога съм изпитвал в живота си. Паднах на колене. Искрах да засвидетелствам преклонението си пред олицетворения Бог, но дон Хуан се намеси и ме шляпна в горната лява част на гърдите, близо до ключицата и аз загубих Бога от погледа си.

В мен остана едно томително чувство, една смесица от угризения, въодушевление, увереност и съмнения. Дон Хуан ми се подиграваше. Нарече ме набожен и небрежен и каза, че от мен щяло да

стане идеален свещеник; сега можело дори да мина за духовен водач, който е успял да Види Бог. Той шеговито ми предложи да започна да проповядвам, да описвам на всеки какво съм видял.

Съвсем нехайно, но привидно заинтересувано, дон Хуан направи едно изказване, което беше полувъпрос, полутвърдение.

— А мъжът? — попита той. — Не можеш да забравиш, че Бог е мъж.

Започнах да схващам необятността на нещо неопределимо, докато навлизах в състояние на голяма яснота.

— Много удобно, а? — добави дон Хуан с усмивка. — е мъж. Какво облекчение!

Като разказах на дон Хуан какво си бях спомнил, го попитах за нещо, за което току-що ми бе хрум-нало, че е твърде странно. За да видя модела на човека, А явно съм минал през преместване на събирателната точка. Споменът за чувствата и осъзнаванията, които бях имал тогава, беше толкова жив, че ми навя усещането за абсолютно безсилие. Всичко, което бях направил и почувствал тогава, го чувствах и сега. Попитах дон Хуан как е възможно след като толкова ясно съм изживял всичко, да го забравя така пълно. Сякаш нищо от това, което ми се е случило, не е имало значение, защото аз винаги трябваше да започвам отначало, независимо колко съм бил напреднал в миналото.

— Това е само едно емоционално впечатление — рече той. — Едно тотално заблуждение. Всичко, което си вършил някога, е здраво затворено в някои неизползвани излъчвания. Онзи ден например, когато те накарах да видиш модела на човека, аз самият се бях заблудил. Мислех, че ако го видиш, ще си в състояние да го разбереш. Това беше истинско заблуждение от моя страна.

Дон Хуан обясни, че той винаги бил смятал за себе си, че много бавно разбира. Но така и не можел да провери дали е прав, защото нямал база за сравнение. Когато съм се появил аз и той станал учител, нещо абсолютно ново за него, той осъзнал, че няма начин да ускори разбирането и че да се отмести събирателната точка не е достатъчно. До тогава смятал, че това стига. Той скоро разбрал, че тъй като събирателната точка обикновено се мести по време на сън, понякога до необичайно далечни позиции, винаги когато сме подложени на умишлено преместване, ние всички веднага започваме да го

компенсираме. Постоянно си възвръщаме равновесието и продължаваме да функционираме, като че ли нищо не ни се е случило.

Дон Хуан отбеляза, че човек не може да оцени заключенията на новите ясновидци, докато сам не се опита да премести нечия събирателна точка. Новите ясновидци твърдели, че в това отношение от значение е усилието да се затвърди стабилността на събирателната точка на новата ѝ позиция. Те смятали, че това е единствената процедура в обучението, която си заслужава да се обсъжда. И знаели, че това е дълъг процес, който трябва да се осъществява бавно, малко по малко.

После дон Хуан каза, че той използвал растения на силата в началото на моето чиракуване в съответствие с препоръките на новите ясновидци. Те знаели ат опит и чрез виждане, че растенията на силата отместват събирателната точка на значително разстояние от обичайното ѝ местоположение. Въздействието на растенията на силата върху събирателната точка е по принцип сходно с това на сънищата: сънищата я преместват; но растенията на силата извършват едно по-дълбоко и поглъщащо преместване. Затова учителят използва дезориентиращото въздействие на тези премествания, за да затвърди идеята, че възприемането на света никога не е окончателно.

Тогава си спомних, че бях видял модела на човека още пет пъти през всичките тези години. С всяко виждане разпалеността ми все повече охладняваше. Не можах да преодоля, обаче, факта, че винаги виждах Бог като мъж. Накрая той престана да бъде за мен Бог и стана модела на човека — не заради това, което бе казал дон Хуан, а защото идеята за мъжки Бог стана несъстоятелна. Тогава вече можах да разбера думите на дон Хуан. Те съвсем не бяха богохулни или светотатствени; той не беше ги взел от контекста на ежедневния свят. Беше прав като каза, че новите ясновидци имат предимство в това, че могат да виждат модела на човека, когато пожелаят. Но по-важното за мен беше, че те притежаваха трезвостта да изследват това, което виждат.

Попитах го защо винаги виждах Бог като мъж. Той отвърна, че това се дължало на факта, че в тези случай събирателната ми точка нямала стабилността да остане абсолютно прилепнала на новата си позиция и се движела странично в човешкия стоп. Случаят бил същия както виждането на бариерата на възприятие като стена от мъгла. Това,

което карало събирателната точка да се движи странично, било едно почти неизбежно желание или необходимост да се представи непонятното с нещо по-познато: бариерата е стена, а моделът на човека не може да бъде нищо друго освен човек. Той смяташе, че ако бях жена, щях да виждам модела на човека като жена.

Дон Хуан стана и каза, че е време да се разходим из града и че трябва да видя модела на човека сред хората. Тръгнахме мълчаливо към площада, но преди да стигнем там аз почувствах някакъв неударим прилив на енергия и хукнах надолу по улицата към покрайнините на града. Стигнах до един мост и там, като че ли ме е чакал, аз видях модела на човека като сияйна, топла, кехлибарена светлина.

Паднах на колене, не толкова от набожност, колкото като физическа реакция на благоговението. Гледката на модела на човека беше по-удивителна от всякога.

Почувствах, без каквато и да било надменност, че съм претърпял огромна промяна, откакто го бях видял за пръв път. При все това обаче, всички неща, които бях видял и научил, само увеличиха и задълбочиха възхищението ми от чудото, което стоеше пред очите ми.

Отначало моделът на човека беше насложен върху моста, но после аз фокусирах погледа си отново и видях, че моделът на човека се простира нагоре и надолу в безкрайността; мостът беше само една жалка обвивка, миниатюрна скица, насложена върху вечното. Такива бяха и дребните фигурки на хората около мен, които ме зяпаха с нескрито любопитство. Но аз бях недосегаем, макар че в този момент едва ли бих могъл да бъда по-уязвим. Моделът на човека нямаше силата да ме защити или пощади и въпреки това аз го обичах с безгранична страст.

Стори ми се, че тогава разбрах нещо, което дон Хуан многократно ми беше повтарял, а именно, че истинската обич не може да бъде инвестиция. С удоволствие бих останал слуга на модела на човека — не за това, което би могъл да ми даде, защото той няма какво да даде, а единствено заради обичта, която изпитвах към него.

Усетих, че нещо ме дърпа настрани, и преди да изгубя присъствието на модела на човека аз му изкрещях едно обещание, но някаква мощна сила ме отнесе, преди да успея да завърша това, което

искаха да кажа. Изведнъж се озовах на колене на моста, а около мен група селяни ме зяпаха и се смееха.

Дон Хуан дойде до мен, помогна ми да стана и ме заведе обратно в къщата.

— Моделът на човека може да се види по два начина — започна дон Хуан веднага щом седнахме. — Или като човек, или като светлина. Това зависи от преместването на събирателната точка. Ако преместването е странично, моделът е човешко същество; ако преместването е в средата на човешкия сноп, моделът е светлина. Единствената стойност на това, което направи днес, е, че събирателната ти точка се премести в средата.

Дон Хуан каза, че позицията, в която човек вижда модела на човека, е много близо до тази, където се появяват сънуваното тяло и бариерата на възприятие. Затова новите ясновидци препоръчват модела на човека да бъде видян и разбран.

— Сигурен ли си, че разбираш какво е в действителност моделът на човека? — попита ме дон Хуан с усмивка.

— Уверявам те, дон Хуан, че ми е напълно ясно какво е моделът на човека — рекох аз.

— Когато стигнах до моста те чух да крещиш разни глупости на модела на човека — подметна дон Хуан с най-злобна усмивка.

Казах му, че се бях почувствал като недостоен слуга, боготворящ недостоен господар, но въпреки това бях подтикнат от най-чиста обич да му обещаю вечната си любов.

Той намери всичко това невероятно смешно и така се разсмя, та чак се задави.

— Обещанието на един недостоен слуга към недостоен господар е безсмислено — рече той и отново се задави от смях.

Нямах желание да защитавам позицията си. Бях предложил обичта си на модела на човека безкористно, без мисълта за нещо в замяна. За мен нямаше значение, че обещанието ми е безсмислено.

ПЪТУВАНЕТО НА СЪНУВАНОТО ТЯЛО

ДОН ХУАН МИ КАЗА, че двамата с него ще отидем в Оаксака за последен път. Много ясно се изрази, че повече никога няма да сме там заедно. Вероятно чувството му ще се върне на това място, рече той, но той самият, в своята тоталност, никога.

В Оаксака дон Хуан с часове разглежда най-обикновени, тривиални неща като например избелелите стени, очертанията на далечните планини, фигурите, образувани от напукания цимент, лицата на хората. После отидохме на площада и седнахме на любимата му пейка, която беше свободна, както винаги, когато той имаше нужда от нея.

По време на дългата ни разходка из града аз всячески се бях опитвал да събудя в себе си тъга и мрачност, но просто не можех. Имаше нещо празнично в заминаването му. Той го обясни като неудържимата мощ на тоталната свобода.

— Свободата е като заразна болест — рече дон Хуан. — Тя се предава; носителят ѝ е някой безупречен нагуал. Хората не я ценят, защото не искат да бъдат свободни. Свободата плаши, помни това. Но не и нас. Аз почти цял живот се подготвях за този момент. Същото ще е и с теб. Дон Хуан неколккратно повтори, че на етапа, на който съм, никакви рационални схващания не бива да се намесват в действията ми. Каза, че сънуваното тяло и бариерата на възприятие са позиции на събирателната точка и че това знание е така жизненоважно за ясновидците, както четенето и писането за съвременния човек. И двете умения се постигат след години упорито упражняване.

— Много е важно да запомниш, точно сега, времето, когато събирателната ти точка достигна тази позиция и създаде твоето сънувано тяло — рече дон Хуан много настоятелно.

После се усмихна и отбеляза, че разполагаме с изключително малко време; каза, че спомнянето на основното пътуване на моето

сънувано тяло ще постави събирателната ми точка в състояние да разруши бариерата на възприятие, за да събере друг един свят.

— Сънуваното тяло е познато под различни имена — рече дон Хуан след дълга пауза. — Името, което аз харесвам най-много, е „другият“. Този термин идва от старите ясновидци, заедно с настроението. Настроението им не ме интересува особено, но трябва да призная, че харесвам техния термин. Другият. Звучи тайнствено и недостъпно. Точно като старите ясновидци — навява ми усещането за нещо тъмно, забулено в сенки. Старите ясновидци твърдят, че другият винаги идва обгърнат от вятър.

През всичките тези години дон Хуан и останалите членове на групата му се бяха опитвали да ме накарат да разбера, че ние можем да бъдем на две места едновременно, че можем да изживяваме нещо като перцептуален дуализъм.

Докато дон Хуан говореше, аз започнах да си спомням нещо толкова дълбоко забравено, че отначало беше сякаш само съм чувал за него. После, стъпка по стъпка, аз осъзнах, че сам съм го преживял.

Бивал съм на две места едновременно. Това се случи една нощ в планините в Северно Мексико. С дон Хуан бяхме събирали растения цял ден. Бяхме спрели да нощуваме и аз бях почти заспал от умора, когато изведнъж духна вятър и дон Хенаро изникна от тъмнината точно пред мен, като едва не ме изплаши до смърт.

Първата ми мисъл беше да се усъмня, че дон Хенаро се е крил в храстите цял ден, изчаквайки да падне мракът, за да се появи по такъв ужасяващ начин. Докато го наблюдавах как щурее, забелязах, че имаше нещо наистина странно в него тази нощ. Нещо осезаемо, реално и все пак нещо, което не можех да определя точно.

Той се шегуваше с мен и лудееше, вършейки неща, които бяха предизвикателство за разума ми. Дон Хуан неистово се хилеше на почудата ми. Когато прецени, че е назрял моментът, той ме премести в състояние на повишено съзнание и за момент аз успях да видя дон Хуан и дон Хенаро като две топки светлина. Хенаро не беше онзи дон Хенаро от плът и кръв, който познавах в състоянието си на нормално съзнание, а неговото сънувано тяло. Знаех, че е така, защото го видях като огнена топка малко над земята. Той не беше на нея, както дон Хуан. Сякаш Хенаро, топката светлина, се канеше да отлети и вече се

беше вдигнала във въздуха, на петдесет-шестдесет сантиметра от земята, готова да се стрелне нагоре.

Другото, което бях направил същата нощ и което изведнъж ми се изясни, като си спомних случката, беше, че аз автоматично знаех, че трябва да извъртя очите си, за да накарам събирателната си точка да се премести. Можех чрез моето намерение да подредя излъчванията, които ме караха да виждам Хенаро като топка светлина, или пък можех да подредя излъчванията, които ме караха да го виждам просто като странен, непознат, чужд.

Когато видях Хенаро като странен, очите му злобно блестяха като очите на звяр в тъмнината. Но бяха очи, все пак. Не ги видях като точки кехлибарена светлина.

Същата нощ дон Хуан каза, че Хенаро щял да помогне на събирателната ми точка да се премести много на дълбоко и че аз трябва да му подражавам и да го следвам във всичко, което прави. Хенаро се надупи и после много енергично тласна таза си напред. Сметнах това за неприличен жест. Той продължи да го прави отново и отново, като се движеше в кръг, сякаш танцуваше.

Дон Хуан ме побутна по ръката, подканяйки ме да последвам Хенаро, и аз го направих. И двамата се закривихме като лудетини, извършвайки това смешно движение. След известно време усетих, че тялото ми сякаш изпълнява движението само, без това, което изглеждаше истинското ми „аз“. Разделението между тялото ми и истинското ми „аз“ стана още по-явно, след което в един момент се оказа, че наблюдавам някаква смешна сцена, където двама мъже си правят неприлични жестове един на друг.

Гледах заплепен и осъзнах, че аз съм един от мъжете. В момента, в който осъзнах това, усетих как нещо ме дръпна и аз отново се озовах срещу Хенаро, тласкайки таза си напред-назад в унисон с неговия. Почти веднага забелязах, че до дон Хуан стои още един мъж и ни наблюдава. Около него духаше вятър. Виждах как косата му се роши от вятъра. Беше гол и изглеждаше притеснен. Вятърът го обгръщаше като че ли да го защити, или може би точно обратното — опитваше се да го отнесе.

Отне ми известно време да осъзная, че аз съм другия мъж. Когато го направих, изживях шока на живота си. Една невероятна физическа сила ме раздели на две, като че ли бях направен от влакна, и

аз отново гледах един мъж, който бях аз и който лудееше с Хенаро и ме зяпаше, докато аз го наблюдавах. В същото време аз гледах един гол мъж, който бях аз и който ме зяпаше, докато правех неприлични жестове с Хенаро. Шокът беше толкова силен, че аз наруших ритъма на движенията си и паднах на земята.

Следващото, което си спомням, беше, че дон Хуан ми помага да стана. Хенаро и другият, голият „аз“, бяха изчезнали.

Спомнях си също, че дон Хуан бе отказал да коментира събитието. Не даде никакви обяснения, освен това, че Хенаро бил майстор в създаването на своя двойник, или другият, и че в състояние на нормално съзнание аз съм имал продължително взаимодействие с Хе-нарория двойник без въобще да забележа това.

— Онази нощ, както много пъти преди това, Хенаро накара събирателната ти точка да се премести много дълбоко в твоята лява страна — обясни дон Хуан, след като му бях разказал всичко, което можах да си спомня. — Силата му е такава, че той изтегли събирателната ти точка на позицията, където се появява сънуваното тяло. Ти видя своето сънувано тяло да те наблюдава. А неговото танцуване направи необходимото.

Помолих го да ми обясни как е възможно неприличните движения на Хенаро да предизвикат такъв драстичен ефект.

— Ти си много срамежлив — рече той. — Хенаро използва твоето непосредствено неудовлетворение и притеснение от това, че трябва да правиш непристойни движения. Понеже той беше в своето сънувано тяло, имаше силата да види излъчванията на Орела; от тази изгодна позиция на него беше фасулска работа да премести събирателната ти точка.

Дон Хуан каза, че каквото и да съм направил онази нощ с помощта на Хенаро, било маловажно, че Хенаро бил премествал събирателната ми точка така, че да създава сънувано тяло много, много пъти, но че не това са събитията, които той искал аз да си спомня.

— Искам отново да подредиш съответните излъчвания и да си спомниш онзи път, когато наистина се събуди в позиция на сънуване — рече той.

Някаква странна вълна от енергия се надигна и като че ли експлодира в мен, и аз знаех какво искаше той да си спомня. Не можех

обаче да фокусирам паметта си върху цялото събитие. Спомнях си само част от него.

Спомних си, че една сутрин дон Хуан, дон Хенаро и аз седяхме на същата тази пейка, докато аз бях в състояние на нормално съзнание. Ни в клин ни в ръкав дон Хенаро бе казал, че ще накара тялото си да се отдалечи от пейката без да става. Това изявление беше абсолютно извън темата, която обсъждахме в момента. Бях свикнал с дон Хуановите подредени, поучителни думи и действия. Обърнах се към дон Хуан с надеждата да ми даде някакво упътване, но той дори не помръдна, загледан право пред себе си, като че ли дон Хенаро и аз въобще не бяхме там.

Дон Хенаро ме сбута с лакът, за да привлече вниманието ми, след което аз станах свидетел на най-обезпокоителна гледка. Действително видях Хенаро на другия край на площада. Той ми кимаше да отида при него. Но виждах също и дон Хенаро да седи до мен на пейката и да гледа право пред себе си, точно като дон Хуан.

Исках да кажа нещо, да изразя своето страхопочитание, но се оказа, че съм онемял, пленен от някаква сила около мен, която не ми позволяваше да говоря. Отново погледнах към Хенаро отсреща. Той беше все още там и продължаваше да ми прави знак с глава да отида при него.

Емоционалното ми напрежение се покачи на секундата. Стомахът ми се разстройваше и накрая ми се привидя един тунел — тунел, който водеше право към Хенаро от другата страна на площада. И тогава едно силно любопитство, или силен страх, което изглеждаше едно и също в момента, ме привлече към мястото, където беше той. Всъщност аз се издигнах във въздуха и се приземих при него. Той ме накара да се обърна и ми посочи тримата мъже, които седяха на пейката неподвижно, сякаш времето бе спряло.

Почувствах ужасно неразположение, някакъв вътрешен сърбеж, сякаш меките органи в тялото ми горяха, а след това бях отново на пейката, но Хенаро го нямаше. Той ми махна за сбогом от другата страна на площада и изчезна сред хората, които отиваха към пазара.

Дон Хуан чувствително се оживи. Не сваляше поглед от мен. Стана и ме обиколи. После пак седна и ми заговори, но му беше много трудно да стои със сериозно изражение на лицето.

Разбрах защо се държеше така. Бях навлязъл в състояние на повишено съзнание без помощта на дон Хуан. Хенаро бе успял да накара събирателната ми точка да се премести сама.

Неволно се разсмях, като видях своя бележник, който дон Хуан тържествено сложи в джоба си. Каза, че ще се възползва от състоянието ми на повишено съзнание, за да ми покаже, че няма край тайнството на човека и тайнството на света.

Насочих цялата си концентрация към неговите думи. Въпреки това не разбрах какво каза. Помолих го да повтори току-що казаното. Той заговори много тихо. Помислих, че сниши гласа си, за да не го чуват хората наоколо. Слушах го внимателно, но не можех да разбера и дума от това, което казваше; или говореше на някакъв непознат за мен език, или дрънкаше някакви измислени глупости. Странното беше, че нещо бе уловило неразделеното ми внимание — или ритъмът на гласа му, или фактът, че се бях насилил да разбирам. Имах усещането, че умът ми е по-различен от обикновено, макар че не можех да схвана каква е разликата. Трудно ми беше да мисля, да преценявам какво става.

Дон Хуан ми говореше много тихо в ухото. Каза, че тъй като съм навлязъл в повишено съзнание без негова помощ, събирателната ми точка е много хлабава и че мога да я оставя да премине в лявата страна, като се отпусна, като полузаспя на тази пейка. Той ме увери, че ще ме пази и че няма от какво да се страхувам. Подкани ме да се отпусна, да оставя събирателната си точка да се движи.

Незабавно почувствах, че заспивам дълбоко. В един момент осъзнах, че сънувам. Видях една къща, която бях виждал и преди. Отивах към нея така, сякаш вървах по улицата. Имаше и други къщи, но на тях не можех да им обръщам внимание. Нещо бе фиксирало съзнанието ми точно върху тази къща, която виждах. Беше голяма съвременна къща с гипсова външна мазилка и градина отпред.

Когато приближих тази къща, усетих, че я познавам, като че ли съм я сънувал и преди. Тръгнах по чакълената пътека и стигнах до входната врата; тя беше отворена и аз влязох вътре. В дясно имаше тъмен вестибюл и широка всекидневна, обзаведена с тъмnochервен диван и кресла в същия цвят, поставени в единия ъгъл. Определено имах тунелно зрение; можех да виждам само това, което е пред очите ми.

Някаква млада жена стоеше до дивана, сякаш току-що бе станала, когато влязох. Тя беше висока и стройна, спретнато облечена в зелен костюм със строга линия. Не беше на повече от трийсет години. Имаше тъмно-кестенява коса, горещи кафяви очи, които сякаш се усмихваха, и чип, изящно очертан нос. Кожата ѝ беше светла, но имаше лек загар, който невероятно ѝ отиваше. Стори ми се възхитително красива. Изглежда беше американка. Тя ми кимна, усмихвайки се, и протегна ръце към мен с дланите надолу, сякаш за да ми помогне да се кача при нея.

Улових ръцете ѝ много непохватно. Изплаших се и се опитах да се отдръпна, но тя ме държеше много здраво и при все това много нежно. Ръцете и бяха дълги и красиви. Тя ме заговори на испански, в който се долавяше лек акцент. Помоли ме да се отпусна, да почувствам ръцете и, да съсредоточа вниманието си върху лицето ѝ и да следя движението на устата ѝ. Исках да я попитам коя е тя, но не можех да произнеса нито дума.

После чух гласа на дон Хуан в ухото си. Той каза: „А, ето те и теб“, като че ли току-що ме бе намерил. Аз седях на пейката с него. Но чувах също и гласа на младата жена. Тя каза: „Ела, седни до мен“. Направих точно това и започнах едно невероятно сменяне на перспективата. Бях ту с дон Хуан, ту с младата жена. И двамата ги виждах абсолютно ясно.

Дон Хуан ме попита дали я харесвам, дали я намирам привлекателна и ласкава. Не можех да говоря, но някак-си му предадох чувството, че действително страшно харесвам тази жена. Помислих си, без каквато и да е видима причина, че тя е образец на добротата, че тя е крайно необходима в това, което дон Хуан правеше с мен.

Дон Хуан отново заговори в ухото ми и каза, че ако тя действително толкова много ми харесва, трябва да се събудя в нейната къща и че моето чувство за обич и привързаност към нея ще ме води. Почувствах се възбуден и дързък. Нервна тръпка премина по тялото ми. Чувствах се така, сякаш от тази възбуда се разпадам. Не ме интересуваше какво става с мене. С удоволствие се потопих в някаква чернота — чернота, която не може да се опише с думи, след което се озовах в къщата на младата жена. Седях с нея на дивана.

След миг на най-чиста животинска паника, аз осъзнах че някакси не съм цялостен. Нещо от мен липсваше. При това обаче не намирах

ситуацията заплашителна Хрумна ми мисълта, че аз сънувам и че след малко ще се събудя на пейката в Оаксака с дон Хуан, където действително бях и където действително ми беше мястото.

Младата жена ми помогна да стана и ме заведе в една баня, където имаше огромна вана, пълна с вода.

Тогава осъзнах, че бях чисто гол. Тя нежно ме накара да вляза във ваната и задържа главата ми над водата, докато аз наполовина бях потопен в нея.

След известно време тя ми помогна да изляза от ваната. Чувствах се слаб и крехък. Легнах на дивана във всекидневната и тя дойде при мен. Чувствах биенето на сърцето ѝ и пулсирането на кръвта в тялото ѝ. Очите ѝ бяха като два лъчисти извора на нещо, което не беше светлина или топлина, а нещо странно между двете. Знаех, че Виждам силата на живота, излъчваща се от нейното тяло чрез очите ѝ. Цялото ѝ тяло беше като жива пещ; то грееше.

Почувствах странен трепет, който възбуди цялото ми същество. Сякаш нервите ми бяха открити и някой ги подръпва. Усецането беше мъчително. После или съм припаднал, или съм заспал.

Когато се събудих, някой слагаше на лицето и врата ми хавлиени кърпи, напоени в студена вода. Видях младата жена да стои до главата ми на леглото, на което лежах. На нощната масичка до нея имаше ведро с вода. Дон Хуан стоеше в другия край на леглото с моите дрехи, праметнати през ръката му.

Тогава напълно се събудих. Изправих се в леглото. Бяха ме покрили с някакво одеало.

— Как е нашият пътник? — попита дон Хуан с усмивка. — Цял ли си вече?

Това бе всичко, което си спомнях. Разказах този епизод на дон Хуан и докато говорех се сетих още нещо. Спомних си, че дон Хуан ме бе задявал за това, че ме е сварил гол в леглото на жената. Страшно се бях раздразнил от подмятанията му. Облякох се и ядосано излязох от къщата.

Дон Хуан ме настигна в градината. Той много сериозно отбеляза, че отново съм предишното си тъпо „аз“, че съм възвърнал силите си от смущение, което му доказвало за пореден път, че няма свършване моето самомнение. Но добави с помирителен тон, че в момента това не било от значение; важното било, че съм успял да преместя

събирателната си точка много надълбоко в лявата страна, като в резултат на това съм пропътувал огромно разстояние.

Той ми говореше за някакви чудеса и тайнства, но аз не бях в състояние да го слушам, защото бях попаднал под кръстосания огън между страха и съмнението си. В действителност кипях. Бях сигурен, че дон Хуан ме бе хипнотизирал на пейката, след което ме бе пренесъл в къщата на тази жена и че двамата са правили ужасни неща с мен.

Забравих гнева си. Имаше нещо на улицата, което беше толкова ужасяващо, толкова шокиращо за мен, че ядът ми моментално се изпари. Но преди мислите ми да бъдат напълно пренаредени, дон Хуан ме удари по гърба и от това, което току-що се бе случило, не остана нищо. Отново бях потопен в моето блажено глупаво състояние на ежедневния живот, щастливо заслушан в дон Хуан, с единствената грижа дали ме харесва той или не.

Докато разказвах на дон Хуан новото, което си бях спомнил, аз осъзнах, че един от начините му да се справя с моя емоционален смут, е да ме премества в състояние на нормално съзнание.

— Единствената утеха за онези, които пътуват в непознатото, е забравата — рече той. — Какво облекчение е да си в обикновения свят!

— Същия ден ти извърши знаменит подвиг. Трезвото дело от моя страна бе да не ти позволя изобщо да се съсредоточаваш върху него. Тъкмо когато започна наистина да се паникьосваш, аз те преместих в нормално съзнание; придвижих събирателната ти точка отвъд позицията, където няма вече съмнения. За войните има две такива позиции. В едната нямаш повече съмнения, защото знаеш всичко. В другата, която е нормалното съзнание, нямаш съмнения, защото нищо не знаеш.

— Тогава беше твърде рано за теб да узнаеш какво всъщност се случи. Но смятам, че сега е точно момента да го узнаеш. Като гледаше онази улица, беше на път да откриеш къде беше твоята позиция на сънуване. Ти измина огромно разстояние този ден.

Дон Хуан внимателно ме разглеждаше с една смесица от радост и тъга. Аз всячески се опитвах да държа под контрол странното вълнение, което изпитвах. Усещах, че нещо ужасно важно за мен се губи някъде в паметта ми или, както би казал дон Хуан, някъде в неизползваните излъчвания, които в даден момент са били подредени.

Оказа се, че е било погрешно да се опитвам да запазя спокойствие, защото изведнъж коленете ми се разтрепераха и нервни спазми преминаха през стомаха ми. Започнах да мънкам, неспособен да изкажа въпроса си. Трябваше няколко пъти да преглътна с усилие и да поемам дълбоко въздух, за да успея да си възвърна спокойствието.

— Когато седнахме тук да разговаряме, аз казах, че никакви рационални схващания не бива да се намесват в действията на един ясновидец — продължи дон Хуан строго. — Аз знаех, че за да възстановиш това, което направи, ще трябва да се разделиш с рационалността, но ще трябва да го направиш в нивото на съзнание, в което си сега.

Аз трябвало да разбера, обясни дон Хуан, че рационалността е едно състояние на подреждане, просто резултат от позицията на събирателната точка. Той каза, че трябва да разбера това, когато съм в състояние на силна уязвимост, както в този момент. Нямало смисъл да го разбера когато събирателната ми точка е достигнала позицията, където няма никакви съмнения, защото подобни осъзнавания са нещо обичайно в тази позиция. Също толкова безполезно било да го разбера и в състояние на нормално съзнание. В това състояние подобни осъзнавания са емоционални изблици, които са валидни само докато трае емоцията.

— Казах, че пропътува голямо разстояние този ден — рече той спокойно — А го казах, защото го знам. Аз бях там, помниш ли?

Обилно се потях от нервност и безпокойство.

— Ти пътува, защото се събуди в една отдалечена позиция на сънуване — продължи дон Хуан. — Когато Хенаро те издърпа през площада, точно от тази пейка тук, той подготви почвата за твоята събирателна точка да се премести от нормалното съзнание чак до позицията, където се появява сънуваното тяло. Твоето сънувано тяло всъщност прелетя за миг едно невероятно разстояние. Но не това е важното. Тайната е в позицията на сънуване. Ако тя е достатъчно силна, за да те издърпа, можеш да отидеш до края на този свят или отвъд него, точно както са направили старите ясновидци. Те изчезнали от този свят, защото се събудили в позиция на сънуване отвъд границите на познатото. Онзи ден твоята позиция на сънуване беше в този свят, но доста далеч от Оаксака.

— Как се осъществява едно такова пътуване? — попитах аз.

— Няма начин да се узнае — отвърна той. Силната емоция или непреклонното намерение, или пък огромният интерес служат като водач; после събирателната точка стабилно се закрепва в позицията на сънуване достатъчно дълго, за да изтегли там всички излъчвания от пашкула.

След това дон Хуан каза, че през годините на нашето познанство той безброй пъти ми е давал възможност да виждам, било то в състояние на нормално или на повишено съзнание; каза, че съм видял безброй неща, които сега започвам да разбирам по един по-свързан начин. Тази свързаност не била логическа или рационална, но изяснявала все пак, колкото и странно да е, всичко, което съм направил, всичко, което ми е било направено, и всичко, което съм видял през годините, прекарани с него. Дон Хуан каза, че сега ми било необходимо едно последно изясняване: свързаното, но нелогично осъзнаване, че всичко в света, което сме научили да възприемаме, е неотменно свързано с позицията, в която се намира събирателната точка. Ако събирателната точка бъде отместена от тази позиция, светът престава да бъде за нас това, което е. Дон Хуан заяви, че едно отместване на събирателната точка отвъд средната линия на човешкия пашкул кара целия свят, който познаваме, да изчезне в миг от погледа ни, сякаш е бил заличен — защото стабилността, веществеността, която изглежда свойствена на света, който възприемаме, е само силата на подреждането. Просто определени излъчвания редовно се подреждат поради фиксираността на събирателната точка на точно определено място; това е то целият ни свят.

— Миражът не е солидността на света — продължи той, — миражът е фиксацията на събирателната точка на което и да е място. Когато ясновидците преместват събирателната си точка, те не се изправят пред една илюзия, а се изправят пред един друг свят; този нов свят е толкова реален, колкото и светът, който наблюдаваме сега, но новата фиксация на събирателната точка, която поражда този нов свят, е толкова миражна, колкото и старата фиксация.

— Вземи себе си например. Сега си в състояние на повишено съзнание. Каквото и да вършиш в това състояние, не е илюзия; то е толкова реално, колкото и светът, който ще видиш утре в своя ежедневен живот, макар че утре светът, който наблюдаваш сега, няма да съществува. Той съществува само когато събирателната ти точка се

премести на точно определено място, на което си сега. Дон Хуан добави, че задачата, пред която се изправят воините, след като завършат своето обучение, е всъщност да съберат едно цяло. В процеса на обучение воините, особено нагуалите-мъже, биват премествани до колкото е възможно повече отделни места. Каза, че в моя случай аз съм се премествал до безчетен брой позиции, които ще трябва да събера един ден в едно свързано цяло.

— Например, ако успееш да преместиш събирателната си гочка на една определена позиция, ще си спомниш коя е онази жена — продължи той със странна усмивка. — Твоята събирателна точка е била на това място стотици пъти. Би трябвало да е много лесно за теб да го събереш.

И сякаш спомнянето ми е зависело от неговия намек. В мен започнаха да изплуват някакви смътни спомени, нещо като усещания или чувства. Имаше едно чувство за безгранична обич, което сякаш ме притегляше; въздухът беше наситен с най-приятна сладост, сякаш някой току-що се е появил зад мен и ме е облял с този аромат. Дори се обърнах. И тогава си спомних. Тя беше Карол, жената-нагуал. Едва вчера бях с нея. Как съм могъл да я забравя?

Преживях един неописуем миг, в който, струва ми се, всички чувства от психологическата ми съкровищница минаха през ума ми. Възможно ли е, питах се аз, да съм се събудил в нейната къща в Тусон в щата Аризона, на 2000 мили оттук? И толкова ли са изолирани един от друг отделните случаи на повишено съзнание, че човек не може да си ги спомни?

Дон Хуан се приближи до мен и сложи ръка на рамото ми. Каза, че знае точно как се чувствам. Неговият благодетел го прекарал през подобно изживяване. И точно както той се опитвал да постъпи с мен сега, така се опитвал и неговият благодетел да постъпи с него — да го утеши с думи. Той оценил усилията на своя благодетел, но се съмнявал както тогава, така и сега, че има начин да се утеши някой, който осъзнава пътуването на сънуваното тяло.

Сега вече нямах никакви съмнения. Нещо от мен бе пропътувало разстоянието между градовете Оаксака в Мексико и Тусон в щата Аризона. Почувствах странно облекчение, като че ли най-последно съм изкупил някаква вина.

През годините, които бях прекарал с дон Хуан, ми се случваше да имам в паметта си пропуски в последователността на събитията. Това, че бях с него в Тусон онзи ден, бе един от тези пропуски. Спомнях си, че не можех да се сетя как съм стигнал в Тусон. Не обърнах внимание на това, обаче. Сметнах, че пропускът е резултат от заниманията ми с дон Хуан. Той винаги много внимаваше да не събуди рационалните ми съмнения в състояние на нормално съзнание, но ако съмненията бяха неизбежни, той винаги им даваше едно кратко обяснение, като казваше, че естеството на нашите занимания предполага сериозни несъответствия в паметта.

Казах на дон Хуан, че след като онзи ден двамата с него сме се оказали в крайна сметка на едно и също място, аз се питах дали е възможно двама или повече души да се събудят в една и съща позиция на сънуване.

— Разбира се — рече той. — Точно по този начин старите толтекски магьосници са заминали в неизвестното на групи. Тръгнали са един след друг. Няма начин да се узнае как един човек последва друг. То просто става. Сънуваното тяло просто го прави. Присъствието на друг сънувач го подтиква да го направи. Онзи ден ти ме дръпна със себе си И аз те последвах, защото исках да съм с теб.

Имах толкова много въпроси да му задам, но всичките изглеждаха безсмислени.

— Как е възможно да не си спомнях жената-нагуал? — измънках аз и ме завладя една ужасна мъка и копнеж. Опитвах се да не съм вече тъжен, но изведнъж тъгата ме преряза като болка.

— Ти все още не си я спомняш — рече дон Хуан. — Само когато събирателната ти точка се премести, можеш да си я спомниш. Тя е като фантом за теб, както и ти за нея. Ти си я виждал веднъж докато си бил в нормално съзнание, но тя никога не те е виждала, докато е била в състояние на нормално съзнание. За нея ти си такъв персонаж, какъвто е и тя за теб. С тази разлика, че ти можеш да се събудиш един ден и да събереш всичко. Ти може и да имаш достатъчно време за това, но тя няма. На нея ѝ остава съвсем малко време тук.

Прииска ми се да възразя срещу тази ужасна несправедливост. Приготвих си наум канонада от доводи, но така и не ги изказах. Дон Хуан лъчезарно се усмихваше. Очите му блестяха радостно и дяволито. Имах усещането, че очаква изявленията ми, защото той

знаеше какво възнамерявам да кажа. И това усещане ме спря, или по-скоро не казах нищо, защото събирателната ми точка отново се бе преместила от само себе си. И тогава знаех, че не мога да съжалявам жената-нагуал за това, че няма време, нито пък мога да се радвам за това, че аз го имам.

Дон Хуан ме четеше като разтворена книга. Той ме подкани да довърша осъзнаването си и да изкажа гласно причината да не изпитвам съжаление или пък да не се радвам. За момент чувствах, че знам защо. Но после изгубих нишката.

— Възбудата от това да имаш време е равна на възбудата от това да го нямаш — рече той. — Едно и също е.

— Да изпитваш тъга не е същото като да изпитваш съжаление — казах аз. — А аз изпитвам ужасна тъга.

— Кой го е грижа за тъгата? — рече той. — Мисли само за тайните; тайнството е единственото, което има значение. Ние сме живи същества; ще трябва да умрем и да изоставим съзнанието си. Но ако успеем да променим само един нюанс от това, какви ли тайни ни очакват! Какви тайни!

18

РАЗРУШАВАНЕ БАРИЕРАТА НА ВЪЗПРИЯТИЕ

В КЪСНИЯ СЛЕДОБЕД, все още в Оаксака, с дон Хуан спокойно се разхождахме из площада. Като наближихме любимата му пейка, хората, които седяха на нея, станаха и си тръгнаха. Аз избързах към нея и седнах.

— Вече сме в края на моето обяснение за съзнанието — рече дон Хуан. — И днес ти ще събереш един друг свят съвсем сам и завинаги ще оставиш настрана съмненията.

— Не трябва да има никаква грешка в това, което ще направиш. Днес, от благоприятната позиция на повишеното съзнание, ти ще накараш събирателната си точка да се премести и в един момент ще подредиш излъчванията на един друг свят.

— След няколко дни, когато аз и Хенаро се видим с теб на един планински връх, ти ще трябва да извършиш същото, но от неблагоприятната позиция на нормалното съзнание. Ще трябва в миг да подредиш излъчванията на един друг свят; не го ли направиш, ще умреш като обикновен човек, паднал в пропаст.

Дон Хуан имаше предвид един акт, който той ме бе накарал да извърша като последния от неговите уроци за дясната страна: акта на скачане от планински връх в пропаст.

Дон Хуан заяви, че воините приключват своето обучение когато са способни да разрушат бариерата на възприятие без чужда помощ, като започнат от нормално състояние на съзнанието. Нагуалът завеждал воините до този праг, но успехът бил строго индивидуален. Нагуалът просто ги изпитвал, като постоянно ги предизвиквал, за да стъпят на краката си.

— Единствената сила, която може временно да заличи подреждането, е друго подреждане — продължи дон Хуан. — Ти ще трябва да заличиш подреждането, което те принуждава да възприемаш

света на ежедневните дела. Като възнамериш нова позиция на своята събирателна точка и възнамериш да я задържиш фиксирана там достатъчно дълго, ти ще събереш друг свят и ще се освободиш от този.

— Старите ясновидци до ден-днешен продължават да предизвикват смъртта, като правят точно това — възнамеряват своите събирателни точки да останат фиксирани на позиции, които ги поставят в някой от седемте свята.

— Какво ще стане, ако успея да подредя друг свят? — попитах аз.

— Ще отидеш в него — отвърна той. — Както направи Хенаро една нощ на същото това място, когато ти показваше тайната на подреждането.

— Къде ще бъде, дон Хуан?

— В друг свят, разбира се. Къде другаде?

— А какво ще стане с хората около мен, със сградите, с планините и всичко останало?

— Ще бъдеш разделен от всичко това от същата онази бариера, която си разрушил — бариерата на възприятието. И точно както ясновидците, които са се погребали, за да предизвикват смъртта, ти няма да си в този свят.

В гърдите ми се разрази битка, като чух тези негови изявления. Една част от мен крещеше, че позицията на дон Хуан е несъстоятелна, докато друга част знаеше с абсолютна сигурност, че той е прав.

Попитах го какво ще стане, ако преместя събирателната си точка, когато съм на улицата, сред трафика на Лос Анджелис да речем.

— Лос Анжелис ще изчезне като кълбо дим — отвърна той съвсем сериозно. — Но ти ще останеш.

— Това е тайнството, което се опитвах да ти обясня. Ти си го изживявал, но все още не си го разбрал и днес ще го разбереш.

Дон Хуан каза, че още не мога да използвам тласъка на земята, за да се прехвърля в някой друг голям сноп от излъчвания, но тъй като съм имал наложителна необходимост да се преместя, тази необходимост щяла да ми послужи като трамплин.

Дон Хуан погледна към небето. Изпъна ръце над главата си, като че ли бе седял твърде дълго и искаш? да изтласка физическата умора от тялото си. Нареди ми да изключа вътрешния си диалог и да навляза в състояние на вътрешен покой. После стана и започна да се

отдалечава от площада; направи ми знак да го последвам. Тръгна по една безлюдна, странична улица. Това бе същата онази улица, на която Хенаро ми бе демонстрирал подреждането. В момента, в който си спомних това, се озовах редом с дон Хуан на едно място, което вече ми беше добре познато: една пуста долина с жълти дюни, които изглеждаха като от сяр.

Тогава си спомних, че дон Хуан ме бе карал да възприемам този свят стотици пъти. Спомних си още, че отвъд пустата долина с дюните има друг свят, който блести с една прекрасна, еднородна чисто бяла светлина.

Когато навлязохме сега с дон Хуан в него, аз усетих, че светлината, която идваше отвсякъде, не беше ободрителна светлина, но пък беше толкова успокояваща, че ми се струваше като свещена.

Доколкото ме обливаше тази свещена светлина, една рационална мисъл експлодира във вътрешния ми покой. Помислих си, че е твърде възможно мистиците и светците да са извършили това пътуване на събирателната точка. Да са видели Бог в модела на човека. Да са видели ада в серните дюни. И после да са видели прекрасния рай в прозирната бяла светлина.

Рационалната ми мисъл се изпари почти веднага под атаките на това, което възприемах. Съзнанието ми беше приковано от едно множество форми, фигури на мъже, жени, деца от всички възрасти и други непонятни видения, които блестяха с ослепителна бяла светлина.

Видях дон Хуан, който вървеше до мен и се бе втреничил в мен, а не във виденията, но в следващия момент го видях като една сияйна топка, която се носеше във въздуха на около крачка разстояние от мен. Топката направи едно рязко и стряскащо движение, чрез което се приближи до мен и аз видях вътре в нея.

Дон Хуан движеше своя пламък на съзнанието заради мен. Пламъкът изведнъж заблестя върху четири-пет нишковидни влакна в лявата му страна. Остана фиксиран там. Цялата ми концентрация беше върху него; нещо бавно ме дърпаше като през тръба и аз видях съюзниците — три тъмни, дълги, твърди фигури, които леко потрепваха като листа от вятър. Бяха на почти флуоресцентен розов фон. В момента, в който фокусирах погледа си върху тях, те дойдоха при мен, но не вървейки, плъзгайки се или летейки, а като се придвижваха по някакви влакна от белота, които излизаха от мен. Тази

белота не беше светлина или пламък, а линии, които изглеждаха като изтеглени с дебел тебешир. Те се разпаднаха бързо, но не достатъчно бързо. Съюзниците бяха при мен преди линиите да изчезнат.

Наобиколиха ме, като се притискаха о мен. Аз се раздразних и те незабавно се отдръпнаха, сякаш ги бях ударил. Стана ми жал за тях и това мое чувство моментално ги притегли обратно. Те отново дойдоха и започнаха да се търкат о мен. Тогава видях нещо, което бях видял в огледалото в потока. Съюзниците нямаха вътрешна светлина. Нямаха движение в себе си, нямаха живот. И въпреки това, очевидно бяха живи. Бяха едни странни гротескни форми, които приличаха на раздвижени спални чували. Тънката линия в средата на продълговатите им форми ги правеше да изглеждат като че ли са зашити.

Не бяха приятни фигури. Усещането, че са ми абсолютно чужди, ме караше да се чувствам неловко, притеснено. Видях, че трите съюзника се движат, сякаш подскачат нагоре-надолу; имаше някаква слаба светлинка вътре в тях. Светлинката се усили, докато поне в един от съюзниците стана доста ярка.

В момента, в който видях това, бях изправен пред един черен свят. Нямам предвид, че беше тъмно, както е тъмна нощта. По-скоро всичко наоколо ми беше смолисточерно. Погледнах нагоре към небето и не открих никаква светлина. Небето също беше черно и буквално покрито с линии и неправилни кръгове в различни нюанси на черното. Небето приличаше на черно парче дървесина, където шарките са показани релефно.

Погледнах надолу към земята. Тя беше пухкава. Изглеждаше като направена от късчета агар-агар; тези късчета не бяха матови, но не бяха и блестящи. Беше нещо между двете, което никога през живота си не бях виждал: черен агар-агар.

После чух гласа на виждането. Той каза, че събирателната ми точка е събрала един тотален свят чрез други големи снопове от излъчвания: един черен свят.

Исках да попия всяка дума, която чувах; за да направя това, трябваше да разделя концентрацията си. Гласът спря; очите ми отново се фокусираха. Бях с дон Хуан, само на няколко преки от площада.

Незабавно почувствах, че няма никакво време за почивка и че ще е безполезно да се отдавам на чувството да бъда шокиран. Събрах

цялата си сила и попитах дон Хуан дали съм направил-това, което беше очаквал.

— Направи точно това, което се очакваше от теб — увери ме той. — Хайде да се върнем на площада и да се разходим още веднъж из него, за последен път на този свят.

Не исках да мисля за заминаването на дон Хуан, затова го попитах за черния свят. Имах някакъв смътен спомен, че съм го виждал и преди.

— Това е светът, който се събира най-лесно — рече той. — И от всичко, което си преживял, само черният свят заслужава внимание. Трва е единственото истинско подреждане на друг голям сноп, което някога си правил. Всичко останало беше странично преместване покрай снопа на човека, но все пак в рамките на същия голям сноп. Стената от мъгла, долината с жълтите дюни, светът на виденията — всичките са странични подреждания, които събирателните ни точки правят, когато наблизат критична позиция.

Докато вървахме обратно към площада, дон Хуан обясни, че едно от странните свойства на черния свят е, че в него времето не се определя от същите излъчвания, които го определят в нашия свят. Затова ясновидците, които пътуват в черния свят, имат чувството, че са били там цяла вечност, а когато се върнат в нашия свят се оказва, че е минал само един миг.

— Черният свят е страшен свят, защото състарява тялото — рече дон Хуан натъртено.

Помолих го да поясни изказването си. Той забави ход и ме погледна. Припомни ми, че Хенаро, с присъщата си директност, се бе опитал веднъж да ми го покаже, когато ми каза, че сме бродили из ада цяла вечност, докато в света, който познаваме, не бе минала и една минута.

Дон Хуан отбеляза, че на младини мисълта за черния свят не излизала от главата му. Веднъж той запитал своя благодетел какво ли би му се случило, ако отиде в него и остане там известно време. Но тъй като неговият благодетел не си падал по обясненията, той просто потопил дон Хуан в черния свят и го оставил сам да разбере.

— Силата на нагуала Хулиан беше толкова необикновена — продължи дон Хуан, — че ми трябваха дни, за да се върна от този черен свят.

— Искаш да кажеш, че са ти били необходими дни, за да върнеш събирателната си точка в нормалната ѝ позиция, нали? — попитах аз.

— Да, това искам да кажа — отвърна той.

Дон Хуан обясни, че за няколкото дни, през които се лутал в черния свят, се бил състарил с десетина години, ако не и повече. Излъчванията вътре в пашкула му изпитали напрежението на години самостоятелна борба.

Силвио Мануел бил съвършено друг случай. Нагуалът Хулиан и него потопил в непознатото, но Силвио Мануел събрал друг свят чрез друг комплект от снопове — един свят, в който също нямало излъчвания за време, но който имал обратното въздействие върху ясновидците. Той изчезнал за седем години и въпреки това се чувствал така, сякаш го е нямало само миг.

— Събирането на други светове не е въпрос само на практика, но и на намерение — продължи дон Хуан. — И не е просто упражнение да изскачаш от тези светове, както ако си вързан на ластично въже. Разбираш ли, ясновидецът трябва да е дързък. Разрушиш ли веднъж бариерата на възприятие, не е необходимо да се връщаш на същото място в този свят. Разбираш ли какво имам предвид?

Постепенно започна да ми се изяснява какво искаше да каже. Изпитах почти непреодолимо желание да се разсмея на подобна абсурдна идея, но преди идеята да прерасне в сигурност дон Хуан ми заговори и прекъсна това, което тъкмо щях да запомня.

Той каза, че за войните опасността при събирането на други светове се състои в това, че тези други светове са толкова притегателни, колкото и нашият свят. Силата на подреждането е такава, че откъсне ли се веднъж събирателната точка от нормалната си позиция, тя бива фиксирана в други позиции, от други подреждания. И войните са изложени на опасността да останат в невъобразима самота.

Нахалната рационална част от мен прокоментира, че аз го бях видял в черния свят като сияйна топка. Следователно е възможно да бъдеш там с други хора.

— Само ако тези хора те следват, като местят събирателната си точка, когато ти местиш своята — отвърна дон Хуан. — Аз преместих моята, за да бъда с теб; иначе щеше да бъдеш там сам със съюзниците.

Спряхме да се разхождаме и дон Хуан каза, че е време да тръгвам.

— Искам да избегнеш всякакви странични премествания — рече той — и да отидеш направо в следващия тотален свят: черния свят. След няколко дни ще трябва да направиш същото нещо сам. Тогава няма да имаш време да се мотаеш. Ще трябва да го направиш, за да избегнеш смъртта.

Дон Хуан каза, че разрушаването на бариерата на възприятие е кулминацията на цялата дейност на ясновидците. От момента, в който тази бариера се разруши, човекът и неговата съдба придобиват друго значение за воините. Поради трансценденталната важност на разрушаването на тази бариера, новите ясновидци използват акта на разрушаването ѝ като последно изпитание. Изпитанието се състои в това воинът да скочи от планински връх в пропаст, докато е в състояние на нормално съзнание. Ако при скачането в пропастта воинът не успее да заличи ежедневният свят и да събере друг преди да стигне дъното, умира.

— Това, което ще направиш, е да накараш този свят да изчезне — продължи дон Хуан, — но ти ще останеш до известна степен себе си. Това е последният бастион на съзнанието, този, на който разчитат новите ясновидци. Те знаят, че след като изгорят от съзнание, запазват до известна степен усещането за това, че са себе си.

Той се усмихна и посочи, една улица, която се виждаше от мястото, където бяхме застанали — улицата, на която Хенаро ми бе показал тайните на подреждането.

— Тази улица, както и всяка друга, води към вечността — рече дон Хуан. — Трябва само да тръгнеш по нея в пълен покой. Време е. Хайде върви! Върви!

Той се обърна и се отдалечи от мен. Хенаро го чакаше на ъгъла. Той ми махна с ръка, след което ми направи знак да продължавам. Дон Хуан продължаваше да върви без да се обръща. Хенаро тръгна с него. Понечих да ги последвам, но знаех, че не бива. Вместо това тръгнах в обратната посока. Улицата беше тъмна, усамотена и пуста. Не се отдадох на чувства за неуспех или неспособност. Вървах във вътрешен покой. Събирателната ми точка се движеше много бързо. Видях тримата съюзника. Линията в средата им ги правеше да изглеждат сякаш се усмихват настрана. Почувствах, че се разсейвам. А после една подобна на вятър сила отнесе света.

ЕПИЛОГ

НЯКОЛКО ДНИ ПО-КЪСНО цялата нагуалска група и всички чираци се събрахме на заобления планински връх, за който ми бе говорил дон Хуан.

Дон Хуан каза, че всеки от чираците вече се е сбогувал с останалите и че всички ние сме в такова състояние на съзнанието, което не позволява никаква сантименталност. За нас, каза той, съществувало само действието. Ние сме били воители в състояние на тотална война.

Всички, с изключение на дон Хуан, Хенаро, Паблито, Нестор и мен, се отдалечиха на известно разстояние от заобления връх, за да дадат възможност на Паблито, Нестор и мен да се съсредоточим и да навлезем в състояние на нормално съзнание.

Но преди да го направим, дон Хуан ни хвана за ръцете и ни разведе по заобления връх.

— След малко вие ще възнамерите придвижването на своите събирателни точки — рече той. — И никой няма да ви помогне. Сега сте сами. Затова трябва да запомните, че намерението започва със заповед.

— Старите ясновидци обичали да казват, че ако воините ще имат вътрешен диалог, той трябва да е правилния диалог. За старите ясновидци това означавало диалог за магьосничеството и увеличаването на тяхната саморефлексия. За новите ясновидци това не означава диалог, а безпристрастно управление на намерението чрез трезви заповеди.

Дон Хуан на няколко пъти повтори, че управлението на намерението започва със заповед към себе си; после тази заповед се повтаря, докато стане заповедта на Орела, след което събирателната точка се премества съответно в мига, в който воините достигнат вътрешен покой.

Фактът, че тази маневра е възможна, рече той, е нещо изключително важно за ясновидците — и нови, и стари, но поради

диаметрално противоположни причини. Познаването ѝ давало възможност на старите ясновидци да преместват събирателната си точка на невъобразими позиции на сънуване в неизмеримото непознато; за новите ясновидци тя означава отказване да бъдат храна, означава избягване на Орела чрез преместване на събирателната точка на една особена позиция на сънуване, наречена тотална свобода.

Старите ясновидци открили, обясни дон Хуан, че е възможно да се премести събирателната точка до границата на познатото и да се държи фиксирана там в състояние на първично повишено съзнание. От тази позиция те видели възможността бавно да преместят събирателните си точки за постоянно в други позиции отвъд тази граница — изумителен подвиг, изпълнен с дързост, но не и с трезвост, защото те така и не успели да проследят обратно движението на събирателните си точки, или пък може би не са искали.

Дон Хуан каза, че когато хората с авантюристичен дух се изправят пред избора да умрат в есета на обикновените дела или да умрат в непознати светове, те неизбежно избират второто, и че новите ясновидци, като осъзнали, че техните предшественици просто са сменили мястото на своята смърт, започнали да разбират безсмислието на всичко това: безсмислието да се мъчат да управляват събратята си, безсмислието да събират други светове и преди всичко безсмислието на самомнението.

Едно от най-сполучливите решения на новите ясновидци, каза дон Хуан, било никога да не позволяват на събирателната си точка да се премества за постоянно на коя да е друга позиция, освен тази на повишеното съзнание. От тази позиция те всъщност разрешили своята дилема за безсмислието, като разбрали, че изходът не е в това просто да избереш друг свят, в който да умреш, а да избереш тоталното съзнание, тоталната свобода.

Дон Хуан отбеляза, че като избрали тоталната свобода, новите ясновидци неволно продължили традицията на своите предшественици и се превърнали в квинтесенцията на предизвикателите на смъртта.

Новите ясновидци открили, обясни той, че ако събирателната точка непрекъснато бива премествана до пределите на непознатото, но винаги връщана в позиция в границите на познатото, тогава, щом бъде

внезапно освободена, тя се стрелва като светкавица през целия пашкул на човека, подреждайки всички излъчвания в пашкула наведнъж.

— Новите ясновидци изгарят от силата на подреждането — продължи дон Хуан, — от силата на волята, която те са превърнали в силата на намерението чрез един живот на безупречност. Намерението е подреждането на всички кехлибарени излъчвания от съзнание, затова е правилно да са каже, че тоталната свобода означава тотално съзнание.

— Това ли е, което ще направите всички вие, дон Хуан? — попитах аз.

— Абсолютно сигурно е, че ще го направим, ако имаме достатъчно енергия — отвърна той. — Свободата е дарът, който Орелът дава на човека. За жалост, съвсем малко хора разбират, че единственото, от което имаме нужда, за да приемем такъв великолепен дар, е да имаме достатъчно енергия.

— А ако това е единственото, от което имаме нужда, тогава на всяка цена трябва да скъпим енергията си.

След това дон Хуан ни премести в състояние на нормално съзнание. На мръкване Паблито, Нестор и аз скочихме в пропастта, а дон Хуан и нагуалската група изгоряха от огъня отвътре. Те влязоха в тоталното съзнание, защото имаха достатъчно енергия да приемат умопомрачителния дар от свобода.

Паблито, Нестор и аз не умряхме на дъното на онази клисура — както и останалите чираци, които са скачали преди нас, — защото не го стигнахме; всички ние, под въздействието на такъв грандиозен и непонятен акт като скачането в собствената си смърт, преместихме нашите събирателни точки и събрахме други светове.

Сега знаем, че сме оставени, за да си спомним повишеното съзнание и да си възвърнем тоталността. Знаем още, че колкото повече си спомняме, толкова по-силни са въодушевлението и удивлението ни, но така също са по-дълбоки съмненията и душевният ни смут.

Засега сякаш сме оставени само за да се измъчваме от най-предизвикателни въпроси за природата и съдбата на човека, докато настъпи времето, когато ще имаме достатъчно енергия не само да потвърдим всичко, на което ни бе учил дон Хуан, но и сами да приемем дара на Орела.

Издание:

Издателство „Петрум Ко“ ООД, 1994 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.